

The Project Gutenberg eBook of Kuolleista herännyt: Seikkailukertomus eli etsijän tarina, by Maiju Lassila

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kuolleista herännyt: Seikkailukertomus eli etsijän tarina

Author: Maiju Lassila

Release date: May 17, 2015 [EBook #48979]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUOLLEISTA HERÄNNYT: SEIKKAILUKERTOMUS
ELI ETSIJÄN TARINA ***

Produced by Jari Koivisto and Tapio Riikonen

KUOLLEISTA HERÄNNYT

Seikkailukertomus eli etsijän tarina

Kirj.

MAIJU LASSILA

Otava, Helsinki, 1916.

I.

Ken tässä takavuosina käveli Helsingin satamassa kesäisin, poutaisina päivinä, jolloin siellä liikuskelevat, lähtevät ja tulevat laivat käännellessänsä venkailivat verkkaisina ja tasaisesti kuin meren laiskottelevat herrat tai hauet, hän tapasi siellä usein erään ammatissaan jo iästyneen rantajätkän

istuksivan jollain tavarakasalla ja syöttelevän leivänmuruilla pulukyyhkysii. Joskus taas, kun rikkaiden hautajaissoittoa soitettiin ja kirkonkellon jyrkvi kieli verkkaan mojahteli ja soiton kumina levitttyi raskaana kaupungin yli ja sataman ylle, sataman, jossa vilisevien ja vengottelevien laivojen hvyrypillin hoiheet sekoittuivat tuohon raskaaseen kirkonkellojen kuminaan, niin silloin voi nhdvi saman rantajtkkn jollain tavarakasan reunalla juttelevan toisille jtkille iisyyksymyksistvi, kuolemasta, sen vakavuudesta. Tuo sataman ja kaupungin yli leviivvi kuolinkellojen raskas, tasainen, painava kumina se oli silloin herattnyntvi hnen mielensvi tvmn elmn katoovaisuutta ja kuoleman vakavuutta muistamaan ja niistvi toisille jtkille vakain mielin puhumaan, ja selvasti voi nhdvi, kuinka hnen vakaa mielialansa tarttui toisiin jtkiin. Nuo sataman ainaiset lapset kuuntelivat hnen puhettansa vneneti, piippua hiljaa imien, hautauskellojen kumun kertojan puhetta heidvn korviinsa painostaessa ja satamaulapan sinen ikvknkuin hvitessvi tajusta pois.

Ja niinvi hetkinvi tuo kertoja, pulukyyhkysten ainainen ystviivvi ja Helsingin satamaan ja satamaelvmnviin sydnjuurillaan kiinni kasvanut jtkvi Jnni Lumperi muisti olleensa jo kerran kuollut ja sitten kuolleista heranneensvi, ja sitvi muistaessa suli hnen mielensvi aina kuin vaha, ja jos hnv yleensvi halki ikvnsvi oli ollut pulujen hvvi isvi ja sydvmeltvn sataman viaton lapsi, niin oli hnv tuota kuolemansvi ja kuolleista hervmmistvnsvi muistellessviin myvskvin totinen satamakristitty.

Sillvi Jnni Lumperi eli vielvi paremmin Lumperin Jnni oli yksi vanhimpia ja oikeimpia siinvvi Helsingin vviarentvmttvmien rantajtkkien joukossa, jonka rivit nykyvnin jo niin huolestuttavassa mviirssvi harvenevat. Hnv oli jtkvi ei ainoastaan ruumiiltaan, vaan myvskvin sielultaan, mieleltvnin ja kieleltvnin. Ruumiiltaan hnv oli jtkvi sikvli, ettvi oitis hnvet vaikkapa takaapvin nvihtvi voi pviittvi, ettvi hnv on jtkvi, kuten pitkulaisen hirren mvtkvileen nvihtvi voi heti vaikka vanna, ettvi se on pitkvvi vlkky. Sielultaan ja mieleltvnin hnv oli jtkvi, oli sitvi antaumuksella, rakasti jtkkn elvmvvi ja oloa yli kaiken. Ammattikunnan, jtkkien kesken hvntvi kunnioitettiin edustavimpina, vviarentvmttvmimpvnvi. Tukevan, ammattikunnan nimevi elvviisti kuvaavan ruumiinmuodon ja varsinkin ruokahalun vuoksi sanottiin hvntvi toverien kesken jopa Simpsoniksi. Hnv oli siten oppinut korvakuulolta tuntemaan Simpsonin urotyvtvi ja vvikeyyvden, puhui niistvi usein ja jtkvmaailman liioitteluvilla hvystettyinvi. Ruuan vviressvin hnv tunsivi olevansa Simpson: syvdessvi hvneltv nviit loppui aina ruoka paljoa ennen kuin ruokahalu, mutta hnv voi myvskvin elvi monet vuorokaudet einettvi ollenkaan maistamattakaan. Kertomukseemme alkuvikoina, ennenkuin suuret seikkailut vielvi olivat tehneet Jnnistvi kuuluisuuden, hnen ikvnsvi arvioitiin ammattitoverien kesken nousevan tuohon viidenkymmenen tai kuudenkymmenenviiden vuoden korville, eivvi Jnni itse tiennyt, oliko siinvvi liikaa vai liekvvi vvihn. Hnv selitti unohtaneensa syntymvtpviivvnvviin katsoa almanakkaan ja merkitvi pviivvi ja vuosi muistiin ja siksi ei ollut nyt selvillvi, tyytyi toverikunnan arviointiin ja puheli vain siitvi:

"Se on miten lautakunta pviittvi."

Niin, satamassa olivat hnen juurensvi, koko elvmnsvi. Muu kaupunki ja koko muu maailma oli hvnellevi ainoastaan joku n.s. takamaa, jommoisena talon viljelijystilalle on sen etvinen, miltei hvvdytvn ulkopalsta. Sieltvi kangasti hvnellevi vain joku elvmn humu, kuten aina maailman liepeiltvi, ja oikeastaan hnv joutui sen maailman kanssa kosketuksiin ainoastaan poliisin vviilityksellvi.

* * * * *

Niin, poliisin.

Sillvi poliisi hvntvi kiroili. Tosin ei Jnniivvi voitu koskaan syyttvi mistvvn rikoksesta. Hnv oli rehellinen mies, mutta lankesi tasan kerran viikossa viinaan, ja silloin hnvet oli aina kantaen kannettava kadulta putkaan. Viisikymmentviki kertaa vuodessa teki jo yli tuhatviisisataa kertaa kolmenkymmenen vuoden ajalla.

Siitvi poliisin vihat. Erikoisemmin hvntvi manaili poliisikonstaapeli Nuutinen. Sen passipaikka oli Jnnin asunnon seuduilla. Hnv oli siinvvi passissa seisonut jo yli kymmenen vuotta ja saanut siis yli viisisataa kertaa kantaa ja raahata kadulle unohtunutta jvttvilvismvivistvi Jnniivvi poliisikamarin suojiin. Harmitti se. "Halvatun jtkvi! En paremmin sano!" kiroili hnv silloin aina synkevvnvi. Mutta Jnnin ammattitovereita se kaikki huvitti. Eivvtvi he Jnnin lankeemuksista puhuessviin kvyttvneetkvvn "juopottelu" sanaa, vaan puhelivat vain ettvi:

"Jnni on taas itsevnin kannatuttamassa."

Ja lopulta oli Nuutinen tuskastunut hvneen niin tyyten, ettvi oli, tuosta alati kannettavasta jtkkvstvi eroon pviistvksseen, hakenut konstaapelin paikkaa Tampereelta. Ervs Tampereen poliisikomisarius, Neapanen, oli luvannut Helsingissvi kvydessviin kutsua hnvet puheilleen, tutustuakseen ja nvihdvksseen onko mies toimeen sovelias. Ja sitvi hnv nyt odotti.

Mutta poliisikamarissvi oli Jnni jokaisen tuommoisen sinne vviypymisen jvlkeen poliisiasetuksen

mukaan joka kerta pois lähtiessä, kuten asetus sääsi, valokuvattu ja punnittu ja mitattu pituus ja paksuus ja merkitty ne kaikki kirjaan, johon merkitään rikollisten tuntomerkit, että rikoksen sattuessa voitaisiin niiden mukaan kuuluttaa ja etsiä, vaikka Jönni kyllä oli joka lauantai etsimättäkin löydetty. Joka kerta, punnitessa ja mitatessa, oli Jönni myös itse uteliaana mittajilta painostaan ja mitoistaan vilpittömästi kysynyt:

"Paljonko on nyt?"

* * * * *

Se siitä.

Jönnin paras tuttu Helsingin suurporvarien keskuudessa oli kauppaneuvos Jöns Lundberg. Niin supisuomalaisen miehen kuin Jönnin suulla lausuttuna kuului hänenkin nimensä tietysti Lumperi eli ristimänimiseen Jönni Lumperi. Ja ei siis ihme, että Jönni Lumperi piti häntä kaimanaan.

Siitäkin se erityinen yhteys ja tuttavuus. He olivat tunteneet toisensa koko Jönnin jätkäkauden ajan. Kauppaneuvos Lundberg oli kuiva ukko, kova kiroilemaan ja oikea kitupiikki. Vaatteensa hän piti kuluiksi. Oli siitä itaruudestaan tunnettu laajalti yli maan.

Mutta Jönnistä hänkin piti. Se tuntui hänestä oikealta, vanhojen hyvien aikojen vanhalta helsinkiläiseltä. Lisäksi oli Jönni vanhapoika kuten hänkin. Hän tosin sillekin kiroili ja äsysi ja haukkui, mutta häntä miellytti se, kun Jönni kuunteli sitä kaikkea tyynenä, purki hänen lastejansa laivoista uskollisesti, saapui aina — tietysti juomarahan toivossa — ilmoittamaan milloin oli ukon lasti saapunut, ja mulkoili tyynenä hänen kiroilujaan kuunnellessaan ja oli karahterannut häntä kauppaneuvokseksi jo aikoja ennen tuon arvonimen saamista.

"Sinä, Jönni saatans, olet suuri halunkki", haukkui hän usein kuin kiihtyneenä, harmistuneena, ihan tosissaan.

Mutta Jönni nieli sen aina ihan tavallisena puhutteluna, muljoili vain kuin arkaileva ja vastaili:

"Ka... Miten vaan herra komersrootti tykkää."

Ja niinpä heltisikin ukolta aina juomaraaha, ja niillä juomaraahoilla se Jönni enimmäkseen kannatutti itseään poliisilla, varsinkin sillä häneen myrtyneellä konstaapeli Nuutisella.

* * * * *

Mutta nyt oli Jönniä kohdannut iso onni: Kauppaneuvos täytti tänään kuusikymmentä vuotta, ja siksipä Jönni jo anivarhain aamusella riensi konttoriin ilmoittamaan ukolle, että Polaris laiva on yöllä saapunut.

"Jos siinä saattaa olla komersrootille tavaroita, niin tulit ilmoittamaan", kierteli hän tulonsa oikeata syytä.

Mutta ukko arvasi sen oikean syyn. Hän olikin nyt merkkipäivänsä johdosta tavallista anteliaampi ja niinpä lahjoittikin Jönnille vanhan mustan rokkinsa, liivit, korkean silinterihattunsa, oikean silkistormin, eikä kironnutkaan nyt yhtään kertaa, vaan puheli hänelle aivan heltyneenä, liikutettuna:

"Mutta Jönni vain katsoo nyt eteensä, että ei näitä juo."

Ja Jönni lupasi ja oli liikutettu lahjasta, sillä ei hän ollut koskaan näin suuria saanut. Aivan hän, siinä mieli liikutettuna ollen, koki salaa kääntää mälliä poskesta toiseen ja yritteli puhua.

"Komersrootti on oikea mies", tapaili hän. Ja ukko siitä yhä herkkyyi. Hän aikoi antaa Jönnille vielä markan, aivan rahassa, mutta kun pelkäsi rahan saattavan Jönnin kiusaukseen, ja kun hänellä oli agenttien tyrkyttämiä arpalippuja kaksi, niin hän lahjoitti niistä toisen Jönnille. Sitä ainakaan ei voisi juoda ja niin joutua selkkauksiin.

"Se voi voittaa aina kahteenkymmeneentuhanteen", ilahdutti hän tuon lipun johdosta Jönniä tiedolla, ja juuri tämä arpalippu, jolla Lundberg luuli pelastaneensa Jönnin rahan aina oleellisesti yhdistetystä kiusauksesta, juuri se lippu tulikin sitten Jönnin elämässä kohtalokkaaksi ja saattoi hänet, jopa itsensä ukko Lundberginkin, suorastaan iäisyysseikkauksiin ja haudantakaisen maailman seikkailuihin, joihin ei puhdas raha ollut häntä vielä koskaan saattanut.

Mutta oli miten oli. Päivä oli Jönnille ilon ja riemun päivä, ei sen arpalipun takia, vaan niiden vaatteiden: mustan rokin, liivien ja silkkihatun takia. Ei hän olisi vielä eilen uskaltanut moista uneksiakaan. Hän oli nyt kuin lapsi.

Ei siis ihme, että hän riemastui ja piti itsekseen kestit. Hän pukeutui tuohon herrasrokkiin ja liiveihin ja otti ryppyt, ja lopulta ihastui niin, että joi itsensä humalaan, vaikka ei ollutkaan lauvantai. Rokkiin puettuna ja silinteri päässä lähti hän siinä kunnossa astelemaan juhlallisesti keskikattaa pitkin, unohti koko maailman, ei huomannut ihmisten häntä ihmeissään katsovan. Passissa seisojakin se ainainen Nuutinen. Se odotti nyt sitä Tampereen poliisikomissarius Nepasta. Oli pukeutunut ihan uuteen juhlapukuun, sillä passista päästyä oli määrä mennä suoraan sitä tapaamaan.

Mutta katua pitkin humalaisena horjuva Jönni huomasi hänet jo kaukaa. Ei tosin tajuisesti, vaan epäselvänä hahmona, vanhasta tottumuksesta.

"Nuutinen!... Nuutinen hoi!" hoihi hän sille jo etäältä.

Nuutista alkoi harmittaa. Ryvettyy sitä isoa likaista jätkeä raahatessa taas juhlapuku, harmitteli hän itsekseen. Nyt se oli vielä ihmeellisissä tamineissa: silinteri päässä ja yllä rokki. Kiusanteoksi hän jo näkyä arveli eikä ollut kuulevinaankaan hoihketta.

Mutta Jönni hoipertaa jätkytti edelleen jyrkänä ja saapui luo, aikoi ruveta puheisille, mutta harmistunut Nuutinen väitteli, ujoilikin moisen seuraa siinä uudessa puvussa, ujoili virka-arvonsa takia, ei ollut huomaavinaankaan.

"Nuutinen hoi!" koki horjuva Jönni lähennellä.

"Mene hiiteen!" ärähti Nuutinen, mutta salavihkaa, äkeästi, ja koki arvokkaasti pysytellä selin. Jönnin silmissä sumeni maailma. Hän alkoi umpimähkään, kuin toraileva, tenätä:

"Elä sinä ylpeile, Nuutinen... Häh... Nuuuu-тинен."

Mutta sitten alkoi maailma silmissä lopen sammua. Väsytti ja hän nukahti keskelle katua. Silkkisilinteri vierähti pohjalleen pystyyn siihen ihan korvallisen viereen, ja hän heräsi vasta seuraavana aamuna, kun pukunsa ryvettymisestä ärtynyt Nuutinen kiroillen potki häntä putkassa hereille kuin hirttä. Hän raotti silloin silmiänsä ja arveli rauhallisesti:

"Ka... Nuutinenko sinä olet?"

Nuutinen alkoi haukkua. Hän oli sittenkin saanut nyt paikan Tampereelle. Huomenna oli määrä jo erota täältä virasta. Ja eilisestä harmistuneena hän manaili Jönnille äkäistä:

"Nyt sinä, keho, et minulla enää itseäsi kannatuta!" Se oli tosi harmia. Nyt hän uskoi toki lopultakin päässeensä rauhaan. Jönnikin oli jo valmis taas mitattavaksi ja punnittavaksi ja muita virallisia loppumenoja varten. Poliisikomissarius puuhaili niissä menoissa poliisi Nuutisen apuna. Molemmat olivat äreällä päällä. Nyt ne jo punnitsivat häntä. Siinä vaakalaudalla vielä seisten hän silloin taas siitä painostaan peräsi:

"Paljonko on nyt?"

Mutta eivät ne hänelle vastanneet. Halveksivat koko jätkeä. Nuutinen vain ilmoitti komisariukselle, kirjaan merkittäväksi, lyhyen:

"Sama kuin ennen."

Hän ilmoitti sen ynseän ylenkatseellisella äänellä, kiukuissaan Jönnille, varoen häneen katsahtaakaan. Huoneeseen astui nyt uusi poliisimestari. Oli ensi päivää virassansa ja oli ottanut käytäntöön tavan painattaa pidätettyjen sormenjäljet paperille, vastaista tuntemista varten. Hän silmäili outopukuista jätkeä ja antoi määräyksen painatuttaa nuo sormimerkit.

Mutta kun Nuutinen nyt vaati Jönniä ne merkit painamaan, niin Jönni alkoi arkailla. Asia oli hänelle outo. Ensi kertaa hän moisesta kuulikaan. Hän kävi epäluuloiseksi ja vitkasteli.

"Tuohon!" komensi silloin harmistunut Nuutinen hyvin vihasesti, tiukasti. Jönni mulkoili epäilevästi kuin härkä.

"Onkohan se mikä paperi?" yritteli hän perätä. Mutta Nuutinen kävi kerrassaan kopeaksi ja äkäiseksi ja komensi:

"Ei se sormiasi syö."

Tuli jo pakko. Poliisi jo uhkaili. Jönni raapasi niskaansa epäluuloisena ja pelkäsi paperia kuin lapsi jotakin epäiltävää. Lopulta vänsi Nuutinen häneltä käden väkisin, painoi sen hyppyset paperiin ja äyhkäsi vihasesti, kuivasti ja lyhyen virallisesti:

"Nyt saat mennä!"

Jönni lähti. Eteisessä hän hidasteli, aikoi palata vieläkin tiedustamaan, mikä paperi se oli, johon häneltä oli tuo outo puumerkki otettu, mutta paikalle saapunut poliisimestari, nähtyään hänen eteisessä viivyttelevän, kehoitti poistumaan, ilmoittaen:

"Ei sine saa teelle lurkki!"

Ja niin täytyi epäluuloisen Jönnin poistua epätietoisena asiastansa.

* * * * *

Mutta ei se poliisi Nuutinen ollut itse asiassa sydämensä pohjasta Jönnille vihastunut, sillä hän oli oikeastaan hyväsydäminen mies. Itse asiassa Jönnistä pidettiin poliisikamarissa ja hänestä kerrottiin siellä ajan ratoksi tuhansia juttuja. Nuutista vain harmitti nyt yhäkin se, että täytyi humalaista jatkää aina ja aina vain kantaa. Jönnin poistuttua hän nyt aivan katui, että oli sitä haukkunut.

Ja niinpä hän, kun vielä tapasi Jönnin porttikäytävässä, alkoikin sille puhua sovintoa, Erojaisilta tämä hetki tuntui. Siitäkin heltyminen. Hän puheli tosissaan, erosta heltyneenä:

"En minä sinua, Jönni, silti", puheli hän heltyneenä, "en minä sinua silti sorra, mutta se vain harmittaa, kun on täytynyt sinua, kehnoa, aina kantaa".

Se oli eroamisheltymyksen aiheuttamaa vilpittöä anteeksipyyntöä, äskeisen vihastumisen katumista. Ja oitis tajusi Jönni sen sovittavan äänen, ja hänen mielensä liikahti siitä. Aivanpa oli sanattomaksi painua, varsinkin kun heltynyt Nuutinen vielä ihan sikarin tarjosi, puhellen samalla puolustukseksi:

"Sinä et tiedä, miten se harmittaa, kun täytyy humalaista jatkää kanneksia."

Jönni heltyi lopen.

"Elä nyt, Nuutinen, tykkää pahaa", puheli hän ja lisäili:

"Se tuo maailma tahtoo meitä itsekutakin horjauttaa."

He joutuivat jo juttusille, puhelivat sopua. Lopulta Jönni siitä rohkaistui niin, että epäluuloaan tyydyttääkseen peräsi:

"Mutta sitä minä vain arvelin, että mitä varten se poliisimestari tahtoi sormet paperin päälle?"

Nuutinen koki nyt rauhoittaa, sovittaa:

"Noo... Se nyt on vain niitä uusia keksinnöitä... Se poliisilaitoskin yhä vain kehittyy ja pyrkii olemaan ajan tasalla", innostui hän aivan selittämään.

Ja niin he erosivat, molempien mieli liikutettuna, ja Nuutinen oli varma siitä, että hänen ei tarvitse enää Jönniä kantaa.

Mutta jätkäjoukon löydettyänsä kertoili nyt Jönni aivan lapsen alttiudella, innostuneena, niistä sormenpää-asioista, ja toiset kuuntelivat sitä kuin alttiit isot lapset, ja Jönni todisti heille lopuksi Nuutisesta:

"Se Nuutinen on oikea ja hyvä mies."

II.

Kauppaneuvos Lundbergin, eli Lumperin ukon, ja poliisi Nuutisen lisäksi oli Jönnillä kolmaskin vanha tuttu ulkopuolella ammattikunnan. Se oli jätkien kesken tunnettu Makkara-Liisan nimellä. Hän oli torimatami, makkarakauppias. Häneltä ostivat jätkät aina makkaransa. Hän oli lihava, pyylevä muija, oikea emäntä matamiksi.

Mutta hänen ja Jönnin välillä oli iäti ollut kinaa, josta ei tiennyt, oliko se rakkautta vaiko vihaa. Jönni kun hänelle päästi aina väliin jonkun jätkäsukkeluuden, niin hän siitä harmistui ja haukkui Jönniä, ja niin oli heidän välillään pysynyt vireillä tuo omituinen "suhde" ties herra jo kuinka monet vuodet. Toiset jätkät kun sitten vielä leikkiä laskeakseen Liisalle vihjasivat, että Jönni on hänen sulhasensa, niin hän

siitä joskus ihan myrtyi.

Mutta Jönni oli tunnettu siitä, että hän oli, kuten virressä lauletaan, "hidas vihaan" eikä halukas vaivaamaan itseään muistossa pitämisellä. Nytkin hän poliisikamarista pääsynsä jälkeen niihin ukko Lundbergin lahjoittamiin herrastamineihin, silinteriin ja rokkiin puettuna jätkytteli Liisan myöntipöydän luo makkaraa ostamaan. Ei Liisa ollut häntä koskaan moisessa puvussa nähnyt ja niinpä oitis siinä toisille jätkille Jönniä haukkuakseen tuosta näystä ihan vihoissaan ja tosissaan äkäili:

"Kehnoakohan se nyt kujeilee!"

Mutta Jönni kotiutui, lausui jo Liisalle jätkäkohteliaisuudenkin, sen lihavuudesta, imarrellen:

"Sinä, Liisa, sitä olet oikea emäakka... Ihan kuin ruustinna."

Vilpittömänä imarteluna hän sen leikin lojautti, mutta Liisa suuttui siitä silmittömäksi. Hän siinä toisten jätkien kuullen haukkui Jönniä nyt suut ja sieraimet täyteen, riidellen:

"Mikäs sinä sitten luulet olevasi Herran edessä... Jos taivaallisista asioista kerran puhe tulee", kiivastui hän alkamaan ihan raamatullisesta alusta, kuohtui ja haukkumalla kinas äkäisesti:

"Jätkä sinä olet, etkä mikään ihminen", haukkui hän, aherti myyntiä vihaisesti, myrtyi ja lisäili ynseästi:

"Ei jätkällä ole ylösnousemustakaan, sillä jätkällä ei ole sielua."

Ja miten olikaan, niin hän tuli tällä kertaa haukkuneeksi Jönniä niin pahasti, että Jönni alkoi jo pahastua. Hän jo alkoi sanoa vastaan, hidasteli ja aivan kuin torasi:

"Kehnoako sinä Liisa tuolla tavalla leikittelet! Kiellät koko olemuksen!"

Mutta Liisa vain kiihtyi ja haukkui:

"Sonni sinä olet!... Simpsonni ja härkä sinä olet", pisteli hän jo vihan vallassa, ärtyisästi, sillä Jönnin Simpson-nimelläkin.

Ja niinpä he erosivatkin nyt suorastaan vihamielisinä, aavistamattakaan, että heidän välillensä oli kohtalo pian punova lemmpaulan.

Mutta jo seuraavana päivänä ehti hidasajatuksinen Jönni muistelemaan Liisan riitaa, ja häntä ihmetytti se. Ja kun hän silloin istuksi ja ruokki taas pululintujaan leivänmurusilla ja siihen osui tulemaan Hankku jätkä ja kysäisi että "pulumajako sinä, Jönni, syötät?" niin Jönni sen myönnettyään arveli:

"Ja sitä minä tässä mietin, että mistähän se Makkara-Liisa minuun eilen niin pahasti torautui, että kielsi ylösnousemuksenkin ja sielun."

* * * * *

Hankku jätkä oli Jönnin paras ystävä. Se oli kahdestikin pelastanut Jönnin varmasta kuolemasta. Jönni oli juovuspäissään horjahtanut sataman laiturilta mereen, ja Hankku oli silloin oman henkensä uhalla vetänyt hänet kuiville. Siitä oli Jönni tullut hänelle kiitolliseksi kuten altis lapsi, ja heidän ystävyytensä oli vilpittön.

"Sinä, Hankku, olet kahdesti vetänyt minut kuivalle telakalle", puheli hän siitä aina satamamiehen vertauksella, eikä hän ollut koskaan jättänyt Hankkua kuivin suin, jos hänellä itsellään sattui ryyppy olemaan.

Ja siitä ukko Lundbergin lahjoittamasta arpalipusta hän oli jo jutellut toisille jätkille, ja he olivat sen johdosta nyt johtuneet puhumaan jo rikkaudesta. Oli helteinen satamapäivä. He istuksivat rannassa tavaraläjän reunassa laatikoilla ja tavarapakoilla ja pohtivat rikkauden arvoa. Ei Jönni luottanut erin onneensa, mutta viehättyi kuitenkin rikkaudesta ja puheli:

"Miljuneerina se olisi jo lysti elää."

Sen myönsivät toiset ja he ihastuivat niin, että jo milteipä kadehtivat Jönniä sen tulevan suuren voiton, kahdenkymmentuhannen vuoksi. Joku jo tiesi ilmoittaa rohkaisevan:

"Lotterissahan se kuuluu tää rikas Härkmannikin ensimmäisen miljuunansa voittaneen."

Ja se innostutti Jönniä.

"Minä eläisin miljuunalla jo ihan kehvelisti", viehättyi hän kehaisemaan. Ja kun hän sitten itsensä

hyvätuuliseksi ryypiskelynsä johtui taas Hankulle siitä sen pelastustyöstä puhelemaan, niin hän lupasi:

"Mutta jos lotterissa onnistaa, niin et tarvitse sinäkään, Hankku, kuivin suin kitua."

Ja Hankku uskoi sen. Hänestä tuntui, kuin olisivat jo nuo ryypyt varmat, aivan suussa. Hän aivan esteli:

"Mitä sinä minusta rupeaisit juottamaan... Pane vain rahat pankkiin ja anna kasvaa korkoa."

Mutta hän oli hyvillään, kun Jönni sittenkin lupasi ja aivan kuin vannoi jakavansa tasan.

"Mikä kerran lotterissa tulee, niin antaa sen myös mennä", hän aivan tenäten ja jyrkästi vahvisti, ja he tulivat yhäkin läheisemmiksi ystävyksiksi.

* * * * *

Mutta sitten tapahtui odottamattomia.

Sillä se Lundbergin ukon lahjoittama Jönnin arpalippu oli nyt voittanut kahdentuhannen markan pankkitalletustodistuksen. Pösön eukko, joka oli sanomalehdestä asian tarkastanut, oli ilmoittanut sen Jönnille.

Mutta silloin alkoi Jönni epäillä koko juttua. Hän ei jaksanut uskoa, että hänestä olisi tullut mies, jolla on kaksituhatta markkaa. Hän alkoi epäillä ukko Lundbergia, luuli sen tehneen hänestä pilaa koko tuolla arpalippuasialla. Hän hautoi asiaa vaitiololla, kävi aivan epäluuloisen näköiseksi. Varsinkin kun se ukko Lundberg oli semmoinen kitupiikki.

Ja lopulta se epäluulo vaivasi häntä niin, että hän ei voinut olla menemättä Lundbergin konttoriin asiaa peräämään. Varovasti pysähtyi hän siellä miltei ovipieleen, vaikka aina ennen oli rohkeasti kuten omaan liikkeeseen tullut, yskähteli ja mulkoili epäluuloisena, kuten aina se, joka varoo ettei häntä enää petettäisi.

Sillä sitä hän todellakin aivan huomaamattansa varoi ja oli varuillaan ja siksi yskähteli ja mulkoili. Konttoriväkikin sen huomasi.

"Mitäs se Jönni nyt noin mulkoilee?" tervehti häntä sen johdosta jo konttoristi, työssään tilikirjoineen ahkerasti puuhaten.

Ja silloin Jönni yhäkin epäluuloisempana varoen ilmoitteli:

"Sitä minä tässä vain että ... eiköhän se teidän patruuna minua jutkauttanut?"

Ja kun konttoristi peräsi asiaa, niin hän selitti:

"Kun se antoi arpalipun ja se nyt voitti kaksituhatta markkaa... Niin kyllä kai se häjyyksissään sen eikä oikeassa pelissä?"

Ja ne saivat hänelle moneen kertaan vakuuttaa ja selittää, että asia on oikea, että arpa on voittanut ja hänellä on kaksituhatta markkaa ja että asia ei siis ole kuria ja narria. Vielä poistuessaankin hän epäluuloisena jäähyväisiksenä puheli:

"Jos tuo sitten lie..."

Ja yhäkin puoli-epäluuloisena silmäyksiä muljautellen hän lisäsi:

"Minä vain sitä epäröin, että kurillaankohan tuo kauppaneuvos jymäytti... Sillä ei se kai tosissaan jätkämiehelle kahdentuhannen laakia lykännyt."

* * * * *

Mutta nyt hän jo uskoi. Oli saanut ne kaksituhattansa pankista ja puheli itseksensä:

"Uskoo tään jo nyt?"

Ja oitis alkoi hän aivan tietämättään pullistua. Hän oli menossa satamaan, etsimään ammattikuntaansa, sillä hän aikoi sitä kestitä. Oli toriaika.

Ja silloin hän muisti taas sen tuonnoisen kinansa Makkara-Liisan kanssa ja ihan kostaakseen, näyttääkseen, että on sitä hänelläkin, hän nyt kiersi siltä ostamaan makkaraa, valitsi ääneti, Liisan ynseydestä mitään välittämättä palan, viskasi sen punnittavaksi ja äänsi käskävästi:

"Mittaa tuo!"

Markka kymmenen penniä se maksoi. Ääneti työnsi Jönni, tavaran saatuaan, tuhatmarkkasen Liisan myöntilaudalle ja odotti vaikutusta, tekeytyen kuin asia olisi aivan tavallinen.

Liisa oli ällistyttyä. Ei tiennyt aluksi mitä ajatella, mutta sitten hoksasi hän kuulleensa jotain huhua Jönnin voitosta, huomasi nyt joutuneensa siinä silloisessa riidassa tappiolle, katsoi Jönnin isoon rahaan pitkään, neuvottomana ja voitettuna ja lopulta, tappiostaan lopen harmistuneena, vihaisesti äsähti:

"Mikäs sinä luulet olevasi! Kun siinä ylpeilet!"

Sillä arvasi hän, että Jönni nyt tällä ylpeilyllään kostaa siitä riidasta. Mutta Jönni nautti asiasta jatkán tyyneydellä. Liisa äsyili, harmistui yhä enemmän ja siinä äkeänä touhutessaan jo odottavalle Jönnille aivan kiukuissaan rähähti:

"Eikö sinulla enää sopivampaa ja jämäptiä rahaa ole?"

"Ka", oleili Jönni tyyneenä, rahan turviin päässeenä, kaivoi toisen tuhatmarkkasen myöntilaudalle ja lisäili:

"Jos sitten tämä on sopivampi... Ja jämäptimpi."

Liisan harmi syveni.

"Et sillä vielä lennä... Rikkauksillasi et taivaaseen lennä. Ei sitä niin ylettömästi ole", riiteli hän tappiostaan ja Jönnin ylpeydestä harmistuneena. Ja touhuten rahan vaihtoon lähtöä hän tyyneenä muljoilevalle Jönnille ynseästi jatkoi, torasi uhittelevaa:

"On niitä nyt suurempiakin rikkaita nähty, mutta eivät ne rahan päältä ylpisty. Mutta jatkästä tulee jo tuhannen takia öykkäri."

Hidaspuheinen Jönni ei nyt olisi viitsinytkään hänen kanssaan tavallisesta asiasta suoranaisesti riitasille ruveta. Raha paisutti. Sen sijaan hän riiteli kautta rantain, kuin toisesta asiasta toraten. Kun näet Liisa viipyi rahanvaihtomatalla, niin hän palattua sille ihan kuin tosi harmissa torasi:

"Se on kehnoa", riiteli hän, "että ei saa kontanttiaan rikotuksi, vaan pitää odottaa ja aikaa hukata!"

Se oli sitä heidän välillään jo vuosikautia jatkuneen omituisen kinan jatkoa. Molemmilla oli nyt jo tosi torat käsillä:

"Kuolla sitä rikkaankin pitää!" rähähti Liisa jo, taas siihen asiaan johtuen — ties miten.

Mutta Jönnikin oli pisteliäällä päällä. Makkaraa rikkaan miehen eleillä taskuunsa työntäen hän siitä Liisan kuolemapuheesta johtui häntä pistelemään makkarakaupalla, sillä, että Liisa möi härän lihasta ja härän suolista tehtyä n.s. härkämakkaraa, jota itse valmisti.

"Se on rikkaan kuolema toista", alkoi hän verkkaan ja jatkaa jätkytti:

"Makkarakauppa, Liisa veikkonen, on vasta pikku kauppa. Niin että siinä kaupassa on porvari ainoastaan se joka syö, vaan ei se joka myö."

Liisa oli harmista haleta. Kasvot vihasta punaisina hän rähähti kiivaasti:

"Luuletkos sinä sitten ylösnousemisessa tuhansien auttavan!"

Ja niin erosivat he nyt aivan vihamiehinä. Vielä Jönnin poistuttuakin Liisa siinä makkaroitaan läjään kasaillessaan Jönnin ylpeydestä ja tuhatmarkkasmahtavuudesta harmistuneena itsekseen ääneen ynseili:

"Lossaa olla... Vaikka ei vielä rikas eikä mikään, niin jo lossaa!"

Mutta sitten alkoi hän ajatella ja muistella. Hän oli kuullut Jönnillä olevan arpalipun, joka voi voittaa kaksikymmentätuhatta, ja oitis alkoi nyt mieli muuttua. Ensin hän tuli uteliaaksi, lähti peräämään asiaa toiselta, läheiseltä torieukolta, jonka piti tietää Jönnin asiat. Hän urkki asian viekkaasti, kierrellen, tekeytyi ja ynseili eukolle:

"Ylpeilee Jönni jatkä rikkauksillaan, vaikka ei ole miehellä markkaa taskussa."

Ja eukko tarttui koukkuun. Oli väärin kuullut Jönnin voittaneen ei kaksi, vaan kaksikymmentä tuhatta ja ilmoitti tuon liioitellun tietonsa. Mutta Liisa masentui tappiostaan, kävi sitten kateelliseksi ja ynseili halveksien:

"No ei hän sillä vielä miljoonia kerä."

Kateellisuuttansa peittääksensä hän niin ynseästi vihoitteli ja halveksui. Mutta kohta alkoi mieli muuttua. Hän muisti jo kuinka jätkät olivat häntä aina piruuttaneet Jönnillä, sanoneet sen morsiameksi, ja kuinka Jönni oli siihen aina hymyillyt, niin että suu venyi aivan yli naaman.

Ja eikös ollakaan, niin hän alkoi nyt lauhtua Jönnille ja arvella, että jospa tuo nyt niin kävisikin. Ei tuo kaksikymmentätuhatta olisi pahitteeksi, ja Jönni oli hyväluontoinen mies. Sitä asiaa hän siinä kauppapuuhissaan jo vakavana hautoi.

* * * * *

Mutta Jönni oli löytänyt ammattikuntansa ja kestitsi sitä oluella ja makkaralla. Hänen asuntonsa oli kaupungin äärimmäisillä liepeillä. Se oli yksinäinen huone, tai oikeammin huone-vainaja, kaikissa suhteissa hänelle sopiva. Kun ei kukaan muu siitä huolinut, niin talonomistaja oli vuokrannut sen Jönnille viidestä markasta kuussa, vaikka siinä oli ihan erityinen eteinenkin, laudoista kyhätty vanha suojus. Laatikko pöytänä, pari pölkkyä istuimina — siinä huonekalusto.

Mutta iloa ja riemua siellä nyt oli. Erityisesti halusi Jönni nyt kestitä vanhaa ammattiveriaan, sitä pelastajaansa, Hankku nimistä jätkää.

Niin iloittiin ja meluttiin Jönnin onnesta ja Jönniä ylistettiin jo humaltumisen alussa.

"Jönni on oikea toveri eikä kuten porvari", kehuivat miehet. He humaltuivat. Alettiin jo puhua n.s. syvällisiä. Ensin he, siitä Jönnin Simpson-nimestä johtuen, puhuivat kaikille humalaisille miehille — niin herroille kuin jätkillekin — omituista laskettelua raamatun pyhistä miehistä, ensin Simpsonista, sitten Bileamista ja ukko Noaakista ja lopulta jo tietysti Batseebasta. Siitä johti yhä hämärtyvä ja suloisesti raukeava ajatus muihin pyhimyksiin. Hankku näet jo arveli:

"Mutta oli se profeetta Muhamettikin viisas mies."

Puhuttiin nyt siitä suut hymyssä. Kaikki he olivat omalla tavallaan perillä senkin opista. Siitä opista hyvätuuliseksi tulleen Hankun kieli jo hieman sammalsi, kun hän selitykseksi ihmetteli:

"Kun Turkin sulttaanillekin näet määräsi kolmetuhatta emäntää. Niin että siinä joukossa on miehelle leipomista jos leipojaakin!"

Jönni innostui moisesta. Oitis johtui hän asian johdosta muistamaan Makkara-Liisan, jopa kinansakin sen kanssa. Se asia heräsi hänen sielussaan hereille kuin loikoileva jätkä, ja hän jo väänsi sukkeluudeksi, arveli:

"Mutta Makkara-Liisan se sulttaani jos vielä naisi, niin silloin olisi ukolla jo muija."

Ei hän tajunnut, laskiko tuon jätkäsuokkeluuden kostoksi Liisalle sen riitelystä vaiko tehdäkseen sulttaanista pilaa näin selän takana. Viinoja oli jo päässä. Hän lisäsi:

"Siinä eukossa on läjä akka."

Ja he innostuivat kuin pienoiset, ryypiksivät, tekivät Liisasta pilaa ja sulttaanista vieläkin enemmän. Huone-vainaja oli savua sakeana. Jönnin humaltuneessa päässä elähtelivät jo oudot ajatukset, jätkämäisinä tosin, s.o. verkkaisina ja hitaina kuten makuulta herätessään sorkkiajan oikoileva laiska jätkä. Hänen mieltänsä alkoi kiinnittää se sulttaanin vaimojen paljous, profeetta Muhametin oppi, josta hän vasta nyt ensi kertaa kuuli. Sitä sulttaanin emäntäpaljousta hän jo siinä ihasteli, lausua lätkäytti toisille:

"Mutta on siinä silloin todellakin jo miehellä muijaa. Kun on kolmetuhatta... Sappermentti!"

Ja he innostuivat ja ihastuivat sitä mukaa kuin kemut jatkuivat. He puhuivat Turkin sulttaanin kustannuksella monta rasvaista viisautta ja nauttivat siitä, että saivat tuon ison herran kustannuksella hänestä nyt niin lasketella. He nauttivat siitä kuten aina viattomat lapset, jopa niin, että heille itselleen oli jo itse asiassa tulla surku tuota sulttaani parkaa, jonka nyt täytyi niin kovasti heidän hampaissaan kärsiä. Välillä he toki aina, varsinkin ryypätessä, muistivat ylistää Jönniä. Hankku puheli nytkin silmää lipaten:

"Jönnistä voi vielä väännytä miljoonamies."

Se todistettiin todeksi. Tosin juomapuheilla, ilolla, hälyllä. Hankku jatkoi:

"Ja silloin sitä jo kelpaa elää! Voi ihan Turkin sulttaanin tavoin rehkimään ruveta."

Näin jatkui yli puoliyön. Jönniä alkoi juominen jo väsyttää. Kaikki sekoittui päässä. Hän alkoi jo torkkua ja painui nukuksiin. Hankku koki repiä häntä hereille, tolkuttaen:

"Jönni!... Elä hiivatissa, Jönni!... Nukutko sinä jo?"

Ja Jönni virkosikin vielä puoleksi, nosti päätä, koki päästä tajuihinsa ja tapaili:

"Sitä minä vain siitä Nuutisesta... Kun se paperille... puumerkin."

Mutta siinä hän jo lopen väsyi ja nukahti. Seuruekin oli tyyten väsynyt. Ken hiipi ulos ja huilaili kadulla, ken sisälle nukahti. Jönni kuorsasi jo sikeänä kuin hirsi. Alussa hän yritti nähdä unia Muhametista, mutta sekin loppui alkuunsa, ja pian hän nukkui saman Simpsonin voimalla, jonka voimalla hän hereillä ollessansa — edellyttäen että ruokaa riitti — söi.

III.

Nyt oli Jönni jo ensi ilon humalasta selvä. Olikin jo kulunut päivä välillä.

Ja nyt hän hoksasi, että hänen on jotenkuten käytävä kiittämässä kauppaneuvos Jöns Lundbergia tuhansista. Tavallista juhlallisempaan, rokki yllä ja silinteri päässä ja ainoastaan housut ja kengät jätkäoloista muistuttamassa, jutkutteli hän Lundbergin konttoriin, pääsi ukon puheille ja alkoi kiitellä. Hänestä tuntui koko toimitus niin juhlalliselta, että ei ollut alkuun päästä, vaan pani vain mulkoilemaan, vaikka kauppaneuvos oli jo kysynyt että: "Mitäs Jönni nyt?"

Mutta kun hän oli käynyt uunin edessä astiaan sylkäisemässä, niin hän rohkaistui, muljautti kulmiensa alta jyrkän katseen ja ilmoitti:

"Siitä kauppaneuvoksen antamasta arvasta tulin puhumaan", pyyhkäisi suunsa hihalla ja selitti:

"Se oli aika laaki! Lykkäsi kaksi tuhannen seteliä!"

Mutta Jöns Lundberg tiesi jo asian. Hänenkin mielensä aivan kuin heltyi kaimansa Jönnin onnesta.

"Se oli hyvä lotti... yksi hyvä lotti", vastaili hän tilikirjojensa äärestä, niitä selailen. Ja kun hän nyt toivoi Jönnille kaikkea hyvää, niin eikös alkanut ihan neuvoa miten rahoja käyttää. Peläten Jönnin ne juovan, jos jää kaupunkiin, hän neuvoi häntä muuttamaan maalle, ostamaan siellä mökin ja alottamaan uuden elämän.

"Muutoin sinusta tule yksi hunsvotti. Yksi suuri rötkö ja hunsvotti", tiukkasi hän. Hän puhui jo omasta itsestään, selitti kuinka hänkin oli kymmenvuotiaana alkanut juoksupojasta, ainoastaan kymmenen penniä taskussa. Hän kehaisi:

"Mutta nyt minulla jo on miljoona... Ja enemmänkin on!"

"Sappernaakeli!" pääsi mulkoilevalta Jönniltä sitä rahan paljoutta ajatellessa huudahdus, ja hän lisäili:

"Siinä sitä on jo rahaa! Miljoonassa!"

Ei hän sen paljoutta käsittänyt, säesti vain.

Mutta Jöns Lundberg oli nyt aivan toverilliselle tuulelle heltynyt ja selitti:

"Yksi miljoona on yksi niin iso raha, että sillä voi ostaa yksi iso kivimuuri... Tuo Grönqvistin iso kivimuuri sillä voi ostaa."

Jönnin ajatukset ja mieli sekoittuvat yhdeksi ainoaksi olemukseksi. Ei tiennyt mitä sanoa, sillä heikkeni siinä jo ajatus, ja siinä pulassa hän tajusi vain sen, että häntä taaskin sylettää. Ukko jatkoi työtään ja ennusti:

"Sinustakin, Jönni, voi tulla yksi miljonääri. Yksi iso rahamies. Jos sinä vaan spekuleeraat ja et juo."

Hän katsoa tuijotti erästä tilikirjan kohtaa kuin olisi tahtonut paperin puhki katsoa ja vahvisti:

"Sinä, Jönni, et kuole, ennenkuin on miljoona, jos sinä spekuleeraat ja et juo. Yksi miljoona sinulla on."

Jönni kuunteli kuin härkä ja katsoa mulkoili vain ukkoon.

"Vai mitä, Jönni?" jatkoi ukko Lundberg, kun Jönni vaiken.

Ja silloin täytyi Jönnin hakea sanat. Hän käväisi sylkäsensä, ja kun ei kyennyt käsittämään, mitä se ukko Lundberg häneltä sillä kysyi, niin hän siinä, kuten pulassa, sen Grönqvistin talon suuruutta kehuskellen vastaili:

"Ka sitä minä tässä vain arvelin... Kun kauppaneuvos siitä Rönkvistin talosta puhui... että siinä talossa se on tiili toisensa päällä."

Mutta miten ollakaan, niin hän lähti ukon luota kuin uutena ihmisenä. Hän päätti noudattaa sen neuvoa, ostaa maalta maatilan. Hänessä sai vallan ahneus, rikastumisen himo, ja se himo kiihtyi sitä mukaa kuin hän koki ja yritti arvostella, miten paljon rahaa on miljoonassa. Ensin hän tosin aikoi ostaa torpan, kuten ukko Lundberg oli kehoittanut, mutta sikäli kuin miljoona-ajatus hänessä paisui, paisui myös halu. Hän ei enää tyytynyt pelkkään torppaan, vaan haaveili taloa, ensin pientä, sitten suurta, lopulta jo uneksien hyvin isosta. Hän alkoi jo kitsastella toisten jätkien suhteen, kartella etteivät ne pääsisi häneltä ryyppyjä tiukkaamaan.

Ja niinpä nytkin, kun hän istuksi satamassa tavarapakalla, saapui Riekki jätkä, rupesi viinojen toivossa hyväksi ystäväksi ja hellitteli:

"Pistoovaatko, Jönni? Häh?"

Mutta Jönni tekeytyi kuin ei olisi kuullut, kaivoi makkaran taskustaan ja varustautuen sitä haukkailemaan puheli muka viattomana, asiasta päästäksensä:

"Ostin hallin makkaraa vaihteeksi, niin... sattui hallissa Pollarin Jori ja kysyi että tiedätkö sinä, Jönni, että Ramperin Kössi otti Polarikseen pestin Marseljeesiin ja niin se poika meni?"

Ja niin onnistui hän sotkemaan ryyppyasiat, haukkaili makkaraa tukevasti, ja kun Nikolainkirkon kello jymähteli ja sen jymy levisi raskaana tynnessä, kuumassa poutailmassa, alkoi hän vielä varmuuden vuoksi puhua siitä, arvelen:

"Kylläpä moikaa nyt ja mötkähtelee kello. Kukahan lie sitten kutsuttukin."

* * * * *

Ja nopeasti se kehittyi nyt Makkara-Liisassakin se rakkauden asia. Nyt oli hän — tosin vieläkin väärin — kuullut muiltakin, että Jönni muka on todellakin voittanut päävoiton, kaksikymmentätuhatta. Omituinen sattuma oli myös se, että hänellä itsellään oli omaisuutta tasan kahdentuhannen arvosta, mutta jätkien kesken uskottiin yleensä, että hänellä on kaksikymmentätuhatta.

Ja niinpä oli hän alkanut yhä mieluisammin hautoa ajatusta mennä Jönnille muijaksi. Voisi sitä kahdellakymmenelläkahdella tuhannella jo avata oikean kaupan ja hylätä tämän torikaupustelun. Olihan hän jo saanut talvipakkasissa torilla aivan kylliksi värjötellä ja koko ikänsä oli hän uneksunut oikeasta kaupasta.

Ja niinpä hän alkoikin kohta jo asiaa valmistella. Kun Jönni osui nyt taas astua jätkyttämään torin halki siitä hänen myöntilautansa editse, niin hän ei malttanut olla, vaan alkoi oitis kuherrella. Kun Jönni näytti aivan siihen pysähtyvän, niin hän sille suu maireana mielisteli:

"Sanoo... Että ota tuosta tuhatmarkkasesta, sanoo."

Hän sanoi sen niin maireasti ja hymyilevänä, kuin vain kiehtova, viekoitteleva vaimo voi. Se oli oikeastaan jo suoraa kosimista. Mutta Jönni ei sitä kuitenkaan vielä siksi eikä miksikään erikoiseksi arvannut, vaan oudosteli:

"Mitä se Liisa nyt niin luisusti lempeilee?"

Mutta Liisa jatkoi yhä kuhertelevammin. Myöntiä pyylevänä puuhaten hän yhäkin hymyilevämmiin mairitteli:

"Mhyy... Vai mitä se Liisa..."

Luuli hän Jönnin jo hoksaavan ja jatkoi, mielisteli, toistaen kuhertelevan:

"Mutta Jönni se vain sanoo... Panee vielä toisen tuhatmarkkasen pöytään ja sanoo että jos tuo on jämpimpi. Sanoo."

Mutta ei Jönni vieläkään mitä erikoista hoksannut, vaikka nyt Liisan lempeydestä sulikin. Poislähtöä hän varasi ja samalla Liisan kuherrukseen vastaukseksi puheli:

"Sinä, Liisa, vain räpiset."

Mutta poistuttuaan hän alkoi oudostella, miksikä se Liisa hänelle nyt niin mairea ja makea oli. Ei hän sitä syytä hoksannut. Hän istahti satamassa eräälle laatikolle ja alkoi tapansa mukaan leivänmuruilla ruokkia ainaisia ystäviään, puluja, Siinäkin hän vielä yritti miettiä sitä Liisan outoa maireutta, ja kun Hankku sitten tallusteli ja kysyi että: "Kyyhkysiäkö sinä ruokit?" niin hän vain vastaili että:

"Eipä tässä mitä."

Ja ruokkimisen lopettaen hän Hankullekin vielä lisäsi:

"Arvelin vain sitä, että mitähän se Makkara-Liisa nyt meinaa, kun sillä oli suu taannoin niin lempeässä naurussa ja hymyssä kuin veräjä."

Mutta ei Hankkukaan sitä arvata osannut, vaan puheli vain että:

"Se on akkaväen tapa semmoinen... Että suu on aina niinkuin viekoitteleva veräjä."

Ja he olivat siinä Pollux laivan tuloa odotellessaan painuakin puhumaan Liisasta, mutta laiskotti. Aurinko paistoi kuumasti. Merilinnut lennellä suikailivat kirkkaassa valossa sataman yllä. Sai toki Hankku raukean haukotuksen jälkeen vielä Liisasta arvelluksi:

"Onhan siinä muijaa... Rahaakin kaksikymmentätuhatta! Sappernaakeli!"

Ja siitä rahan paljoudesta aikoi Jönnikin jotain sanoa, mutta kankea ja hidas ajatus ei saanut oikeaa, tarkoitettua otetta, ja niin joutui hän sitä rahan paljouutta tunnustamaan Liisan lihavuudella, pulujensyöttöpuuhissaan puhellen:

"Onhan siinä Liisassa akkaa... Kokonainen valtakunta!"

* * * * *

Ja sitä menoaan ne asiat sitten alkoivat mennä. Liisa toivoi Jönnistä puolisoa, ja ammattiverit kiintyivät nyt samaiseen juttuun yhäkin läheisemmin. Jollekulle heistä tietysti kangasti alkavan nyt joksikin aikaa oikeat makean leivän päivät niiden Jönnin tuhansien turvissa.

Mutta Jönni alkoikin nyt ylvästyä ja pullistua. Ukko Lundbergin puheesta herättyään, uudestisyntytyään, hän hautoi vain sitä miljoonaa mielessään. Olihan ukolle se miljoona itänyt kymmenpennisestä. Miksi ei se hänelle voisi orastaa kahdestatuhannesta markasta.

Ja niinpä alkoi hän nyt ensiksi kaihtaa ja vieroa tovereitaan, ammattikuntaansa. Hän varoi ja pelkäsi, että ne tulevat tahtomaan ja vaatimaan häneltä olutta ja viinaa ja siten juovat häneltä rahat, ne miljoonan siemenet. Varsinkin Hankkua, pelastajaansa, hän nyt varoi ja ihan pelkäsi. Hän pelkäsi sen rupeavan nyt, hänen rikastuttuansa, häneltä odottamaan pelastuspalkkiota, joskaan nyt ei järkiään rahassa, niin ainakin oluessa ja viinassa ja makkarassa.

Ja niinpä alkoikin hän aivan kartella ja kiertää Hankkua. Joka hetki hän pelkäsi sen tulevan ja alkavan odottaa, jopa puheilla vihjailla siitä palkkio-asiasta. Hän aivan jo vihastui Hankulle.

* * * * *

Ja nyt se Hankku tulla kömpikin hänen luoksensa. Hän oli huoneessaan paraillaan syömässä perunoita ja silakkaa, kun ovi avautui ja pelätty pelastaja työntyi sisälle. Hän ei ollut sen tuloa ensin huomaavinansakaan. Koki vain ahtaa ruokaa suuhunsa. Perunat olivatkin uusia ja silakat oivallisia. Hankku istahti, alkoi oleilla. Jönni aavisti jo pahaa ja häntä harmitti. Ei hän halunnut sitä harmiaan näyttää, mutta jos Hankku olisi hoksannut, kuinka hänen silmämuniensa valkuaiset siinä suuhunahtamispuuhassa vähäväliin häneen epäluuloisina vilahtivat, niin hän olisi arvannut asian sanomattakin.

Ja äkkiä sitten välähti Jönnin päässä juoni, millä pelastua koko miehestä. Hän varustautui muilla puheilla johtamaan Hankun mielen ja ajatukset muihin asioihin, pois palkkio- ja ryyppyasioista. Ei hän tiennyt mistä alkaa sille puhua.

Mutta Hankku puolestaan jo silmäili nurkassa töröttävää tyhjää pulloa. Jönni huomasi sen. Hänelle tuli jo kiire sopivaa puhetta löytää. Siinä puheenajattelutouhussa, ja kun sitä sopivaa ei ollut nyt löytää, hän jo alkoi kiihtyä, niin että ahtoi ison perunan ihan ahtamalla suuhunsa. Peruna oli tuketa kurkun. Aika oli täpärällä. Hän oli jo huomaavinaan Hankun suun olevan valmiin sanomaan sanansa.

* * * * *

Ja silloin hän aivan kuin hätäytyneenä nielaisi tuon jumalattoman ison perunan kokonaan kurkkuunsa, saadakseen suunsa vapaaksi puhetta varten, ja sitä menoaan, perunan vielä kurkkutorvea pullistaessa, niin eikös ottanut ja siepannut puheenaihetta niistä silloisista juopottelupuheista, arvelleen Hankulle äkkiä:

"On siinä todellakin Turkin sulttaanilla emäntää... Kun on kolmetuhatta."

Hän oli jo kuin pelastettu, puraisi silakan perunan seuraajaksi ja sitä kaikkea pureksien jatkaa jötkötti:

"Se ukko ei jouda enää kuhnimaan... Ja pitää olla leveä sänky... jos mieli kaikki muijat viereensä latoa."

Ja hän onnistuikin sillä kavaluudella kääntämään Hankun katseen pois pullosta ja tietysti myös ajatukset ryyppyistä. Yhä rauhallisemmin hän sen vuoksi jo jatkoikin, puhua jötkötti kuten tavallista asiaa, ruoka suussa kavalasti arvella jysäyttäen:

"Niin että se näkyy olevan se muhametin usko jymy usko."

Ja hänen onnistui jo tartuttaa Hankku puheeseen. Se myönteli todeksi sen, mitä Jönni äsken arveli. Asia näytti onnistuneen oivallisesti. Estääkseen Hankun sittenkin vielä pääsemästä koukusta irti ja viina-asioihin pyörähtämästä hän ruokaa sekä kurkun että suun täydeltä haukaten pureksimisen lomassa rauhallisena jatkoi:

"Ismaelista minun nuorena ollessani se kuulu Saara-Pakarinen saarnasi, mutta nyt on hänkin jo yli kaksikymmentä vuotta ollut vainaana."

Sen Ismaelin hän johtui ottamaan nyt aseeksensa kiireessä, kun ei muuta sopivampaa siinä pelastautumispuheen jatkoksi voinut löytää.

* * * * *

Mutta sittenkin hän näytti laskeneen väärin. Hän näytti erehtyneen juuri siinä, että Hankkua puheella pettäöksensä oli siinä hitaassa kiireessä erehtynyt puhumaan Turkin sulttaanin kuhnimisestä. Se näet johtikin Hankun ajatukset niihin Jönnin omiin merikuhnimisiin, silloin kun hän sen pelasti.

Ja silloin alkoivatkin Hankulle kangastaa ne pelastusryppyt. Sitä houkuttelevaa tyhjää pulloa yhä silmällä pitäen hän valmistautui jo vetämään puhetta sinnepäin. Hän jo alkoikin puhella:

"Ei se todellakaan jouda se ukko kuhnimaan, kun on semmoinen muijarivi huollettavana."

Ja hän longottautui syrjin, kopasi sen tyhjän pullon, tarkastaa tirkisteli sitä heilutellen, kuin ei muka olisi tiennyt, että se on tyhjä, ja ikäänkuin ei muka olisi mitään mielessä, lisäksi:

"Mutta sinä sitä kun silloin meressä kuhnit, niin se oli aika ryöppy."

Siinä sitä siis oltiin. Jönniä alkoi harmittaa, mutta hän koki sitä harmia niellä perunan muodossa. Aivan hänen hahmonsa pimeni.

"Minähän sinut silloin pelastin ja kuiville telakoille vedin", jatkoi Hankku sikarin pätkästä savut imaisten.

Ja silloin purkautui Jönnin harmi jo sanoiksi, tosin hillityiksi. Tekeytyen kuin puhuisi noin-vain hän jo, muka viattomasti, tuon Hankun ansion epäsi, kieltäen:

"Kukas sinun käski vetää!"

Ja saatuaan nielun tyhjäksi hän kuin muina miehinä puhuen lisäsi ynseän:

"Kun jätkä kerran putoaa mereen, niin ann' mennä."

Ei Hankku siitä vielä mitään erin outoa haistanut. Kokien rikkaalle Jönnille kelvata hän sen ynseän puheen johdosta ihan hanakasti puolusti:

"Elä helkkarissa, Jönni!... Kuka nyt ei sinua pelastaisi! Parasta miestä!"

Mutta se vain ärsytti Jönniä, sillä nyt hän oli entistä varmempi siitä, että Hankku tahtoo ryyppyjä. Hän lopetti syönnin, työnsi puukon tuppeen, nousi, kiinnitti remelin tiukemman ja entistä ylimielisemmin Hankkua vastaan puheli, alkaen:

"Sinä vain loriset."

Ja saatuaan remelin tiukalle hän jatkoi ynseänä:

"Ei jätäkää maksa merestä vetää."

Ja ennenkuin Hankku ehti vastaan sanoa, hän jo yhäkin ylimielisemmin jatkoi:

"Niin että jos kerran jätkä laiturilta tipahtaa, niin sano vain että: lykkyä tykö... Ja anna maata rauhassa meren pohjassa!"

Hankku oli ihan oudostuvinaan moista jumalattomuutta. Siinä mielessä hän niinkuin nuhdellen jo alkoi, yritti:

"Elä helkkarissa, Jönni! Tuolla tavalla!... Eihän sinulla ole enää sieluakaan!"

Mutta Jönni harmistui lopen. Asiasta eroon päästäkseen hän ei ollut Hankun puhetta kuulevinaan, tekeytyi lähtevänsä ulkona käväisylle, koppoi lakkinsa ja ollen jo ulos menossa toisteli ylimielistä, aivan ilkkuvaa:

"Ann', anna mennä vaan!... Kun jätkä tahtoo meressä kuhnia, niin sano vain että lykkatil!"

Ja sitä tietään hän hävisi, jättäen pelastajansa turhaan odottamaan pelastusryppyjä. Hän pujahti portista aivan kuin varkain ja päästyään kadulle, jossa tunki jo olevansa turvassa, hän itseksensä toistamiseen ilkkui:

"Lykkatil!... Lykkatil vain sano, Hankku, jos jätkä meressä kuhni!"

IV.

Kiusalliseksi käynyttä pelastajaansa Hankkua paettuaan Jönni kahlaili asioitsija Naukkarisen luo tiedustamaan, olisiko sillä tiedossa sopiva maatila.

Ja olikin sillä. Oli ilmoituksista saanut tietoon, että Tampereen puolella on myötävänä Punturin maatila. Sen hinnaksi oli ilmoitettu viisikymmentätuhatta markkaa, mutta kun tilaa rasitti kolmenkymmentätuhannen markan suuruinen kiinnityslaina, niin vaadittiin ostajalta käteistä ainoastaan kaksikymmentätuhatta.

Ja niinpä tuntuikin Naukkarisesta tuo tila olevan kuin Jönniä varten varattu, kun kerran Jönnillä, kuten hän väärin uskoi, oli tasan nuo kaksikymmentätuhatta. Siitä hän nyt Jönnille puhui, kehui tilaa, valehteli ilmoituksen lisäksi omiaan.

Varsinkin tilan metsää hän kehui. Ilmoituksessa oli vain ylimalkain sanottu, että "metsä on hyvä", mutta Naukkarinen innokkaana ja taitavana asiamiehenä lisäsi siihen nyt Jönnille omasta päästään arviolta seuraavan, täsmällisen tiedon:

"Ja paljaalla metsällä, kun sen rahaksi muuttaa, maksaa koko tilan hinnan ja jää vielä toinen puoli. Niin että siinä kaupassa jää satatuhatta puhdasta voittoa niinkuin ei mitään."

Hän hymyili silmät tihrullaan, odotteli tehoa. Jönni istuksi, kuunteli vakavana, mietiksien asiaa — varsinkin juuri sitä metsäasiaa — jyrkänä kuin hirsi. Naukkarinen ei kuitenkaan suostunut ilmoittamaan tuon ihmetalon osoitetta, ennenkuin Jönni suorittaa hänelle sovitut käsirahat, viisikymmentä markkaa. Kun Jönni hidasteli, niin hän viattomaksi tekeytyen alkoi kuin tavallista asiaa jutellen puhua:

"Metsäkaupallahan se tääkin rikas Lundberg, tää kauppaneuvos, rikastui."

Ihan hän heittäytyi sikarinpätkää polttelemaan, kuin muka se, eikä tuo kavala puhe, olisi hänen työnään. Suu supulla pätkästä köyhiä haikuja imien hän kuin noinkatuonaan jatkoi:

"Tehdä rylläsi niitä metsäkauppoja Muolan Pölläkkälää ja aina Rovaniemä myöten ja kasasi vain miljoonia miljoonain niskaan."

Se meni ääneti kuuntelemaan Jönniin. Naukkarinen yskiksi tekoyskän, puhalteli savuja, vaikka ei niitä pätkästä suuhun herunut, ja alentaen ääntään vieläkin tavallisemmaksi ja pätkää sormin laitellen hän

jatkoi, valehteli:

"Senkin Tiippanaisen talon osti... Maksoi vajaan kolmekymmentätuhatta, mutta paljaalla metsällä korjasi ensimmäisen miljoonansa."

* * * * *

Ja silloin Jönni alkoi höltyä. Hänelle kangastivat vain isot metsät ja miljoonat.

"Ka", puheli hän jo, jatkaen:

"Pianhan se miljoona karttuu, kun se kerran vyörymään rupeaa... Niinkuin nyt tällekin kauppaneuvos Lumperille."

Niin oli siis asia valmis. Hän maksoi käsirahan, ja nyt Naukkarinen antoi talon osoitteen. Rahat saatuansa hän sitä yhäkin ylisti.

"Siitä sinäkin korjaat vain rahaa!" oli hän aivan innostuvinaan ja nyt jo ilmaisi senkin miten vähän tarvitaan käteistä.

"Ainoastaan kaksikymmentätuhatta kontanttia", kehaisi hän.

Mutta Jönni raapaisi silloin niskaansa ihan vaistomaisesti. Hän jaksoi käsittää, että hänellä oli ainoastaan kaksituhatta ja nyt oli jo niissäkin aimo lovi. Miljoonat tuntuivat jo himmenevän. Hän jo peräsi:

"Miten? Niin että sanoiko se komersrootti, että ainoastaan kaksikymmentätuhatta kontanttia?"

Ja saatuaan myöntävän vastauksen hän tuntui aivanpa vain painuvan entistäkin jykevämmäksi, istui, vaikeni. Hänestä tuntui, kuin olisi hän jo menettänyt ne miljoonat, jotka juur'ikään niin lähellä helisivät. Käsirahatkin, viisikymmentä markkaa, tuntuivat menneen turhaan, kuten veteen viskatut.

Naukkarinen koki vielä yksin puhella puhetta vireille, mutta alkoi lopulta siihen väsyä ja toivoi jo Jönnin lähtevän, että pääsisi hänestä eroon.

Niin jatkui Jönnin pitkä ja jymeä äänettömyys hyvät ajat. Lopulta Naukkarinen ikäänkuin häntä puheeseen, poislähtöönkin herättääkseen äkkiä muun puheensa lopuksi kysäisi:

"No?... Mitäs nyt arvelette kaupasta?"

Ja Jönni heräsikin siihen, tajusi tilansa, mutta salasi raha-asiansa ja vastaili:

"Eipä tässä erikoista."

Sitä sanoessaan hän virkistyi poislähtöpuuhiinkin ja samalla lopetti, arvelleen:

"Arvelin vain sitä, että ei se olisi hätäkään elää ja rikastua, jos olisi kylliksi sitä kontanttia."

* * * * *

Mutta Jönnissä ne nyt ahertelivat Makkara-Liisankin ajatukset. Hän oli alkanut yhä vakavammin ajatella sitä Jönnille vaimoksi menoa. Oli ryhtynyt jo asiaa valmistamaan: palkannut Nukurin Kaisan siitä Jönnille puhumaan.

Ei tosin vielä ihan suoraan, sillä ei se tuntunut aivan sovelialta, se että morsiamen puolelta kosia ja jo alunpitäen suoraan. Kiertoteitä kaarrellen hän neuvoi Kaisaa pitämään asiaa vireillä ja vihjepuheilla Jönniä taivuttamaan.

Mutta Liisan sisar Mari oli vastaan. Hän oli naimisissa toisen luokan räätäliinestarin kanssa, ja siksi ei hänen mielestensä soveltunut, että sukulaiseksi olisi tullut jätkä.

"Mitä sinä nyt jätkälle!" torui hän ja halveksui siitä Jönnille menosta.

Mutta Liisa siitä jo ihan kimpaantui. Hän rähähti siskolleen äkäisesti:

"Onko se sitten jätkä sen pahempi kuin muu mies!... Sielu se silläkin on!"

Ja myöhemmin, kun hän tapasi puhemiehensä Nukurin Kaisan ja sille asiastaan taas puhui, niin hän, ikäänkuin sisarelleen riitelyä jatkaen, ynseili:

"Kahdenkymmentätuhannen jätkä vastaa tusinan semmoisia herroja, joilla on kukkarossa aina nurin."

Sillä yhäkin hän uskoi väärin ne Jönnin jo lovilaitaiset kaksituhatta kahdeksikymmeneksituhanneksi. Hän puuhaili makkaroiden keittämistouhussa ja aivan kuin harmissaan nurkui, jopa toraten ja riidellen jatkoi:

"Hyvä kun edes jätkänkään saa tällä iällä!... Vanha toriakka, joka on jo lihonutkin ja levennyt, niin että on kuin hyvä läjä!"

Ihan hän halveksui itseään, tuli itselleen ja olemukselleen katkeraksikin, sieppasi äkeästi makkarakattilan tulelta, kaataakseen siitä keittoveden pois, ja sitä vihaansa ynseänä ja katkerana halveksuen jatkoi:

"Kuku tässä enää tai kalise, niin et sillä viserryksellä enää jätkää parempaa paulaasi puno."

Nukurin Kaisa myönteli sen todeksi, imeksi nysästä savuja ja lopulta aivan ynsäsi:

"Ja kunhan on mies."

* * * * *

Ja niinpä puhuikin hän nyt jo Liisan puolesta kautta rantain Jönnille asiasta. Oli tullut sen asuntoon, juuri Jönnin murkinooidessa, tupakoi ja kehui kavalasti Liisaa. Jönni ei alussa arvannut mitään. Aika menikin pureksiessa.

"Onhan se Liisa leveä laitos", myönteli hän toki, suu muonaa täynnä. Kaisasta se tuntui hyvältä enteeltä. Hän alkoi puhella yhä rohkeammin. Lopulta hän jo, sakeat savut imaistuaan, miltei järkiään meni asiaan, arvelleen:

"Ja menisi tuo sinullakin, Jönni, jo akka... Kun on rikkauttakin siunannut, niin menisi."

Jönni murti ruokaa yhä ahnaammin, hitaasti tosin. Mutta kun Kaisa yhä vain jatkoi, niin hän jo aterian lopulla alkoi aavistaa asiassa olevan rakkauden vireillä ja peräsi:

"Niin että mitä sinä, Kaisa, sillä oikeastaan meinaat? Kun sitä Liisaa nyt noin tunnustat?" Kaisasta tuntui asia silloin jo olevan niin hyvällä tolalla, Jönni siksi valmis, että hän voi ruveta jo suorastaan muka estelemään.

"En mä hänestä mitään", kierteli hän, lapautti huulin savut ja lisäili viekasta:

"Minä vain sitä arvelin, että jos tuo on ollakseen, niin olkoon!... Naimisiin meno... jos on ollakseen, niin olkoon!"

Ja silloin selvisi asia Jönnille lopullisesti. Hän lopetti suurustelun, työnsi puukon tuppeen, nousi hitaasti, puuhaili ja lopulta sanan alkuun hitaasti ehdittyään puheli Kaisalle:

"Sitähän minä jo siitä Liisasta arvelin, kun se niin suu veräjällään silloin torilla siitä tuhatmarkkasesta hymyili, että sillä on, eukolla, jo vähän toisenlaiset kotkotukset."

Ja kuinka ollakaan, niin välähti hänen päässään oitis se vanha jätkien kesken yleinen usko, että Liisalla on muka kaksikymmentätuhatta, ja silloin alkoi hänelle taas uudestaan maailma kirkastua. Sen Naukkarisen neuvoman tilan osto käy siis kuitenkin mahdolliseksi, ja Jöns Lundbergin miljoneerikohtalo on siis hänellekin nyt sittenkin avoinna.

* * * * *

Niin alkoi asia edistyä. Liisa puuhasi nyt jo kuin olisi kaikki ollut päätetty. Nyt hän oli vartavasten tullut Jönnin luo, oli tullut suorastaan hellyttämään Jönniä ja kiirehtimään lopullista päätöstä.

Ja kuten silloin torilla, niin turvautui hän nytkin hempeyteensä, maireuteensa, kuten aina nainen miestä hellyttäessään. Jönni puuhasi taas Naukkarisen puheille lähtöä, pukeutui ja valmistautui, ja Liisa alkoi nytkin sillä silloisella torihempeydellä toistellen sitä leikkisänä, maireasti hymyillen:

"Niin... Sa-anoo vain Jönni... että ota tuosta tuhatmarkkasista — sa-anoo...!"

Mutta Jönni menikin nyt rutosti aivan asian ytimiin. Aikaakaan siinä kun ei nyt liikoja ollut. Sitä Jöns Lundbergin rokkia ylleen kiskoen hän äkkiä puheli:

"Sano vain, Liisa, suoraan että..."

Että mennään naimisiin — aikoi hän sanoa, mutta hokasikin siinä olla varova, käänsi puheen äkkiä toiseksi, kysäisten:

"Niin että kuinkas paljon sinulla on sitä kontanttia?"

Liisa aivan kainosteli köyhyyttänsä. Mutta laskien Jönnin rahat kaksituhatta kymmenkertaiseksi sai hän, niihin omat kaksituhattansa lisäämällä, sievoisen summan, selittäen:

"Paljonkos niitä nyt minulla on!"

Aivan hänen äänensä aleni. Hän lisäsi:

"Sinun rahojesi kanssa tulisi kuitenkin hyvästi kaksikymmentäkaksi tuhatta."

Ja se varmistui Jönnissä sen väärän luulon, että Liisalla on kaksikymmentätuhatta. Tyytyväisenä hän siis nyt kuin Liisaa lohduttaakseen puheli:

"No... Kontanttiahan se on jo sekini."

Ja ilman sen enempiä oli siinä kauppa päätetty. Jönni nyt jo aivan varoitti:

"Mutta sinä, Liisa, et saa nyt enää huikennella ja olla toisen perään."

Ja Liisa aivan kimpaantui ja vannoi:

"Kun kerran tälle iälle olen jo kiusaukset kiertänyt, niin elä luule, että nyt lankean."

Hän aivan ylpistyi siveellisyydestänsä ja kehui, tenäsi:

"En ole horjahtanut... Yli neljäkymmentä vuotta olen jo Herran avulla tanakasti seissyt kaikkia viettelyksiä vastaan."

Jönnikin siitä jo sai halun todistaa siveellisyydestään. Yhä lähtöä puuhaten hän puheli:

"Mutta enpä sitä minäkään horju."

Hän kuraisi vyöremelin tiukemma ja lisäsi:

"Leskeksikin jos milloin jään, niitä siitä saat olla huoletti, että toista en enää sinun virkaasi hoitamaan ota!"

Ja hän aivan heltyi, kuten aina rakkauden asiassa. Kun Liisa siinä hymyili ja hempeili ja puheli sitä ainaista "sanoo", niin hän ruokakuppejaan korjaillessaan puheli:

"Me, Liisa, olemme niinkuin pulukyyhkys."

Hän muisti, miten hän kerran oli niiden ainaisten ystäviensä huomannut pesineen vinnille vanhaan kalossiin, jossa emä hautoi. Siitä hän johtui jatkamaan, runoillen:

"Vaikka meillä ei olisi muuta kuin kenkäräjä, niin siihenkin me teemme pesän, kun rakkaus alkaa meissä naputtaa."

Ja Liisankin mieli siitä jo yleni, ja he olivat kuin kaksi rakastavaa lasta. Ihan oli Liisan silmäkulmaan liikutuksen kyynel kihota, kun hän vastaili heltyneenä, tapaillen:

"Niin... Sanoo... Vaikka ei olisi kuin kenkäräjä nyt..."

Ja niinpä ryhtyikin hän jo oitis puuhaamaan sen uneksimansa oikean kaupan avaamista. Aluksi hän ostaa Moilasen makkara- ja herkkukaupan — siitä kun vaatikin omistaja käteistä ainoastaan yhdeksäntoistatuhatta. Mutta silloin riiteli hänelle taas sisar:

"Senkö pahusta sinä siitä ostat!"

Ja harmistuneena, äkeänä hän jatkoi:

"Jätkän saat mieheksesi, niin se syö muutamassa viikossa kaupastasi kaikki herkut."

Ja Liisa alkoi asiaa arvella. Hän huomasi sisaren puhuneen oikein ja siksipä hän rupesi Pösön kanssa hieromaan kauppaa sen omistamasta nahkakaupasta. Ei tuota siinäkään tarvinnut käteistä yli kahdenkymmentuhannen, niin että kaikki näytti onnistuvan nyt hyvin.

Sillä Jönni ei ollut hänelle puhunut mitään talonostopuuhistaan. Aikoipa suorastaan yllättää Liisan: tehdä kaupat ja puhua asiasta vasta sitten kun voitot ovat jo varmat.

Eikä Liisakaan arvannut nyt vielä puhua Jönnille omista osto-asioistaan, ja niin valmistuivat nyt

kahdet kaupat.

Mutta Jönni alkoi jo varustaa taloutta. Hän osti sängyn, oikein kahden hengen sängyn, jopa hyvän. Maksoi sata markkaa. Osti myös yhtä ja toista muuta semmoista, jota tarvitaan kahden lempivän elämässä.

Mutta Liisan ja Pösön nahkakaupan kauppaa välitti taas Naukkarinen, ja Liisa oli maksanut hänelle jo käsirahat, viisikymmentä markkaa, ja hänestä tuntui, kuin hän jo olisi ison kauppiaan ja porvarin emäntä, ja hän suorastaan jo rakasti Jönniä.

V.

Oli kulunut joku päivä.

Nyt valmistautui Jönni talonostomatkalle lähtemään. Yhäti oli häntä näinä viime aikoina kiusannut ja suututtanut se, että ammattikunta tulee häneltä ryyppyjä vartomaan. Varsinkin se ainainen Hankku häntä suututti yöt jos päivätkin, ja hän varoi ja kiersi sitä minkä voi.

Ja nyt se samainen Hankku tulla vääntäytyi aivan siihen läksiäisille, juuri kun Jönni oli pukeutumistoimissa. Tavallista pahemmin suututti Jönniä nyt tuo pelastaja. Sen kun viskasikin siihen juuri sillä hetkellä, jolloin oli matkalle lähdön johdosta siitä eroon pääsemäisillään. Tuntui kuin se olisi tullut nyt juomaan kaikki talonostoon tarvittavat rahat. Siitä erikoisempi harmi.

* * * * *

Ja niinpä alkoikin hän oitis Hankulle suorastaan juonitella. Kavalasti tosin, tekeytyen muka tavallisin äänin puhuvaksi. Pukeutumistouhussa ollen hän nytkin rajoitetun puheenaiheen miehenä johtui aloittamaan juonittelun vanhasta aiheesta, alkaen:

"Sinä, Hankku, puhuit silloin Turkin sulttaanista, mutta ei se sinun tietosi ollut oikea."

Kintturemelejä hän kopisteli ja leveästi ilmoitti:

"Turkin sulttaanilla on valtakunta hallittava... Niin että elä luule, että se joutaa semmoisen akkaliudan kanssa kuhnustamaan ja eukkojen jälissä juoksemaan."

Hän oli sen tietonsa tekaisemalla tekaissut, mutta aivan tosissaan hän sen sittenkin oli ilmoittaviansa. Hankku uskoi olevansa tarkasti perillä muhametin uskosta ja alkoi väittää vastaan. Hän koki selittää asiaa ja lisäili:

"Mutta sinä, Jönni, et ole siitä perillä... Et tiedä, että sulttaanilta vaatii sitä usko."

Hän selitti sitä tosi hartaudella. Mutta Jönniä vain yhä pahemmin harmitti. Ainoastaan vaivoin jaksoi hän vihastumisensa aivan ylettömäksi pääsemästä hillitä.

"Kehnoako sinä uskosta tähän sotket!" pääsi häneltä lopulta kuitenkin äkeä oikaisu, ja eväitä kokoellen hän jatkoksi ynseili jo vihaisena:

"Sinä vain kalastat uskolla."

Se oli häneltä jo ilmi-riitaa. Hän puuhasi hitaasti, jyrkästi ja jatkoi halveksuvaa:

"Minä olen jo uskon hylännyt... Niin että kun ihminen kerran kuolee ja luut lahovat, niin ei se enää ylös nouse."

Hän riiteli sitä jo ihan hartaasti. Ja Hankkukin siitä kiihtyi omaansa puoltamaan. Hän yritteli väittämään, että ylösnousemus on, mutta Jönni harmistui siitä lopen ja riiteli, ilkkui:

"Koetahan!... Koetahan ylösnousta, tokko onnistuu!"

Ja ettei vain Hankku ehtisi ryyppystä puhua, hän sitä kyytiään siinä kiirehtiessään jatkoi:

"Mutta sen sijaan kummittelee kuoltua... Voi esimerkiksi juopon miehen eteen ilmestyä kuollut, ja silloin siinä on jo kiikissä mies."

Ja hän riiteli ja peloitteli kummituksella kuin mikäkin. Hankku koki siinä väittää vastaan, mutta Jönni vain yltyi ja tenäsi:

"Koetahan eikö kummittele!"

Se oli jo aivan haukkumista, se vihainen, äkeä ääni ja muu. Hankku siitä jo ihan oudostui ja masentui, ja kun vielä kina jatkui, niin hän jo Jönniä tavallaan nuhdellakseen ja soimatakseen väitti:

"Sinä, Jönni, sorrat!"

Ihan hän oli ihmeissään Jönnin jumalattomuudesta ja oudosta vihasta ja jatkoi:

"Sinä olet jo oikea porvari... Kun rikastuit, niin porvariksi pahenit!
Ja kiellät ylösousemuksenkin ja sielun."

Tuppasi jo harmittamaan. Unohtui ryyppyasiakin.

Mutta Jönni vain yltyi, aivanpa ilkkui sillä, että Hankku uskoi ylösousemiseen.

"Kun parikin metriä multaa päällesi lapioidaan, niin siellä sitä vain maata lojotat etkä enää ylös hypi ja leku", ilkamoi hän kuin uhalla ja sitä kyytiään jouduttautui pois lähtemään.

Ja niin erosivat he, pelastaja ja pelastettu, aivan ilmeisinä vihamiehinä toisillensa. Yksin jäätyään Hankku harmistuneena aivan raapaisi niskaansa ja itseksensä oudostellen harmitteli:

"Kehnoako se Jönni tuolla tavalla! Rikkaaksi tultuaan paisuu kuin porvari ja unohtaa autuudenkin ja sielun."

Mutta Hankusta kiusautunut Jönni muuttui nyt suorastaan ynseäksi koko uskon asialle. Aivan Hankun uhalla hän nyt oli epäjumalinen. Sillä kun Hankku oli puhunut ylösousemisen ja muun semmoisen puolesta, niin hän mieheen harmistuneena ärtyi aivan vaistomaisesti ynseäksi Sanalle ja kaikille Kristinopin kalleille perustotuksille.

* * * * *

Se oli toriaikaa, Hankun käsistä paettuaan aikoi Jönni kömpiä suorastaan asemalle junan lähtöä odottamaan, mutta sitten juolahtikin mieleen käydä torilla kaupustelevaa morsiantansa Liisaa vielä vakuuttamassa. Kun siinä koko se maatilan kauppa ja koko elämä ja onni oikeastaan riippui niistä Liisan luulotelluista tuhansista, ja kun lisäksi Hankku oli mielen kiihdyttänyt, niin hän varovaisuuden vuoksi lähti vieläkin Liisalta vakuutta vaatimaan.

Ja niinpä hän Liisan luo tultuaan alkoi oitis puhua asiasta:

"Hankku siinä... Puhui uskosta!" alkoi hän harmistuneena, mutta lauhtui oitis ja jatkoi:

"Minä uskon uskonasioissa ainoastaan sen, että sittenpä hän näkee kun kokee, mutta Hankku sotkee siihen ylösousemuksen ja Turkin sulttaanin."

Ja niin johtui hän Turkin sulttaanin vaimoasioista omaan asiaansa, peräsi Liisan uskollisuutta ja vakaata aikomusta. Liisa siitä epäluulosta lopulta ihan jo kimpaantui ja milteipä äkeästi äsähti:

"En minä mikään mormooni ole."

Ja Jönni heltyi taas, uskoi ja alkoi sovitella puhettaan:

"Minä vain vakuuden vuoksi."

Ja alkaen rauhoittua hän selitti:

"Naisen rakkaushan näet on yleensä häviävää niinkuin saunan löyly... Kun sitä — löylyä tarkoitan — lyöt, niin sitä on, mutta itsestään ja huomaamatta se myös haihtuu."

Ja taaskin hän vakuutti omaa uskollisuuttansa, vakuutti vilpittömästi, ja mielikin kävi ihan vakaaksi, kun hän puheli:

"Minä olen ankara etsimään."

Valitsemaan, hakemaan oikeaa ankara, hän tarkoitti, ja mieliala vakaana jatkoi:

"Ikäni olen tässäkin asiassa etsinyt. Vaikka se on hitaasti käynyt. Kun ei ole sattunut sopivaa löytämään."

Hän muisteli niitä asioitansa ja selitti:

"Ensin — nuorena arvelin sitä Kipsisen tyttöä, mutta se oli heiluluontoinen. Sitten sitä Kurvan leskeä Majjaa ja sen jälkeen Änkkä-Leenaa, mutta Maija kun oli kierosilmä ja Leena änkytti pahasti, niin eihän siitä mitä tullut."

Eikä Liisa nyt tullut mustasukkaiseksi, vaan puuhasi hellin mielin, ja samoin ilmoitti Jönnikin:

"Mutta kehenkään minä en ole kajonnut."

Viaton hän tunsikin olevansa rakkauden asioissa, ja se oli myös tosi. Hän oli nyt varma Liisan uskollisuudesta ja niin lähti matkalle, maatilan oston, saapui rautateitse Tampereelle, josta oli vielä pitkät maamatkat Punturin taloon.

* * * * *

Ja täällä Tampereella hän tutustui nyt oitis Antti Pitkäseen. Tästä Pitkäsestä ei taas oltu aivan varmoja mikä hän oli miehiään, yhdet pitivät häntä jätkänä, toiset halunkkina. Hän oli jumalattoman pitkä ja laiha, nimensä mukaan oikea pitkänen. Torilla hän liukusi väkijoukossa kuin majakka. Kaiken yli näkyi laiha ja pitkän Pitkäsen pää. Hän oli lapsuudestaan lähtien ollut n.s. heikko, juonut sen minkä oli saanut, elätellyt itseään kuin taivaan lintu jollain eikä millään. Joskus hän ahertti jätkänä satamassa, toiste valitteli vaikka minkälaisia asioita, hankki viinoja, puuhasi huijarien asioilla, rehellisesti tosin, olematta itse osalla missään. Hän oli itse asiassa vilpittön lapsi kuten Jönnikin, viinan lapsi, pitkä taivaan lintunen, joka on viaton kaikissa teoissansa. Tampereen poliisille hänestä oli aina ollut työtä ja vaivaa aivan sama määrä kun Jönnistä Helsingin poliisille.

Ja niin joutui Jönni hänen tuttavaksensa kapakassa. Pitkäsen pituus ja laihuus kun herätti hänen huomionsa, niin hän uteliaana kuin lapsi lyöttäytyi hänen seuraansa tervehtien:

"Sinussa näkyy olevan pituutta paksuuden kustannuksella ihan Porvoon metrillä mitaten."

"Ka, onhan tätä", myönsi Antti itsekin, ja niin olivat he tutut ja Jönni jo kysyi:

"Oletko sinä mitä väkeä? Niin että et suinkaan porvari?"

Ja Antti kertoili nyt niistä monista kirjavista elinkeinoistansa ja ilmoitti:

"Minä olisin jo rikas mies, jos en joisi."

Ja niin johtui hän juttelemaan, kuinka hän oli viime viikollakin eräälle Hattulan talonisännälle, Tahvo Pännärille, neuvonut metsän ostajan, täällä Tampereella toimivan, äsken perustetun Metsäyhtiön nimisen osakeyhtiön, ja kuinka Pännäri oli saanutkin metsänsä sille yhtiölle myödyksi ja maksanut hänelle neuvojaisiksi viisi markkaa ja pullon viinaa. Jönni hoksasi heti, että hänelle on miehestä hyötyä. Naukkarinenhan oli puhunut, että Punturin talon metsällä voi ansaita sadat tuhannet, ja nyt löysi hän Antti Pitkäsen välityksellä tuon samaisen metsänostajankin jo ajoissa. Heistä tuli oitis hyvät ystävät, oikea taivaan lintuspari. Jönni otti Antilta tuon metsäyhtiön osoitteen, juotti häntä ja puheli jo asioistansa, ilmoitti:

"Minäkin olin alkuaan rutiköyhä, mutta sitten rikastuin. Ensin lotterilla kaksituhatta ja kohta sen jälkeen naimiskaupalla kaksikymmentätuhatta, ja nyt se jo menee. On jo iso metsäkin myötävänä."

Sitä Liisan asiata hän sillä naimakaupalla tarkoitti ja niillä Liisan rahoilla ostettavan Punturin tilan metsää sillä metsällä. Hän altistui uudelle ystävällensä, avasi sille sydämensä, kertoili:

"Minä olen ikäni etsinyt. Ensin yhtä ja sitten toista. Mutta minä olen tällä haavaa yksinomaan rikkauden perään." Rikkautta etsimässä, hän tarkoitti. He istuivat Tampereen satamassa, ja Jönnin mieleen kuvastuivat siellä Helsingin satamat ja torit. Köyhää tämä kaikki täällä oli niiden rikkaaseen runsauteen nähden. Hän aivan kaihoili noita ainaisia olosijojansa, kaihoili kuin lapsi, oli ensi kertaa sieltä poissa. Hän mietiksi hetken, mieli painui muistoista aivan runolliseksi, ja niinpä hän alkoi äkkiä Antille puhella:

"Israeelin lapset söivät mannaa korvessa", alkoi hän. Mutta ei siitä sen pitempää sitä sekoittamatonta raamatun tulla, vaan hän kuin toisin puhuen lisäsi:

"Mutta minä olen aina enemmän sen opetuksen puoleen, että... mikä turulla tulee, sen pitää myös turulla mennä." Toreja, niitä Helsingin toreja ja satamia hän sillä raamatullisella turulla tarkoitti, niistä ja niiden elämästä runoili.

Ja Antti Pitkänenkin viehättyi ja veltostui kuulemaan. Mieleen oli jäänyt Jönnin puhe rakkaudesta ja

rikkaista naimisista, ja hän veltostui niihin viehättymään ja kuunteli Jönnin runoilua ääneti, kuin mieltien, ja kun Jönni lopetti ja hänellä oli nuo asiat nyt sielussa, niin hän äkkiä puheli:

"Olisihan se hyvä, kun saisi vaikka rikkaan akan... Sitä jo silloin eläisi." Hän lupasi olla Jönnille kaikissa kaupoissa apuna, ja Jönni puolestaan lupasi palkita vaivat ja avun. Nytkin hän jo juotti Anttia niin ylellisesti ja varojaan säästämättä, että poliisi sai tuon pitkän miehen kantaa suojiinsa tavallista hervottomammassa tilassa.

Niin he erosivat, ja Jönni lähti taivaltamaan Punturin maita kohti, eivätkä nämä kaksi ystäväystä osanneet vielä aavistaakaan, että heidän kohtalonsa tulisivat kietoutumaan toisiinsa niin erottamattomasti, että he tulevat vielä haudantakaisessakin elämässä seikkailemaan yhteistä seikkailuansa.

Mutta Jönnistä erottuaan ja juotuaan siltä saamansa rahat muisteli Antti Pitkänen tuota uutta ystävänsä ja sen puheluja. Hän johtui muistamaan sen puheet naimiskaupalla rikastumisesta, ja kerran erään huijarijoukon kanssa ryypiskelyssään hän niitä puheita muistellesaan osui lausumaan:

"Kun sitä mies saisi vaikka rikkaan eukon, niin sitä jo kohentuisi."

Ja hän näytti väsyneen sitä ajattelemaan, istui ääneti, pää nuokuksissa laihan, pitkän kaulan päässä. Hän oli tosin viinasta väsynyt, mutta iloinen huijarisakki sanoi siitä ilveillen:

"Antti on rakastunut. Sille pitää hommata akka."

* * * * *

Mutta suollamme kertomusta edelleen.

Sillä oikeastaanhan sillä Punturin maatilalla oli kaikille myytävälle tiloille tavallinen esihistoriansa. Punturi oli lainannut kauppaneuvos Jöns Lundbergin metsäasiamieheltä rahoja metsää vastaan, ja se velka painosti kiinnityslainan lisänä.

Ja niinpä olikin Jöns Lundbergin konttorista, kun oli saatu kuulla tilan olevan myötävänä, tiedusteltu Punturilta kirjeellisesti sen hintaa. Punturi oli vastannut. Hinta ei tosin tuntunut Lundbergista kohtuuttomalta, mutta sittenkin hän oli jättänyt asian silleen. Hän toivoi, että Punturi raha-asioissa vaikeuksiin jouduttuaan laskee itse hintaa.

Mutta Punturi käsitti asian toisin. Kun siitä ei sen enempää kuulunut eikä tullut kieltäytymiskirjettä, luuli hän, että asia on vain viivästynyt viikon, toisen, ja niinpä hän joka päivä odotti, että Lundbergin liikkeen puolesta tullaan kauppa päättämään. Itse hän ei Lundbergia tuntenut, mutta oli kuullut paljon puhuttavan sen itaruudesta. Varsinkin sitä, että tuo upporikas kauppaneuvos piti vaatteensa kuluiksi, olivat liikkeen työnjohtajatkin maakunnissa nauraneet ja kansallisen tavan mukaan koristaneet asian aivan huikeilla liioitteluilla, kuten aina tämmöisissä asioissa. Olipa menty niinkin pitkälle, että oli ukon housuista tehty pilkkalaulu, joka kierteli maakunnassa ja maalasi nuo housut suorastaan rutalehousuiksi, vaikka ne todellisuudessa olivat ainoastaan nukkavierut, hieman kuluneet, mutta silti ainakin velkaisen miehen housuiksi säädylliset.

Ei siis ihme, että Punturin väellä oli kauppaneuvoksesta, varsinkin sen pukuasioista, kerrassaan omituinen ennakkokäsitys.

* * * * *

Ja nyt sitten saapui Jönni, istahti, pani tupakaksi ja oleili. Hänen omituinen olemuksensa ja varsinkin pukunsa, jätkänhousut, jätkänkengät, silinterihattu ja vanha herrasrokki, herättivät oitis huomiota. Punturi tupakoi ääneti ja alkoi aavistella, että vieras on itse kauppaneuvos Lundberg eli Lumperi, niinkuin hänen nimensä täälläkin, näin kansallisilla seuduilla kuului. Muukin väki vaikenä ja oleili kuin arkailleen, siivoillen huonetta noin rikkaan vieraan ja velkojan vuoksi.

Niin vaiettiin. Jönni oli jo saanut tupakan kuntoon ja alotti nyt puhelun arvelleen aluksi:

"On tässä iso tupa."

"Ka", vastaili kumarassa, vakavana tupakoiva Punturi lisäillen:

"Onhan tässä näihin asti sopinut elämään."

Ja niin alkoi puhe mennä väännätellä. Vähä vähältä väänsi Jönni tarinaa asiaansa kohti ja lopulta kysäisi suoraan:

"Jaa niin että myötävänäkö tää talo on?"

Hinnasta huolehtiva Punturi alkoi silloin tietysti aluksi hidastella, milteipä kiellettyä.

"Ei tässä niin myöntihalujakaan ole... Paitsi minkä tää akkaväki on ruvennut vähän siitä puhumaan", väänsi hän kuin muina miehinään, Mutta kun Jönni jatkoi, oli hän taipuvinaan ja lopulta jo kysäisi:

"Kukas tää vieras on?"

Ja Jönni alkoi selittää. Miten liekin ollut, niin johtui hän aivan vaistomaisesti nyt vetoamaan isoisiin tuttavuuksiinsa, kauppaneuvos Jöns Lundbergiin. Hän kysäisi:

"Tunnetteko kauppaneuvos Lumperin Helsingistä?"

Tietysti Punturi sen myönsi, ilmoittaen:

"Tokihan me kauppaneuvos tunnetaan... Korvakuulolta nimittäin."

"No", ilmoitti siihen Jönni, varmasti kuin iskien. Hän aikoi ilmoittaa olevansa tuon kauppaneuvoksen kaima, mutta miten ollakaan niin ajatustyö kääntyikin omavaltaisesti uusille urille. Hän pysähtyvä töksähti sen johdosta tuohon "no" sanaan ja jatkoi toisin äänin, kuin toisesta asiasta puhellen:

"Mutta mitäpä niistä... Kauppaneuvoksista ja muista... Samoja kuolevaisia me kaikki täällä ajassa olemme."

Mutta Punturi ymmärsi nyt lopullisesti asian niin, että Jönni on kauppaneuvos Lundberg. Häntä miellytti se, että tuo samainen kauppaneuvos vielä noin vaatimattomasti puhui arvonimestänsäkin. Ei todellakaan ole ukko ylpeä! Hän aivan heltyi, imeksi nysää entistä väkevämmin ja puheli:

"Ka, eipähän ne arvonimet auta, kun tulee aika Herran eteen astua."

Emäntäkin ja koko väki kuunteli jo hartaana, kuten kirkkoväki. Punturi imaisi savut ja lisäsi:

"Mutta ne pienet rikkaat tahtovat aina sillä arvollaan ja kullallaan loistaa."

Jönniä ylistääkseen hän niin puhui. Ja niin alettiin nyt Jönniä kestitä ja pitää hyvänä, kuten aina upporikasta, talon velkojaa ja ostajaa, jota on jo kauan odotettu. Jönni siinä puhellessa innostui jo kehaisemaan omia satamajätjän olojansa. Kun näet Punturi puhui maalaisoloistansa, taloudestansa, niin hän siihen ilmoitti:

"Meillä siellä kaupungissa sen sijaan vain laivat seilaavat ja lastia puretaan lastin perään, niin että makasiinit vain pieniksi käyvät."

"Ka", ymmärsi Punturi "kauppaneuvoksen" puhuvan omista laivoistaan ja lasteistaan ja lisäsi aivan nöyränä:

"Sitä kun Herra on kelle siunannut, niin sitä on."

Ja talossa elettiin ja oltiin nyt aivan varpaisillaan tämän upporikkaan liikemiehen edessä, miehen, jonka laivat seilaavat ja puretaan lastia, niin että isotkin makasiinit pieniksi käyvät.

VI.

Oli päästy kauppa-asiassa jo niin pitkälle, että Punturi näytti Jönnille tilan maita, varsinkin metsiä. Hän kierrätteli parhaimmissa hirsimetsissä ja koki kavalasti kehua.

"Herran avulla on tässä eletty", tekeytyi hän aivan hurskaaksi ja jatkoi:

"Ja sikäli on metsäkin säästynyt, niin että ei ole maa paljas."

Ei Jönni tietysti metsistä suuria ymmärtänyt, mutta tekeytyi sittenkin asiantuntijaksi, ettei Punturi voisi pettää. Herkästi kuten lapsi uskoi hän Punturin kaikki puheet, varsinkin kun mies tuntui hurskaalta. Asiantuntijana esiintyäkseen hän myönteli:

"Onhan tässä puun puolta."

Ja se rohkaisi Punturia. Nyt hän uskalsi jo kehua, valehdellen:

"Ka tuonne satatuhatta runkoa voi olla. Kun tarkkaan lukee."

Sillä kyllä hän itse tiesi, että asia ei ollut tosi, mutta hyvällä omallatunnolla hän voi selitykseksi lisätä:

"Ei ole tullut luetetuksi... Kun ei ole erin myöntihaluakaan ollut."

Mutta Jönni pani sen satatuhatta visusti mieleensä, vaikka kyllä näön vuoksi kiisti vastaan, kehaisten:

"Metsäkaupoissa minua ei petetä."

Eikä Punturi sanonut aikovansakaan pettää, vaan selitti:

"Ja miten kähäs tässä pettäminen lykstäisikään. Kun on joka runko nähtävänä."

Ja epäilykset poistaakseen hän taas hurskaaksi heittäytyen lisäili:

"Ja toisekseen niin... Ei sitä ihminen panisi sieluaan menemään muutaman puunrungon takia... Valehtelemalla nimittäin muutaman rungon lisää. Se ei kuitenkaan iankaikkisuudessa auta."

Niin saapuivat he tilan rajalle. Siihen kuului selvästi viereisen maatilan ison Pauhukosken kohina. Matkailijatkin sitä koskea kävivät katsomassa. Ja niinpä johtui Punturin mieleen kysäistä:

"Eikö mentäisi koskea katsomaan?... Se kun on tässä likellä."

Tietysti Jönni halusi. Hän käsitti, että koski on Punturin maatilalla. Koskelle tultua hän aivan hämmästytti sen kuohua ja pauhua. Helsingissä syntyneenä ja ikänsä eläneenä hän ei ollut tätä ennen ainoaakaan koskea nähnyt.

"No jopa on vettä!" pääsi häneltä huudahdus, ja Punturi selitteli:

"Kyllähän sillä koskella rahaa lähtee, jos ostaja sattuisi. Tuonne yli parikymmentä tuhatta hevosvoimaa on." Jönni ihastui lopen. Vaikka hän ei ymmärtänyt kukaan koskista ja hevosvoimista, niin hän kiihtyi uskomaan tässäkin olevan hänelle aarteen, ja ettei se menisi sivu suun ja ettei Punturi alkaisi hintoja lisätä, hän silloin oitis alkoi taas kiistää vastaan, ynseillen:

"Kosket, veikkonen, eivät maksa nykyään mitään."

Ja tehoa lisätäkseen hän aivan keksi valheen, puhellen:

"Komersrootti Pösölläkin on myötävänä puolta isompi koski kuin tämä, mutta ei pääse eroon koko tavarasta."

"Ka... Se on miten kellekin lykstä ja sattuu", arveli siihen Punturi, ja he lähtivät takaisin kotiin kauppoja edelleen hieromaan.

Ja olivatkin ne kauppapuheet jo vähin erin alkuun päässeet. Punturi oli epäillyt, uskaltaisiko hän Jönnille tarjota ryppyä, mutta kun Jönni ei siitä pahastunut, niin hän rohkaistui niin, että tarjosi monetkin. Siinä oli hänellä kavaluuttakin seassa: hän toivoi kaupan luistavan paremmin, jos saa ostajan juotetuksi humalaan.

Ja samoihin aikoihin saapui taloon vieraaksi agronomi Paapuri. Sillä oli lähistöllä oma talo, isot viljelykset. Oli kuullut Jönnin tulosta Punturin taloa ostamaan, ja hänellekin oli kerrottu Jönnin olevan itsensä kauppaneuvos Lundbergin. Hänkin oli kuullut, moneenkin kertaan, ne kansalliset liioittelut tuon upporikkaan kauppaneuvoksen omituisuuksista, ja niinpä tulikin hän osaksi uteliaisuudesta, osaksi halusta saada tutustua tuohon suurriikkaaseen omituiseen herraan.

Mutta Jönni oli Punturin viinasta jo sievoisessa humalassa, ei tosin pilalle asti, mutta kuitenkin rohkealla puhetuulella. Punturi oli siitä hyvillään ja koki tarjoilla lisää. Puheltiin jo osaksi humalaisia. Punturi, joka koki varoa itseänsä humalaiseksi juomasta, ettei kaupassa pettyisi, johtui taaskin, ostajaa mielillä pitääksensä, ylistämään sen vaatimattomuutta. Hän tupakoi vakavana puhellen:

"Menen vieläkin siihen titteliasiaan... Kun sanotte, että... luusta ja lihasta se on kauppaneuvoskin tehty."

Sitä Jönnin vaatimattomuutta hän aikoi ylistää, mutta rohkealle päälle itsensä ryypiskellyt Jönni silloin innostui ja ynseili umpimähkäistä: "Mitä ne tittelit!"

Hän huudahti sen jo kuten hujutuulella, ja miten liekin siitä tittelistä päähän osunut jätkälle tuttu sananparsi, niin hän humalaisen tavoin jatkoksi huudahti:

"Tittelit pois!"

Ja juuri silloin astui sisään agronomi Paapuri. Punturi aikoi hänet esitellä Jönnille ja alottikin jo, yrittäen:

"Jos minä saisin esitellä."

Mutta Jönni, joka ei olisi esittelyistä mitään ymmärtänytkään, osuikin silloin asian pakoittamana poistumaan tuvasta, ulkona käymään, ja niin jäi esittely kesken. Sillä välin puheli Punturi agronomille asioista:

"Kauppaneuvos Lumperi on Helsingistä. Tuli tähän talon ostoa hieromaan... Vaikka ei tässä erin haluakaan ole."

Mutta Jönnin humaltuvaan päähän oli jäänyt öhöttämään se jätkämäinen, mitään merkitsemätön huudahdus: "tittelit pois!" Ulkona se huudahdus paisui siellä päässä paisumistaan, kuten humala, paisui aivan riemukkaaksi ajatukseksi, ja semmoisena hihkaisuhaluksena hän nyt palasi takaisin, hymyili leveästi, kuten aina moista hihkaisemaan aikova humaltunut. Punturi ryhtyi nyt uudestaan esittelemisyrittäykseensä ja alkoikin jo, mutta ei päässyt loppuun. Sillä kun agronomi varustautui Jönniä tuon esittelyn mukaan tervehtimään, niin humaltunut Jönni älysi hänen aikovan tervehtiä, löi ilman sen enempiä vankasti kättä tervehdykseksi, ja päässä kun oli se paisunut huudahdus, niin toisti samalla tuon juuri agronomin tulon edellä hihkaisemansa:

"Tittelit pois!"

Hänen naamansa oli yhtenä hymynä. Agronomi oli oudostua. Mutta Jönni tenäsi toistamiseen humaltuvan umpimähkäistä:

"Minä sanon aina ja heti suoraan että: tittelit pois!"

Se tuli ihan tiukasti.

Ja silloin agronomi hoksasi siinä olevan toden tekeillä: hän uskoi kauppaneuvos Lundbergin sittenkin, ilman mitään kursailuja, esittelevän itsensä nyt hänen kanssansa sinuksi. Aivan hän siitä kunniaista kainostui ja tapaili:

"Olen iloinen kunniaista... Minun nimeni on Sulo."

Mutta kun hän oli nuorempi mies ja lisäksi arvoltaan vähempi kuin rikas kauppaneuvos, niin hän heti vaatimattomasti lisäsi:

"Ehkä minä, nuorempana miehenä, saan kuitenkin setää sanoa sedäksi. Eikä suorastaan ristimänimeltä kutsua."

Mutta Jönni oli jo välinpitämätön kaikesta ja vastaili:

"Sano! Sano vain! Sano sedäksi tai enoksi, mutta pääasia vain että: tittelit pois!" lasketteli hän taaskin samaisen reilun jätkämäisyyden. Agronomi jopa ihastuikin "kauppaneuvoksen" reilusta vaatimattomuudesta ja oitis lyöttäytyi sen ystäväksi. He ryypiskelivät jo siinä yhdessä, ja Jönni oli jo unohtaa talonkaupatkin. Alussa agronomi tietysti hieman kainosteli. Sillä vaikka olikin jo heitetty tittelit pois, juotu veljenmaljat, niin sittenkin hän vanhan kauppaneuvoksen suhteen ujosteli. Hän alkoi puhua varovasti. Hän oli talonpojan poika ja koki siis aina esiintyä hienosti sivistyneenä herrana, oppineena ja semmoisena. Siinä mielessä hän nytkin alkoi puheen kysäisten Jönniltä:

"Setä siis on affeerimatkoilla? Talon ostossa?"

Jönni piti jyrkästi pulloa silmällä.

"Mitäpä näistä ahveereista", yritti hän vastata, mutta kun hän siinä keskeytti, niin Punturi hänen puolestaan jatkoi:

"Sitä kun kellä on rahaa, niin sen pitää reistata."

Niin jatkui kaupan teko, tinkiminenkin jo alkoi. Punturi koki jo kaikella kaupantekoon kuuluvalla ulkokullaisuudella olla vakaa ja hurskas, että sanat uskottaisiin. Hän kehui metsää ja lisäili:

"Ja metsän myötyään saa vielä maalla, jos sen palstoittaa ja myö palstatiloina, ainakin koko hinnan... Viisikymmentätuhatta." Ei hän uskonut niin viisaan liikemiehen kuin tämän "kauppaneuvoksen" sitä uskovan, mutta siksipä hän valehtelikin hyvällä omallatunnolla, uskoen "kauppaneuvoksen" ymmärtävän sen kuuluvan asiaan. Hän siis vielä lisäsiikin, valehteli:

"Minä jo sitä yritinkin ja oli laskut, mutta jäi sitten. Varojen puutteessa. Ja kun tää kauppakin oli jo

tulossa."

Jönni pani kaikki visusti mieleensä.

"Ei se palstoittaminen kannata", väitti hän jo oitis vastaan, kun luuli taas Punturin kokevan häneltä kiskoa ja hintaa nostaa. Mutta sitten hän taas johtui muistamaan, että hän oikeastaan tinki näitä kauppoja niihin Liisan tuhansiin luottaen, ja sen muistettuaan hän kävi hetkeksi ikäänkuin ajattelevaksi ja puheli:

"Nämä ovat yleensä huonoja raha-aikoja. Tavaraa on paljon, mutta raha lymyää."

Häntä aivan harmitti se rahan lymyminen ja hän lisäsi:

"Kontanttia sitä kun kellä on järkiään pöytään lyödä, niin siinä ei myöjä pitkälle potki... Tahi ostaa toiselta."

Omien varojensa vähyyttä hän oikeastaan sillä nurkui, mutta agronomi ja Punturi käsittivät hänen niillä kerskuvan, luulivatpa Jönnin jo uhittelevan, alkavan hintaa polkea.

"Ka, eipä tässä meillä mitä vastaan potkimista olekaan. Kun on kerran tavara nähty", koki Punturi siis jouduttaa kauppaa, mutta agronomi sotki sitten, alkoi näet puhua yleisistä asioista:

"Nämä ajathan, nämä nyt ovat epävarmoja", alkoi hän oppineen eleillä ja lisäili:

"On sentään ilahduttavaa, että setä vielä näissäkin konjunktoureissa uskaltaa yrittää ja spekuloida."

Jönni ei siitä erikoisia ymmärtänyt ja vielä vähemmän välitti koko puheesta. Hän eli omia elojaan. Agronomi johteli puhetta, rohkaistui, otti ryyppyn, toisen, ilostuikin. Nyt hän jo alkoi puhua politiikasta, kysäisten äkkiä Jönniltä:

"Mutta à propos! Mitä mieltä setä muutoin on näistä meidän nykyisistä poliittisista oloistamme? Ja sanokaamme koko politiikasta yleensä?"

Ja Jönni oli nyt valmis vastaamaan vaikka mihin.

"Politiikka on aina politiikkaa", lasketteli hän vastauksen, ja kun päässä yhä oli sopiva määrä viinaa ja hän luuli taas yritettävän häntä puujata ja hintaa kiskoa, niin hän kerskasi:

"Mutta minua ei politiikassa petetä."

Hän istui selkä ojona kuin lankku ja todistaakseen, miten taitava hän on politiikassa, alkoi hän kertoa siitä, kuinka Hankku jätkäkään ei ollut onnistunut häneltä kieräilyllään ryyppyjä puijaamaan. Hän puheli:

"Hankku siinä lähtiessä..."

Toiset tietysti luulivat Hankun olevan jonkun merkkimiehen. Jönni jatkoi:

"Rupesi kättämään ja aikoi vain omaan suuhunsa kuitata, mutta minä sanoin: elä politikoi!"

Hän huudahti sen "elä politikoi!" taas kuten sen "tittelit pois!" Ja kuulijatkin älysivät siinä olevan puheen oikeasta politiikasta eikä Hankun viinavaanimisista, kun Jönni jatkoi, puhua mäikäili:

"Rupesi puheilla sotkemaan asiaan Turkin valtakunnankin olot, mutta minä iskin vain siihenkin että: elä politikoi! Eivät ne Turkin valtakunnan olot kuitenkaan tähän sovellu."

Sen myönsi agronomikin, selittäen:

"Turkki on vasta viime aikoina päässyt perustuslailliseen valtiomuotoon, niin että on suorastaan hullunkurista sotkea sen poliittiset olot meikäläisiin."

Sen myönsi Punturikin, ja viinasta voimistunut Jönni tuli yhä rohkeammaksi siinä hänen pettämistään koskevassa varovaisuus-asiassansa. Siinä mielessä hän kerskasi:

"Jos minua kaupparpolitiikassakin ruvetaan pettämään, niin minä sanon niinkuin Hankullekin, että ei se ole Turkin sulttaanin politiikassakaan niin."

Ja agronomi joutui jo aivan tiedoissa alakynteen. Hän puheli:

"Minä, suoraan sanoen, en niitä eri maitten kauppa- ja talouspoliittisia oloja tarkemmin tunne. Minun spesiaalialaani kun kuuluvat, kuten setä tietää, etupäässä agronomiala, agrikulttuuri ja sen

sivuhaarat."

Ja niin oli nyt Jönni aseman herra. Agronoomi käsitti, että niin suuren liikemiehen kuin kauppaneuvos Lundbergin täytyi pakostakin olla selvillä eri maiden kauppapoliittisista oloista.

* * * * *

Mutta lopulta alkoi Jönniä ikäänkuin väsyttää, niin että puhelu oli hetkiseksi käydä harvasanaisemmaksi. Viinaväsymystä se oli. Punturi erosi silloin hetkiseksi, ja hänen poistuttuaan löytyi Jönni nyt puhumaan agronoomille asioistaan kuin salaisuuksista.

Siitä Pauhukoskesta hän aikoi puhua. Hän muljautti epäluuloisen silmäyksen jo poistuneen Punturin osalle ja sen muljautettuaan ilmoitteli salaisuutta kuiskivan äänellä ja eleillä agronoomille:

"Minulla olisi iso koski myötävänä... Etkö sinä sattuisi tietämään ostajaa?"

Ja se sattui oikealta kysytyksi. Agronoomi luuli "kauppaneuvoksen" tarkoittavan jotain muuta koskea, omaansa, eikä Pauhukoskea, ja kun hän oli äskettäin kuullut erään tamperelaisen yhtiön ostelevan koskia, niin hän ilmoitti sen ostajaksi.

"Sedän pitää niille tarjota", puheli hän. Jönni tarttui oitis asiaan niin hanakasti, että äskeinen humalaväsymys haihtui. Pauhukoski tuntui jo ihan omalta.

"Paljonkohan nuo maksaisivat semmoisesta koskesta, jossa ryöppyä jo parikinkymmentätuhatta hevosvoimaa?... Oikeaa konivoimaa?" peräsi hän jo agronoomilta. Agronoomi tietysti tiesikin koskien hinnat osapuulleen ja vastaili:

"Kyllä ne semmoisesta koskesta voivat maksaa ainakin miljoonan... Lasketaan näet jopa sata markkaa hevosvoimalta. Jos ei ylikin."

Jönni oli selvetä humalastaankin. Niin häntä asia ihastutti. Kauppaneuvos Jöns Lundbergin ennustukset ja hänen omat unelmansa näkyivät siis ihan yhtäkkiä toteutuvan. Hän kiiruhti päättämään kauppvoja, ettei Punturi ehtisi saada vihiä tamperelaisesta koskenostaja-yhtiöstä, alkaisi perääntyä tai korottaa hintaa. Heti Punturin palattua hän sille nyt rutosti ilmoitti:

"No olkoon menneeksi, Punturi!... Minä maksan viisikymmentätuhatta, niin että kaksikymmentätuhatta tulee kontanttia, ja läimäytä nyt kättä päälle."

Se oli Punturille ja hänen väellensä juhlahetki. Aivan hartain mielin hän vastaili:

"Ka... Mitä tää eukko sanonee."

Ja emännänkin mieli ihan yleni. Jumalisella alistuvaisuudella hän ilmoitteli nöyrästi:

"Mitäpä tästä minusta."

Mutta oitis hän nöyrin mielin lisäsi:

"Jos se kerran on taivaallisen Isän tahto, että myödä, niin mitäpä siinä minua enää... Tottapahan Hän armoissaan sitten valmistaa kerran kodin taivaassa."

Ja niin oli kauppa päätetty. Punturi hoksasi ilmoittaa, että hänen on ensin käytävä tuomarilta tai kruununvoudilta hakemassa tilan rasiustodistus, sitä kiinnityslainaa koskeva. Oli jo eilen yrittänyt, mutta tuo virkamies oli ollut matkoilla. Palaa vasta torstaina. Silloin siis voidaan kauppakirja allekirjoittaa. Pauhukoskesta erikoisemmin huolehtien Jönni nyt vielä lopuksi agronoomin ja muiden vierasten miesten kuullen Punturia vannottaakseen tenäsi:

"Niin että tila on nyt siitä hinnasta peruuttamattomasti mennyt metsineen päivineen... niin maineen kuin vesineenkin?"

"Ka", myönsi Punturi, ja vieläkin vannotti Jönni:

"Niin että vedetkin joka tippaa myöten. Lirisköön sitä vaikka missä?"

Senkin vahvasti Punturi juhlallisesti, vieläpä lisäili:

"Paitsi se vesi mikä on pilvissä. Sitä nimittäin en mene takaamaan, sillä se riippuu Hänestä, jonka edessä me kaikki olemme ainoastaan vaivaisia syntisiä."

"En minä siitä vedestä välitäkään... Minä tyydyn siihen, mikä alempana lirisee", oikaisi Jönni, ja emäntä lisäili nöyrästi, hurskaasti oikaisten:

"Tottapa sitä pilvissäkin olevasta vedestä oma osansa vuotaa... Sillä antaa se Herra sataa niin väärille kuin vanhurskaillekin."

Ja niin yritteli puhe painua suorastaan jumaliseksi. Kaupasta herkkivät talonväen mielet. Eikä ihmekään. Isien vanha peru oli mennyt. Hurskaana, nöyrtyneenä lisäili Punturi vaimonsa puheeseen:

"Ka, onhan tässä eletty Hänen turvissaan... Poutaa on ollut ajallansa ja ajallansa on taas pihauttanut vettä."

Oli painaa kaikkien mielet jumaliseksi.

"Ka se on Luojakin vaihtelevainen. Väliin on poutapäällä, väliin taas heittäytyy sadetuulelle tai muuten ärtyy ja alkaa vettä ropsia", puheli jo epäjumalinen Jönnikin, heittäytyen hänkin ulkokullatuksi. Punturin mieli yleni lopen taivaallisiin. Aivan hän, mielen ollessa nyt herkkynyt, oli kiitollinen Herralle ja lisäili:

"Kunpa vaan me osaisimme sitten Hänelle aina vesipisaroistakin vaikkapa edes kiitosvirren veisata. Niin että olisi sikäli itsellä rauha."

VII.

Oikeastaan Jönni oli hyvilläänkin siitä, että kaupan lopullinen päättäminen lykkäytyi muutamiksi päiviksi, varsinkin kun hän taas muisti, että hänellä ei ollut vielä niitä käteisiä, kahtakymmentä tuhatta.

Ja nyt hän muisti sen Antti Pitkäsen neuvoman tamperelaisen metsäyhtiön ja oitis huomasi voivansa raha-asioistakin selvitä ilman niitä Liisan tuhansia. Hän päätti näet myödä metsän yhtiölle heti kun tila on ostettu, ja nythän se oikeastaan oli jo ostettu. Kauppakirjan allekirjoittaminen oli enää ainoastaan muodollinen asia.

Ja niinpä päätti hän nyt tällä välin pistäytyä kaikessa hiljaisuudessa Tampereella myömässä metsän. Vieläkin enemmän veti häntä sinne halu myödä tuo niin tavattoman kallis Pauhukoski sille agronoomin neuvomalle yhtiölle. Agronoomillakin osui virkamatka nyt Tampereen kautta, ja hän pyysi saada tulla matkaan.

"Sedän ei pidä pahastua, että minä näin seuraan pyrin", pyyteli hän toki anteeksi. Jönni vastaili omaan tapaansa, ja niin tuli heistä matkatoverukset.

Mutta Punturi lähti kiirehtimään tarpeellisia papereja. Samalla matkalla hän päätti käydä vaimonsa syntymäkaupungissa Hämeenlinnassa päättämässä talonkaupat. Tilan hinnasta karttuneella ylijäämällä, niillä käteisenä maksettavilla kahdellakymmenellä tuhannella, hän näet oli päättänyt ostaa kaupunkitalon vapautuakseen siten maanviljelijän monista puuhista ja huolista.

"Ei se hääviä ole. Kitua ja yrittää näissä nykyisissä talontöissä", puheli hän vaimollensa, kuin sovitellen. Yhäkin näet oli mieli liikutettu kaupan vuoksi, sillä sittenkin oli tuo esi-isien peru ollut rakas. Nyt, sen jo myötyänsä, tunsivat he sen arvon entistä syvemmin, ja siitä omituinen, jopa alakuloinen mieliala ja tämä sovitteleva, nöyrtynyt puhe. Vaimo puuhasi askareitaan hiljaisena, mieli omituisena. Hänenkin povensa ääni käski lausumaan vuorostaan miehelle sovittavan sanan, ja niinpä hän, kuin itseksensä nurkuen ja nöyrtyen, siinä puuhaansa syventyneenä puheli:

"Mitäpä näistä, ajallisista... Paistaahan se Herran päivä, meni minne meni."

Ja niin oli talossa kuin joku entisyyden hautajaisten jälkeinen hiljainen, juhlaista hetki.

* * * * *

Mutta Jönni ajaa könötti nyt agronoomin kanssa Tamperetta kohti. He ajoivat kestikievarikydyillä, ja jo ensimmäisessä kievarissa Jönni yritti siinä agronoomin nähden maksaa kyydin tuhatmarkkasella, sillä toinen niistä oli vielä eheä.

Mutta kyytimies oudostui, sylkäisi, pyyhkäisi sitten suunsa ja oudosti katsahtaen kysäisi:

"Eikö ole pienempää?"

"No etkös sinä siitä saa?" oli Jönni suuttuvinaan, mutta kyytimieskin oli oikea kyytimies ja vastaili

nysä ikenessä, ilkeyksissään:

"Saataisiin, mutta ei iletä ainutta ottaa."

Hän aivan nautti siitä viisaasta pistoksestansa. Oli kerrankin saanut herroja pistää aivan häijyksi. Mutta Jönni ei sitä erin älynnyt. Oli hyvilläänkin, kun sai siten tilaisuuden näyttää vielä viisisatasensakin, ja kun ei kyytimies siitäkään saanut urakkaa, niin hän jo hoksasi käyttää asiaa hyväksensä, tiuskaisten:

"No ole sitten ilman! Kun ei raha kelpaa!"

Mutta agronoomi riensi avuksi, maksoi omistansa. Ja jos hän olisikin ennen epäillyt sitä, että Jönni on kauppaneuvos Jöns Lundberg, niin ainakaan ei nyt, nähtyään miten isoja rahoja Jönillä on pikkuasioissakin liikkeellä. He ajoivat taas kyytikärryissä edelleen, vetäjänä laiha koni. Kuorma tuntui olevan moiselle liika raskas, ja kyytimies pani sen tämän ylettömän jyrkän jätkän eikä hevosen syyksi ja oli sen vuoksi ynseäkin Jönnille, vaikka vaiken, salasi ynseytensä. Jo pitkin matkaa oli palvelushaluinen agronoomi kokenut puhua yhdestä jos toisestakin hienosta asiasta, kuten aina tekee mies, joka kokee peittää isänsä hajua. Nyt hän jatkoi. Hän puhui sivistyksestä, puhellen muun muassa:

"Olemme vielä hyvin paljon jälellä siinäkin asiassa... Kulttuurissa nimittäin."

Jönnin sotki lopullisesti se hänelle outo "kulttuuri" sana. Hän peräsi:

"Niin että mitä sinä sillä tarkoitat?" Sitä "kulttuuri" sanaa hän tahtoi tiedustaa, mitä se merkitsee. Mutta agronoomi ei aavistanut sitä, luuli hänen tiedustavan asiaa kokonaisuudessaan ja selitteli, tapaillen:

"Tarkoitan vain sitä, että meiltä... kuinkahan sanoisin... Että meiltä puuttuu vielä sangen paljon yhtä ja toista."

"Kontanttia meiltä puuttuu", tarttui siihen Jönni jätkän tukevuudella ja jatkoi:

"Mutta jos meillä on kontanttia mitä läjäyttää pöytään, niin heltiää vaikka mitä!"

Ja agronoomi tajusi, että ei hänen sovi ruveta kiistämään upporikasta setää vastaan. Hän alkoi siis sovittaa ajatuskantaansa Jönnin äskeisten iskusanojen mukaiseksi, myönnellen:

"Myönnän kyllä, että setä on oikeassa. Sillä rikkaushan se on sittenkin kaiken kulttuurin pohja ja tuki."

Ja hän altistui niin, että alkoi aivan nurkua suomalaisen kansan saamattomuutta.

"Tällä meidän kansalla", puheli ja selitteli hän, "tällä meidän kansalla ei ole, kuten esimerkiksi englantilaisilla, affeerikykyä. Kykyä ansaita ja rikastua", selitteli hän aivan käsin ja elein. Ja Jönnikin nyt yhtyi siihen, ynseillen jätkämäisesti:

"Senkö kykyä tässä on! Rikastumisesta kun on puhe!"

Ja hän todisti sen ihan tuoreella esimerkillä, kehaisten:

"Suomalainen ei kykene tuhatmarkkasta rikkomaankaan. Mitä sitten jos pitäisi se koota ja ansaita!"

Agronoomille niistä sanoista kajasti tarmo. Ne tuntuivat n.s. merkkisanoilta. Hän pani ne mieleensä, ihastui yhäti setään ja nyt jatkoi kulttuurista uudella otteella, asian Jönnin oikaisun mukaiseksi soveltuaan. Hän puhui ja selitteli pitkälti. Jönni vaiken, istuksi kuten aina jyrkää jätkä ja hautoi erästä omaa asiaansa puheesta mitään välittämättä. Hänen istuinlihaksiaan tuntui näet kutkuttavan, ja hän oli aivan huomaamattansa painunut sen tajuamaan, ja se asia valtasi hiljaa koko hänen ajatuskykynsä, niin että hän oli kahden vaiheilla: longottautuako ja raapaista vaiko ei. Agronoomi selitteli yhäkin henkisen kulttuurin ja aineellisen varallisuuden keskinäistä suhdetta.

"Justeeratakseni siis ajatukseni täsmälliseksi myönnän", puheli hän, "myönnän, että koettaa pysyttää kulttuuria köyhissä oloissa on samaa kuin istuttaa pitoihin kutsutut vieraat ihan tyhjien ruokakuppien ääreen... Aikansa istuttuaan ne nälkää pakoon häviävät."

Jönni istui hyvin laiskan ja synkeän näköisenä mötkylänä, selkä pitkänä, koko mies isona kuin koko maailma, ja hautoi sitä omaa salaista asiaansa. Agronoomi innostui ja jatkoi:

"Mutta olla vaan kylliksi rikkautta, niin kyllä olisi muutakin. Kulttuuria kuten kaikkeakin."

Jönnin mieltä syventi se oma asia yhäkin. Hän oli vaipunut sitä miettimään.

"Vai mitä?" peräsi agronomi, tahtoen nyt hänen mielipiteensä kuulla.

Ja silloin heräsi Jönni, tai oikeastaan se hänessä koko puheen ajan hautunut oma asia, ajatus, heräsi hänessä eloon kuten makuulta havahtunut härkä kömpii jaloilleen, ja miten liekin ollut, niin hän vastaukseksi agronomiin kysymykseen johtui ilmoittamaan sen oman hautomansa asian, puhellen:

"Ka sitä minä tässä vain arvelen, että mikähän tuolla minun lonkallani on, kun sitä niin ylettömästi kutkuttaa ja kupisuttaa! Onkohan siellä mikä?"

Hän puhui sen tosissaan, vilpittömästi, kuten aina sydämensä asian. Nyt hän vielä lisäsi:

"Sitä jo kupisutti siellä Punturin talossa ja aina pitkin matkaa, vaikka minä en ole viitsinyt sen takia vaivautua."

Eikä agronomi siitä pahastunut. Rikkaan helsinkiläisen lausumana se tuntui ihailtavalta kansanvaltaisuudelta. Siinä ei ollut ylpeyttä. Läheiset esi-isät heräsivät agronomissa. Hänestä tuntui — oikeastaan ainakin — hyvältä, kun oli saanut tuntea niistä nyt tuulahduksen, niin huolellisesti kuin hän ulkonaisesti niiden hajuja peittelikin. Hän hymyili, innostui jo yhtymään "kauppaneuvoksen" kansanomaiseen leikkiin sillä semmoiseksi hän sen ymmärsi — leikinlaskulla kehoittaen:

"No mitäpäsi siinä sitten! Setä ottaa ja raapaisee!"

Mutta Jönni vastaili laiskasti:

"Joutaa kupisuttaa! Ei sitä terve ihminen viitsi vaivata itseään vähien vaivojen takia. Ennen sen kärsii!"

Sillä nyt, kun Punturin viinujen humalat alkoivat selvetä, oli häntä alkanut väsyttää, niin että hänet oli vallannut jätkille ajoittain ominainen laiskuuden tauti.

Mutta kyytimies oli alkanut Jönnin äskeisestä kupisuttamispuheesta aavistella, että tuo herra ei ole ihan ylhäisiä, varsinkin kun sen housut ja kengät eivät ole sopusoinnussa muun puvun, vaan itsensä miehen kanssa, ja hän tuli yhä penseämmäksi sen ylettömän raskauden vuoksi ja vaikenä mieli ilkeänä.

Mutta eräässä ylämäessä hän jo purkautui. Kun konille oli kuorma ylen raskas, laskeutui hän itse kärrin vierelle kävelemään. Koni nyhti kuormaa selkää ojona. Vastaan ajoi toinen, kyydistä palaava mies, huomasi näyn ja puheli kyytimiehelle:

"Huonostipa se sinun ruuna nyt nyhtää."

Ja silloin vastasi mies, Jönnin raskautta, isoa kokoa ilkeästi tarkoittaen:

"Ka... Kun on kuormassa kokonainen valtakunta eläimineen."

Hän pisti niillä eläimillä myrkyllisesti niitä Jönnin kupisuttajia ja oli olevinaan viaton. Mutta agronomi huomasi molemmat yhdistetyt pistokset ja ollen rikkaalle sedälle altis alkoi torua kyytimiestä, puhellen:

"Sinun, mies, pitäisi tietää, mitä kestikievariasetus matkustajien kohtelusta säättää." Mies ei ollut kuulevinaankaan. Käveli vain nysä ikenessä, ilkeänä. Agronomi puheli nyt Jönnille:

"On, näkyy, pahasuinen mies."

Ja nyt älysi ja huomasi Jönnikin, että mies oli sillä valtakunnalla tarkoittanut hänen jyrkää, isoa olemustansa. Mutta ei hän siitä tietysti pahastunut. Ylpistyikin ja kehaisi äänekkäästi:

"Aja sinä vain, mies. Sillä kellä on rahaa, sen kannattaa olla olemukseltaankin iso."

Ja agronomikin siitä nyt tajusi, millä ponnella voi puhua oikea iso pohatta, ja nyt jos koskaan hän oli valmis myöntämään, että kulttuurikin on lujalla pohjalla ainoastaan silloin, kun perustuksena on varallisuus, taloudellinen hyvinvointi.

VIII.

Tampereelle tultua oli agronomi telefoonissa ilmoittanut sille koskiyhtiölle Jönnin tulosta. Hän koki näet olla avulias rikkaalle sedälle. Hän ilmoitti tulijan olevan kauppaneuvos Lundbergin Helsingistä.

Ja yhtiön konttorissa tunsivatkin agronomin ja siispä uskoivat oitis hänen puheensa. Olivat he kuulleet kauppaneuvos Lundbergistakin paljon puhuttavan, tiesivät sen olevan upporikkaan, mutta itaran ja omituisen ukon, vaikka eivät häntä näöltään tunteneetkaan, ja niinpä odottivat nyt hänen tuloansa aivan miehissä. He tiesivät Lundbergin alkaneen katupojasta, ilman sivistystä, joten hänen tapansa olivat yleensä karut, koristelemattomat. Niistähän puhuttiin paljon kaskujakin, liioitteluja, kuten housuistakin.

Mutta sillä välin poikkesikin Jönni hieromaan sen metsäyhtiön kanssa metsäkauppoja. Hän ilmoitti ostaneensa Punturin talon ja alettiin sovittelua:

"Siinä on metsä!" kehui hän jo rohkeasti ja ilmoitti:

"Runkopuita on hyvä joukko yli sadantuhannen."

Mutta metsäherrat ja paholainen ovat ainoat, joita ei voida pettää, koska ne itse ovat pettäjiksi luodut. Ja niinpä alkoivat nytkin jo vetkuttaa Jönniä vastaan. He kyllä uskoivat asian todeksi, vieläpä huomasivat, että Jönni on oikea saalis, yksinkertaisimmista yksinkertaisin, jota on helppo kyniä, se kun ei itse näy ymmärtävän metsän arvoa. He aivan ihastuivat saaliista, alkoivat yhäkin tuhmua sokaistaksensa väytystä vastaan, väittäen sen runkopuu-puheisiin kielteisesti:

"Runkopuuta... Se riippuu siitä, mitä runkopuulla tarkoitetaan."

Jönni vainusi heidän rupeavan vätkyttämään ja hintoja alentamaan ja oli sitä estääkseen jo kimpaantuvinaan, ynseillen:

"Ettekös te nyt sitä tiedä? Mikä on runkopuu?"

Ja itse hän selitti, lisäten:

"Puu kuin puu!"

"Puu kuin puu!" myönsivät ne kyllä, mutta sitten selittivät:

"Me olemme tällä alalla spesialisteja ja tiedämme, että metsäasioissa ei esiinny semmoista termiä kuin runkopuu. Sillä oikeastaan on jokaisella puulla runko ja siis myös jokainen puu on runkopuu!"

"Niinhän se pitääkin!" kiihtyi jo Jönni, jota vaivasi ahneus. Mutta taas alettiin sovittelua. Herrat lupailivat maksavansa arvopuusta niin ja niin paljon rungolta ja selittivät, että jos metsässä todellakin on satatuhatta arvopuuta, niin he voivat maksaa noin neljännesmiljoonan, jopa ehkä ylikin.

Mutta he sanoivat ensin lukevansa metsän. Jönni siitä kiihtyi. Neljännesmiljoona oli jo kuin hyppysissä ja nyt taas keksivät koukun.

"Ostakaa huntturiltaan!... Mitä se lukien paranee!" ynseili hän ja lisäili:

"Mitä useamman luet, sitä enemmän niitä vain on."

Mutta ei se auttanut. Herrat kyllä sanoivat lukemattakin ostavansa, mutta sittenkin ensin käyvänsä metsän muutoin, silmämäärällä arvioimassa. Jönni alkoi kiihtyä. Hän vainusi jo koukkua: tahtovat vain hintaa polkea. Lopulta hän jo epäluuloisena milteipä riidellen äkäili:

"Te vain vätkytätte. Niinkuin yleensä kaikki herrat tekevät."

Sukeutui jo aivan kuin pieni kina. Herrat kokivat puhdistautua ja selittää asiaa ja lopuksi aivan vihastuneen ilmeillä vakuuttivat:

"Ei tässä meillä mitään politiikkaa ole."

Siinä oli kyllä jo tavallaan tosi kiivastumista. Jönni muljautti jo hyvin epäluuloisena kuin iso härkä ja ollen varuillaan kalliin metsänsä puolesta hän alkoi uhitellen antaa tietää, että on turhaa yrittää häntä pettää.

"Tottapahan sitten näkyy!" ilmoitti hän siinä mielessä, lisäten:

"Sillä politiikka puskee aina ainoastaan omaa itseään."

Lopulta kuitenkin sovittiin niin, että yhtiö lähettää ensi tilassa miehensä lukemaan metsää ja jo lukemisen alussa voi Jönni saada nostaa käsirahoina osan hinnasta.

Mutta hyvä niinkin. Neljännesmiljoona oli kuitenkin jo varma. Yhtiö puolestaan kirjoitti virkailijoilleen, käski keskeyttää työt muualla ja joutua lukemaan Punturin tilan metsää, ja Jönni lähti nyt koskikaupasta sopimaan. Kun hän sinne menesssänsä kulki Tampereen kauppatorin halki, näki hän Antti Pitkäsän pään olevan korkealla väen yli koikkumassa, ihastui, riensi luo ja aivan innostui ja jälleennäkemisen ilosta huudahti tervehdykseksi jätkämäisen:

"Kussa minä olen, siellä olet myös sinä!"

Hänen ilonsa ja antaumuksensa oli vilpitön. Eikä syyttä: tavata tuttu vieraassa kaupungissa. Antti katsoi häneen korkeudestansa ja myönsi:

"Niinpähän taas satuttiin."

Ja Jönni innostui yhäkin ja lisäsi tukevasti:

"Ja kussa minä vastakin olen, siellä pitää myös sinun oleman."

Hän koki sillä olla viisas, jätkä-viisas, ja nautti noista vertaukseilaisista puheistansa, aavistamattakaan vielä, että heidän todellakin pitää olla yhteisessä haudassakin.

Ja nyt hän vielä muisti Punturin puhuneen, että tilalla voi metsän myytyään vielä saada viisikymmentätuhatta, kun sen myö palstatiloina. Hän huomasi nyt voivansa taas koota rahaa ja kun tiesi Antin puuhaavan kauppa-alalla, niin ryhtyi taas häntä puheilla avuksensa kalastamaan. Hän alkoi:

"Olisi talo myötävänä... Jos hänet palstoittaisi."

Ja taas tiesi Antti neuvoa avun. Hän kun ahertikin jos missä asioissa. Hän neuvoi erään n.s. "liikkeen", joka välitti maatilojen kauppaa. Jönni meni sinne, toimitti asiansa ja ilmoitti:

"Ikään ostin ja möin metsän, niin joutaisi maakin mennä."

Ja kun hän muisti ne Punturin valeet, niin hän niiden mukaan sanasta sanaan, ainoastaan summaa suurentaen, valehteli:

"Sadaksituhanneksi on arvioitu. Kun palstoittaa."

Ja liike otti välittääkseen asian. Hän antoi tilan osoitteen ja valtakirjan, joka oikeutti liikkeen hänen puolestaan tekemään kaupan valmiiksi, jos saa satatuhatta. Palkkiokseen määräsi liike kaksituhatta, mutta ne oli maksettava vasta sitten, kun kauppa on valmis, ja iloisin mielin lähti Jönni nyt koskiyhtiöön koskeansa myömään.

Ja oitis Jönнин lähdettyä saapui liikkeen konttoriin sen asiamies Pekuri, joka etsi ostajia. Se sai huolekseen kalastaa nytkin ostajia. Hän olikin kuullut kauppaneuvos Lundbergin aikoneen ostaa Punturin talon — hänhän tiesi kaikki tämmöiset asiat — ja niinpä päätti käydä sille tarjoomassa. Valtakirjassa oli tietysti Jönnin oikea nimi, Jönni Lumperi, ja alla puumerkki ja tämä seikka aiheutti sittemmin pienen selkkauksen.

Sillä Pekuri sai kuulla kauppaneuvos Lundbergin olevan nyt Tampereella hotellissa agronomi Paapurin seurassa ja hän päätti onkia hänet sieltä. Hänen oli kyllä määrä huomenaamalla lähteä kauppaamaan Ala-Pitkä nimistä Häkkisen maatilaa asessori Rumpuliinille, joka häntä sitä varten odotti; hän näet tarvitsi noin kahdensadantuhannen markan arvoisen maatilaa, ja Ala-Pitkä oli juuri sen hintainen. Mutta Pekuri heitti nyt asian huolet. Jönnin antama valtakirja siirrettiin hänen nimellensä, ja niin oli hän nyt oikeutettu myömään Jönnin tilan. Hän tiesi myös, että tuon tilan virallinen nimi ei ole "Punturin talo", jota nimeä Jönni oli käyttänyt ja jolla nimellä se yleensä kulki, vaan "Isolohkon emätila", kuten sen nimi kuului asiakirjoissa.

Pekuri tunsikin kaikki maatala-asiat visusti. Ja niin lähti hän nyt myömään valtakirjan nojalla tilaa valtakirjan antajalle ja siis tilan omistajalle samalla.

* * * * *

Koskiyhtiössä Jönnin asia alkoikin luistaa toisin. Siellähän luultiin Jönniä kauppaneuvokseksi, eikä kuten metsäherrat joksikin, ties miksi. Oudostelivat he tosin Jönnin olemusta ja asua. Tultua eivät häntä oikeaksi arvelleetkaan, vaan yrittivät kohdella tönkeästi kuten aina jätkää.

Mutta jo ennen alkua kirkastui heille asia, kun Jönni kysäistä väännähti:

"Täälläkö ne ovat koskenostaja-herrat?"

Ja oitis notkistuiivat konttoristien selät, sillä he huomasivat seisovansa kauppaneuvos Lundbergin edessä.

"Jahah!" riensi konttoripäällikkö Kahilainen vastailemaan, jatkaen:

"Meille on agronomi Paapuri suvainnut jo tulostanne ilmoittaa."

Ja aivan tulisella kiireen touhulla hän koki valmistaa Jönnille parasta nojatuolia istuimeksi, viittoen:

"Suvaitkaa."

Ja kun Jönni istahdettuaan asetti silinterihattunsa lattialle eteensä, luuli Kahilainen sen olevan heille ilkeän vihjauksen epäkohteliaisuudesta, siitä, että ei oltu riennetty kuulua vierasta riisuutumispuuhiissa auttamaan, kuten olisi pitänyt. Hän aivan harmistui erehdystänsä, riensi itse ottamaan Jönnin silinterin, samalla anoen:

"Suokaa anteeksi!... Se oli epähuomio!"

Ja sitä menoaan hän huikkasi juoksupojan viemään silinterin eteisen naulaan. Äskeistä harmillista laiminlyöntiään koki Kahilainen nyt korvata sitä suuremmalla kohteliaisuudella. Hän tarjosi paraat sikarit, kumarteli ja pyyteli. Jönni oli yhäkin harmissaan niille metsäherroille ja niinpä hän sikaria kömpelästi käsitellen alkoi puhua juttuella, selittäen:

"Olin tässä metsäkauppoja yrittämässä, mutta sattui sellaiset juutalaiset, että aikoivat ensin rasvata liukkaaksi ja sitten nielaista koko miehen."

"Jaa", yritteli Kahilainen arvokkaan alistuvasti ja kokien järjestellä pöydällä olevia papereja selitteli:

"Meidän liikemiestenkin kesken ilmenee joskus... jopa useinkin alhaistakin moraalialia."

Hän puhui kasvojen eleetkin harvinaisen vakavina. Tämän suurrikkaan olemus vaikutti. Sen edessä oli huolehdittava oman liikkeenkin arvokkuudesta. Kaikki oli aivan vaistomaista. Hän jatkoi:

"Moraalia", tapaili hän, jatkaen: "Sillä niinsanottu ylempi eli korkeampi moraalialia voi liikemaailmassakin kehittyä ja pysyä ainoastaan suuren varallisuuden turvissa. Pienellä pääomalla toimivan täytyy aina pääoman puutetta korvata huonolla liikemoraalialilla."

Jönni kyllä kuuli hänen puhuvan, mutta siinäpä se sitten koko saalis olikin. Se vieraskielinen "moraalialia" sana näet vei pois sen, minkä muut sanat antoivat. Mutta hän oli tyytyväinen siihenkin saaliiseensa.

Mutta samalla heräsi hänessä jo edeltäpäin epäluulo näitäkin herroja kohtaan. Luulevat kai häntä tuhmaksi ja yrittävät taas vätkyttää ja hintaa polkea. Varovaisuussyistä hän sen vuoksi oitis vihjasi, että on turhaa yrittää häntä pettää. Siinä mielessä hän rohkeasti valehteli:

"Mutta minä sanoin niille heti, että viisaan pettäminen ei kannata, sillä se on niin kallista ja turhaa työtä, että se vie nurin. Niin että sitä pitää katsoa miten ketäkin nykäisee. Tuhmaa toisin ja viisasta eri lailla."

"Jaa", tapaili Kahilainen, Niin kuulun liikemiehen kuin kauppaneuvos Lundbergin lausumana tuo Jönnin äskeinen mietelmä tuntui sisältävän liike-elämän jonkun salaisen viisauden. Aivan se pani punnitsemaan asiaa, minkä siinä ennätti, ja siinä mielessä hän vastaukseksi tapaili:

"Se on liike-elämässä niin että... kuhunkin asiaan ja henkilöön on suhtaannuttava objektiivisesti... sen laadun ja sen semmoisen mukaan, eikä jotain yleistä perussääntöä noudattaen. Ja esimerkiksi antamalla subjektiivisille tunteilleen valtaa."

****

Ja niin alkoi puhe sujua ja johduttiin jo koskiasiaan.

"Meille kyllä agronomi Paapuri suvaitsi jo asiasta telefontissa ilmoittaa", selitti Kahilainen, kun Jönni alkoi asiastansa puhua. Ja Jönni ilmoitti nyt:

"Se olisi se julman iso Pauhukoski nyt menossa."

"Jassoo!" selvisei asia Kahilaiselle. He tunsivat Pauhukosken. Olivat tiedustelleet sitä ostaaksensakin, mutta omistaja, ulkomaalainen Gesellschaft sitä jo sitä asiaa varten, ei ollut suostunut kauppaan. Kahilainen hoksasi Jönnin, "kauppaneuvoksen", nyt ostaneen kosken tuolta yhtiöltä ja puheli:

"Olette siis äsken ostanut sen?"

Jönni myönsi, selitti:

"Ostin sen metsätkin siitä, niin koski tuli yhdessä rysyssä ja joutaisi nyt mennä. Koko hyvä."

Kahilainen ihastui. Hän aikoi jo tiedustaa hintaa, mutta Jönni ehti ennen, peräten:

"Paljonko löisitte pöytään semmoisesta?"

"Jaa", tapaili Kahilainen miettivänä. Hän käsitti kauppaneuvos Lundbergin olevan koskiasioissakin perillä eikä siis yrittänytkään omaksi edukseen turhaa puhua. Sen sijaan hän selitteli:

"Kuten tiedätte, niin hevosvoima arvioidaan nykyään noin sadaksi markaksi teollisuuden palveluksessa, niin että sen mukaan se tekisi Pauhukoskelle tuonne kaksi miljoonaa... jopa ylikin."

Mutta sitä menoaan hän myös jatkoi, selitti:

"Mutta kuten tiedätte, niin ajat ovat nykyään huonot ja epävarmat. Voi kulua vuosikymmeniä, ennenkuin kosken voi realisoida... uusia tehdasliikkeitä nykyään kun ei uskalleta perustaa, joten siis on otettava huomioon suuret korkotappiot pääomalle."

Jönnin päässä alkoi pyöriä sekaisin miljoonien monet huikeat summat. Mutta oitis kävi hän taas epäluuloiseksi, muljautti ja puheli ynseillen:

"Huonot ajat!"

Sillä se tuntui vain koukulta. Hän jatkoi:

"Se on vain joutavaa päätystä. Koko se puhe huonoista ajoista yleensäkin. Mutta toiset vain elävät huonolla ajalla, kun ovat huomanneet, että huono aika elättää paremmin kuin hyvä."

Ja kun Kahilaisen silmä vältti, löysi hän lattialle pudotetun konttoristien sikarinpätkän, pisti sen kiireesti salavihkaa mälliksi poskeensa ja sitä menoaan jatkoi:

"Minä olen jo ikäni elänyt ja olen jo nähnyt pirua jos paholaistakin, mutta huonoa aikaa en ole nähnyt... En huonoa aikaa enkä hyvää akkaa. Sillä aika kuin aika."

Kahilainen ihastui kuulun kauppaneuvoksen tarmosta. Hän tapaili vastaukseksi:

"Jaa. Se on totta."

Sillä todellakin hän nyt taas huomasi "kauppaneuvoksen" sanoissa piilevän liikeneron salaisuuden, tarmon, joka ei säiky aikaa, kääntää kaikki ajat omaksi hyväksensä, varsinkin huonon. Hän koki toki selittää:

"Mutta toisen, vähemmän tarmokkaan, lannistaa aika, kun taas toinen lannistaa ajan... sanokaamme sitten, että lannistaa sen puoleen tai toiseen, hyväksi tai huonoksi, mutta kuitenkin itselleen aina edulliseksi."

Mutta sitten hän ilmoitti suoraan, että yhtiön osakasten kesken on jo ennenkin ollut hiljaista puhetta Pauhukoskesta ja että silloin oli arvioitu voitavan siitä maksaa miljoona, sekä tarvittavasta maa-alueesta eri hinta. Jönni ihastui jo siitäkin ja riensi vastaamaan:

"No voihan tuota jo siitäkin alkaa tinkimisen."

Niin alkoi kauppa valmistua. Näin isossa asiassa täytyi kuitenkin hankkia osakkeenomistajat päättämään. Kahilainen lupasi voivansa ne saada koolle jo ensi perjantaiksi ja silloin voidaan kauppa päättää. Kaikki soveltui nyt Jönnille. Talonkauppahan valmistuu edellisenä päivänä. Hän tajusi todellakin olevansa jo miljoneeri, kuten se oikea kauppaneuvos Lundberg oli ennustanutkin. Niissä toiveissa lähti hän nyt luovalemaan edelleen. Poistuessa hänelle kumarrettiin ja anottiin anteeksi, ja hän tunsikin olevansa täysi pohatta.

IX.

Koskiyhtiön konttorissa oli nyt puuhaa ja touhua kuten kaikkialla Jönnin jälillä. Osakkeenomistajia haalittiin perjantaiseen kokoukseen kutsuin jos kirjeinkin. Kauppa olikin yhtiölle toivottu.

Ja samoin puuhasi Jönnin morsian Liisa. Oli jo sopinut aivan valmiiksi sen nahkakaupan oston. Liikkeen oli määrä joutua hänen haltuunsa kohta Jönnin matkoilta palattua. Entinen omistaja hoitelikin siis liikettänsä kuten ainakin vierasta ja haikaili jo itselleen uutta toimialaa. Aikoi avata elävien kuvien teatterin. Oli sitä varten jo vuokrannut huoneiston, ostanut tarpeet ja odotti vain Jönnin paluuta, että saa rahat ja voi ostoksensa maksaa.

Ja vähä vähältä alkoi Liisan sisarkin suostua asiaan. Liisa lähetti puhemies-Kaisaansa sille puhumaan ja selittämään ja sovittamaan sisarta. Nytkin Kaisa nysäänsä imeksien sille puhui ja selitti ja puolusti Jönniä.

"Mitä se sillä, jos jätkä. Ei se sen pahempi ole", puheli hän, imaisi tupreat sauhut ja lisäili:

"Ei sitä herran ja jätkän välillä kuitenkaan ole erot suuret... Se vain että jätkä syö laihaa ja puhuu rasvaista... Herrat taas syövät rasvaista ja puhuvat laihaa... Muiden kuullen laihaa", oikaisi hän.

"Niin. Rasvaista syö", toisti hän savut imaisten ja nyökkäsi päätä merkiksi ja vahvistukseksi. Lopulta hänen lihavapuheiset totuutensa alkoivatkin tehota sisareen. Sisar alistui jo Herran tahtoon, sovitteli miestänsäkin, räätälimestaria, puhellen sille jätkestä:

"Luojan luomiahan ne ovat nekin... Se on Hän armossaan säätänyt niin, että niitäkin pitää olla."

Aivan hän heltyi jo jätkille, kävi hartaaksi ja jatkoi:

"Sillä... Jos ei olisi niitä, jotka laihaa syöden lihavia puhuvat, niin ei sitä olisi mestareillakaan lihavat ruuat nenän edessä."

Hän ihan nöyryty Herran edessä ja lisäili:

"Saamme siis vain nöyrinä Häntä kaikesta kiittää."

Ja niinpä alkoikin hän jo valmistaa pikku myötäjäisiä sisarellensa, ja Liisan elämä kirkastui siinäkin suhteessa jo kirkkaaksi kuin päivässä kiiltävä vaski ja kupari. Sisaren mieskin jo taipui, unohti räätälimestariarvonsa ja hyväksyi Jönnin langoksensa, puhellen:

"No olkoon tuo nyt sitten vaikka jätkä... Kun hänellä kerran kontanttia jo on."

* * * * *

Mutta jatkamme..

Koskiyhtiöstä lähdettyänsä Jönni meni lupauksensa mukaan tapaamaan uutta veljeään agronomia. Se näet odotteli häntä hotellissa, riensi aivan vastaan eteiseen ja he alottivat hauskat kemut.

Sillä Jönni tajusi nyt olevansa miljoonamies. Hän käsitti, että nyt hänen jo kannattaa elää ja ryyppiskellä kuten tulee. Aluksi hän alkoi kehua kaupoillansa, viisaudellansa, puhellen äkkiä:

"Minä en yleensä kärsi politiikkaa asiassa."

Niitä hinnanpolku-yrityksiä hän tarkoitti, ryyppäsi ja jatkoi:

"Yrittivät politiikalla asiassa kieroilla, mutta minä puraisin vastapolitiikalla politiikan pään poikki ja näytin, että politiikalla ei oikeastaan ole muuta tarkoitusta ja tehtävää kuin puraista itseltään... politiikalta pää poikki."

Hän istui raskaana, niin että oli kuin tuoli ruskaisi alla.

"Kauppaneuvoksen" auktoriteetti vaikutti taaskin sen, että agronomi huomasi puheen suureksi viisaudeksi. Hän koki sitä punnita, vastailen:

"Niinpä se taitaa olla."

Ja edelleen hän johtopäätöksiä tehden jatkoi:

"Joten siis myös politiikkaa ei olisi, jos ei olisi alkupolitiikkaa."

Ja sitä mukaa kuin he humaltuivat, kävivät he myös yhä ja yhä läheisemmiksi ja kielevämmiksi samalla. Nyt Jönni jo alkoi kehua miljoonillaan. Hän alkoi kerskata:

"Minä olen kova poika kaiken päälle, kun kerran yritän."

Uskoi sen! Hän jatkoi:

"Minä kun aloin, niin ei ollut kuin kaksi tuhatta... Tai oikeastaan ei ollut mitään, kun ihan ensimmäinen alku otetaan, mutta nyt minä jo pyöritän miljoonia."

Ja kun agronomi silloin yritteli ylistää hänen tannoaan ja taitoaan, niin hän keskeytti ja ynseästi kehaisten oikaisi:

"Ei veikkonen!"

Ja hän selitti humalaisen voimalla ja rohkeudella:

"Ei siinä syrjäasioita tarvita... viisautta eikä muutakaan. Sillä jos on vain miehellä oikea politiikka, niin se..."

Hän aivan yltyi, korotti ääntä ja kehui:

"Se kun onni silloin kerran potkaisee perään, niin senkuin ala vain syödä rasvaista ja juoda konjakkia ja pyörittää miljoonia, ja sitten se on kauppaneuvos valmis."

Ja lopulta hän, yhä humaltuen, alkoi puhua rasvaisia. Agronomiinkin tarttui se henki. "Kauppaneuvoksen" auktoriteetti vaikutti taas siinäkin niin, että hän riisuutui kaikesta vieraasta ja oli taas kunnon isänsä hyvä, rehellinen poika. Aivan hän tunsu vaistomaista iloa siitä vapaudesta, rehellisyydestä. Kun Jönni nyt osui päästämään aika leveän jätkämäisyyden, niin agronomi siitä kansanomaisuudesta aivan ihastui ja päästi vastarasvaisuuden aika lihavan, helmen semmoisen, jommoisia puhutaan ulkonaisesti siveässä herrasseurassa ainoastaan siellä — mutta siellä aina ja kaikkialla — missä vain tiedetään seinän olevan kylliksi paksun. Mieli siitä kaikesta aivan riemastuneena agronomi nyt Jönnille todisti:

"Minä luotan sedän auktoriteettiin... Minä uskon kaikki sedän sanat, sillä setä on viisas mies."

Ja vaikka tuo vieras "auktoiteetti" sana olikin pahana hierimenä hutussa, niin sittenkin ymmärsi Jönni ajatuksen ytimen, tajusi kohonneensa tähän arvoon miljooniensa turvin ja vastaili:

"Ka... Se on niin, että ruoka arvioidaan aina sen makuiseksi ja arvoiseksi, minkähintaisessa hotellissa se syödään. Niinkuin myös akka on aina ainoastaan pukunsa arvoinen."

* * * * *

Ja samaa taas kauan, humalan yhä löylyä lyödessä. Tietäen kauppaneuvos Lundbergin vanhaksipojaksi agronomi nyt äkkiä kysäisi:

"Ja setäkö on vielä poikamies?"

Jönni myönsi sen, mutta lisäsi jyrkästi:

"Mutta nyt pitäisi saada akka ja ihan rutosti."

Hänen sekavaan päähänsä näet valahti se muisto, tai oikeammin se aavistus, että kaikki riippuu sittenkin niistä Liisan kuvitelluista tuhansista. Mutta eikös agronomin päähän, saatuaan nyt tiedon Jönnin odottamattomasta naimahalusta, pälkähtänyt eräs asia.

Hän ehdotti Jönnille rikkaan morsiamen. Aivan riemastuneella äänellä hän ilmoitti:

"Mutta minäpä neuvon sitten sedälle sopivan ja rikkaan lesken. Ja rupean vielä itse puhemieheksi", kiirehti hän innoissaan. Se leski oli hänen tuttunsa, talonemäntä. Syrjäiset, ja kaikki yleensä, arvioivat hänen omaisuutensa ainakin puoleksi miljoonaksi. Ja vaikka leski ei ollutkaan mikään runojen enkeli, vaan ainoastaan tavallinen kunniallinen eukko, kuten yleensä kaikki naiset, niin sittenkin oli hänellä ollut kosijoita jos kuin monet.

Mutta leski oli antanut kaikille rukkaset. Hänen mielestään olivat kaikki tarjokkaat liian nuoria, huikentelevaisia. Hän pelkäsi niiden tuhlaavan hänen rikkautensa ja odotti vakavaa ja varakasta. Agronomi hoksasi, että Jönni on kuin häntä varten luotu.

"Se on Kourun leski. Puolen miljoonan omistaja", kehui hän jo Jönnille. Aluksi Jönni silloin kyllä muisti kihlatun Liisansa ja kuunteli kehumisia ääneti, mutta vähä vähältä ne kehumiset, se puolen miljoonan omaisuus ja muu alkoi häntä pehmeäksi hautoa. Ja kun agronomi yhä ja yhä vain jatkoi, niin hän jo lopulta äkkiä kysäisi:

"Onko se minkälainen akka?"

Ja hyvälle tuulelle itsensä ryypiskellyt agronomi alkoi kehuksia.

"Terve leski", ilmoitti hän kerskuisasti ja selitti: "Tuommoinen pullea ja hyvässä lihassa oleva, mutta ei silti mikään esteettisesti liialla lihavuudella pilattu."

Ja asiaa lesken hyväksi todistaakseen hän vetosi sen moniin kosijoihinkin, päättäen:

"Niin että, kuten setä näkee, niin ei sillä ole ollut kosijoista puute."

Mutta silloin alkoi Jönni ikäänkuin tinkiä, väittäen:

"Se nyt ei vielä suuriakaan merkitse, jos on naisella kosijoita. Sitä voi rikas nainen rakkauden asiassa rahan päältä ponnistaa." Ja paljon muutakin hän jo humalan voimalla puhui, mutta siitä ei sovi tässä kertoa ja loruilla.

Mutta ennenkuin yö oli puolessa, oli hän jo taipunut. Hän unohti Liisan ja lupasi naida tuon Kourun lesken Marian. Seuraavana aamuna agronomi selvittyään soitti telefoonissa Kourun taloon, puhui leskelle asian suoraan.

Ja emäntä lupaili jo järkiään. Ei hän olisi voinut uneksuakaan saavansa sulhaseksensa semmoista kuin kokonaista Helsingin kuulua kauppaneuvosta, ja niin kangasti nyt Jönnille taas uusi miljoona entisten lisäksi, ja häntä vei näissä kaikissa asioissa ikäänkuin joku voimakas virta.

* * * * *

Oikeastaanhan nyt oli huonot raha-ajat. Ahdasta kaikkialla.

Ja niinpä yhtyi hotellissa juopotellessa Jönnin ja agronomin seuraan eräs semmoinen ahtaiden aikojen uhri. Se oli agronomin tuttu, virastaan eronnut eversti Porhola. Hän oli aikoinaan rikastunut naimisella, ostanut Hämeestä isot tilukset ja Lyttykosken tehtaot.

Mutta sitten hän oli alkanut elää varojensa mukaan ja liika komeasti. Oli juopotellut, ajanut komeilla vaunuilla ja uljailta hevosilla, kuten rikkaan tuleekin, ja niin olivat rikkaudet kierineet kaiken maailman tietä. Nyt hän oli konkurssissa, mutta velkojat tarjosivat akordia, s.o. lupasivat peruuttaa konkurssin, jos hän voi maksaa 25 % veloistansa. Niitä rahoja, 250,000 markkaa, hän oli kokenut nyt haalia, mutta turhaan. Hieman henkisesti köyhänä häntä oli alkuaankin pidetty, mutta nyt juopotellessansa hän oli aivan henkisesti ränsistynyt. Toiset siinä vainusivat juoppohulluuttakin, luulivat everstin joskus näkevän pikku ukkoja. Mutta komeasti hän vieläkin eli, ja univormu loisti kuin paraadissa. Hän oli ikänsä Venäjällä palvellut, tunsii siis vähän Helsingin herroja, eikä niin ollen ihme, ettei hän Lundbergiakaan tuntenut.

Ja nyt hän, hieman jo humalassa, seurustui joukkoon. Jönni ja agronomi olivat parhaassa humalassa, ja agronomi yritti esitellä:

"Setä Lundberg Helsingistä", esitteli hän. Hän oli ylpeä, kun sai heti antaa tietää olevansa jo niin likeinen tuttava "kauppaneuvoksen" kanssa, ja sitä menoaan hän lisäsi:

"Setä ei tykkää titteleistä. Sanoo vain että: tittelit pois!"

"Tittelit pois!" hihkaisi siihen Jönnikin, ja niin oli eversti Porholakin saanut hänestä oitis sedän. Hänkin kun oli jo tullessaan humalassa, niin heille alkoi iloinen olo.

Ja siinä ryypiksiessä johtui eversti Porhola nyt puhumaan niistä kipeistä asioistaan, rahantarpeistaan. Hän alkoi huonoista raha-ajoista, puheli:

"Nyt on kovin... niin ko-ovin tiukalla raha pankeissakin. Rahaa ei ole missään."

Mutta humalainen Jönni ylvästy miljoonistansa ja kehaisi:

"Se kolahtaa vain köyhään."

Ja hän kehaisi:

"Minulla sen sijaan on kohta miljoona, jota en tiedä mihin säilyyn panna."

Siitä se alkoi. Eversti huomasi "kauppaneuvoksen" ilmoittavan itsellään olevan sijoitettavana miljoonan liikoja rahoja ja alotti oitis lainailupuheet. Agronomi siinä vielä rupesi avustamaan.

"Minä voisoin lainata sedältä... Minä maksaisin isomman koron kuin pankki", puheli eversti Jönnille. Niin hän kuin agronomikin luulivat Jönnin tuntevan everstin asiat. Mitenkä nyt ei niin iso liikemies tuntisi kaikkia Suomen liikkeitä, saati niin suurta asiaa kuin everstin miljoonaliikettä. Eivät he siis niitä sen enemmän selitelleetkään.

Ja humalaista, ahneeksi käynnyttä Jönniä huikaisikin se iso korko. Hän taipui oitis. Ylvästyikin, kun voi luvata lainan niin isoiselle kuin sotaherralle.

"Paljonko sinä tarvitseisit?" kysyi hän, ja kun kuuli, että ainoastaan neljännesmiljoonan, niin hän kehaisi:

"Minulla olisi vaikka miljoona... Pari päivää kun vain odotetaan, niin että saadaan puumerkit paperin päälle."

Ja niin oli eversti pelastettu. Hän oli onnellinen ja tilasi samppanjaa ja kaviaaria, ja nyt alkoivat oikeat miljoonamiesten juomingit ja ylensyömingit ja kaikki mikä rikkaiden asiaan ja menoon kuului. Alettiin jo sopia ja tinkiä koroista.

"Kuusi korkoa minä maksaisin sedälle", alkoi eversti sen asian itse, mutta Jönni vaati tiukasti seitsemää.

"Seitsemän tai sitten: sapaas!" tenäsi hän. Eversti koki pitää puoliaan, selitteli, että ei kannata niin paljoa maksaa, sillä liike-elämän pääehtona on huokea korko, selitteli hän. Hän tehdä tuhersi laskuja paperille, näytti niitä Jönnille ja selitteli:

"Jos setä suvaitsee."

Hän selitteli:

"Hoitokustannukset noin paljon... Korko noin monta prosenttia... Kuoletus... prosenttia, sanokaamme neljä... Omat menot vielä... prosenttia... no puoli... Setä näkee, että se on liikaa. Kuusi. Jaa, setä."

Mutta kun Jönni ei hellittänyt, niin hän sittenkin suostui, vaikka näön vuoksi väkisteli. Ja he vahvistivat kaupan kättä lyöden. Ja he elivät nyt yhä rennommin. Agronomi jo esteli sitä tuhlausta, sanoi:

"Eiköhän tuo jo vältä."

Mutta Jönni oli nyt jo miljoonamiehen päällä, ei surkeillut rahaa ja tenäsi:

"Miljoonamiehellä ei saa olla kukkaroa, vaan ainoastaan rahaa... Muutoin sitä ei tunneta."

* * * * *

Mutta nyt oli jo selvitty.

Oikeastaan olisi agronomi halunnut lähteä Jönnin puhemieheksi Kourun leskeä Mariaa kosimaan, mutta ei nyt virkatoimiltaan joutanut. Sinne Kourun taloon kun olikin vielä yli sata kilometriä matkaa, niin ei sitä ennättänyt. He sopivat siis niin, että Jönni käy nyt ensin yksin, ainakin tutustumassa.

"Hän on tuommainen vaatimaton ja yksinkertainen ihminen. Niin että sedän ei tarvitse turhia ujostella", neuvoi ja rohkaisi agronomi Jönniä.

Eikä Jönni yleensä nykyään liikoja ujostellutkaan. Huomattuaan kuinka häntä hotellissakin palveltiin ja kumarreltiin, tajusi hän yhä jo voimallisemmin miljoonamiesarvonsa. Nytkin, ulkona käydessä, olivat viinurit hänelle kumarrelleet ja availleet ovia, ja hänestä tuntui se kaikki niin omituiselta ja ihmeelliseltä, että hän ei voinut olla siitä agronomille sanaa sanomatta, vaan puheli äkkiä:

"Se tuo rikas tunnetaan muiden menoista."

Siitä, että muut sitä kumartavat ja palvelevat, tarkoitti hän sanoa ja sitä vieläkin selvemmäksi selittääkseen jatkoi:

"Tarkoitan että sen näkee tässä elämässä heti, että kun on miehen taskussa kontanttia ja kilisevää, niin sen karva alkaa heti toisten silmissä kiiltää."

Sen myönsi agronomikin, puhellen:

"Se on niin että raha on kaiken perustus... Tai oikeastaan raha ja yleensä kaikki niinsanotut hyödykkeet... kuten talousopissa kaikkia rahanvastaineita nimitetään", syventyi hän taas tieteelliseksi.

Mutta sitten tuli taas eversti Porhola. Hän ei uskaltanut nyt päästää kynsistään "kauppaneuvosta", jossa hänelle oli pelastus. Hän tiesi jo, että Jönni on lähdössä kosimaan Kourun rikasta leskeä, ja kun hänen itsensäkin piti mennä tehtaillansa käymään ja tie sinne kulki aivan Kourun talon ohi, niin hän pyysi saada viedä sinne "kauppaneuvos"-sedän omilla vaunuillaan, komealla parivaljakollansa. Tietysti

Jönni suostui, ja sovittiin vain lähtöajasta.

* * * * *

Mutta kaupungille pistäytyessään Jönni joutui uusille urille, vaeltaen yhä ja yhä likemmäksi hautaa ja ylösnousemustansa kohti. Ollen aikeissa lähteä sitä rikasta Kourun leskeä kosimaan hän päätti ostaa puhtaan paidan, aikaa kun ei ollutkaan päällä olevaa pesettä. Vanha tottumus veti häntä tietysti torille. Sieltähän sai huokealla.

Ja Tampereen tori taas, kuten tietty, on maankuulu huijareistaan. Alussa ne kyllä eivät kiinnittäneet Jönniin erikoisempaa huomiota, sillä tarkalla vainulla he olivat huomaavinaan, että ei moisesti puettua kannata ruveta puijaamaan, sillä ei sillä mitään ole. Muutoin he kyllä huomasivat Jönnin, kuten koko toriväkikin, sillä Jönni oli silinterihattunsa ja muun vuoksi joka suhteessa kerrassaan uutta ja omintakeista.

Mutta sitten alkoi Jönni tinkiä paidan hinnasta erään maalaisemännän kanssa. Emäntä oli sattumalta torilla ja möi kotitekoisia. Jönni tuli silloin, maksaessa, käsittelemään satamarkkasta, viimeistä ehjää siitä ensimmäisestä tuhannesta. Huijarit hoksasivat sen ja huomasivat siis Jönnin kelvolliseksi saaliiksi. Eräs riensi jo puheille, tervehdykseksi kysyen:

"Mistäs isäntä on kotoisin?"

Jönni ilmoitti olevansa Helsingistä, ja paidanmyöjä emäntä sen kuultuaan riensi oitis kysymään:

"No mitä se siellä Helsingissä nyt toimittaa se Antti Tujurin poika Milkko?... Kun se sinne lähti työnhakuun jo kolme vuotta sitten eikä ole sen koommin kuulunut."

Ei Jönni sanonut sitä tuntevansa, selittäen:

"Minä kun olen enemmän meri- ja satama-asioissa sisällä."

Ja huijarit estivätkin emännän enempiä kyselemästä. Satamarkkasesta vainun saatuansa oli niitä alkanut kokoontua Jönniä piirittämään kuin paarmoja. He vihjailivat toisilleen, seisoksivat viattomina ja kokivat jouduttua Jönniä pois emännän luota. Viimeisenä saapui joukkoon huijari Antti Tanakka, pieni, paksu mies kuin pölkky, tihrusilmäinen ja tukeva. Se asettui tanakasti Jönnin eteen, katsoa tihراسi hetkisen tutkivasti ja kysyi sitten Jönniltä suoraan:

"Oletko sinä jätkämiehiä vaiko hamppari?"

Jönni myönsi olevansa jätkä.

"Enimmät ikäni olen jätkänä souvannut. Ja vasta nyt alan rahan voimalla rykiä", puheli hän viattomasti.

Antti Tanakka kopisteli piippunsa porot kämmeneen, huomasi arvanneensa oikein ja puheli:

"Sitähän minä jo arvelin." Hän oli sen arvannut tori-ihmisen hienolla vainulla. Jönnissä saivat taas vallan vanhat jätkäelämän vaistot. Hän kotiutui näiden torihuijarien joukkoon, kuin olisivat ne olleet vanhoja tuttuja, ja puheli jo niille ison lapsen viattomuudella:

"Akan ottoon tässä on aikomus, niin ostin puhtaan paidan."

* * * * *

He olivat jo seurustuneet ystävyyksiksi, huijarit ja Jönni. Huijarit juottivat aluksi Jönniä ilmaiseksi, mutta sitten alkoivat ostattaa Jönnillä. Yksi olikin heittäytynyt viinakauppiaksi. He olivat jo remunneet ja humaltuneet ja rähisseet, ja Jönnissä oli päässyt vanha jätkä taas vapauteensa.

"Vai akan ottoon sinä", puheli hänelle nyt äkkiä Tanakka ja lisäili:

"Olisi tässä minunkin jo saatava akka. Jos sattuisi mistä rikkaan löytämään."

Siitä kehkeytyi oikea naimakeskustelu, joka kietoi Jönnin kuin paulaan. Kun he siinä ryypiksiessään ja Jönniä puheilla pidättäessään yhä jatkoivat ja punoivat ja kietoivat ja sanoivat olevansa rikkaiden morsiamien tarpeessa ja ilmoittivat olevansa valmiit semmoisien morsiamien välittäjille maksamaan hyvät palkkiotkin, niin eikös Jönnin päähän pistänyt lopulta myöä oma morsiamensa, Liisa. Ahneus sai vallan, Liisa tuo kun olikin hänelle jo liikaa. Hän ilmoitti Tanakalle:

"Minä neuvon rikkaan."

Mutta ei hän ilmaiseksi. Hän vaati "kaupanvälittäjäisiä" ja kehaisi:

"Kaksikymmentätuhatta, ota huomioon, on eukolla, pennin päälle."

Ja niin alkoi tinkiminen. Ei Jönni kuitenkaan suostunut myömään Liisaansa kelle vain, vaan halusi tietää kuka tulee sulhaseksi.

Ja silloin muistivat huijarit, että Antti Pitkänen oli sanonut olevansa akan tarpeessa ja että he itse olivat silloin jo sanoneet että: "Antti on rakastunut. Sille pitää hommata akka." Oitis he ilmoittivatkin Antin olevan sulhasen ja pyytäneen heitä välittäjäksi. He alkoivat kehua Anttia, sanoivat sitä rikkaaksi, joka vain salaa rikkautensa.

"Se on salarikas", puhuivat he, selittivät Antin ansainneen kaupan välityksillä isoja rahoja, ja Jönni uskoi. Olihan Antti hänellekin välittänyt metsäkaupan. Kernaasti hän soi Liisan Antille pelkämästä kiitollisuudesta.

Niin tingittiin. Huijareille oli tietysti pääasia kauppaa vetkuttamalla pidellä Jönniä kynsissään niin kauan kuin sillä rahoja riitti. Tanakka tarjosi ainoastaan kahta tuhatta, mutta Jönni vaati viittä. Oli jo kulunut ajasta päivä ja Jönnin rahoista uusi satanen, eikä vain ollut kauppa valmis. Jönni tosin oli jo laskenut vaatimuksensa neljäksi tuhanneksi, mutta sitäkin haukkuivat huijarit liiaksi, ja oli siinä jo riidellytkin ja oltu vähällä tapella.

Ja niin jäi kauppa tänään kesken. Sitä ne huijarit tarkoittivatkin. Huomenna taas piti Jönnin sonnustautua sitä Kourun rikasta leskeä kosimaan. Huijarit pitivät hänen matkojaan ja rahojaan visusti silmällä, sillä he olivat huomanneet hänellä olevan vielä tuhatta. He urkkivat hänen matkoistaan tiedon ja päättivät lähteä jälestä, kyniä miehen maakyllissä. Lopuksi he sopivat Jönnin kanssa niin, että määrättyinä päivinä, Jönnin palatessa kosimismatkaltansa, tapaavat toisensa siellä ja siellä ja silloin päättävät kaupasta. Tanakka lupasi silloin maksaa Jönnin palkkion käteisellä.

Mutta Jönni oli tyytyväinen, kun tiesi saavansa seuraajakseen ja virantoimittajakseen Liisan aviossa niin kunnan miehen kuin Antti Pitkäsen. Hän kompuroi hotelliin nukkumaan.

X.

Mutta aamulla saapui asioitsija Pekuri sitä Jönnin Punturin tilaa kauppaneuvos Lundbergille myömään. Hän pääsi Jönnin puheille, kumarteli ja puheli:

"Suokaa anteeksi, että rohkenin... Mutta minulla olisi tarjona maatila."

Ja hän alkoi aivan vuolain sanoin kehua tuota tilaa.

"Asiantuntijain lausunnon mukaan ainakin 200,000 markan arvoinen, mutta omistaja, ollen rahan tarpeessa, suostuu myömään 150,000 markasta", lasketteli hän totuttuun tapaansa vanhaa virttä. Jönni alkoi höristellä korviaan. Eikä ihme. Kahdensadantuhannen tila tarjolla polkuhinnasta omistajan rahapulana vuoksi.

"Se on Isolohkon emätila", selitteli Pekuri kuin vuotava virta, kumarteli jaanoi:

"Suokaa anteeksi että rohkenen!" Hän eli ja toimi:

"Kuulin, että olitte maatalojen ostossa... Suokaa anteeksi."

Ja Jönni tarttui koukkuun, varsinkin kun Pekuri vakuutti tilan myyjän olevan rahapulassa, pakoitettuna siis myömään pilkkahinnasta. Jönni ryhtyi ahneuksissaan käyttämään miehen pulaa hyväkseen, ja niin aikoi hän nyt hyötyä — omasta rahapulastansa, ryhtyä ostamaan omaa maatilansa. Hän alkoi hintaa polkeakseen, jo morkata tuota omaa tilaansa, valehteli aluksi:

"Kyllä minä sen tilan tunnen." Hän moitti ja morkkasi ja tenäsi:

"Viisas mies ei ilmaiseksikaan ottaisi... Ei minua kaupassa petetä."

"Suokaa anteeksi!... Suokaa anteeksi!" eli ja paloi kumarteleva Pekuri ja koki sitä vuolaammin kehua, rohkaistuen, kun huomasi "kauppaneuvoksen" itse asiassa suostuvan ja siis vain näön vuoksi morkkaavan. Eniten häntä sotki vielä se, kun Jönni tiesi todellakin kauppaneuvos Lundbergin tuota tilaa ostelleen ja siis todellakin tuntevan sen, kuten Jönni itsekin, tosin totuttuun tapaansa umpimähkään valehdellen ilmoitti. Alkoi tiukka tinkiminen.

"Suokaa anteeksi... Suokaa anteeksi." Mutta epäluuloinen Jönni hänelle niistä kumarteluista ja pyytelyistä oli jo vihastua, luullen Pekurin aikovan niillä häntä pettää. Hän sille aivan jo riiteli:

"Minua ei nyrjäytetä!" Ei kaupassa petetä, tarkoitti hän ja kehaisi:

"Minä käyn omallani kauppaa."

"Suokaa anteeksi." Ja epäluuloinen ja ahne Jönni kinasi ja riiteli aivan vihaisena, ja Pekuri kumarteli ja pyyteli ja selitteli, että myöjä on suuressa rahapulassa ja että siis sopii nyt sen köyhyydellä hyötyä. Jönni suuttui tuolle myöjällekin — s.o. itselleen —, oli todellakin valmis rikastumaan sen köyhyydellä, omalla köyhyydellensä, ja sadatteli siis myöjää — itseänsä:

"Semmoisen miehen, jolla on rahapula, ei olisi pitänyt alunpitäinkään lähteä talonkauppoihin, vaan pysyä jätkänä!"

"Suokaa anteeksi."

Mutta ei aikaakaan niin Jönni jo osti tuon oman tilansa, maksoi siitä satakymmenen tuhatta, eli siis ainoastaan kymmenentuhatta enemmän kuin oli itse samasta tilasta muilta vaatinut. Ne kymmenen liikaa tuhatta jäivät tietysti välityслиikkeen hyväksi.

Niin oli sovittu kauppa sikäli valmiiksi, että Pekurin oli määrä tulla ensi perjantaina allekirjoittamaan kauppakirja omistajan — Jönnin — puolesta. Hän laski siksi saavansa jo tuon tilansa metsästä rahat metsäyhtiöltä. Niillä rahoilla hän varustausi ostamaan sitten tuon samaisen tilansa.

"Minulla on kaikki kuin hyllyllä", kehaisi hän rahoistaan Pekurille, sopiessaan että maksaa perjantaina. Ei hän osannut aavistaakaan, että hänellä ovat maatilatkin kuin hyllyllä, s.o. päälletysten, eikä huiskinhaiskin ja vieretysten kuten muilla, epäsäännöllisillä liikemiehillä.

"Minä olen liikeasioissa järjestyksen mies", kehui hän Pekurille jäähyväisiksi. Ja kun agronomi ennen virkamatkalle lähtöänsä vielä pistäysi hotellissa "kauppaneuvos"-setää tapaamassa, niin Jönni alkoi sille näistä uusista kaupoistansa. Häntä harmitti Pekuri, se kun oli niillä kavalilla kumarteluillaan aikonut häntä pettää. Hän alkoi siitä miehelle harmistuneena selittää agronomille asiaa, alkaen:

"Pekuri tässä kävi ja yritti." Pettää yritti, aikoi hän selittää, mutta ei siitä sen valmiimpaa tullut, vaan hän käänsi ja kehaisi:

"Minä sanoin hänelle heti, että: minä käyn omallani kauppaa."

Ja siinä olikin sikäli totta, että hän, kuten lukija on jo huomannut, osti omaansa ja ainoastaan vierasta möi. Agronomi ei tiennyt kaupasta mitään, ei siis ymmärtänyt mitä Jönni tarkoitti, ja peräsi siis:

"Jaa mitä, setä?"

Mutta Jönni lauhtuikin jo Pekurille. Häntä näet laiskotti nyt se eilinen ylellinen elämä. Ei hän nyt siis viitsinyt olla Pekurille suuttunut, ei selitellä, vaan käänsi kuin toiseksi ja selitteli veltosti:

"Eipä tässä mitä."

Haukotutti. Haukoteltuaan hän jatkoi:

"Ostotuulella tässä vain olin ja kasasin jo tavaraa tavarän päälle", kehui hän niistä maatilojensa ostoista ja niiden tilojen luvusta.

Ja Pekurikin oli tyytyväinen. Siitä kymmentuhannen voitosta tuli toinen puoli hänen, toinen liikkeen osaksi. Ei hän ollut koskaan moista saalista vetänyt. Hän riemastui niin, että panttasi polkupyöränsä sadasta markasta ja piti ystävilensä isot pidot, joissa pidettiin monta innostunutta puhetta liikeneron kunniaksi.

"Ainoastaan kansallisen liikemiesluokan luominen voi tämän rakkaan isänmaamme pelastaa", puhui eräskin ja jatkoi innoissaan:

"Ja kuinkahan tavarankasaajiksi meitä liikemiehiä haukutaankin, niin muistakoot ne ilkeät haukkujat myös sen totuuden, että niiden korkeiden tavarakasojemme vierellä on hyvä elää, ja että me myös joskus riepoitamme, emmekä aina vain kasaa."

Ja he huusivat monikertaisen eläköönhuudon myöskin suurimmalle tavarankasaajalle, mautilojen päälletysten pinoojalle, poissa olevalle Jönnille. Ja Pekuri ei voinut huomenna lähteä päättämään Rumpuliinin kanssa sitä Ala-Pitkän talon kauppaa, kuten oli määrä — ei voinut, koska hänen polkupyöränsä oli pantissa ensi perjantaihin asti, jolloin hän sen voi Jönnin rahoilla lunastaa ja suorittaa

tuon Rumpuliinin asian.

*****

Ja yhtä rennosti eli Jönnikin nyt, taas satatuhantisen liiketoimilla ansaittuansa. Hän tilasi vieläkin pullon samppanjaa. Agronomista tuntui, kuin hän käyttäisi "kauppaneuvoksen" vieraanvaraisuutta liaksi hyväkseen, ja niinpä hän jo sitä samppanjan ostoa esteli.

"Sedältä menee paljon rahaa", puheli hän. Mutta Jönni oli oikealla miljoonamiehen päällä ja kehaisi:

"Sitä pitää miljoona ei ainoastaan koota, vaan myös riepoittaa... Ettei taapeli nouse liika korkeaksi."

Ja niin he taas ryypiksivät ja puhuivat nyt miljoonista yleensä. Agronomi arveli, että miljoonakin on helppo menettää, mutta Jönni, joka oli nyt reilulla tuulella miljooniensa vuoksi, kehaisi:

"Ei veikkonen."

Ja hän ylpeili:

"Miljoonan menettäminen on vaikea asia, sillä se on ensin ansaittava... Ennenkuin kykenee sen menettämään."

Ja taas se tuntui agronomista erinomaiselta, ja Jönni nousi hänen silmissänsä kuin torni. Mutta Jönni juopui ja jatkoi reilusti. Hän ei surrut, puheli:

"Meidän vain pitää etsiä ja kadottaa... Ensin kadottaa, sillä muutoin ei olisi etsimistä."

Hän tuli aivan jätkäpäälle ja huudahti raamatullisesti:

"Mutta joka itsensä kadottaa, hän löytää sen... Sillä hän jättää silloin kaiken muun korpeen ja rientää etsimään sitä, joka kadonnut on." Hän oli tästä kaikesta jo taas tulla runolliseksi, tästä makian viinan juomisesta ja muusta, ja alkoi taas äkkiä sen mukaan torin lapsena puhella:

"Kaanaan häissä", alkoi hän raamatun parhaista ihanuuksista. Häntä jo väsytti. Hän tapaili, jatkoi:

"Siellä olivat ne viina-altaat... Kun se ylkä sitä tarvitsi."

Mutta hän virkistyi taas oitis, ikäänkuin käänsi puheen — mihin, samapa se. Hän vain äkkiä tiukasti väitti:

"Mutta minä en horju... Kun kerran päämaalin otan, niin suoraan kulen, mutta en horju."

Ja niin oli hän ikäänkuin taas vironnut, herännyt noista Kaanaan ihanista runouksista miljoonamiehen elämäänsä, puheli tosin hieman väsähtäneesti ja tuli silloin maininneeksi, että hän haluaisi myydä maatilan, Isolohkon emätila nimisen tilan.

"Kahdestasadastuhannesta antaisin huilata", kehui hän.

Ja eikös palvelushaluinen agronomi jouduttanut heti apua. Hänkään ei tiennyt, että tuon Punturin talon virallinen nimi on samainen Isolohkon emätila. Hän tiesi myös Rumpuliinin etsivän samanhintaista maatilaa, oli häneltäkin tiedustanut, ja niinpä lupasi välittää, soitti asiasta oitis Rumpuliinille. Rumpuliini varustautui kohta Viipuriin, jossa hänen rahansa olivat lainana, niitä noutamaan ensi perjantaita varten, jolloin lupasi tulla hotelliin kauppaan päättämään. Kun tila oli kauppaneuvos Lundbergin, niin ei hän erin välittänyt nyt jo edeltäpäin sitä tarkastaa, varsinkin kun agronomi oli sanonut, että ei se siitä ole liikoa vaatinut ja että voi sitä kauppoja tehdessä tinkiä. Hän vain palkkasi miehen tilaa katsastamaan, sillä välin kuin hän selvittää raha-asian. Aika kun olikin täpärällä.

*****

Sillä oikeastaanhan oli asia niin, että Rumpuliini, joka oli leskimies, kosi samaista Kourun leskeä kuin Jönnikin, vaikka ei agronomi sitä tiennyt. Mutta leski epäili, kun Rumpuliinilla oli ainoastaan satatuhatta. Hän olisi halunnut ainakin kahdensadantuhannen miehen.

Ja juuri siksi oli Rumpuliini päättänyt ostaa maatilan, hankkia satatuhatta lainaksi ja sillä lailla keinotella itseensä jotenkuten puolta rikkaammaksi Marin silmissä. Hän oli tiedustellut lainaa Tiurusen välityskonttorin välityksellä. Ja Antti Pitkänenkin tiesi sen asian. Nyt hän taas tiedusteli telefoonissa asiaa Tiuruselta, mutta ei siellä ollut vielä lainanantajaa tiedossa. Antti Pitkänen oli konttorissa, ja hänelle sanoi silloin Tiurunen:

"Hankipas, Antti, nyt oikea ökä-rikas, joka lainaa toiselle rikkaalle satatuhatta, niin alkavat sinulle oikein makian viinan päivät."

Hän sanoi sen oikeastaan leikkillä, sillä ei hän luullut Antin semmoiseen kykenevän. Mutta kun hän sille muutenkin aina leikkiä puhui, niin tuli sanoneeksi.

Ja tämä se sotki. Jönni oli näet lähtenyt taas kävelylle ja tapasi Antin, ja kun oli Isolohkon emätilalla niin paljon voittanut, niin lahjoitti hänelle kymmenen markkaa ja sanoi:

"Minulla on."

Hän innostui puhumaan rikkauksistansa, kertoili kuinka oli satoja tuhansia lainannut everstille ja lisäili kehaisten:

"Ja vielä olisi lainata... Vaikka miten paljon."

Ja silloin Antti muisti Rumpuliinin asian. Ei hän kyllä sen nimeä ollut konttorissa kuullut, vaan ainoastaan sen, että mies on rikas. Hän ryhtyi oitis välittämään. Jönni tinki aluksi, sanoi:

"En minä köyhälle lainaa. Ainoastaan pohatalle."

Mutta Antti, joka oli konttorissa kuullut tuon lainanottajan olevan rikkaan, meni takuuseen Rumpuliinin puolesta ilmoittaen:

"Minä takaan, että se on rikas." Se muutti asian. Jönni jo puheli:

"Kyllä rikkaalle sopii lainata." Hän päätti lainata Rumpuliinille niistä rahoista, jotka saa häneltä siitä Isolohkon emätilasta, innostui asiastansa ja puheli:

"Rikas tarvitsee aina toisen rikkaan apua. Sen auttajaksi ei köyhä kykene." Hän käski Antin toimittaa tuo rikas lainanottaja siksi määrätyksi päiväksi hotelliin, ja kun konttorissa kuulivat Antti Pitkäsén rikkaan lainanneen everstillekin satoja tuhansia, niin he luulivat asian oikeaksi ja ilmoittivat Rumpuliinille, ja niin oli Rumpuliini pelastettu. Hän oli nyt varma Kourun lesken lemmeistä, ja siten tuli Jönni miljoonillansa hankkineeksi itselleen vaarallisen kilpakosijan.

Mutta ei hän sitä tiennyt. Hän ryypiksi Antin kanssa jäähyväisryppyjä ja puheli sille humalaisia.

"Minulla on aina oikea talouspolitiikka", johtui hän agronoomin puheita muistellestaan ilmoittelemaan.

"Minä en kokoa miljoonaa taivasta varten. — Vaan otan siitä prosentoin aikanaan."

Ja Antti veltostui menemään mukana taivaallisiin. Viinakin tuo kun vielä häntä veltosti. Hän mukaili:

"Ka... Eihän se siellä enää auta."

Eipä kyllä. Jönni jatkoikin kuin autuudenasialle heltyneenä, puhellen:

"Minä sanon sielulle: Sielu, sanon minä: kun loistat miljoonan vieressä, niin elä ole hidas, eläkö ylpisty Jönnin vatsalle, vaan muista sitäkin köyhää."

Hän sulki tuolle köyhälle aivan armeliaaksi, sulki vilpittömästi, puheli totuudessa, viinan liikuttamana. Hän toisti vieläkin:

"Sillä minulla on miljoona-asiassa oikea talouspolitiikka: otan ainoastaan prosentoin ja annan pääoman olla vapaudessa... Ettei sielu siihen kiintyisi", selitti hän ja lisäsi:

"Sillä henki pitää olla vapaa... Miljoona maailmalla liikkeessä, että henki on vapaa."

Ja heitä molempia väsytti, ja Antin pää nuokkui pitkän, laiskan kaulan päässä, ja he olivat kuin kaksi unelmiinsa nukahtavaa omituista lasta.

XI.

Eversti Porhola oli tällä välin sopinut velkojiensa kanssa, saanut akordin. Tietysti velkojat luottivat asiaan, kun kuulivat sen takana olevan itsensä kauppaneuvos Lundbergin.

Ja niinpä ajoi hän nyt Jönnin kanssa komeissa vaunuissansa tehtailensa, kyyditsi Jönniä morsiamen

luo. Eversti koki olla hänelle mieliksi, jutteli siinä vaunuissa ajaessaan jo elämästään, sotaretkistään. Hän oli nuorena luutnanttina ollut Turkin sodassa ja puheli siitä. Jönni johtui niistä turkkilaisista pubeista muistamaan ne Turkin sulttaanin avioasiat ja kinansa niistä Hankun kanssa. Hän tuli uteliaaksi, halusi selvyyttä. Hän alkoi jo, puheli:

"Siitä se Turkin sulttaanista Hankkukin kinasi."

Mutta kun hän epäili sen valehdelleen sen vaimopaljouden, niin hän varovaisuussyistä keskeytti ja käänsi epäväväksi:

"Mutta minä sanoin hänelle, ettet sinä tunne sulttaanin oloja."

"Jaa kuinka?" tarttui eversti, ja Jönni selitti:

"Niistä sen sulttaanin eukkoasioista se vain siinä kinasi ja oli tuntevinaan ne."

Ja eversti innostui, selitteli:

"Jaa!... Ne ovat omituisia. Ne haaremasiat."

Luuli hän Jönnin ne tuntevan ja jatkoi:

"Kolmetuhatta vaimoa täytyy olla."

"Sappermentti!"

Nyt hän uskoi.

"Mutta mitähän tuo niin monella tekee?" ihmetteli hän herttaisesti. Eversti koki selittää:

"Jaa... Se on... uskonnollinen traditsiooni ja... sanokaamme ehkä, kuinka sanoisin, hovietiketti ja... Niin, hovietiketti", loppui häneltäkin ränsistyneen everstin henkinen varasto. Jönni ymmälle:

"Jaa etiketti?" puheli hän, mutta eversti alkoi selitellä haaremin oloja, kuvaili sen loistoa, ylellisyyttä, kalleutta.

"Seinillä", puheli hän, "seinillä gobeliinit... kalliit venetsialaiset peilit... Sanalla sanoen Luxus... die Pracht: ylellisyys ja loisto." Jönni syventyi sitä ihmeissään miettimään kuin jyrävä kangas. Ei hän siitä mitään erin selvää käsittänyt. Kuunteli vain ja oli kuin ymmällä. Eversti jatkoi, selitteli, että se kaikki on turhaa varojen tuhlausta.

"Köyhä valtakunta", moitti hän tuhlausta ja selitti:

"Meidän täytyisi oppia elämään varojemme mukaan. Vähätpä siitä, mitä etiketti vaatii. Vai mitä, setä?" käänsi hän siinä äkkiä kysymykseksi.

Ja silloin heräsi Jönni niistä jyrävistä ajatuksistaan ja vastaili:

"Ka sitäpä minä tässä vain arvelin, että on se sulttaani jyrä ukko. Kun sillä on semmoinen etiketti ja niin monta muijaa."

Ei hän jaksanut sitä muijapaljoutta käsittää ja jatkoi:

"Siinä pitää ukolla olla jo leipääkin monta kakkua päivässä, jos mieli moinen muijaliuta leivässä pitää."

"Jaa... jaa", myönteli ränsistynyt eversti. Mutta kuinka ollakaan, niin Jönni kävi kateelliseksi sulttaanille sen onnesta ja hekumasta ja siinä mielessä hän nyt puheli:

"Se ukko on osannut etsiä! Niin että ei tarvitse tyhjin suin olla ja rannalla ruikuttaa. Kun on osannut oikein vuovata."

Ja hänen kävi kateeksi sekin, että sulttaanin kannattaa niin loistavasti elää. Hän kadehti sitä kuin lapsi ja puheli:

"Sillä miehellä on miljoonamiehen luonto." Ja kun eversti sen myönsi, niin Jönni yhäkin syventyen kateudessaan kehaisi nyt itseänsä:

"Mutta niin on minullakin ollut. Miljoonamiehen luonto jo lapsesta pitäen." Hän puheli sitä innolla ja antaumuksella, selittäen:

"Lapsesta pitäen en ole surkeillut rahaa ripottaessani miljoonamiehen hurskaudella, vaan olen elänyt aina niin komeasti kuin kukkaro kannattaa ja sanonut, että joka ei kylvä, sillä ei ole mitää niittä."

"Jaa", tapaili tihراسi eversti ja selitti:

"Se on totta... Että rahan pitää antaa aina olla liikkeessä."

Ja niin ajoivat he vaunuissa Kourun lesken maille. He olivat sopineet niin, että Jönni tuo everstille rahat kotiin määrättyinä päivänä, ottaa velkakirjan, ja niin on asia valmis.

* * * * *

Kourun leski, Maria, olikin jo odottanut sulhasen tuloa. Kaikki oli pesty ja puhdistettu, ja oli varattu juhlaruuat, kuten aina rikasta helsinkiläistä sulhasta odottaessa. Siveänä naisena hän oli kutsunut luoksensa, n.s. esiliinaksensa, erään tutun talon tyttären, neiti Riipiön, ettei maailma voisi sanoa hänen ennen aikojaan mitään sopimatonta tehneen. Hänkin oli agronomilta ja muiltakin kuullut tuon rikkaan sulhasensa omituisuuksista ja odotti uteliaana.

Ja nyt ajoivat komeat vaunut kartanolle. Mari tunsii everstin ja aavisti, että silinterihattuinen herra sen vieressä on hänen sulhasensa. Koko talo joutui varpaisilleen, ja morsian aivan hermostui.

Mutta kartanolta pyörsivät vaunut pois. Eversti lähti jatkamaan matkaansa, ja Jönni vääntäytyi yksin ovea kohti. Morsian joudutti palvelustytön ovia availemaan. Jönni johdettiin vierashuoneeseen, emäntä, morsian, tuli tervehtimään, niiasi syvään, kainosteli, ja Jönni tervehdyksi peräsi:

"Tässäkö se asuu se Kourun leski?"

"Minähän se olen", kainosteli emäntä. Jönni kakisteli ja ilmoitteli:

"Agronomi Paapurin kanssa siinä kun miljoonakauppojen harjakkaisia vähän kuittailtiin, niin se tuli maininneeksi, että minun sopisi käydä talossa."

"Terve tuloa!" toivotti emäntä ujona. Neiti Riipiökin oli käynyt jo uteliaana niaamassa ja oudosteli sittemmin emännälle ihastellen:

"Herra isä miten vaatimaton! Miljoonamies ja käy paikkahousuissa ja tuommoisissa kengissä! Ihan kuin jätkä."

Mutta emäntä tiesi sen jo ennalta. Agronomi oli hänelle telefoonissa kaikki selittänyt.

"Ilmankos sillä miljoonia olisikaan!" puolusti hän Jönniä ja puuhaili jo päivällistä, parasta mitä voi, ja puheli neiti Riipiölle:

"Ken on verassa, se on velassa. Kenen housut taas sarkaa, sillä ei rahasta arkaa."

Tunsi hän nykyajan. Miten moni isäntä olikaan näilläkin seuduin verassa komeillessaan kontunsa ja kaikkensa kuitannut.

"Ei se elämä ole meille silkissä ja sametissa tanssimista", jatkoi hän neiti Riipiölle vakavana. Ilmankos ajoikin mies nyt semmoisten isojen herrojen kuin everstien seurassa. Sitä se saitus tekee. Niin hän puheli.

* * * * *

Mutta sillä välin oli Jönni tarkastellut ja silmäillyt taloa ja sen aloja ja oli välillä puhettakin yritetty, vaikka morsian kyllä ujosteli. Nyt oli päivällinen valmis. Jönni istutettiin yksin syömään. Morsian ja muut vain palvelivat.

Ja Jönni söi nyt tavallisella jättiläismäisellä ruokahalulla. Olikin nämä kaksi päivää elänyt pelkällä juopottelulla, niin että kyllä nyt ruoka maistui.

Varsinkin näin kovin herkullinen ateria. Hän alkoi ja aivan peloittavalla otteella, ja pian tyhjenedi lautasellinen, toinenkin. Ensimmäisenä hän hautasi maukkaat kinkkuleikkeleet, pitäen samalla jo toista leikkelelautasta silmällä, syrjäsilmyksin, kuten härkä puskettavaksi aikomaansa, ja varustautui jo kosimaan. Kun morsian siinä nöyränä ja kainona aherti ja palveli, niin hän mietti vain puheen alkua, johdantoa. Ahnas syöminen tahtoi kyllä sotkea, mutta suurella ponnistuksella sai hän kuitenkin johdannon alkupäästä kiinni. Pitäen nyt makkaraleikkelelautasta silmällä hän näet yhtäkkiä ilmoitti:

"Oli se se profeetta Muhamettikin oikea jymyprofeetta! Kun teki semmoisen uskon!"

Historialliseksi keskusteluksi sen emäntä käsitti ja oppimattomuuttaan ujoillen vastaili:

"Niin... Kerrotaanhan siitä historiassa... Vaikka eipä tuota meikäläisen aika anna myöten historiaankaan sen syvemmin perehtyä."

Hän puuhaili ruokakaapista astioita. Jönni ahtoi suunsa jälleen täyteen, nielaisi ja nyt uutta herkkua härkämäisesti silmällä pitäen jatkoi:

"Minulle taas on se historia niin selvä, että kun Hankku aikoinaan vänäsi, että se on usko, joka panee Turkin sulttaanin pitämään monta emäntää, niin minä hänelle suoraan sanoin, että se ei ole usko, vaan se, että sulttaanin, jolla on miljoonia, kannattaa niin elää."

Ja taas ahdettuaan ja taas nielaistuaan hän lisäsi:

"Sillä jos sitä uskon nimissä semmoista yrittäisi, niin siitä joutuisi sulttaanikin pian kápälistään kiinni."

"Eihän se anna Herra itseään pilkata", myönteli siihen emäntä vaatimattomasti. Ja yhä ruokaa vajottaen lisäili Jönni:

"Niin että minä sanoin Hankulle silloin että ei se sinun historiantaitosi lyö yhteen." Ja muistaen everstin puheesta kaksi sanaa hän nyt ruokaa ahmien toi ilmi oman, oikean tietonsa, ilmoittaen:

"Sulttaanilla on siinä vain etiketti. Luksus ja etiketti siinä on eikä usko." Morsian nöyrtyi jo sulhasen vieraskielisten sivistyssanojen vuoksi yhäkin. Ei niitä hänenmoinen tiennytkään, ei ymmärtänyt. Vähäiseksi hän nyt itsensä tunsi.

Silloin neiti Riipiö taas tuli uteliaana ja katkaisi Jönnin kosintapuheet hetkiseksi.

* * * * *

Mutta vain hetkiseksi. Oitis hänen poistuttuansa ryhtyi Jönni jatkamaan. Nyt hän lähti jo asiaa läheisemmältä otteella, ilmoittaen rutosti:

"Ja on sitä siellä Helsingin torillakin sitä väkeä... Kun on toisinaan tori mustanaan ja toista tulee ja toista menee, niin että se on kuhina."

Ja saatuaan taas ruokapaljoudet alas nielaistuksi hän asiaa yhä läheten jatkoi:

"Niin että on siinä ollut ämmävävällä puuhaa. Saada semmoinen kansanpaljous aikaan!"

Aivan hän tosissaan sitä ihmetteli. Emäntäkin nyt yhtyi, puhellen ujona:

"Onhan siellä Helsingissä väkeä. Kun täältä maaltakin kaikki vain sinne rientävät, niin että et kohta palvelusväkeä saa!"

Mutta ei Jönni siitä puheesta suuria huolinut. Hän ei hellittänyt enää otteestansa, vaan suu täynnä jatkoi:

"Mutta niinhän se on alussa säädettykin, että sitä pitää lisääntyä ja täyttää maata. Muutoin ei olisi esimerkiksi keisarilla kylliksi sotamiehiä eikä savotoissa työväkeä."

Emännästä se Jönnin alistuminen tuntui hurskaudelta.

"Ka... Ne ovat Herran säätämiä. Ne asiat", vastaili hän yhtä hurskaasti ja nöyrästi. Jönnin mieli heltyi taas kuten aina rakkauden asiassa. Hän jo puheli:

"Ja niin sen pitää ollakin!" Suun hän vain nieli tyhjäksi ja jatkoi aivan runollisesti:

"Sillä jos kerran pulukyyhkyselkin tekevät pesän vaikka vanhaan kenkärajaan, niin ei se ole silloin mies eikä mikään, jos ei — ainakin rahan lellipojaksi päästyään — kerran elämässään kuherra ja täytä sydämensä aivoituksia."

Hän oli unohtaa jo ruuan herkullisuudenkin ja lisäsi:

"Sillä me emme tiedä, milloin se kuolema kolkuttaa... Niin että jos me emme ajoissa toteuta sydämemme aikomuksia ja tyydy vaikka kenkärajaan, niin ne meidän sydämemme aivoitukset pannaan käyttämättöminä kenkärajaan. Ja silloin se on jo myöhä."

Emäntä oli sisällisesti aivan itkeä. Niin se nyt puhe hellytti. Hän tapaili:

"Ka... Etsikkomme aikahan meidän kaikkien täytyy tuntea... Ennenkuin kirves pannaan puun juurelle."

* * * * *

Mutta nyt huomasi Jönni, että hänen on paras lopettaa aterioiminen, sillä kaikki astiat olivat jo kertaan tyhjennetyt. Hän nousi, varustautui lopputteeseen aivan syöneen voimilla, pyyhkäisi suunsa ja äkkiä alkoi:

"Sitähän minä tässä oikeastaan asiaa lähdin... Kun se agronoomi siitä puhui."

Emäntä arvasi, aivan nöyrtyi. Jönni jatkoi:

"Sillä tehtävähän se kuitenkin on. Sekin teko!"

Mutta sitten hän äkkiä kysäisikin:

"Niin että puoli miljoonaako sinulla on?"

Emäntä myönteli, puhellen:

"Perunkirjoituksen mukaan, niinhän niitä pitäisi olla... Ja ainahan tuo Herra armossaan antanee, ja lie siunannut ja antanut korkojenkin siihen lisäksi karttua."

Sen myönsi Jönnikin nyt, vieläpä lisäsi:

"Vaikka oikeastaan se Herra ensin tahtoo nähdäkseen miehen pankkikirjan ja siunaa sitten suuremmat korot sille, jolla on isompia summia pankissa."

Sen hän tiesi. Tukevasti, aivan iskien hän lisäsi:

"Sillä se on viisas ukko. Se yläilmojen ukko." Ja nyt alkoi hän puhua omista rikkauksistaan, ilmoittaen:

"Minä jo ensimmäisessä metsäkaupassa tienasin tuonne ylikin kaksisataatuhatta ja nyt tässä koskikaupassakin nyhtäsin puhtaaksi miljoonan."

Hän uskoi sen kaiken todeksi ja kehaisi:

"Ja alkaessa ei ollut muuta kuin kaksi kättä ja niissä viisi näppiä kummassakin. Kunnes sitten lotterissa työnsi lykyn."

Oli häntä siis onnistanut, siunannut. Hän tunnustikin sen, puhellen:

"Sillä kun se todellakin rupeaa siunaamaan, niin se siunaa surkeilematta. Sillä Herrakaan ei siunaa ihan omistaan, vaan toisen taskusta toiselle. Niin että Herran siunaus on niinkuin kaksiteräinen miekka."

Ei emäntä jaksanut nyt mitään syvällisiä tutkia ja käsittää, vaan myönteli nöyrästi:

"Kunpa vain osaisimme itsekukin sen miekan alle oikein ja taidolla asettua. Niin ei olisi itkua eikä kipua meillä."

XII.

He olivat jo sopineet asian valmiiksi. Emäntä kuitenkin lykkäsi kihlauksen ensi sunnuntaiksi. Perheessä näet noudatettiin visusti vanhoja hyviä tapoja. Vanhempien, jos olivat elossa, piti olla tyttärensä kihlajaisissa, ja ennen ensi sunnuntaita eivät vanhukset, isä ja äiti, ehtisi tulla.

Ja Jönnille se sopi nyt hyvin. Hän laski ehtivänsä tällä välin päättää ensin morsiamensa Liisan myöntikaupan, sitten koskenmyöntikaupan ja vahvistaa talon ostokaupan. Ehkäpä vielä ehtivät arvioida metsänkin, ja niin on sekin kauppa lukossa. Hyvästellessään hän vielä vannotti uuden morsiamensa, peräten:

"Niin että sitä minä vieläkin tässä arvelin... Että kyllä kai se puumerkki pitää?"

Ja morsian myönti sen nöyrästi ja puhui taas sanan uskonasioistakin. Mieli kun nyt oli niin herkkynyt, niin siksi hän niistä asioista sanasen sanoi.

"Herran edessä me itsekukin tämmöiset valat vannomme", puheli hän, puuhailullaan ujouttaan

peitellen. Jönnikin siitä taas heltyi, syventyi hänkin Sanaan. Johtaen ajatuksensa siitä Simpson-nimestänsä hän aivan jo runoili:

"Ka, räpisteleviä lintujahan me ihmiset olemme Herran edessä. Emmekä mitään Simpsonia." Ja kun hän nyt heltyneenä muisti Simpsonin, niin ei hän puhunut sen voimasta, vaan siitä sen runoudesta, puhellen:

"Sekin Simpson löysi kerran hunajaisen kimalaispesän kuolleen hevosen ruumiista, ja siihen hänen olisi pitänyt tyytyä eikä enää Delilan luo mennä."

Hän oli nyt kuin runoileva lapsi, vakuutti omaa uskollisuuttansa, puhellen:

"Minä en koskaan kahdelle hymyile."

Ja niin lähti hän nyt sitä ensimmäistä omaansa, Liisaa, kuten ainakin omaansa muille myömään, sillä nyt hän oli hymyillyt toiselle. Ja hänen elämänsä tuntui suloiselta ja runolliselta, kuin olisi hän ollut Simpson, joka löysi kimalaispesän.

* * * * *

Ja ne tamperelaiset huijarit olivatkin jo varustautuneet Jönniä vastaan. Heidän ainaisena kievarinaan oli Rouvarin talo. Siinä talossa he pehmittelivät ne Tampereella kävijät, maalaiset, joita syystä tai toisesta ei voinut kaupungissa pehmittää. Talo oli oikeastaan heille sitä varten salaisuudessa vuokrattu. Siellä he nytkin Jönniä odottivat. Heillä oli kaupan viinaa, oli jos mitä tarpeellista. Antti Tanakka oli muinoin toiminut sähkötyömiehenä ja aherti vielä nytkin joskus huijaritoimensa ohella sitä näön vuoksi. Niitä puuhia varten hänellä oli limonaadipullollinen myrkyllistä rikkihappoa viinapullojen joukossa. Mutta kun sekin oli kirkasta kuin viina, niin oli hän sen nyt pannut niistä erilleen, ettei erehdyksessä sotkeentuisi, sillä viinatkin heillä oli limonaadipulloissa, ettei joutuisi kiinni. He harjoittivat viinakauppaakin. Tuon vaarallisen myrkkypullon oli Tanakka kätkenyt kaapin alle. Heidän poissa ollessansa oli palvelustyttö huonetta siivotessaan sen huomannut, luullut vesipulloksi ja viskannut pellolle, jossa se särkyi, miesten asiasta mitään tietämättä.

Mutta Jönni saapui ja seurustui heihin alttiisti, joi, kehaisi jo kosimismatkoistansa, alkoi, puheli:

"Kävin lyömässä löylyt erääseen leskeen." Hän kerskasi sille käyneensä lyömässä rakkauden löylyt, rakastuttaneensa ja suostuttaneensa Kourun rikkaan lesken, vaikka ei hän sen nimeä maininnut. He alkoivat hiljaisella rypiskelyllä, ja Jönni, joka oli sulhasmiehen ja nuorenmiehen päällä, oli ruveta alussa taas runolliseksi. Mieli kun tuo nyt tässä elämän humussa siksi kuitenkin painui. Siinä jo ryyppäsimisen alussa hän alkoi taas puhella raamatullisia kuvia:

"Se tuhlaajapoika", alkoi hän, sillä mieli oli johtunut siihen suurtuhlaajaan tästä humuelämästä. Hän ryyppäsi kuin tuhlaajapojan elämää paheksuen ja lisäsi:

"Mutta se mies eli siivottomasti. Se tuhlaajapoika." Sen myönsivät huijaritkin, ja Jönni oli jo yhä valmiimpi ja rupesi elämään siivottomasti. Joi ja mässäsi huijarisakin kanssa ja löi korttia. Sitä tehdessään hän vieläkin jatkoi tuhlaajapojan elämän soimaamista puhellen siitä:

"Ilmankos sitten joutui maatöihin! Kun niin hurjasti miljoonaansa liikutti." Hän runoili sitä tosissaan, miljoonakohtalostaan jo ensi ryyppyistä heltyneenä, ja selitti:

"Miljoonasta ei ole hurttiluontoiselle miehelle kauaksi aikaa tupruuttamista... Jos sen liika aikaiseen alkaa."

"Ei ole... Ei ole", vakuutti huijarijoukko juopottelevan joukon rähinällä, ja Jönni järkeili tuhlaajapojasta:

"Mutta jos hän olisi antanut miljoonan olla isänsä taskussa tai pankissa kiertämässä, niin hän ei olisi sen menettämisen vuoksi joutunut maatöihin, vaan olisi kuollut miljoonamiehenä."

Ja samaa pitkälti. Jönni juopui, vakuutti, että hän ei mene tuhlaajapojan tavoin tuhlaamaan omaisuuttansa, miljoonaansa, naisväen seurassa, vaan myö entisetkin naisensa:

"Se Liisa joutaa nyt mennä", kerskui hän jo humalaisena, morsiamellansa kauppaa hieroen. Ja he tinkivät jo Liisan hinnasta. Huijarit näyttivät isoja rahatukkujaankin, niin että Jönni näki, että on niillä pojilla millä nuo välittäjäistuhannet maksaa. Jönni oli jo hyvällä tuulella, ja hänen rahoissansa oli taas uusi ja iso lovi.

Mutta ei hän hellittänyt, vaan eli vain siivottomasti kuten tuhlaajapojasta oli sanonut, ja lopulta jo kinasi siitä Liisan myönnistä:

"Kun minä kerran tuhlaamaan rupean, niin tuhlaan muijan ennen muita...
Vähemmän on sitten eukko ristinä maailmassa."

Hän oli jo kohtuuttoman juopunut, ja hän jo reuhasi. Siitäkin tuhlaajapojasta hän yhä turisi. Nyt hän retusi taaskin sen miljoonasta, turisten:

"Sillä miljoonaa ja kaunista vaimoa ei pidä käsiinsä ottaa... Tahi ne lentävät... Käsistä pois... Käsistä pois!" hihkaisi jo jätkämäisyyden, kuten silloin agronomille sen: tittelit pois!

* * * * *

Ja samassa talossa osui nyt vierailemaan isännän tuttu, Sipilä. Hän palasi veljensä kanssa Tampereelta, kumpikin omaa hevostansa ajaen. Hänkin oli Tampereelta ostanut joitakin tehtäviä varten limonaadipullollisen tuota samaista rikkihappoa, jota oli Tanakalla. Kun se, kuten jo sanottu, oli kirkasta kuin viina tai limonaadi, talletti hänkin pullon Rouvarin kamarin kaappiin, ettei joku sitä saisi käsiinsä ja erehdyksessä ryyppäisi. Tuo happohan näet, kuten mainittiin, on mitä ankarinta ja tulisinta myrkyä. Rouvarin vieraana hän sen kamarissa oleilikin, kun taas huijarit elelivät omissa erikoisissa huoneissansa.

* * * * *

Ja nyt alkoi Jönnin viimeinen tuhat huveta. Hän pelasi korttia, joi ja juotti. Riitti hänellä. Pian oli miljoonat taskussa. Hän ei surkeillut.

Ja niin retkuteltiin sitä kauppaa ja pehmitettiin Jönniä. Lopulta Jönni humaltui jo hyvin pahasti. Sipilä varasi poislähtöä, kopisteli jo rikkihapolla täytetyn limonaadipullon kaapista isännän kamarin pöydälle valmiiksi ja poistui nyt vain hevosta juottamaan. Kamari jäi tyhjäksi.

Ja silloin lähti humalainen Jönni seurueestansa kävellä hoippumaan, kädessä limonaadipullo puolillaan vielä viinaa. Hän hoippui umpimähkään, tietämättä minne. Eteenpäin vain.

Niin osui hän isännän kamarin ovelle, sysäsi sen auki, työntyi sisälle, horjui, ryyppäsi loput pullosta, pisti tyhjän pullon pöydälle ja jäi istua tuijottamaan aivan älyttömänä, tajuttomanakin. Pää vain riippui nuukuksissa kuin putoava leiviskä. Hetkisen kuluttua tuli kamariin Sipilän toinen veli, huomasi veljensä nostaneen rikkihappopullon jo pöydälle ja aivan kirosi sen varomattomuutta.

"Olisi voinut humalainen juoda!" kauhistui hän itsekseen, kopasi pullon taskuunsa, poistui ja hän lähti ennen veljeään ajamaan kotiaan kohti. Jönni nuokkui vielä tovin, putosi sitten lattialle ja jäi siihen tunnottomana makaamaan. Örisi vain oudosti, kuten aina ylettömästi ottanut.

* * * * *

Ja nyt palasi se ensimmäinen Sipilä myrkkypulloaan noutamaan. Hän sai käsiinsä Jönnin tyhjän limonaadipullon, luuli sitä omaksensa, hoksasi lattialla örisevän miehen erehdyksissä, viinan himossa, ryyppäneen myrkyt ja nyt örisevän kuolintoreissa. Häneltä pääsi kauhun kirous.

Ja oitis huusi hän kaikki avuksi. Nousi hätä, hälinä, huuto. Kaikki kauhistuivat. Oltiin ihan neuvottomia hädästä. Joku jo soimasi Sipilää.

"Kuka nyt niin varomattomasti liikutteleekin! Semmoista myrkyä!"

Sipilä hätäytyi. Voivat syyttää häntä oikeudessa kuoleman tuottamisesta varomattomuudella.

"Mistäs minä sen arvasin!" puolustautui hän peloissaan. Jönniä alettiin herätellä ja repiä, mutta se vain örisi.

"Ei se enää virkoa", päätteli jo eräs toivottomana. Alettiin valella kylmällä vedellä. Jönni vain örisi ja korisi.

Mutta kylmästä vesisuihkusta hän toki virkosi ja kohottautui jo istumaan. Älytön hän vielä oli.

"Sinäkö se joit myrkyn?" koki jo Rouvari häneltä tiedustaa. Jönni ei älynnyt. Katsoi vain tyhmästi.

"Myrkyn joit!" ilmoitti hänelle nyt pelästynyt Sipilä ihan korvaan huutaen.

"Häh?" örisi jo Jönni älyttömänä. Sipilä näytteli hänelle silloin sitä tyhjää limonaadipulloa ihan nenän edessä heilutellen ja huusi yhäkin lujemmin korvaan:

"Joit myrkyn!"

"Häh?"

"Myrkyn joit... Se ei ollut viinaa, vaan myrkkyä..! Rikkihappoa!" huusi Sipilä nyt aivan karjumalla korvaan. Huijarit kuulivat melun ja huudon ja tulivat peräämään mikä on hätänä.

"Jätkä on juonut rikkihappoa ja kuolee", selitti vapiseva emäntä.

Ja silloin pelästyi huijarijoukko. He eivät tienneet hapon olevan Sipilän, luulivat Jönnin saaneen käsiinsä heidän rikkihappopullonsa. He riensivät tarkastamaan kaapin alusta. Pullo oli poissa.

Ja nyt tuli heille hätä. He luulivat joutuvansa kiinni miehen myrkyttämisestä. Ennestään kun jo olivatkin poliisille jos mistä tunnettuja, niin ei ihme, että pelko kävi koko joukon läpi. He kokosivat kiireesti kampsunsa ja niin lähtivät karkuteille. He olivat varmat syyllisyydestänsä ja siitä, että joutuvat, jos kiinni saadaan, linnaan miesmurhasta, eivätkä he ymmärtäneet miten Jönni oli tuon pullon käsiinsä saanut. He piilottelivat metsissä ja kokivat päästä jotenkuten salaa pois koko Tampereen tienoilta.

* * * * *

Mutta lopulta selvisikin Jönni tajuamaan sen, että hän on juonut erehdyksessä myrkkyä. Hän kauhistui, ihan selvisi kauhusta.

"Oliko se piru myrkkyä?" kysyi hän, silmät kauhusta pyöreinä.

"Oli. Sinä kuolet nyt", vakuutti Rouvari.

Ja silloin pääsi Jönniltä karkeaakin karkeampi kauhun kirous:

"Voi p—kele!"

Humala selvisi kuin puhallettu sauhu. Hän luuli jo tuntevansa kamalaa polttoa sisälmyksissään ja kiroili kauhuissaan:

"Nyt otti paholainen!"

Hän alkoi huutaa ja voitotella sitä sisälmyksiensä polttoa. Itse asiassa olivatkin Kourun emännän monet herkut pilanneet Jönnin niihin tottumattoman vatsan, joten siis kipua oli, todellistakin. Miehet päivittelivät, raapivat päitään ja tuskailivat. Eukot siunailivat ja hätäilivät. Koko talo oli nurin.

Mutta apua täytyi saada. Tulisella kiireellä lähdettiin Jönniä viemään lääkärin apua saamaan Tamperetta kohti. Kun sairaan kanssa ei tietysti voinut ylen kovasti ajaa, lähetettiin toinen hevosella ajaja edeltä ajamaan, noutamaan lääkäriä jo vastaan. Jönnille valmistettiin vuode kärkeihin, kannettiin mies siihen pitkäkseen, ja niin lähdettiin menemään, Jönnin yhä vain kauhuissaan voitotellessa.

* * * * *

He olivat päässeet vasta parinkymmenen kilometrin päähän Tampereelta, kun se edeltä-ajaja toi lääkäriä vastaan. Kun sairasta ei voitu etemmä enää viedäkään, se kun yhä kauheammin niitä polttojaan valitti, niin poikettiin tienvarrella olevaan Pinturin taloon. Pyydettiin isännältä lupaa saada jättää sairas hoidettavaksi, selitettiin asia ja odotettiin vastausta.

Mutta Pinturi epäröi:

"Kuka se sitten kulungeista vastaa?" peräsi hän varovasti. Ei tietty onko Jönnillä rahoja. Sairas virui yhä ulkona kärkeissä.

Mutta lääkäri alkoi pakoittaa virkamahtinsa avulla:

"Hengenhädässä olevalta ei saa kieltää suojaa. Siitä rankaisee laki", selitti hän. Emäntä, joka oli kristiliismielinen, heltyikin ja puheli miehelleen:

"Anna niiden nyt jättää! Sieluhan se on silläkin sairaalla."

Niin kannettiin jyrävä Jönni toiseen tupaan ja asetettiin vuoteeseen. Lääkäri tiedusti asian, ja kuultuaan Jönnin juoneen kokonaisen pullollisen niin ankaraa myrkkyä, ilmoitti isännälle ja muille lyhyesti tiedemiehen kuivuudella:

"Ei siitä sitten enää eläjää tule."

Häntä vain ihmetytti se, että Jönni oli näinkin kauan kestänyt. Mutta nähtyään Jönnin voimallisen, raavaan olemuksen hän luuli senkin käsittävänsä, puhellen:

"Siliä on niin voimakas ruumis, että se näkyy kestävän ihmeesti."

Hän neuvoi vain juottamaan Jönnillä maitoa — ei piimää — niin paljon kuin se juo.

"Se lievittää tuskia ja polttoa, mutta ei se sekään enää mitään auta", puheli hän lääkärin kuivalla, määräävällä äänellä.

Ja nyt ryhtyivät he peräämään Jönniltä kuka hän on, mitään hänen toivottomasta tilastaan vielä puhumatta. Jönnillä, jätkämiehenä, oli tietysti papinkirja taskussa. Lääkäri tarkasti sen, huomasi Jönnin jätkäksi, kävi heti välinpitämättömäksi ja äänsi tylysti:

"Jassoo! Se olikin vain jätkä!"

Viis hän siitä. Hän puheli väelle:

"Olihan se toki onni, että ei sattunut sen häävimpi mies."

Ja silloin he alkoivat uudelleen harkita sitä maksu-asiaa. Lääkäri jo peräsi Jönniltä: "Onko sinulla rahoja?"

Oli niitä vielä yli viidensadan. Se kirkasti asian. Pinturi suostui nyt ottamaan Jönnin hoitoonsa, sillä kyllä niissä rahoissa oli liikaakin. Poistuessaan kehoitti lääkäri kylmästi:

"Toimittakaa se sitten kiireesti hautaan. Myrkkyyn kuolleet mätänevät pian. Varsinkin näin kesäkuumalla."

Ja kohta Pinturi lähettikin Koposen tilaamaan haudan Tampereen maaseurakunnan hautausmaalta. Hautajaispäiväkin määrättiin, Jönnille mitään puhumatta, Pinturi antoi Kuposelle säädetyt haudankaivusumman, kymmenen markkaa, ja niin joutui asia.

Mutta matkalla Koponen tapasi Rinnin pojan Jaskan, joka kertoi huomenna menevänsä Tampereelle. Hän jätti siis asian sen toimeksi. Säästyti siten itseltä aika, kun Jaska lupasi toimittaa asian markasta. Hän itse oli ottanut viisi. Jäi siis hyvä voitto.

Mutta kun hautaa tilatessa joskus, silloin kun epäiltiin kuoleman syytä, vaadittiin lääkärin todistus, oli lääkäri sen, asian muistettuaan, lähettänyt Pinturille. Hän todisti siinä Jönnin kuolleen myrkytykseen. Paperi tuli vasta haudantilaajan lähdettyä ja niin se jäi lähettämättä, mutta ei sitä haudankaivaja ollut vaatinutkaan, vaan oli luvannut kaivaa ilman mitään.

* * * * *

Lääkärin aikana oli Jönni rauhoittunut, sillä hän toivoi siltä apua. Sen poistuttua hän alkoi taas huolestua ja kyseli mitä se lääkäri sanoi. Mutta Pinturi neuvotteli ensin vaimonsa kanssa, sillä ei tiennyt, olisiko oikein ilmaista totuus. Se voisi vain pahentaa asiaa.

Mutta kristillismielinen emäntä ajatteli toisin. Hänen mielestään piti asia ilmoittaa Jönnille, että se tietäisi valmistaa sielunsa. Pinturi palasi silloin Jönnin luo ja ilmoitti rauhallisesti:

"Kyllä se kuuluu sanoneen niin, että ei sinusta enää eläjää tule..."

Ja silloin kauhistui Jönni lopen ja alkoi karjua kuin ahdistettu peto. Hänen silmänsä kiiluivat kauhusta pyöreinä. Hän koki kömpiä ylös ja raivosi:

"Senkö helvettiin minä sitten joudun!"

Turhia olivat kaikki lohdutukset. Turhaan puhui emäntä Sanasta. Jönni ei kuunnellutkaan.

"Voi sun paholainen!" karjui hän aivan kiroillen kuten mieletön. Emäntä oli menehtyä.

"Onhan se toki ylösousemus", koki hän lohduttaa, mutta Jönni kauhistui siitä yhäti ja karjui:

"Senkö hiiteen sitä sitten enää nouset!... Kun olet ruumiskirstussa kerran haudanpohjaan vajotettu!"

Ne kokivat riennättää hänelle maitoa, mutta ei hän ollut huolia. Vasta itsensä väsyksiin asti raivottuaan hän alkoi rauten tyyntyä ja houkuteltona ryyppäsi maitoa.

"Lääkäri luuli, että se ehkä voi vielä pelastaa... Tai ainakin lievittää", narrasi häntä emäntä juomaan kuten lasta.

Ja se alkoi auttaa. Jönni alkoi toivoa maidosta pelastusta ja joi nyt kuin ahnas härkä. Hän tyhjensi pytyn toisensa jälkeen, varsinkin kun maito oli hänelle suorastaan herkkua. Ei hänen ollut kannattanut sitä monestikaan maistaa. Hän joi ja joi ja vaati lisää ja oli juoda koko ison talon maidot.

Ja sitä mukaa kehittyi sitten muu meno. Tupa oli jo oikea sairashuone. Alkoivat suuret puhtaanapitohuolet, Menehtyneenä valitti jo hurskas emäntä:

"Pytyllähän tuon jo saa kantaa ulos... koko miehen."

Mutta nyt lohdutti isäntä vuorostaan häntä puhellen:

"Pitäähän meidän, kristittyjen, senverran lähimäistämme auttaa... Sillä tuleehan siitä palkka... Kun sillä on kerran rahoja."

* * * * *

Ja nyt alkoivat asiat sotkeutua lopen. Oli kierrätetty nimismiehelle tieto, että Pinturin talossa on kuolemaisillaan mies, joka on myrkytetty Rouvarin huonomaineisessa talossa.

Nimismies riensi asiaa verekseltään tutkimaan, kyseli asiaa Sipilältä, joka oli Jönniä kyydinnyt lääkärille eikä vielä ollut lähtenyt talosta. Se alkoi kierrellä. Pelkäsi joutuvansa syytteeseen ja selitteli Jönnin olleen huijarien kanssa juopottelemassa, salasi peloissaan sen oman rikkihappopullonsa ja arveli:

"Jos lie vaikka niiden sormi pelissä." Hän tunki huijarit, luetteli niiden nimet.

Ja nimismies uskoi heti, että ne ovat syyllisiä, varsinkin kun kuuli niiden oitis, aivan juoksujalassa, lähteneen karkuun. Olihan se varma todistus. Ei hän pitänyt tarpeellisena Jönniäkään erin kuulustella, ei tahtonut kuolevaa vaivatakaan. Hyvin hän tunki huijarit niiden monista entisistä kolttosista. Lisäksi oli Jönnillä ollut rahoja. Oli aihekin tehdä rikos.

Ja niinpä hän ryhtyikin kiireesti miesten kiinniottopuuhiin. Hän telefoni Tampereen ja jos minkä kaupungin poliisilaitokselle, ja kaikki voimat pantiin liikkeelle tuon vaarallisen, tunnetun joukkueen vangitsemista varten.

Mutta yhä vapisi Sipiläkin ja koki mieltä miten sotkea oman syyllisyytensä. Pelästyneessä mielessä kuvastui asia kerrassaan kauheana. Hän istuksi, tupakoi ääneti, koki ajatella keinoja, eikä jaksanut keksiä.

Ja lopulta hän aivan kuin raivostui itsellensä. Kun hän yksikseen selvitteli hevostansa kotiinlähtöä varten, uhitteli hän itseksensä, umpimähkäisesti:

"Tipahtakoon jos tipahtaakseen! En pelkää enää!"

Hän suuttui hevosellensa, riuhtaisi sitä ohjaksista ja ärjäisi:

"Soh, koni!... Ann' tipahtaa vain! En putoa!"

Ja niin lähti hän Pinturin talosta mieli masentuneena ajelemaan synkeänä kotiansa kohti.

Mutta huijarijoukon synniksi joutui toinenkin rikos, joka yhäkin varmistti sitä luuloa, että heillä oli rikollinen osuus Jönnin murhassa: Seuraavana yönä oli näet tehty siinä Rouvarin talon lähetyvillä murtovarkaus. Hovineuvos Pöksyliinin asunnosta olivat varkaat anastaneet rahaa ja hopeaa lähes viidentoistatuhannen arvosta. Huijarijoukko kyllä oli siihenkin syytön, mutta kukas sen osasi näissä oloissa arvata, varsinkin kun tuo joukko oli niin kuulu kolttosistaan. Hovineuvos Pöksyliini lupasi kolmensadan markan palkinnon konnien kiinnisaajalle, ja jo huomenna komeili sanomalehdissä seuraava ilmoitus:

"Kolmensadan markan palkinto luvataan sille, joka saa kiinni sen tunnetun huijarijoukon, joka myrkytti Rouvarin talossa erään tuntemattoman helsinkiläisen miehen ja kohta sen tehtyään teki murtovarkauden hovineuvos Pöksyliinin asunnossa."

Ja nyt toimi poliisi. Muita innokkaampana puuhasi salapoliisi Hytinen. Hänen raha-asiansa olivat rempallaan. Oli äsken menettänyt korttipelissä rahansa, ja parin viikon päästä oli lunastettava eräs vekseli. Tästä palkinnosta hän nyt pelastusta toivoi. Kerroimme tämän välillä. Nyt siirrymme taas Jönnin kuolinkamppailua tarkastamaan.

* * * * *

Se oli jo vakavuuden hetki Pinturin talossa. Mutta lopulta alkoi Jönni, lopen väsynyt kun jo olikin, tyyntyä, nöyrytä, alistua kuoleman edessä, jopa valmistuakin siihen. Emäntä oli taas puhunut hänelle Sanasta, ja kun Jönni jo alkoi tyyntyä, veisasi hän sen kuullen virren. Hän koki herättää häntä synnintuntoon.

Ja Jönni alkoikin siihen herätä. Hän puheli jo vakavana:

"Minä vaelsin liika pöyhkeästi ylpeyden tiellä."

Näitä äskeisiä ylpeitä retkiään hän siten jo alkoi katua. Kuoleman vakavuus astui eteen yhä suurempana. Pinturi tupakoi kumaraisena, ääneti, vakavana. Hänkin mietiksi sitä kuoleman suurta asiaa. Jönni huohotti vaikeasti ja jatkoi:

"Se on suuri asia, se kuolema... Kun se alkaa meille ovissa kolista."

Emännässä heräsi syvä sääli. Hän puuhaili, hoiti ja koki lohduttaa, puhellen kuin menehtyneenä:

"Kyllä sen senkin Herran avulla voittaa... On tuota Hänen avullaan voitettu elämässäkin monet maalliset vaivat."

Mutta Jönni vain vaipui ja vajosi ja todisti:

"Ne ovat vähäisiä... ne elämän vaivat... tämän suuren vaivan rinnalla."

Ja Pinturikin tarttui Jönnin ajatusta kannattamaan, todistaen kuoleman suuruudesta:

"Ne ovat vain pientä pihinää. Ne elämän vaivat. Kuoleman koleuden rinnalla."

Ja erikoisesti ja ensiksi alkoi nyt Jönni katua sitä, että oli ollut ylpeä ja töykeä pelastajalleen Hankulle. Hän katui sitä, että ei ollut ostanut sille ryyppyä. Hän selitti asian hoitajilleen ja valitti:

"Ja nyt se Hankku astuu tulevassa elämässä äkkiä eteeni ja alkaa soimata ja sanoa, että: Jönni!... Jönni hoi", aleni hänen äänensä aivan haikeaksi, ja hän vaipui ja vajosi ja alkoi tahtoa pappia. Lähetettiin sitä hakemaan, ja kaikki valmistui nyt kuoleman tulolle.

* * * * *

Ja siinä pappia odotellessa alkoi nyt Jönni tehdä lopputiliä elämän kanssa. Hankku häntä eniten vaivasi ja piinasi. Hän katui ja valitti. Ensi töikseen hän käski varata itselleen jo ruumiskirstun. Kylässä olikin mestari, joka valmisti yksinomaan ruumiskirstuja. Mõi niitä Tampereelle. Sillä oli varastossa valmiita.

Ja nyt sillä osui olemaan eräs vanha arkku. Se oli tehty tilauksesta, mutta oli erehdytty mitoissa. Kirjeessä oli tilattu arkku, jonka pituus olisi 1 metri 90 senttiä, mutta liekö joku kurillaan — vai muutenko lie osunut — muuttanut ykkösen kakkoseksi, ja kun 9:n numero oli kirjoitettu niin epäselvästi, että näytti 4:ltä, niin mestari oli tehnyt 2 metriä 40 senttiä pitkän arkun. Niin jumalattoman pitkää ei tietysti kukaan huolinut, ja mestari työnsi sen nyt kavalasti Jönnille 50 markasta. Hinta maksettiin. Kaikkiin muihinkin menoihin erotettiin rahat, ja talo tyytyi sataan markkaan.

Ja sitten alkoi hän sovittaa itseään maailman kanssa. Hankku se vain yhä vaivasi ja nuhteli häntä.

Ja niin ei hän voinut olla, vaan vaati kirjoittamaan testamentin. Hän testamenttasi Hankulle kaiken mitä häneltä jää, kun hautajaiskulut ja muut on maksettu. Laskettiin jäävän sata, parikin rahassa ja siellä kotona olevat kapineet. Olihan siellä sadan markan sänkykin. Testamentti pantiin oitis postiin, jotta se joutuisi Hankulle jo hautajaispäiväksi, niin että Jönni saisi levon eikä Hankku oitis ilmestyisi eteen. Lisäksi kirjoitettiin kirje, selitettiin Jönnin kuolema ja että silloin ja silloin haudataan. Kun lääkäri oli kerran sanonut, niin ei se enää muutu. Niin uskoi Jönni.

* * * * *

Ja niin oli kaikki valmista. Lähetettiin jo kuolinilmoituskin Helsingin lehtiin. Jönni tahtoi niin. Toverien piti saada tieto heti. Siksi kirje pantiin jo postiin ja niin odotettiin papin tuloa ja arkun tuojaa. Nyt hän jo peräsi:

"Mitenkä kauan se lääkäri sanoi tämän valmistusajan vielä kestävän?"

Ja kun sairas oli jo kyllin tyyni, niin uskallettiin ilmoittaa:

"Ei yli yön kestä... Ja senkin ainoastaan maidon lievityksellä", ilmoitti Pinturi vakavana. Jönni kuunteli nyt jo senkin tyynenä. Olihan Hankku, paras ystävä ja pelastaja, sovitettu, sovitettu siis kaikki. Hän vaipui ja raukesi kuin lapsi. Nyt hän jo kaihoisasti puheli:

"Minä jo sanoin silloin hiljaisuudessa sielulleni: Sielu — sanoin minä — elä anna ylpeydelle valtaa, sielu! Mutta se vain veti."

Kaikkea hän nyt katui. Hoitajat kuuntelivat kuten aina kuoleman edessä seistessä. Jönni jatkoi,

kaihoili:

"Minä sanoin sielulleni jo siitäkin asiasta, että: Sielu! Elä ole niinkuin muhametti, vaan elä vanhanapoikana, niin et joudu Turkin sulttaanin kanssa samoihin kirjoihin ja samaan pinne-lautaan. Mutta se vain siinäkin veti. Syntinen luonto veti."

Pinturikin ymmärsi mistä on puhe ja lisäili vakaana, hurskaana:

"Ka... Parempihan meille on siinäkin asiassa astiamme Paavalin tavoin pyhänä ja kunniaassa pitää."

Ja samaa pitkälti. Lopulta saapui pappi, lohdutti, puhui armosta, kehoitti katumaan. Jönni katui toistamiseen, myönsi langenneensa sekä ylpeyden että ahneuden syntiin, mutta sanoi katuvansa nyt niitä. Hän selitti:

"Minä rupesin rikkauden himossa reistaamaan ja jupileeraamaan, mutta sitten tulikin tämä kuolema ja tarttui kärrin pyörään ja sanoi että: Jönni! Jönni hoi!"

Hän sai lohdutuksen. Pappi poistui hiljaa. Tuotiin jo arkku. Jönniä väsytti. Alkoi unettaa.

"Se on jo kuoleman rauhaa", puheli hän. Hän joi vieläkin pytyllisen maitoa ja niin nukahti viattomasti. Makea maito siellä vatsassa lisäksi unen suloisuutta.

Alkoivat valvojaiset. Tiedettiin, että Jönni ei enää unesta herää. Emännän avuksi oli tullut kaksi uskonsisarta, ja he valvoivat halki yön kaiken, Pinturi neljäntenä, yhä vain vartoen Jönnin lähtöä. He veisasivat tuontuostakin, yhteensä kaksitoista virttä. Heistä tuntui Jönnin hengitys yhä vain heikkenevän. Milloin hyvänsä siis lakkaa.

Niin päästiin aamuun, Jönni vain nukkui, nukkui sikeämpääkin sikeämpänä. Eräs vaimoista jo oudosteli:

"Onpa se todellakin sitkeähenkinen... Kuten tohtori sanoi. Kun näin kauan kestää."

Mutta Pinturi selitti vakaana:

"Jätkämies... Ne, jätkät, ovat yleensäkin kovia kestäämään. Eivät ne ensi iskusta tipahda."

Mutta silloin ajaa lennätti taloon tulista vauhtia Sipilän veli, se joka vei myrkkypullon kotiin. Se ajoi ilmoittamaan miten asia on: että Jönni ei ole maistanut tippaakaan myrkyä ja että kuoleman vaara on siis jo ohi.

"Ei siinä nyt ole enää mitään hengenvaaraa... Se on jo ohi", rauhoitteli Sipilä. Siunailtiin.

"Repikää vain mies hereille!" kehoitti Sipilä. Alettiin herätellä. Jönni olikin jo kyllikseen nukkunut. Hän heräsi virkeänä, katsoi oudostuneena, kun huomasi vielä elävänsä, ja nyt ilmoitti Pinturi:

"Se kuuluukin olleen paljasta viinaa, se jota joit... Myrkkypullo on löydetty täytenä."

Jönni ei ollut ymmärtää, ei uskoa korviaan. Hän vääntäytyi sängyn reunalle istumaan, kuunteli siinä kertomuksen asiasta ja nyt jo uskoi. Hän nousi ja arveli, oudosteli tyynenä:

"Sitähän minä jo arvelin ja epäilin, että viinaltahan se maistui, eikä miltään myrkyltä."

Kaikki ihmettelivät ja siunailivat yhäkin, ja Sipilä puheli Jönnille osanotolla:

"Se olisikin ollut sinulle kova kolaus. Jos olisit kuollut."

"Mutta Herra toki pelasti", lisäsi siihen hurskas emäntä.

Mutta ei Jönni nyt enää välittänyt hurskauksista. Hän jo kuoputteli kupeitaan ja puuhaili, kuin ei olisi mitään tapahtunutkaan. Se jumalattoman pitkä ruumisarkku kun siinä lojotti ja hän muisti sen olevan häntä varten, niin hän oitis ryhtyi sitä visusti tarkastelemaan, suinaili lautojen liitteet visusti ja arveli:

"Huonotekoinen se on koko roju... Nurkatkin on liitetty vain ruuveilla eikä hokkisalvoimella." Hän muisti jo hinnankin, puheli: "Neljäkymmentä markkaa jo olisi ollut liikaa moisesta laivasta. Niin nytkäsi viisikymmentä."

Mutta eniten häntä harmitti arkun yletön pituus. Hänenkin mittaiselleen siinä oli lähes puoli metriä liikaa. Hän harmitteli:

"Siihenhän mahtuisi jo kaksi pitkää roikaletta perätysten."

Häntä ei miellyttänyt enää koko arkku. Hän jatkoi:

"Tanssisaliksikohan tuo kehno tämmöisen pitkän pytingin minulle tulevaa elämää varten rakensi."

Ihan hän mittasi arkun ja ilmoitti:

"Kaksi metriä ja neljäkymmentä senttiä!"

Häntä alkoi harmittaa koko asia. Arkkua syrjemmä asetellen hän jatkoi:

"Juoksuharjoituksia siinä olisi sopinut ajan kuluksi pitämään... Siellä toisessa elämässä."

Kunpa pääsisi eroon, saisi rahansa takaisin. Hän ryhtyi hieromaan kauppoja: tarjosi mestarille arkkua takaisin alennetulla hinnalla. Mutta se ei huolinut sitä hinnalla millään.

"Kauppa kuin kauppa", puheli se vain. Tiesi hän, ettei noin pitkää arkkua ostaisi kukaan. Jönniä harmitti. Hän alkoi morkata mestarin työtä, soimaten arkkua huonotekoiseksi. Hän kallisti sen kylelleen, paineli laitalautoja niin että ne notkuivat ja ynseili:

"Kehnoako tää tämmöinen kestää? On kuin pärevasu. Koko iäinen maja."

Mestari siitä loukkaantui ja ärähti:

"Kivimuurikos sinulle olisi pitänyt pykätä semmoista tarvetta varten!
Tai ihan pankkiholvi muurata!"

Ja tietäen Jönnin jatkäksi hän halveksuvasti lopetti:

"Välttää sinulle. Kyllä siellä raatosi kestää. Jahkahan vain sinne asti pääset."

Se oli tosi toraa. Pinturi ryhtyi toki lepyttelemään ja puheli sovittelun:

"Ka, emmepä me yleensäkään voi, täällä ajassa, rakentaa ihan pysyväistä majaa... Vasta taivaassahan meillä on se pysyvä osa."

Ja niinpä ei Jönnillä ollut muuta neuvona kuin ottaa arkku mukaansa. Hän päätti myydä sen Tampereella. Hän maksoi rahan kaikesta, kiitti ja niin lähti arkkuiheen ajamaan Tampereelle. Kohtahan olikin päätettävä se koskikauppa. Kaikki äskeinen unehtui, ja taas kangastivat hänelle maailman miljoonat, rikkaus ja onni.

Ei hän näet aavistanutkaan, että hänellä on edessä oikea, vieläkin vakavampi kuolemanasia ja että hänellä ei siis ole syytä myöä ruumisarkkuun, ennenkuin on siitä kuolemasta selviytynyt. Siinä arkkunsa kannella silinteri päässä istuksien ja ajaa körötellen hän nyt johtui mietkimään sitä kuolemansa asiaa. Se tuntui aivan ihmeeltä. Lopulta hän, muistaen ne Sipilän sanat: "olisi se ollut kova kolaus", jo ajomiehellekin äkkiä puheli:

"Olisi se todellakin ollut minulle aika isku... se kuolema."

Mies imaisi savut, sylkäisi ja varustautui myöntämään, mutta kun hän hidasteli, niin Jönni ehti ennen, jatkaen:

"Se on saakelin vakava ja iso asia, se kuolema. Kun sitä läheltä katsot."

Ajomieskin nyt jo joutui puhekuuntoon ja arveli:

"Onhan se paljon mukavampi ja väljempi... Istua siinä oman iäisen majasi kannella... Kuin jos olisit jo sisälle päässyt."

Ja syläistä ruikattuaan hän selittävästi lisäsi:

"Se ei sattunut vielä olemaan sinun hetkesi... Täältä erota!"

Mutta Jönni oli nyt jo penseä koko kuolemalle ja ynseili:

"Senkö kehno minut ennen aikaani tappaisi."

Hänessä sai taas vallan elämänhalu ja -usko, ja hän selitti:

"Kauppaneuvos Lumperikin jo ennusti minulle, että minä en kuole ennen kuin on miljoona taskussa."

Ja kun hän nyt muisti sen turhan hätänsä kuolemaa pelätesssänsä, niin hän puheli:

"Minä jo silloin sanoin sielulleni että: Sielu! Elä ole niinkuin vasikka, joka jo ensimmäisen paarman pyrähtäessä nostaa häntänsä pystyyn, vaan ota itsestään Jönnistä esikuva ja seiso selkäranka lujana."

Hän uskoi nyt kohtaloonsa ja vakuutti:

"Sillä ihminen ei voi kuolla, ennenkuin ikä on lopussa ja tilikirjat niin selvät, että meno- ja tulopuoli lyö pennilleen yhteen... Muutoin pitäisi palata takaisin tiliään täyttämään. Niin että sitä olisi niinkuin vasikka, joka parmaa pakoon syöstessään jättää vasikan-juomansa juomatta, ja sitten huomattuaan palaa ja juo,.. Ja ei ihmissielulle sovi semmoinen... Kahtanne-kulku."

"Ka", myönsi kyytimies nysä ikenessä ja lisäsi laiskasti:

"Yhtäänepäinhän se kuuluu sillä hollivälillä kestikievarikyyti olevan vielä järjestetty... Niin että siinä on puutteellisuus hollioloissa."

Ja niin ajoi Jönni ruumisarkkunsu kannella istuen Tampereetta kohti. Matkalla he tapasivat Rinnin jo täyskasvuisen pojan, Jaskan, joka oli menossa Jönnille hautaa tilaamaan. He ottivat pojan kärrtiin, istuivat nyt kolmin ruumiskirstun kannella, niin haudattava kuin haudan tilaajakin. Jaska ei tiennyt kuka Jönni oli, silmäili ruumisarkkua ja puheli:

"On siinä kokonainen Noaakin arkki."

Ja sitten hän johtui puhumaan omista matkoistaan, siitä, että on menossa eräälle vainajalle hautaa tilaamaan. Hän alkoi:

"Nyt se on kuuluu taas yksi tipahtanut... Minä olen menossa sille haudan tiluuseen."

"Ka. Ainahan niitä näin isossa maailmassa tippuu", myönsi Jönni, tietämättä, että pojan uskon mukaan juuri hän on tipahtanut. Poika jatkoi:

"Kuuluu olevankin jo kiire. Ruumis kuuluu alkavan jo haista."

"Ka. Lämpimät ilmat", myönsi kyytimies, ja taas poika jatkoi:

"Kuuluukin olleen vainaja oikein niitä emäpahuksia... Naukku suussa on viimeisenkin virtensä veisannut", soimasi hän tuon vainajan Jönnin — syntistä elämää, ja Jönni myönsi:

"Ka, niitä kasvaa aina nisupellossa ohdakkeitaikin." Hän myönsi sen alttiisti, ja siitä innostunut poika lisäsi kuin kosta uhittellen:

"Mutta nyt hän ei enää toki tässä maailmassa pilliään soita ja kolise... Kun istuu jo parast'aikaa iäisen tuomioistuimen edessä ja kuuntelee suuren tuomarin sanoja."

Niin saapuivat he Tampereelle ja erosivat. Jönni hankkiutui miljooniansa kokoomaan, ja Rinnin Jaska lähti tilaamaan hautaa hänelle. Vasta miljoonat saatuaan päätti Jönni muuttaa iäisen majansa, ruumiskirstunsa, rahaksi.

Mutta Pinturi oli antanut Jönnille sen poistuessa sen lääkärin antaman todistuksen, jossa lääkäri todisti Jönnin kuolleeksi.

"Voit tarpeen tullessa tämän näyttää. Kun tulee tästä kuolemanasiastasi puhe." Pappilassa se kai olisi pitänyt näyttää... jos olisi tarvis ollut, oli hän Jönnille sitä antaessaan puhunut, ja Jönni, joka ei tuon todistuksen sisältöä tiennyt, oli pistänyt paperin povitaskuunsa ja vaelsi nyt kuolintodistuksensa lakkarissaan.

* * * * *

Mutta kun Jönnin kirje, testamentti ja muu saapui Helsinkiin toveri-jätkille, niin he surivat Jönnin kuolemaa, kuten aina paraan toverin. Kuultuaan, että Jönni haudataan Tampereelle, kokosivat he kymmenen markkaa, lähettivät ne Tampereelle puuseppä Piriselle ja tilasivat siltä senhintaisen ristin Jönnin haudalle. Pirisen itsensä piti käydä se oitis haudalle pystyttämässä, ja ristiin piti kirjoittaa sanat: "*Tässä lepää satamamies Jönni Lumperi. Kuoli Herrassa ja lepää Rauhassa ylösousemiseensa asti.*"

Niillä Jönnin entisillä jälillä oli nyt hölyä ja mölyä. Koskiyhtiön osakkaat olivat rientäneet koolle, toiset jo ennen aikojaan, sopimaan pankkien kanssa raha-asioista. Kyseessähän oli suuret summat, miljoona. Asia olikin jo sikäli kunnossa, rahasopimus valmis.

Mutta sitten täytyi heidän vielä telefoonissa tiedustaa erästä tätä kauppaa koskevaa yksityisseikkaa itseltään myöjältä, kauppaneuvos Jöns Lundbergilta. Soitettiin, alettiin puhua. Ukko Lundberg ei ollut ymmärtää mitään ja kirosi:

"Kuka saatana se on joka puhuu?"

Ja toiset kokivat vieläkin selittää, mutta ukko kirosi jo hyvin tukevasti ja riiteli:

"Minä olen kauppaneuvos Jöns Lundberg enkä minä ole myönyt mitään koskea."

Ei hänellä mitään koskea ollutkaan. Ällistyttiin. Pyydettiin anteeksi. Soitettiin sille ulkomaalaiselle yhtiölle, joka omisti Pauhukosken, ja sieltä selittivät herrat, että eivät he ole koskeaan myöneet kellekään, eivätkä myökään.

Ja nyt alettiin koskiyhtiössä kiroilla. Kahilainen olikin suorastaan poissa suunniltaan. Hän pelkäsi jo menettävänsä paikkansa. Telefoneerattiin agronomille. Se vakuutti puhuneensa totta eikä ymmärtänyt mitään. Hän soitti kauppaneuvos Lundbergille Helsinkiin ja sai vastaukseksi:

"Kauppaneuvos Lundberg."

Agronomi ihastui niin, että ei tuntenut ääntä vieraaksi, vaan vastaili:

"Jahah!... Tämä on agronomi Paapuri... Hyvä päivää, setä!"

"Mikä saatanan setä?" ärähti jo ukko. Agronomi koki selittää:

"No eikö setä muista?... Kun täällä Tampereella... yhdessä juotiin ja... minä hankin sedälle morsiamen?"

"Häh?" kiivastui ukko. Agronomi koki vieläkin, huutaen:

"Agronomi Paapuri se on, joka puhuu."

"Mikä saatanan Paapuri?..."

Ja hän kirosi ja lausui haukkumasanan ja uhkasi ilmoittaa asian poliisille, jos vielä uskalletaan hänen kanssaan ilveillä. Agronomilta oli mennä pää sekaisin. Hän lähti peräämään asiaa Punturilta.

* * * * *

Mutta sama epäselvyys sielläkin. Punturi oli, pitäen taloaan lopullisesti myötynä, ostanut puolestaan kaupunkitalon Hämeenlinnasta. Nyt saapuivat ne metsäyhtiön lähettämät metsänlukijat, ja asia sotkeutui yhäti. Lukijat arvioivat metsän jo yhdellä silmäyksellä korkeintaan kahdenkymmentuhannen arvoiseksi ja telefoneerasivat asioista yhtiön konttoriin.

Ja nyt alkoivat siellä kiroilut ja manailut. Jönni oli heille aiheuttanut satojen markkojen turhat menot ja vetänyt nenästä. Punturi kävi peräämässä asiaa kauppaneuvos Lundbergin työnjohtajalta, joka nyt oleili naapurikylässä, ja sai tietää, että Lundbergin konttorissa ei tiedetä koko ostoasiasta mitään. Luulevat jonkun veijarin liikkuvan liikkeen nimessä yksinkertaisia petkuttamassa ja on ilmoitettu asiasta jo poliisillekin. Eikä kukaan osannut aavistaakaan kuka tuo veijari oli. Kaikista vähimmin olisi voitu aavistaa sen olevan Helsingin jätkiä, Jönnin.

Ja silloin alkoi Punturi siunailla.

"Otapas ja sokaise viisas ihminen! En paremmin sano!" manaili hän harmistuneena. Hän oli joutunut nyt pahaan pulaan siinä kaupunkitalon ostoasiassa.

"Niin pimittipähän kehno älyn", toisteli vieläkin Punturi, harmista ja vihasta sekavana, ja emäntä puheli:

"Minä jo vähän arvelin, että se ei ole oikea kauppaneuvos... Kun söikin kuin paras jätkä!"

Agronomi oli noloakin nolompi. Hän koki selittää:

"Minut sotki se auktoriteetti. Kauppaneuvoksen auktoriteetti."

Ja samaa edelleen, kaikkialla. Punturi synkistyi tyyten, tupakoi kuin pimeys ja lopulta vannoi:

"Se on tää yleinen villitys. Sosialistinen turmelus, joka panee ihmiset kiertämään ruojan töillä. Jätkinä jos petkuttajinakin!"

Mutta koskiyhtiön herrat olivat noloja. Heitä harmitti se, että asia joutuu julkisuuteen ja heidän tyhmydellensä aletaan nauraa. Eivät he tienneet, että petkuttajana on pelkkä jätkä, mutta sittenkin he pitivät viisaimpana peittää asian, kokea säilyttää liikkeen arvoa, ettei jouduttaisi tyhmäin kirjoihin.

* * * * *

Tampereelle saavuttua Jönni jätti ruumisarkkunsu kuormaan erään talon pihalle, jossa kyytimies syötti hevostansa. Aikoi päivemmällä myödä tuon oudon arkun torilla, mutta sitä ennen lähti Koskiyhtiön konttoriin päättämään koskikaupan, saamaan miljoonan.

Mutta kun hän työntyi ovesta eteiseen, huusi juoksupoika oitis riemastuneena:

"Täällä on nyt se veijari!"

Ja kuin ampiaiset olivat kaikki syöstä Jönnin niskaan. Kahilainen ryntäsi pitkä konttoriviivotin ojona ja kiroili:

"Sinä saatanan lurjus!... Mutta minä sinut pehmitän!"

Käsiksi ne aivan kävivät, ja ennenkuin Jönni ehti tointuakaan ja mitään tajuta, olivat ne suorastaan potkineet hänet pellolle, ja Kahilainen huusi vielä jälestä:

"Linnaan minä sinut, roikale, panetan."

Hän paiskasi oven kiinni niin että jysähti. Jönni seisoikin puulla päähän lyöty, hölmisteli, ei tiennyt mitä ajatella. Juoksupoika avasi silloin vielä oven ja sen raosta päänsä pistäen huusi Jönnille hankin nopean, kimakan kirkaisun:

"Hunsvotti!"

Hän näytti uhallakin kieltään, pistäen sen nopeasti suusta ulos. Ja sitä kyytiä taas ovi kiinni. Ei ollut Jönnillä edessä muuta kuin lähteä poistumaan. Hän ei jaksanut ymmärtää, mikä oli tämän kaiken syynä. Mieli masentui.

Niin saapui hän kyytimiehensä luo kartanolle. Se istuiksi hänen ruumisarkkunsu kannella kärrissään ja luki sanomalehteä. Siinä oli jo täydellinen, ivallinen kertomus Jönnin koskikaupasta. Mies luki ääneen, ja Jönni kuunteli uteliaana. Kertomus loppui näin:

"Kuka tuo ihmeellinen veijari on, siitä ei vielä ole tietoa. Nähtävästi on mies kuitenkin toiminut erehdyksissä. Sama mies kuuluu näet ostaneen kyseessä olevan Pauhukosken viereisen tilan, ja kun tilan myöjä oli tiluksia näytellessään hänelle näyttänyt tuon koskenkin, niin nähtävästi on ukkeli luullut tuon kosken olevan hänen ostamallaan tilalla ja siis yrittänyt myödä omanaan."

Jönni ymmärsi nyt kaiken. Hän vaikenikin, kuunteli.

"Jopa oli siinä tuhma ja yksinkertainen ukko. Kun niin isossa koskessa erehtyi", puheli kyytimies lukemisen lopetettuaan. Salatakseen oman osuutensa, sen, että juuri hän on tuo tuhma ukko, Jönni lopulta myönteli:

"Mitenkähän tuo ukko niin pahasti erehtyi."

Ja vieläkin täydellisemmin epäluuloistakin puhdistuakseen hän aivan kuin tuota ukkoa pilkaton lisäsi:

"Sillä ukolla on ollut pää oikea pähkinä."

Mutta ei kyytimies liikoja huolinut koko jutusta. Häntä laiskotti. Savut imaistuaan hän toki veltoisti arveli:

"Mutta oli se ukolle koko vahinko... Meni miljoona sivu suun!"

Jönni aivan raapaisi niskaansa, ja vaistomaisesti häneltä pääsi harmittelu:

"Oli, kehu vie, se napsu!... Köyhälle ukolle!" Häntä harmitti. Hän istuiksi, mietiksi. Nyt hän puheli:

"Olisi pitänyt, kun vierasta möi ja kauppa oli jo valmis... niin hänen olisi pitänyt keksiä keino, jolla olisi saanut sen kaupan lailliseksi... Että se olisi pitänyt." Ei hän muuta neuvoa nyt keksinyt, ja lisäsi:

"Se tuli siinä hänelle pukki."

"Ka", myönsi kyytimies ja lisäsi:

"Äly petti!"

"Petti tuo juutas", harmistui Jönni, mutta sitten alkoi alistua ja puheli:

"Kun meillä on jalkoja kaksi, mutta ainoastaan yksi äly, niin siinä ei ole kenen kanssa neuvotella, kun on apu tarpeen."

Mutta mitäpä se surren parani. Kyytimies kopisteli jo paluumatkalle lähtöä. Täytyi siis nostaa ruumiskirstu kuormasta pois. Siinä puuhatessaan virkistyi laiska kyytimies sen verran, että viitsi, nysä ikenessä, ilmoittaa Jönnille:

"Samoin näkyy olevan aviisissa kertomus siitä, että sinä joit myrkkyä ja kuolit."

Lääkäri näet oli antanut sen uutisen sanomalehdelle, varmana siitä, että Jönni ei enää virkoa. Se asia ei kuitenkaan Jönnin mieltä kiinnittänyt. Arkkua toisesta päästä alas nostaessaan hän vain siihen arveli:

"Vähänkös ne sanomalehdet muuta joutavaa soittavat!"

Niin erosi hän kyytimiehestänsä, sitoi nuoralla arkun selkäänsä ja kantoi sen kaupaksi kauppatorille.

* * * * *

Ja eilen oli sitten Jönnin ystävää ja seuraajaa sulhasen virassa Liisan suhteen kohdannut pieni onnettomuus. Hän oli taas juopuneena joutunut poliisiputkaan ja nukahtanut siellä hiljaa iäiseen uneen. Poliisi Timpuri siitä ilmoitti poliisikomisariukselle, ja komisarius siihen sanoi tyyneesti:

"No olipa se toki onni! On sitä vähemmän vaivaa ja vastusta, kun on se poissa."

Ja kun Antilla ei ollut varoja, ei omaisia, oli hänelle poliisilaitoksen puolesta hankittu ruumisarkku, ja hän lepäsi siinä nyt puolipimeässä putkassa, odotellen viimeiselle retkelle lähtönsä, samoihin aikoihin kun Jönni koki kaupata omaa ruumisarkkuansa Tampereen kauppatorilla.

* * * * *

Mutta samoihin aikoihin paljastui toinen aivan samantapainen rikos, kuin tämä Jönnin kauppahuijaus, aivan hämmästyttävän julkea huijaus. Joku veijari oli tunnetun miljoonaliikkeen nimessä aivan äskettäin myönyt aivan tällä tavoin kaupunkitaloja, koskia, isoja metsiä, jopa pari tehdastakin Ruotsissa ja viime päivinä jo Oulussakin ja sen lähiseuduilla ja siten petkuttanut pari miljoonaa. Asia paljastui juuri tänään.

Ja oitis huomasi poliisi, että tässä oli kysymyksessä suurhuijaus, oikea n.s. kansainvälisen huijarijoukon julkea petkutetus. Petkutetut jo raivostuivat, niin koski- kuin metsäyhtiö, niin eversti Porholan nenästä vedetyt velkojat kuin myös kauppaneuvos Lundberg. Jönniä ei kukaan osannut epäillä.

Ja niinpä herrat yhdessä lupasivat sanomalehti-ilmoituksella tuhannen markan palkinnon sille, joka saa tuon huijarin kiinni. Koskiyhtiön herrat kiroilivat, kun eivät silloin Jönnin toistamiseen käydessä olleet häntä vanginneet. Olivat, kuten jo sanottu, kiihtymyksessään pitäneet asiaa vähäisenä ja jatkaneet painaa hiljaisuudellakin, etteivät joutuisi naurun alaisiksi.

Ja niinpä etsi poliisi nyt tuota suurhuijaria, Jönniä, kaikin voimin. Erityisemmin oli asiaan innostunut samainen salapoliisi Hytinen, joka niiden kolmensadan toivossa etsiskeli niitä samaisen Jönnin murhaajia. Ei hän tuntenut Jönniä, ei tiennyt mitään senkään myrkyllä murhatun jätjän virkoamisesta, siitä kun ei ollut pantu uutista sanomalehtiin, ja niin sai tuo etsitty ja samalla murhattu Jönni rauhassa kaupitella nyt omaa ruumisarkkuansa Tampereen torilla.

* * * * *

Mutta se ruumiskirstun myöminen oli vaikea.

"Tämä on meille ainoa tarpeellinen... tämä iäinen maja", kehui hän tavaraansa saadakseen tuon ainoan tarpeellisen kaupaksi. Mutta ei siitä ainoasta tarpeellisesta ottanut kukaan huoliakseen. Arkun ostajia kyllä oli, mutta kaikki vieroivat niin pitkää.

"Eihän niin pitkä arkku mahdu helvettiinkään", puheli eräskin ostaja. Eräs aikoi ostaa sen vaatekaapiksi, laittaa kannen saranoilla kääntyväksi oveksi, mutta kun Jönni tahtoi viittäkymmentä markkaa, niin hän alkoi perääntyä, sillä hän oli arvellut viittä markkaa. Jönni koki silloin kehua tavaraansa. Hän näytteli, ylisti:

"Tää on lujatekoinen arkku."

Ja näytellen laitojen liitteitä hän jatkoi:

"Näissäkään ei ole käytetty vanhanaikaisia salvaimia, vaan oikeaa ruuvirautaa. Niin että se pitää." Hän kehui sitä hartaasti ja selitteli:

"Tämä maja meillä pitää olla luja, sillä tämä on pitempiäaikaista asumistarvetta varten... Ja remontti on siellä vaikea."

Mutta ei mies sittenkään enää tarttunut, vaan alkoi poistua, selittäen:

"Olkkoonhan nyt sentään ostamatta. Lapset pelkäävät moista lotjaa."

Jönni oli jo suuttua ja soimasi miestä sen poistuessa, riidellen:

"Sinä lähdet päämääräsi pakoon."

Mies kääntyi, suuttui Jönnin riitelystä. Sukeutui pieni kina.

"Etkös sinä sitten lähde!" ynseili mies hänelle, mutta Jönni tenäsi, riiteli:

"En... Minä en päämäärääni pakene, vaan ainoastaan muutan maalia... Että saa uuden kurssin."

Paikalle saapui nyt se Rinnin Jaska. Oli tilannut Jönnille haudan ja puheli:

"Rupesi ensin kysymään lääkärin todistusta, mutta suostui sitten ilman, kun minä sanoin, että se jo haisee." Jönnin mieltä tuo asia, oman ruumiinsa mätäneminen, kiinnitti niin, että hän ryhtyi antamaan neuvoja, millä se mätänemiseltä suojella. Hän puheli Jaskalle:

"Sano että nostavat jääkellariin... Tai panevat vain jäätä rinnan ja vatsan päälle, niin se heittää haisemisen eikä mätäne." Hän neuvoi sitä tosissaan. Mutta Jaska ei ollut niin murheissaan syntisen jätjän ruumiista ja epäsi:

"Happaneehan se kuitenkin... Niin että sama tuo jos jo alkaa." Ja Jönnikin siihen lopulta taipui ja yhä arkkunsa myöntipuuhiissa ahertaen myönsi Jaskalle:

"Ka, eipähän sitä enää pelasta. Kun on jo niin pitkällä, että haisee." Ja hän kävi ynseäksikin koko vainajalle ja penseili:

"Niin että anna ruojan rauhassa haista. Kun kerran kuoli, niin ann' mennä, niin on yhtä vähemmän."

Vähät hän nyt välitti kuolleista. Häntä kiinnittivät elämän hommat: ruumisarkkunsa myönti ja muu. Hän muisti taas molemmat morsiamensakin, Liisan ja Kourun lesken, ja puheli Jaskalle:

"Minulla on tässä naimakaupatkin tekeillä. Niin että ei tässä liikene aikaa surra yhden jätjän kuolemisia. Toisia ne ämmät ja maailma tekevät. Kun vain avioliitosta huolen pitää."

Hän oli nyt hyvillään siitä, että Liisan myönti oli taannoin jäänyt kesken, sillä tuskinpa hänen enää kannatti Kourun leskeä yrittää, kun miljoona-asia oli niin huonosti luonnistanut.

Ja hän puuhasi elämän touhussansa, kauppassi ainoaa tarpeellistansa ja puheli Jaskalle:

"Meidän on pidettävä maailmassa huolta vatsasta, eikä leivästä... Sillä jos vatsa on poissa, niin mihin sitten leipä pannaan."

Mutta myömättä se arkku sittenkin jäi. Sen sijaan kotiutui hänen seuraansa torilta nyt Tampereen jätkäväkeä. Ne kutsuivat hänet, toriajan loputtua, matkaansa kaupungin lähimetsään. Jönni suostui ilolla, sitaisi arkun selkäänsä, ja niin lähdettiin.

"Arvelin tämän rojun myöä torilla, mutta ei tuo luontunut", puheli Jönni uusille tovereilleensa arkustansa. He joivat ja viettivät vapaata, kesäistä, herkullista jätkäelämäänsä. Aluksi he joivat siivolla, ja Jönni kertoili kuolemastansa ja kuinka oli siitä pelastunut, oli siitä pelastumisestansa hyvilläänkin ja puheli:

"Saa toki tuon kirstun kaupatuksi... Niin että ei mennyt mistiin." Eikä hän muusta suurta välittänytkään, nyt kun jätkäelämä taas hurmasi. Hän puheli arkustansa:

"Se kapine on tarpeeton tavara ihmiselle... Kun saisi narratuksi jonkun sen ostamaan." Mutta Riesa jätkä, joka oli kuullut hänen äsken torilla kehuvan tuota samaista arkkuaan ainoaksi tarpeelliseksi, muistutti häntä siitä ja kehoitti:

"Muista lupauksesi."

Mutta ei Jönni. Hän kinasi vastaan ja selitti:

"Liikeasioissa pitää puhua aina tilanteen mukaan... Ja elämässä esiintyä semmoisena kuin tarve kulloinkin vaatii." Heidän välillensä sukeutui ruumisarkun tarpeellisuudesta ensin järkeily. He pohtivat sitä asiaa aivan tosissaan, useimmat Jönniä vastaan. Jönni piti puoliaan, kinasi:

"Jos sinä pysähdyt itsellesi ruumisarkkua haalimaan... etkä raha-arkkuun pantavaa... niin miljoona laulaa sivu suun."

Hän kinasi sitä suurella hartaudella, väittelystä kiihtyneenä, ryypiksi ja tenäsi:

"Mutta minä annan miljoonan suuhun laulaa... Enkä kiinnitä sitä pääomaa ruumiskirstuun."

Ja niin kehittyi kinasta tora, torasta riita, johtuen asiasta toiseen, sikäli kuin humalluttiin. Väiteltiin siitä, mihin on edullisinta miljoona sijoittaa. Jönni jo suuttui ja kiisti:

"Minä tiedän sen asian paremmin... Sillä minä olen jo miljoonia liikuttanut."

Se oli jo vilpítőntä riitaa. Jönni toraili ynseänä:

"Ihmisellä pitää olla selvillä miljoonan sijoitusasia... Muutoin hän on niinkuin mies, joka rupeaa rahaa kokoamaan, ennenkuin on hankkinut kassakaapin, mihin ne rahat panna."

Lopulta kiehahti asiasta jo pienoista tappeluakin. Tappelu johtui etupäässä siitä, että Jönni kehui miljoonia liikuttaneensa ja toiset kinasivat halveksuvasti vastaan. Jönni humaltui taas ylettömästi ja nukahti lopulta ruumisarkkuns vierelle, silinteri siihen korvalliselle, pään viereen vierähtäneenä. Hän nukkui rauhallisesti kuten lapsi, ja siinä olivat häneltä hävinneet viimeisetkin pennit. Jälellä oli miljoonaomaisuuksista ainoastaan oma iäinen maja, ruumiskirstu.

* * * * *

Ja juuri niinä aikoina saapui poliisi metsää jätkistä puhdistamaan, kuten tapa oli. Ne toiset kyllä osasivat paeta aikanaan, mutta Jönni jäi saaliiksi.

Ja niin täytyi poliisin hakea hevonen ja kärrit. Tajuton Jönni nostettiin arkkuunsa, silinteri pantiin päähän. Olikin siinä arkussa pituutta. Ja niin ajettiin poliisikamariin. Oudostelivat ne poliisit tätä löytöänsä, ruumisarkkua ja muuta.

"Kukahen tuo ruoja on?... Kun on lähtenyt semmoisen kammionsa kanssa kuleksimaan", ihmetteli eräs poliiseista, mutta toinen, tottuneempi, lisäsi:

"Vähänköpäs sitä muuta ihmettä maailmassa tapaa."

Mutta poliisikamarissa olivat nyt kaikki kopit täynnä. Ainoastaan yksi tyhjenemässä. Sielläkin oli kyllä ruumis. Sen samaisen Jönнин virantoimittajan Antti Pitkäsen pitkä ruumis. Mutta kun se oli jo pantu arkkuun ja odotettiin vain hevosta, joka tulisi ja lähtisi viemään hautaan, niin voi kyllä toisen sinne jo sijoittaa.

Eikä siis ollut muuta neuvoa kuin nostaa Jönni samaan koppiin. Koppi oli miltei pimeä, sillä siinä, kuten tietty, oli akkunana ainoastaan pieni reikä, ettei siitä pääsisi karkaamaan. He nostivat Pitkäsen arkun syrjemmä seinäviereen ja asettivat arkussaan humalaisena, tajuttomana nukkuvan Jönнин keskilattialle.

"Tottapahan siinä kun selviää, niin alkaa herätä, ja ajaa sen sitten arkustaan pois", puheli poliisikomisarius, joka siinä asiaa järjesteli. Poliisin poistuttua saapui mies, joka oli kutsuttu naulaamaan Pitkäsen arkun kansi kiinni. Hän huomasi vain keskilattialla olevan arkun, nosti siinä pimeässä kannen sijoillensa ja niin ruuvasi Jönнин arkun kannen kiinni, sylkäisi, otti työaseensa, poistui, ja ulos päästyään ilmoitti odottaville ruumiin vetäjille:

"Valmis on. Senkuin soita!"

Ja ruumiin ottajat saapuivat. He kyllä huomasivat senkin Pitkäsen arkun ja arvelivat:

"Kumpikohan se näistä on?"

Mutta yksi, joka tiesi Pitkäsen jumalattoman pitkäksi mieheksi, hoksasi oitis ja sanoi Jönнин arkusta:

"Kyllä se tämä on. Tämä arkku on pitempi,.. Se Pitkänen kun oli niin pitkä kuvatus."

He nostivat Jönnin rattaille, ja niin oli Jönni nyt valmis vaeltamaan hautaansa kohti.

* * * * *

Kun ruumis oli kannettu ulos, käski poliisikomisarius erään poliisin puheilleen:

"Jos siistitte vähän sitä koppia, josta ruumis vietiin. Ja sitten valelkaa kylmällä vedellä sitä ruumiskirstussa siellä nukkuvaa humalaista. Ehkä se siitä herää ja tointuu."

Ja poliisi haparoi pahimpia pehkuja lattialta pois, nouti sitten kauhallisen kylmää vettä, avasi Pitkäsen arkun kannen, valoi veden kuolleen kasvoille ja puheli:

"Etkö sinä rietas ikään jo selvitä ala!"

Ja huomattuaan, että ei vesi vielä auta, hän poistui ja selitti komisariukselle:

"Ei siihen vielä vesi vaikuta. Se ukko on ottanut semmoiset humalat."

Komisarius oli hieman ärtyisällä tuulella. Häntä jo tuskastutti koko moinen asia, ja niinpä hän nyt ärtyisänä noin-vain käski:

"Antaa sen sitten nukkua, kunnes nälkä herättää!"

Siksipä lukittiinkin vain kopin ovi ja jätettiin mies rauhassa selviämään, nukkumaan kunnes nälkä jalkeille ajaa. Mutta kun Tampereenkin poliisilaitoksella oli nyt päätetty ruveta ottamaan rikollisista, niitä irti päästäessä, sormenpäänjäljet, niin komisarius päätti alkaa nyt tästä Antti Pitkäsestä. Hän puheli poliiseille:

"Kun se sitten selviää, niin painattaa sillä paperille ne sormenjäljet, ennenkuin laskee irti. Niin tuntee sitten kun se taas aikansa kierreltyään tänne uudestaan joutuu."

Ja sitten soitettiin yhä ja yhä uudestaan niistä Jönnin huijauksista metsäyhtiössä ja muualla ja tiedusteltiin, eikö miestä ole jo tavattu. Komisarius ryhtyi nyt järjestämään tuon huijarin, Jönnin, kiinniottoa. Mene tiedä mitä rikoksia sen jäliltä paljastuu. Hän käski ja neuvoi etsiviäänkin:

"Koettaa siltä nyt tuketa kaikki tiet, että ei pääse rajan yli... Lähettää sähkösanoman Viipurin ja Tornion poliiseille ja rannikkokaupunkeihin. Tottapahan sitten pysyy."

Ja niin tukettiin nyt Jönniltä kaikki tiet, eikä hänellä siis ollut enää pienintäkään mahdollisuutta karata siitä haudasta, johon oli menossa.

XIV.

Poliisi Nuutinenhan — se Jönnin ainainen kantaja — oli, kuten lukija jo tietää, saanut poliisinviran täällä Tampereella. Aluksi oli hänelle annettu vapaa väliaika yksityisten asioittensa järjestämistä varten. Vasta tänään alkoi hänen virkatoimensa.

Ja omituista kyllä sattui hänen ensimmäiseksi virkatehtäväkseen sen pitkän Antti Pitkäs-vainajan hautaaminen. Se kun, kuten jo sanottu, oli aivan varaton, niin täytyi haudatakin poliisilaitoksen kustannuksella, kun kerran oli sen suojassa kuollut. Nuutinen määrättiin olemaan hautajaisissa läsnä poliisilaitoksen puolesta.

Ja lisäksi sattui niin, että samainen Antti Pitkänen oli Nuutisen lapsuudentoveri, entinen hyvä ystävä, niin vastakkaisille aloille kuin he olivatkin joutuneet: Nuutinen järjestyksen pitäjäksi ja Pitkänen sen rikkojaksi, kohoten siis Pitkänen tavallaan Nuutisen työnantajaksi. Arkku oli jo rattailta poliisikamarin pihalla. Siellä odotti joukko vainajan entisiä tovereita, saattaakseen pitkän Antin hautaan. Heihin yhtyi nyt laitoksen edustaja Nuutinen. Hän oli juur-juuri kamariin saapunut, ei siis ollut nähnyt Jönnin tuontia, ei aavistanut Jönnin olevan Tampereellakaan, saati sitten poliisilaitoksen suojassa, vielä vähemmin suorastaan ruumisarkussa, jota saattamaan hän nyt lähti. Hän uskoi jo Helsingissä sanoneensa ikuiset jäähyväiset tuolle ainaiselle kiusanhengelleen Jönnille, jota oli saanut ikänsä kantaa.

Ja kohta poliisikamarin seuduilta pois päästyä ajoi vainajaa vastaan sen morsian, Kourun leski, neiti Riipiön kanssa. Hän ei tiennyt tällä välin tapahtuneista asioista mitään. Agronomikaaan ei ollut ilennyt hänelle niistä telefoonissa puhua. Hän valmisti vain häitänsä.

Mutta kun hän oli hurskasmielinen, oli hän lähtenyt Tampereelle, laskeakseen siellä seppeleen miesvainajansa haudalle. Jumalinen mieli vaati niin tekemään näin kihlajaisaikana. Hän ajoi sitä seppelettä tilaamaan ja joutui siten ajamaan sulhasensa ruumista vastaan. Hän tunsu Nuutisen ja kysäisi siltä, ketä siinä haudataan.

"Erästä jätkää vain", vastasi Nuutinen ystävästensä Antti Pitkäsestä. Morsian ei sen enempää kysellytkään. Hän vihasi jätkiä, ne kun olivat usein, kuleksiessaan, olleet hänen talonsa vaarana. Edelleen ajaessaan hän sen vuoksi puhelikin vainajasta, sulhasestansa, neiti Riipiölle:

"On Herra osunut oikeaan, kun semmoisen pois kutsui. Eikä kunnan miestä."

Hurskaasti hän sen puhui ja hyvässä tarkoituksessa, sillä hänen mielensä oli puhdas sulhasensa vuoksi. Hän vielä jatkoi:

"Minä en ymmärrä semmoisia ihmisiä, jotka unohtavat itsensä ja Herran niin, että rupeavat jätkän kanssa yleensä mihinkään seurusteluunkaan." Hän tunsu ylenneensä rikkaan sulhasensa, kauppaneuvoksen vuoksi, sen morsiameksi jouduttuansa, ja senkin vuoksi hän johtui näin puhelemaan.

Mutta vakaana vaelsi hänen sulhasensa ruumiskuorma hautausmaata kohti, ja hän ajoi toisaalle joutuaksensa tuon sulhon morsiameksi.

* * * * *

No niin.

Se oli tyyni, helteinen elokuun päivä. Ajaja istuksi sevillä arkun päässä, ja Nuutinen käveli kuorman vieressä vakaana, virkapuvussa, miekka vyöllä. Laiskahko koni käveli hiljaa. Nuutinen johtui muistelemaan tätä ystävä-vainajaansa. Mieli kävi vakavaksi. Oli niin kuuma, että hiotti.

Niin saapuivat he jo kaduilta metsäiselle taipaleelle. Saattajat kävelivät jälessä. Torkkuvan ajomiehen päässä oli kehkeytynyt joku laiska puhehalu. Sitä tyydyttääkseen hän lopulta kääntyi taapäin, silmäili pitkää arkkua ja nysä ikenessä lerpallaan arveli:

"On siinä aika pitkä roju... Tää ruumiskirstu." Nuutinen heräsi ajatuksistaan ja puheli vastaan, ilmoitellen:

"Se oli Antti-vainaa pitkä mies."

Ajomiehen päähän jäi kuvastamaan se arkun tuhoton pituus. Hän kuunteli laiskana. Nuutinen jatkoi, kuin toisteli:

"Pitkä, mutta muutoin kunnan mies oli vainaja."

Mutta oitis hän lisäsi:

"Hänelläkin kyllä... tällä arkussa olevalla vainajalla... oli omat pienet vikansa, mutta kukapas meistä sitten ihan enkeli on."

Mutta ajajan päässä kuvastui vain se pitkä arkku. Taas hän silmäsi sitä ja toisteli:

"Pitkä, pitkä on hylky... Siinä sopii jo sorkkiaan oikomaan."

Ja samaa edelleen. Nyt hän arveli:

"Mutta lähtöpä tuo on hänellekin tullut... Vaikka oli niin pitkäksi virunut."

Nuutinen aivan huokasi ystävänsä puolesta ja toisteli:

"Lähtö!... Lähtö tuli... Ei palaa enää se, joka on näille matkoille joutunut."

Ja niin johtui puhe kuoleman vakavuuteen, sitten kuolinasioihin yleensä. Matkan jatkuessa muisti ajomies sanomista lukemansa kertomuksen Jönnin kuolemasta, myrkyn juomisesta. Hän mainitsi siitä Nuutiselle, ihmetellen:

"Oli siinä luja jätkä. Ryyppäsi limonaadipullollisen ja sittenkin vielä kesti yöhön asti. Ennenkuin raajansa luovutti."

* * * * *

Ja silloin alkoi Nuutinen kertoilla, että tuo niin surullisella tavalla kuollut jätkä Jönni Lumperi on hänelle liiankin tuttu. Hän kertoi, kuinka hänkin oli saanut sitä kantaa kesät jos talvetkin, ja lisäsi:

"Mutta nyt on hänkin jo sitten saanut iäisen levon."

Hän puhui sitä vakain mielin, surikin Jönniä, joka oli tuon levon saanut. He saapuivat jo hautausmaalle. Nuutinen jatkoi:

"Muuten kunnan mies oli hänkin... Jönni Lumperi vainaja... Aivan yhtä kunnan mies kuin tää vainaja tässä arkussa... Paitsi että hänelläkin, ukko rukalla, oli se yksi paha vika."

Mutta kaikki hän antoi Jönnillekin anteeksi. Arkkua rattailta ulos nostaessa ja kantoliinoja valmiiksi varatessa hän vieläkin kertoili niistä Jönnin monista kannattamisista. Kantajat olivat jo valmiit, kullakin kantoliinansa pää olalla. Nuutinen varasi omaa liinaansa valmiiksi ja ollen jo valmis nostamaan arkun olkansa varaan jatkoi, lisäillen:

"Mutta nyt sitten ei hänkään, Jönni, enää itseään kannatuta."

Oltiin valmiit.

"No!" komensi Nuutinen, kohautti kantoliinansa ja niin lähti kantamaan Jönniä vieläkin kerran.

"Ne ovat ihmeellisiä yleensä nämä ihmisten retket", puheli Nuutinen siinä kantaessaan ja muistaessaan sekä ystävänsä Pitkäsän että myös Jönnin outoa kohtaloa ja kuolemaa.

* * * * *

He olivat jo laskeneet Jönnin hautaan, ja pappi alotti toimituksensa. Nuutinen paljasti hartaasti päänsä, kun pappi heittää ropsautti arkun kannelle ensimmäisen lapiollisen multaa.

"Maasta olet sinä tullut."

Mutta se arkun kannelle viskatun mullan kolina herätti Jönnin. Hän huomasi olevansa pimeässä. Pähän iski ajatus, että hän on tavallisessa paikassa: poliisiputkassa. Mutta kun hän ei voinut nousta, säikähti hän ja luuli putkassa olevan häkää. Hän luuli olevansa jo pyörreksissä ja siksi ei voivansa enää nousta, ei liikkua. Kahuissaan alkoi hän silloin huutaa:

"Täällä on häkää!... Poliisi!... Poliisi hoi!" karjui hän apua. Kaikki kauhistuivat. Jönnistä tuntui, kuin hän haparoisi ja löisi putkan ovea, kun hän jyskytti arkun kantta ja karjui:

"Pellit auki!... Sukkelaan pellit auki!... Täällä on niin paksu häkä, että sormi ei sierameen sovi!"

"Mitä ihmettä tämä on?" siunaili pappi. Nuutinen oli neuvoton. Jönni aivan raivosi:

"Sukkelaan!... Sukkelaan pellit auki!... Tahi täällä piru ottaa!" karjui hän arkussa kuin peto.

"Se oli valekuollut", hoksasi silloin pappi ja käski haudankaivajan hypätä hautaan ja pujottaa nopeasti kantoliinat takaisin arkun alle, että voi nostaa ylös. Haudankaivaja puuhasikin jo haudassa kuin tulipalossa, pujotteli liinoja. Jönni yltyi jo kiroilemaan, potki "putkan seiniä" ja löi nyrkillä "ovea".

"Saatanan poliisi!" kiroili hän kiukuissaan.

"Elä huuda! Kyllä täältä vielä pääset", komensi jo haudankaivaja liinoja jouduttaen. Jönni siitä vain yltyi ja uhkaili:

"Tiedänhän minä sen, että kyllä täältä, mokomastakin putkasta, aina pois pääsee, vaikka karkaamalla, jos ei ole häkää, mutta nyt on häkää! Kuin helvetissä!"

Mutta jo olivat liinat kunnossa. Nostettiin. Arkku kohosi keinuen, Jönni siitä hätäytyi lopen ja raivosi:

"Se jo keinuu.... Koko selli heiluu jo silmissä!... Poliisi!... Paholaisen laitos koko tämä poliisitalo!" kiroili hän. Saatiin arkku ylös. Tulisella kiireellä väännettiin ruuvit auki ja avattiin kansi. Jönni nousi, silinteri yhä päässä, arkkuunsa istualleen ja katsahdelti kuin älytön. Ensimmäisenä pääsi silloin Nuutiselta karkea:

"Jönni p—kele!... Sinäkö se taas!... Kannatit, ruoja!"

Mutta Jönni ihastui oitis Nuutisen nähtyään.

"Ka!... Nuutinen!" pääsi häneltä. Hän unohti sen ilon takia kaikki, kömpi pois arkusta ja peräsi Nuutiselle oudostellen:

"Mitenkäs sinä, Nuutinen, olet tänne joutunut?"

Sillä ei hän tuon jälleennäkemisilön takia ollut ehtinyt huomata sitäkään, mitä oli ollut tekeillä. Hän jatkoi, puheli Nuutiselle kuin tavallista asiaa viattomasti selittäen:

"Minä tässä vähän... kun sattui sopiva sakki, puliveerasin ja kuittailin olutta, niin ovat tainneet taas minut korjata talteen."

* * * * *

Mutta sitten alkoi asia selvitä. Nuutinen telefoneerasi poliisikamariin, ja siellä tarkastettiin asia ja selitettiin erehdys. Jönnikin sai nyt jo kaikesta tiedon.

"Se olit sinä, Jönni, nyt jo vähällä mennä... Antti Pitkäsän asemesta", ilmoitti hänelle Nuutinen. Jönni oudostui:

"Elä perhana!" kauhistui hän ja peräsi ihmeissään:

"Kehnoko se semmoisen erehdyksen pykäsi?"

Hänelle selitettiin asia. Hän kuunteli kertomusta ihmeissään ja päivitteli:

"No jopa olivat hylty tehdä erehdyksen... Oikean päävirheen."

Hänelle selvisi jo, mikä vaara häntä oli uhannut. Hän käveli haudan reunalle, katsoi jo ihmetellen sen syvyyttä ja koko asiaa, peräsi:

"Ja tuonneko ne aikoivat minut sitten syöstä?"

"Ka... Niinpä sitä!"

Jönni raapaisi niskaansa ja päivitteli:

"Mutta se olisi ollut minulle kolaus."

Ja nyt hän sai kuulla olleensakin jo siellä haudassa ja saaneensa jo ensimmäisen lapiollisen hautajaismultaakin arkullensa.

"Kylläpä oli silloin jo täpärällä", päivitteli hän sen kuultuansa. Hän aivan innostui jo siitä täpäryydestä ja kehaisi:

"Siinä ei olisi enää tarvinnut liikoja laiskotella, kun olisi jo ollut tie ylöspäin tukossa."

Hän syventyi asiaan lopen ja aivan kuin päivitteli:

"Olisi vain vaikka lyhkäisetkään uniluurit vielä ottanut, niin et potkisi enää, ihminen, näillä main."

Hän puuhasi asiassa kuten tavallisessa, otti seipään, mittasi haudan syvyyden ja sylin seivästä sitten mittaillen arveli:

"Hyvästi kaksi metriä syvä kuoppa!"

Kaiken kauhean hän nyt käsitti ja siunaili:

"Sieltä et, ihminen, olisi enää lentoon lähtenyt... Kun olisi semmoinen multakerros päälle mätetty!" Ja viskaten mittaseipään pois hän äkkiä kysäisi haudankaivajalta:

"Paljonko saat tuommoisen haudan kaivamisesta?"

"Ka, siinä viiden markan korvilla", arveli kaivaja vastaukseksi, ja Jönni asiaa punniten arveli:

"No, onhan tuo hyvä palkkakin."

Mutta asiaa tarkemmin punnittuaan hän kuitenkin oikaisi:

"Mutta on siinä tuommoisessa kuopassa kaivamistakin... Niin että ei siitä vielä miljoonapäiväpalkkoja heru."

Ja niin oli hän jo tyyten unohtanut asian ja aherti tavallisia. Poliisikamarista oli luvattu kiireesti lähettää oikea ruumis, Pitkänen. Pappi, Nuutinen ja kaikki jäivät sen tuloa odottamaan.

Jönni oli tyytyväinen pelastumisensa johdosta. Hän tunsu arkun omaksensa, kopisteli jo sitä ja puheli:

"Ostin tuon kojun äsken... Jos häntä sattuisi kuka vielä semmoistakin mööpeliä tarvitsemaan, niin arvelin että myön:"

Nuutinenkin, siinä odotellessaan, pääsi jo puheeseen käsiksi ja kysyi Jönniltä oudostellen:

"No etkös sitä oikeastaan sinäkin, Jönni, jo kertaan kuollut?... Kun siitä sanomissa kirjoittivat?"

Mutta Jönni oikaisi, selitti:

"Se silloin erehtyi tohtori. Se kun ei näy herrojenkaan äly olevan erehtymätön."

Hän kertoi tapauksen ja lisäili kerskaton:

"Mutta kyllä sitä silloinkin jo silmät kiiluivat päässä ja tuppi vain vapisi sielun vyöllä."

Hän aivan yltyi kehumään, kerskuen:

"Siinä kun ihminen seisot ja vapiset kuoleman edessä ja tulet ajatelleeksi, että mikähän piru tässä nyt sielun perii, niin luonto tahtoo vapista, ja kysytään miestä, jos mieli kestää."

Hän eli jo omaa elämäänsä, huolehti maallisesta. Hän kopisteli arkkuaan syrjemmä ja kyseli jo, eikö joku haluaisi sitä ostaa. Hän tarjoili sitä Nuutisellekin.

"Minä itse en sitä mööpeliä enää tarvitse", selitti hän ja lisäili:

"Minä sinulle, tutun kauppaan, möisin puolesta hinnasta... Sata markkaa itse maksoin", valehteli hän. Ei Nuutinen sanonut niin pitkää tarvitsevansa. Tuotiin jo oikea ruumis. Sen arkkua rattailta alas nostaessaan puheli ajomies:

"No tämä ei enää herää. Poliisikamarissa sanoivat, että nyt saatte olla varmat, sillä kylmällä vesisuihkullakin koetettiin virottaa, mutta ei tärähtänyt. Niin että nyt se pitää."

Ja Jönnikin puuhaili apuna arkkua nostettaessa ja puheli vainajasta:

"No, nyt hän pääsee minun vuoteelleni. Viransijaiseksi."

He hautasivat Pitkäsen hartaasti. Jönni lapioi apuna hautaa — omaa hautaansa — umpeen, teki työtä uskollisesti.

Mutta kun hauta oli jo umpeen luotu, pisti hänelle päähän kysäistä:

"Kuka siihen nyt joutui? Minun viransijaisekseni?"

"Se oli eräs Antti Pitkänen", selitti Nuutinen. Jönni aivan hölmistyi kuultuansa viransijaiseksensa joutuneen saman Antin, jolle hän oli aikonut myödä morsiamensa ja joka siis jo eläessään oli ollut tulemaisillaan hänen virkansa perijäksi.

"Vai se pitkä Antti se nyt joutui minun leposijoilleni", ihmetteli hän. Aivan hän heltyi, heitti haudalle n.s. kepeät mullat ja puheli:

"Antti oli kunnon mies. Minkä otti, niin sen täytti."

Mutta mitäpä siinä enää suru auttoi. Hän nosti taas arkun selkäänsä, ja niin lähdettiin paluumatkalle poliisikamaria kohti. Jönniähän täytyi siellä taas asetusten mukaan tutkia ja käsitellä, punnita jos mitatakin. Nuutisen kanssa, sen rinnalla arkkua selässä kävellen, hän jo valmistautui puheisillekin. Arkkua kun tuntui hieman epämuikavalta taakalta, niin tuli ajatelleeksi, että jos olisi rikas, niin ajaisi hevosella, ja niinpä johtui siitä alkamaan, puhellen Nuutiselle äkkiä:

"Miljuneerinä se olisi hyvä elää."

"Ka", tapaili Nuutinen jotain sanoakseen, ja Jönni kehitti ajatuksen loppuun, puhellen:

"Siitä vain tulisi arvelleeksi, että silloin ei tarvitseisi taakka selässä marssia eikä rannassa jatkänä olla, vaan eläisi niin että heliseisi."

Mutta oitis hän unohti nyt miljoona-asiansakin, muisti taas vaaransa, ja siinä arkkua selässä Nuutisen rinnalla astuessaan vieläkin päivitteli, oudosteli:

"Mutta oli, totta vie, jo täpärällä, että ei kokonaan mennyttä!"

XV.

Mutta jatkamme.

Poliisikamarissa herrat tutkivat visusti Jönniä, kyselivät millä asioilla hän vaeltaa.

Mutta Jönni alkoi kieräillä. Ei hän halunnut niin salailla rikoksiansa, mutta kun asia tuntui nololta, kun sanomalehdissäkin sillä ilveilivät, niin ei hän halunnut suoraan puhua, vaan selitteli:

"Oli vain rahoja taskussa, niin yritin, että eikö tuo kieriessään kasvaisi."

Hän selitti, kuinka oli arpajaisissa voittanut kaksituhatta, ja poliisi huomasi asian oikeaksi, ja Jönni nyt selitti:

"Mutta eihän se mitä kasva." Hän rohkaistui, ja kun ne yhä tutkivat, niin hän selitti:

"Arvelin niillä etuilla, että jos nuo miljoonaksi paisuisivat... Kun se kauppaneuvoskin sitä ennusti." Poliisia oikeastaan huvitti Jönnin hurskas usko liikemiesneroonsa. He puhelivat, ja Jönni valitti:

"Se on vaarallista rahojen kanssa liukuksia... Kun olet itse muassa."

Hän tarkoitti oikeastaan sitä, että kun on itse rahojen mukana maailmalla, niin joutuu ne menettämään.

"Kiusauksia kun on näet monta", puheli hän lisäten:

"Niin sitä joudut vähä liiemmästi pölisyttämään ja silloin se on kohta kuitti."

Ja niinpä ei poliisi osannut aavistaakaan, että tuo suurvejari, jota nyt etsittiin, on Jönni. He vain huomasivat Jönnin yrittäneen omilla rahoillansa jotenkuten miljoonaa etuilla, ja Jönni valitteli yhäkin asiaansa ja puheli:

"Se on tiukalla miljoona... Niin iso raha kuin miljoona", selitti hän. Poliisiherroja huvitti yhäti tuo Jönnin vilpiton puuha ja koko Jönni.

"Oli jo tulossa... ihan nenän edessä, mutta sitten nykäisikin ja pyöräytti pois."

Ja herrat kehoittivat Jönniä heittämään kaikki enemmän yritykset. Nuutinen vielä lohdutteli, puheli tosissaan:

"Pitäähän sitä täällä maailmassa olla muitakin. Eikä vain paljaita miljoneereja... Ja ei se siltä ole ihminen sen halvempi Herran edessä."

Ja Jönni alistuikin nyt siihen. Arvelihau vain:

"Ka minäpä vain luulin ja yritin. Kun tuo on muillekin kerran luonnistunut."

Ja niin selvisi asia. Poliisimestarikin hymyili. Hän mielistyi Jönniin, varsinkin kun se ei vaatinut heille rangaistusta niin törkeästä erehdyksestä, virkavirheestä, vaan kuittasi kaiken ilmaiseksi. Juomarahan hän antoi Jönnille, kokonaisen markan.

Mutta samalla ryhtyivät poliisilaitoksen virkamiehet neuvottelemaan mitä tehdä. Tapaus oli heille ikävä virkavirhe, ja hämminki oli suuri. Paras koettaa salata kaikki.

Mutta asiansa nyt selvitettyään nosti Jönni arkun taas selkäänsä ja lähti poliisiherrojen neuvoa noudattaen paluumatkalle Helsinkiä kohti.

"Elä, Nuutinen, pahaa tykkää!" puheli hän Nuutista taas hyvästellessään aivan liikuttettuna ja lisäili:

"Minä annan aina sinulle sen tunnustuksen, että sinä olet oikea mies ja kärsit ja korjaat lähimmäistäsi, silloin kun sille on tarpeen apu."

"Ka... Mitäpä niistä!" heltyi taas tällä eron hetkellä Nuutinenkin ja lisäili:

"Korjasihan se syntinen samarialainenkin Jerikon tiellä ryövätyt ja kantoi majaan. Eikö silloin paljon enemmän me, jotka olemme kristityltä."

Ja jos olisi sopinut, niin heiltä olisi molemmilta aivan kyynel silmäkulmaan kahahtanut, ja he erosivat nyt maailman parhaina ystävyksinä.

Mutta niitä Jönnin murhaajia, huijarijoukkoa, etsi poliisi yhäkin. Nyt ei vielä uskallettu Tampereen poliisikamarista oitis ilmoitella, että Jönni onkin löydetty elävänä. Pelättiin näet jouduttavan syytteeseen virkavirheestä, siitä, että on laitosta hoitaessa osoitettu niin törkeää huolimattomuutta, että on yritetty haudata elävä mies kuolleen asemesta. Siitä olisi joutunut viralta pois. Siispä neuvoteltiin, koettiin keksiä pelastusta, lykätä selityksen julkaiseminen, ja niin sai elävä Jönni nyt yhäkin vaeltaa kuolleitten kirjoissa, ja poliisi etsi hänen murhaajiansa yhtäällä, samalla kun se etsi häntä itseänsä elävien mailla elävänä huijarina, ja hän itse ei tiennyt asiasta mitään.

* * * * *

Tampereella oli äskettäin puhjennut iso lakko. Sen johdosta olivat siellä viinakaupat kiinni. Viinan salamyöjät kiskoivat siis jopa kaksitoista markkaa pullolta, ja kiitti jos silläkään enää sai.

Lisäksi vaivasi Jönniä nyt jo elatuksen murhe. Ei ollut matkaravoja, ei ruokaa. Ainoastaan se poliisimestarin antama markka taskussa, sekin vain hetken. Nyt ei mitään. Ruumisarkkua ei huolinut kukaan.

Hän joutui siis pieneen pulaan. Matkarahat ansaitaksensa hän etsi jo työtä, oli valmis rikkuriksikin. Hän ilmoittautui työnvälityskonttorissa, ja kun puuseppä Pirinen oli sieltäkin tiedustellut väkeä, niin lähetti konttori Jönnin oitis Piriselle työhön. Mutta kun hän oli sinne matkalla, tuli vastaan Tampereen maaseurakunnan haudankaivaja. Se ei tuntenut Jönniä, kun Jönni oli haudattu kaupungin hautausmaahan. Hänenkin väkensä oli lakossa, ja työllä oli kiire. Varsinkin se Rinnin pojan Jaskan tilaama Jönnin hauta olisi nyt pitänyt saada kaivetuksi, sillä huomiseksi oli tilattu ja huomenna olivat hautajaiset.

Ja niinpä hän alkoikin värvätä Jönniä rikkuriksi haudan kaivuun. Jönni esteli, ilmoitti jo lupautuneensa Piriselle, mutta haudankaivaja alkoi vaatia ja tahtoa ja selitti:

"Tällä työllä on kiireempi kuin Pirisen. Kesäaikana rupeaa ruumis mätänemään."

Ja silloin Jönni suostui, lähetti vain Piriselle sanan, että hän tulee myöhemmin, ja puheli haudankaivajalle:

"Pitää sitä kuollutta semmoisessa kiireessä auttaa. Kun on jo mätänemistilassa."

Hän oli oikeastaan iloinen, kun sai nyt puutteessa ollessaan työtä, ja puheli siinä kaivaessaan haudankaivajalle:

"On se hyvä, että rikkaita kuolee... Saa toki köyhä haudankaivussa työtä."

Hän puhui sen kiitollisin mielin ja aherti nyt tuona rikkaana työnantajanansa ja sen köyhänä työntekijänä samalla. Hän kaivoi kuin karhu ja jatkoi puhelua, selitellen:

"Sillä rikkaan velvollisuus on antaa köyhälle työtä." Hän puhui työansioista. Ja kun oli lakko eikä oltu edeltäpäin sovittu kaivupalkasta, niin hän alkoi nyt johtaa keskustelua semmoiseksi, että haudankaivaja heltäisi ja maksaisi hänelle hyvän palkan. Hän alkoi laajalti, lapioi ja ensi otteeksi puheli:

"Mutta työnantajan on teetettävä hyödyllistä työtä... josta on vielä toivo. Maatöitä ja semmoisia." Työnantajaa, s.o. omaa itseään, hän koki panna pussiin, hellyttää sen liikojakin maksamaan.

"Ka", myönsi haudankaivaja, ja Jönni teki voimalla tuota hyödyllistä maatyötä, "josta on vielä toivo" ja jota hän työnantajana itsellään, työnpuutteeseen joutuneella, teetti. Hän koki johtua siihen kipeään palkka-asiaan ja jo alkoi:

"Ja palkkaa maksaessa ei pidä työnantajan pussin suuta kiinni kuroa."

Runsaasti pitää maksaa, hän puheli. Hän puhui sitä jo aivan tosihartaudella, kuin raamatun mies. Tietämättä itse olevansa tuo samainen työnantaja hän koki pehmittää sen sydäntä Herran Sanalla puhellen sille haudankaivajan välityksellä:

"Sillä mihinkäpä sitä työnantajakaan säästäisi? Että työntekijällensä väärä palkan maksussa tekisi."

Se oli jo tosijumalisuutta, vaikka sen siemenenä olikin ollut kavaluus: halu pettää työnantaja, oma itsensä, pehmittämällä sen sydän. Hän lisäsi siitä työnantajasta:

"Ei sitä hankään täällä iäistä asuntoa ja majaa rakenna. Niin että mitä sitä tavaraa säästää."

Ja hurskas haudankaivajakin kiintyi Jönnin raamatulliseen puheeseen. Jönni selitteli talousoppiaan edelleen, puhui toistamiseen siitäkin, että rikkaiden pitää antaa köyhille työtä, mutta viisaasti: teettä

hyödyllistä maatyötä. Ja silloin haudankaivaja, kirkollisena miehenä, tuli siitä maatyöstä sanoneeksi:

"Ka maatöihin hän se Herra lähetti tuhlaajapojankin... Kun se menetti miljoonan... Vaikka ei ollut sitä ansainnut."

Ja Jönni myönsi sen, jatkoi maatyötänsä ja puolusteli nyt tuhlaajapoikaa, puhellen siinä kovasta työstä:

"Mutta hänen ei olisi silloinkaan pitänyt lannistua elatuksenmurheesta eikä maltaa mieltänsä... Sillä parempi on tyhjä vatsa kuin murheellinen mieli."

Ja niin kaivoi hän iäistä asuntoa itsellensä. Kaivoi omaa hautaansa, kaivoi sitä kiireesti, pelastaakseen ruumiinsa mätänemiseltä. Hän loi multaa hiki hatussa kuin karhu, syveni yhä syvemmä kuoppaan. Kymmenen markkaa hän oli itse sen kaivusta silloin maksanut, kun rahat lähetti, ja ansaitsi niistä omistansa nyt toki työllään neljä markkaa takaisin.

"Selvitäänhän sitä asiassa ilman lakkoakin", puheli hän vielä noita palkkarahoja saadessansakin, jatkoi äskeistä puhettansa työnantajain ja työntekijäin välisistä oloista, puhui rahastakin, selitti nyt talouspolitiikkaansa puhellen:

"Kun meillä on työoloissakin viisas politiikka työnantajan ja -tekijän puolelta, niin se käy samaan pussiin... Eikä toinen petä ja sorra toistaan." Haudankaivaja myönsi sen todeksi, sillä lakko suututti häntäkin, ja Jönni vakuutti:

"Minä olen aina tasapuolinen asiassa... Niin että en tässäkään asiassa astu toisen enemmän kuin toisenkaan varpaille, en työnantajan enkä -tekijän."

Ja vasta nyt hän johtui ottamaan selvää tuosta työnantajasta. Haudankaivaja kun näet ihmetteli että: "pianpa se valmistui", niin hän hikisenä vastaili:

"Koin jouduttaa, ettei ennättäisi ruumis mädätä... Kun sillä sanoit niin kiiruun jo olevan."

Ja nyt hän uteliaana jo kysäisi:

"Kenenkäs tähteet ne tähän nyt pannaan?"

"Ka", vastaili haudankaivaja, selittäen: "Kuuluu, kuolleen eräs jätkä... Kuuluu eläneen syntistä elämää ja joutuneen sen uhriksi. On suullaan juonut itsensä kuoliaaksi." Hän tarkoitti sitä Jönnin myrkyä, juomista. Ja kun Jönni ei sitä tiennyt ja halusi sanoa sanan haudankaivajankin mieliksi, niin hän arveli:

"Kylläpä oli sitten oikea roikalejätkä." Hän kun ei osannut arvata, että se roikale on hän.

"Ka", myönsi hurskas haudankaivaja ja ilmoitti:

"Jönni Lumperi sen nimi kuuluu olleen."

"Häh", ihmetteli Jönni hölmistyneenä, mutta haudankaivaja selitti:

"Rinnin poika sen kävi jätkän huoltajien puolesta tilaamassa. Kuuluu kuolleen myrkkyyneen."

Asia selvisi Jönnille, mutta hän itse sekoittui ja selitti:

"Minä olen itse se sama jätkä."

Mutta nyt sekoittui haudankaivaja, ei ollut uskoa ja peräsi:

"Mitenkäs sinä sitten vielä haudankaivutöissä pärjää?"

Ja Jönni koki selittää:

"Se oli vain pieni mulkkaus... Hautasivat minut Antti Pitkäsén sijasta kaupungin hautausmaahan, mutta sain toki vielä ajoissa pellit auki ja niin toki pelastuin iäisestä elämästä."

Haudankaivaja luuli häntä hulluksi, tai sitten ilvehtijäksi, ja ihan vihasteli:

"Mitä sinä joutavia puhua tököttä! Kuolema on vakava asia."

Mutta silloin saapui paikalle kaupungin hautausmaalta mies, joka oli nähnyt Jönnin hautaustoimitukset ja puheli:

"Ka täälläkö on tää on tuokin Jönni... Joka piti Antti Pitkäsén hautaa vuokra-asuntoon. Ja sitten nousi ylös."

Ja niin selvisi asia haudankaivajallekin, ja hän siunaili Luojan viisasta järjestystä, joka pelastaa vielä haudastakin. Ja kun hän sitten silmäili Jönnin tuhattoman tervettä olemusta, niin hän uskoi, että se ei ole vielä mätänemistilassa, ja silloin hän Jönnillekin puheli:

"No... Kyllä nyt ei olisi ollut ruumiisi mätänemisen vuoksi kiirettä. Sillä ennen tää hauta mätänee, ennenkuin noin terve ruumis."

Mutta Jönni istuksi hautansa reunalla puupölkkyllä mietteissänsä. Hänestä oli tämä kaikki niin kovin ihmeellistä, että ei tiennyt mitä ajatella, mitä sanoa. Tuskin hän kuuli enää haudankaivajan puhettakaan ja heräsi vasta kun se häneltä peräsi:

"Vai mitä?"

Siitä hän heräsi ajatuksistaan ja puheli vakaana:

"Sitä minä tässä vain arvelin, että jos kuka tuohon kuoppaan joutuu, niin sille eivät enää pulukyyhkysset kujerra."

Ja hurskas haudankaivaja heltyi hänelle ja puheli:

"Se on Herra sinulle armonsa osoittanut. Hän avasi haudan, ja niin sinä heräsit ylös kuolleista."

Jönni kuunteli sitä kaikkea, kuten oli aina Helsingissä kuunnellut hautauskellojen raskaasti kumahtelevaa soittoa. Hän laski retkiänsä, muisti miljoonapuuhan ja johtaneen hänet näin täpärälle, lähelle kuolemaa, ja puheli vakaana:

"Se on miljoona kaksiteräinen ase... Kun sitä lähdet liikuttamaan, niin se voi panna miehen omaa kuoppaansa kaivamaan ja sanoa että: pankpruutti... Pankpruutti ja vararikko."

Ja hän lähti hyvin vakaana hautausmaalta ja niin ohjasi kulkunsa puuseppä Pirisen luo. Oitis hänen poistuttuansa saapui hänen hurskas morsiamensa Kourun leski neiti Riipiön seurassa laskemaan seppeleensä miesvainajansa haudalle. Sen hauta oli aivan tämän hänen sulhasensa Jönnin avoimen haudan lähellä. Hän teki toimituksensa, pysähtyi katsomaan sulhasensa hautaa ja puheli mieli vakaana neiti Riipiölle:

"Puolisonkohan lienee vaiko isän Herra joltain kutsunut? Kun on hauta avoin."

Sillä ei hän sulhasensa asioista vieläkään mitään tiennyt, vaan valmisti häitänsä. Hän oli hurskaan morsiamen mielialalla ja jatkoi vainajasta, jota hauta odotti:

"Herra on armossaan tehnyt hänestä iäisen sulhon."

Ja niin hän poistui, iäisen sulhon morsiamena, odottamaan ja valmistamaan häitänsä tuon samaisen iäisen sulhon kanssa.

* * * * *

Ja Pirinen odottikin jo Jönniä. Jönni työntyti työhuoneeseen, selitti asiansa.

"Olin välillä maatöissä", peitteli hän sitä oman hautansa kaivamista, samalla selittäen viivästymistensä. Pirinen, ollen työpuuhissa ja työkomennossa, mittaili miestä silmälasiansa takaa epäilevin katsein ja kysäisi:

"Osaatkos sinä tehdä työtä? Näytät vähän siltä."

Siltä, että et osaa. Eläissään pidellyt, mutta sittenkin otti Pirinen hänet ainakin koetteeksi, vieläpä juuri tuon Jönnin rehellisen tunnustuksen vuoksi. Nimeäkään edes kysymättä hän pani miehen tekemään sitä omaa hautaristiänsä. Samalla hän puheli:

"Se tulee jätkän haudalle. Niin että ei sen tarvitse häävi olla. Kunhan on vähän sinnepäin."

Eikä Jönnikään kysellyt sen enempiä tuon jätkän nimeä tai muuta, ja ei Jönni kerskunutkaan, ilmoitti rehellisesti, että ei hän ole höylää niin joutui hän nyt jo vainajana tekemään omaa hautaristiänsä. He sopivat urakkapalkan. Viisi markkaa lupasi Pirinen maksaa.

Ja tulikinhan siitä jommoinkin, varsinkin kun mestari itse autteli. Kun risti oli valmis, tarkasteli Pirinen sen visusti ja alkoi tavallaan moitiskellakin puhellen:

"No!... Ei siitä todellakaan erin häävi tullut." Mutta Jönni luuli hänen sillä moittimisella aikovan tinkiä palkan alennusta ja riensi oitis vastaamaan:

"Kyllä se jätkämiehen haudalle välttää. Hyvä kun semmoisenkin saa."

Mutta Pirisestä se tuntui aivan jumalattomuudelta, moinen ynseys kuollutta kohtaan, ja hän ihan nuhteli Jönniä.

"Ihminenhän se on jätkäkin kuoltuansa", puheli hän vakaana, ja Jönnikin siitä nöyrtyi, mutta puolustautui toki, selittäen:

"Mutta ei sitä jätkäkään sovi tavaraa haudalleen koota. Tai hajoaa miljoona täällä ajassa jo ennen kokoontumistansa."

Eikä Pirinen tinkinytkään alennusta. Hän veti vain hienoa maalia puuhun ja kirjoitti paksuilla kirjaimilla ne tilauksessa määrätyt sanat: *Tässä lepää satamamies Jönni Lumperi j.n.e.* Kun kaikki oli valmis, käski hän Jönnin viedä tuon ristin hautausmaalle ja kysyä haudankaivajalta hautaa. Hän neuvoi:

"Näytä vain tämä ristin kirjoitus ja kysy, missä on semmoisen jätkän hauta, ja kun löydät, niin pystyt siihen. Sano vain, kun kysyy nimeä, että: lue tästä", toisti hän vieläkin varmuuden vuoksi, tökäten sormellaan kirjoitukseen, ja katsoi silmälasiansa ylitse siinä työtamineissaan ja jo puuhissaan Jönniä silmiin pitkästi.

Hän arveli Jönnin kuitenkin unohtavan vainajan nimen, jos hän sen sanoin ilmoittaa, ja siksi hän sen neuvoi tuon kirjoituksen avulla. Kirjoitusta taas ei Jönni osannut lukea.

Ja niin lähti hän nyt hautaristi olalla kävellä jutkuttamaan hautausmaalle, pystyttääkseen siellä ristin omalle haudallensa, kooten siten tavaraa haudallensa, vaikka oli sanonut, että sitä ei sovi tehdä, jos mieli miljoona ajassa koossa pitää.

* * * * *

Mutta haudankaivaja itse ei ollut hautausmaalla. Oli vain renki. Jönni näytti hänelle ristin kirjoituksen ja kysyi:

"Missä semmoinen lepää?" Renki silmäili kirjoituksen, ei tiennyt asiaa ja kysyi siis telefonissa hautausmaan konttorista. Ne selittivät hänelle Jönnin omituisen kuoleman. Hän tuli telefoniputkasta ulos ja ilmoitti Jönnille lyhyesti:

"Se nousi jo ylös."

Jönni ei ollut ymmärtää, hölmistyi ja peräsi:

"Häh?" Ja hän koki vieläkin selkeämmin kysyä, peräten:

"Kuka se oli semmoinen hätähousu, jolla oli niin kiire ylösnousta? Että ei malttanut ristiäänkään odottaa?"

Mutta renki oli tavallaan ylpeä arvostaan ja lukutaidostaankin ja ilmoitti:

"Etkö sinä sitä näe? Onhan siinä ristissä selvästi kirjoitettu että: *Tässä lepää satamamies Jönni Lumperi...*" Ja että asia tulisi vieläkin selvemäksi, hän selitti:

"Se on se sama jätkä, joka humalapäissään teki jo yhden huvimatkan sinne pimeyden valtakuntaan."

Ja nyt Jönni hoksasi ja tapaili ihan hämillään:

"Onko tämä asia jo niin pitkällä?"

Ja kun selvisi, että on, niin aivan päivitteli:

"Kato tuota nikkari Pirisen pahusta, kun lähetti minut pystyttämään ristiä omalle haudalleni!"

"Ka", kävi renki jo välinpitämättömäksi ja lisäsi:

"Sittenpä hän olisit tiennyt, että se on... Kun olisit omin käsin sen pystyttänyt."

Mutta Jönni nosti taas tavaran olallensa ja lähti kantamaan ristiänsä. Hän kantoi sitä halki kaupungin Pirisen asuntoa kohti. Joukko katupoikia yhtyi takana seurueeksi. Heitä huvitti tämä omituinen ristiänsä kantava mies. He kulkivat liutana jälestä ja lukivat ääneen ristikästä sen taaksepäin, heihin päin käännettyä kirjoitusta: *"Tässä lepää satamamies Jönni Lumperi. Kuoli Herrassa ja lepää Rauhassa ylösousemiseensa asti."*

Kun hän palasi Piriselle, asetti hän ristin seinää vasten ja ilmoitti:

"Tämä olikin minun risti."

Pirinen katsoi häneen ihmeissään. Mutta nyt hän hoksasi jo kuulleen vihiä siitä, että poliisit olivat olleet erehdyksissä vähällä haudata maailman terveimmän elävän miehen kuolleen asemesta. Oitis selvisi hänelle asia, ja hän peräsi ihmeissään:

"Häh?... Vai sinäkös se olitkin se sama Lumperi?... Joka nyt jo: lepää Rauhassa ylösnousemiseensa asti?" Jönni myönsi sen, tunnusti jo levänneensä Rauhassa ja lisäsi:

"Mutta onneksi tuli vielä sille armovuodelle aikoinaan keyri... Niin että pääsi vielä rokuliin."

Mutta ei Pirinen ottanut häneltä ristiä pois, vaan lupasi:

"Vie veikkonen koko ristisi hiiteen!... Eläkä nyt vasta enää syntiä tee, niin että joudut toistamiseen semmoiselle tielle." Hän suhtautui jo Jönniin aivan osanotolla ja puheli hänelle vakavana:

"Se on Herra sinut kuolleista herättänyt. Elä nyt enää riko." Jönni oli jo heltynyt koko asiasta ja Pirisen hurskaista neuvoista ja oli vakaalla mielellä. Pirinen nyt lohdutteli, puheli hurskaasti:

"Herra kyllä armossaan johtaa meille kuolemankin elämäksi ja hyödyksi."

"Ka", myönsi Jönni ja huomattuaan Pirisen puhuneen oikein hän vilpittömästi puheli:

"Olihan siitä sekin hyöty, että sai nyt rahan puutteeseen satuttuaan työtä... Niin haudankaivussa kuin ristityössäkin. Niin että ei siinä Herran armossa vikaa ole."

Se tuli aivan kuin itsestään rehellisenä tunnustuksena, kiitollisuudesta, kun oli työtä saanut. He erosivat hurskain mielin kumpikin, ja Jönni lähti nyt kantamaan ristiänsä, ensin yömajaan ja sitten sieltä Helsinkiänsä kohti. Yömajaan risti olalla rientäessään hän kohtasi ajuri Purusen, joutui sen kanssa juttusille ja selitti:

"Ristiä tässä kannan..."

Ja peitelläkseen, että se on hänen oma ristinsä, hän lisäsi:

"Yksi on joutunut taas ristin alle."

Mutta Purunen oli juur'ikään kuullut vihiä Jönnin äskeisestä kuolleista-nousemisesta, ja kun ei Jönniä tuntenut, niin tuota herännyttä tarkoittaen vastaili:

"Eräs toinen jätkä taas kuuluu äskettäin päinvastoin päässeen ristin alta pois."

Mutta ei Jönni sitä ymmärtänyt, ja niin he erosivat.

Se yömaja, johon Jönni nyt yöpyi, oli niiden hänen "murhaajiensa" salainen piilopaikka, sillä he olivat liitossa sen isäntäväen kanssa. Kun heidän oli täytynyt asiointensa vuoksi hiipiä Tampereella käväisemään, olivat he piiloutuneet samaisen isäntäväen kamariin. Sieltä heitä ei voinut poliisi etsiä.

Ja sen kamarin viereiseen kojuun sijoittui nyt Jönni tavaroinsa, arkkunsa. Hän oli jo riisuutunut paitasilleen ja valmistautui levolle.

Mutta salapoliisi Hytinen, joka etsiskeli sekä Jönniä että Jönnin murhaajia, veti tavallisesti nuottaa yömajoista. Siellä hän löytäytyi tutuksi epäiltävien henkilöiden kanssa, urkki niiltä asioita kavalilla puheilla ja oli siten vetänyt jo monet oivat apajat.

Ja nyt työntyivät hän Jönnin kojuun ja herkesi tuttavaksi, alkoi puhella. Mutta kun hän huomasi Jönnille olevan niin vakavat matkatavarat kuin ruumisarkun, ei hän sitä epäilytkään veijariksi. Luuli vakavaksi isäntämieheksi, varsinkin kun pukukaan ei nyt näin paitasillaan ollessa herättänyt huomiota. He juttelivat yhtä ja toista.

"Ruumiskirstun tässä ostin... Sitä aina tarvitsee semmoistakin soutovenettä", puheli hän Hytiselle. Ja Hytinenkin kävi moisesta asiasta vakavaksi ja puheli:

"Ka niinpä sitä... Itsekunkin täytyy siinä veneessä kerran purjehtia."

Ja hän joutui kuin johtuikin puhelemaan siitä asiastansa, siitä, että ajaa takaa veijareita:

"Erästä suurhujaria ja sitten erään jätkän tappajia", puheli hän. Hujarijoukko kuuli joka sanan ohuen seinän läpi. Eivät he aavistaneet murhaamansa Jönnin siellä olevan, mutta Hytisen he tunsivat äänestä ja kuuntelivat hiljaa kuin hiiret. Hytinen kertoi siitä suurrosvosta — Jönnistä — että se on tehnyt kepposiaan Ruotsissa ja jos missä, Oulussakin, ja yritellyt täälläkin, joten siis Jönni ei mitenkään

osannut aavistaa, että se on hän, sillä ei hän ollut Ruotsissa eikä Oulussa käynytkään.

Ja miten olikaan, niin Hytinen mieltä Jönnin rehelliseen olemukseen niin, että lupasi hänelle osan palkkiosta, jos hän voi antaa edes jotain luotettavaa vihiäkään noista etsittäväistä. Suurrosvosta — s.o. Jönnistä — hän lupasi antaa viisikymmentä markkaa ja huijarijoukosta — Jönnin murhaajista — kymmenen. Hän selitteli tuon huijarijoukon tuntomerkit, mutta ei Jönni siitä selityksestä huomannut, että joukko on sama, joka hänet murhasi. Sen jälkeen selitteli Hytinen sen suurveijarin — Jönnin — tuntomerkit, sikäli kuin koskiyhtiö y.m. olivat kertoneet. Hän selitti:

"Iso jättiläinen... Oikea härkä. Ja ulkomuodoltaan enemmän eläimen kuin ihmisen näköinen."

Tiesi sen. Hän jatkoi, haukkui:

"Arka ja siisti mies jo säikähtäisi, jos niin julman näköinen rosvo vastaan tulisi. Ja syö, kuuluu, kuin keho."

Jönni kuunteli vakavana kuin härkä. Hytinen kertoili tuon suurhuijarin urotöistä Oulussa, ja Jönnistä ne tuntuivat muistuttavan hänen omia puuhiaan täällä. Hän alkoi kiintyä asiaan. Kävipä jo kateelliseksi, kun kuuli tuon toisen onnistuneen kaupoissaan hyvin, ansainneen miljoonia, ja hän itse oli vain menettänyt. Hän kuunteli vaiti. Nyt Hytinen kertoi:

"Ruotsissa on myönyt valtion maita miljoonalla, Oulussa ne isot Riettukosken tehtaot ja lisäksi taloja ja jos mitä vierasta ja niin on kieraissut kaksi miljoonaa."

"Vie saakuri!"

Jönni huudahti sen ihastuneena ja kateellisena samalla. Hytinen innostui, huudahteli:

"Suurrosvo! Oikea miljoonarosvo!"

Jönni mietti vakaana.

"Vai mitä, isäntä?" peräsi Hytinen.

Ja silloin Jönni ikäänkuin heräsi ja ilmoitti:

"On sitä miestä lykstänyt!... Kun kieritti kaksi miljoonaa ihan vieraalla!"

Ja hän aivan masentui omasta huonosta onnestansa ja puheli kateellisena, alakuloisena:

"Minä taas vaikka miten vuovaan, niin ei luonnu. Takapakkia vain antaa."

Hän puheli sen lapsen herttaisella kateudella. Harmitti se, kateeksi kävi, kun toista oli onnistanut ja itseään ei. Kun masentunein mielin hän jatkoi, selitti:

"Minä tässä äsken löysin koskia ja jos mitä." Hän puheli niistä mieliala maassa, jatkaen:

"Yritin äsken isoja kauppoja ja vuovasinkin sekä puutavaran että vesivoiman päälle, mutta ei vain lykkätykö lykännyt."

Ei. Huonosti oli kaikessa onni pidellyt.

"Ei jäänyt muuta kuin risti kantaakseni", nurkui hän osaansa. Hytinenkin hänelle heltyi. Mutta ei hän näissä hänen vilpittömissä puheissaan, koskien ja muiden löytämisissä, hoksannut sen etsimänsä asian piilevän eikä hän ollut Jönnille noista hänen asioistansa puhunutkaan, joten siis Jönnillä ei yhäkään ollut vihiä, että hän itse on tuo kadehtimansa miljoonarosvo. Kaikki oli häneltä mennyt. Arkku ja risti oli enää jäljellä.

Mutta sitten muisti hän toki ne Liisansa tuhannet, ne kaksikymmentä luuloteltua. Olivathan ne jäljellä. Hän sai niiltä toivoa ja puheli:

"Mutta minulla... vaikka onkin paljon mennyttä... on toki vielä kaksikymmentätuhatta kontanttia."

Seinän takana urkkivat huijarit, ne Jönnin murhaajat, kuuluivat sen. Kaksikymmentätuhatta. He hoksasivat siinä olevan heille rikkaan isännän kynittäväksi.

"Siinä on rasvainen lintu", supisi jo Antti Tanakka toisille, ja he alkoivat miettiä koukkua. Hytinen teki jo lähtöä. Hän puheli sanasen siitä murhatusta jatkästä, Jönnistä, puhellen:

"Se jätkä kuuluu jo haudatun... jonka ne murhasivat."

Ja Jönni oivalsi nyt asian. Hän luuli Antti Pitkästä siksi murhatuksi jatkäksi ja ilmoitti:

"Kyllä minä tunsin sen."

"Soo!"

Hytinen kiintyi siitä asiaan, peräsi tuntomerkkejä kysyen:

"Minkä näköinen tuo oli ulkomuodoltaan?"

Ja Jönni selitti:

"Ulkomuodoltaan oli oikein kunnan mies." Hän muisteli Anttia, tuttavuuttaan sen kanssa, ja puheli:

"Viinojakin kerran ryypittiin yhdessä, ja miehessä ei ollut vikaa."

Ja oitis johtui hän siitä muistamaan nykyisen viinakiellon, ja puhe kääntyi siihen. Jönni olisi halunnut niillä ristinsä teolla ja hautansa kaivamisella ansaitsemillansa markoilla ottaa ryypyn ja valitti Hytiselle:

"Nyt ei saa mistään."

Mutta telefoonissa kutsuttiin Hytistä kotiinsa, ja niin oli jo pakko erota. Hytinen vakuutti vieläkin maksavansa luvatus palkinto-osuuden, ja Jönni alkoikin jo miettiä salapoliisiksi antautumista.

* * * * *

Hytisen poistuttua alkoivat huijarit onkia Jönniä saaliikseen, luullen häntä yhäkin rikkaaksi isännäksi, se kun olikin kehaissut itsellään olevan kaksikymmentätuhatta. Mutta puheille ei sopinut mennä, sillä käytävässä oli aina ihmisiä. Voi joutua kiinni.

Mutta he keksivät keinon. Kuultuaan Jönнин olevan viinan puutteessa koputtivat he seinään ja kysyivät:

"Isäntä hoi! Haluaisitko sinä ostaa viinaa?"

Jönni myönsi. Huijarit ilmoittivat:

"Meillä on."

Jönni ihastui. Miehet silloin selittää kuiskivat:

"Mutta sitä ei uskalla täällä myödä."

Ja he neuvoivat:

"Tule Hämeenlinnaan vievää tietä myöten. Toisen virstapatsaan kohdalta poikkea polkua myöten oikealle metsän läpi, niin tulet suoraan palaneen mökin saunalle... Me menemme sinne ja sieltä saat. Tule huomenna puoliyön aikaan."

Ja he lupasivat:

"Saat kahdella ja puolella markalla pullon, ja Tampereella voit sen myödä viisitoista markkaa pullo ja ryypyttäin myödessä ylikin."

Jönni ihastui, lupasi. Hänellä oli viisi markkaa. Voi ostaa kaksi pulloa, ja voitto on niistä 25 markkaa, Ja lisäksi, jos onnistuu sen huijarijoukon ja itsensä sen suurhuijarinkin vielä löytämään, niin on Hytiseltä 60 markkaa taskussa.

Ja niinpä hän huomenna, odotellessaan seuraavan sydänyön tuloa lähteäkseen silloin sieltä metsäsaunalta viinoja ostamaan, käveli ja kierteli torilla ja kaduilla, pitäen silmällä etupäässä sitä suurhuijaria, sitä julman rosvon näköistä miestä. Hän etsi nyt — omaa itseänsä.

XVI.

Mutta nyt alkoi Helsingin prokuraattorinvirastosta kuulua kummia. Pappi, joka hautasi Jönнин, tapasi junassa, matkalla ollessaan, prokuraattorinviraston virkamiehen Pötyrin. He olivat vanhoja

koulutovereja.

Ja niinpä alkoi pappi hänelle jutella tuosta Jönnin ihmeellisestä hautauksesta. Hän puheli:

"Tampereella sattui nyt omituinen ja oikeastaan kamala tapaus."

Joku tervehtijä keskeytti. Siitä eroon päästyään hän jatkoi:

"Niin... Keskeytti siinä tuttava." Ja nyt hän jatkoi:

"Aioin sinulle kertoa siitä tapauksesta... Poliisilaitos kun näet menetteli niin huolimattomasti, että hautasi elävänä erään helsinkiläisen jätkän Jöns Lundbergin... Eli Jönni Lumperin, niinkuin sitä kuuluttiin sanottavan."

Mutta juna pysähtyi silloin asemalle. Papille tuli tulinen kiire poistua. Hän tempoi monia myttyjään käsiinsä, hyvästeli monet tavarat ja mytyt kainalossa kuin tulipalossa:

"No... Terve nyt sitten vain!" Sitä menoaan hän poistui viime tingassa, junan jo liikkeelle lähtiessä.

Mutta Pötyrille jäi kertomus mieleen. Hän ilmoitti sen prokuraattorinvirastossa, ja kun kertoja oli niin luotettava kuin pappi, alettiin oitis tutkia asiaa. Kyseltiin telefoonissa Tampereen poliisilaitoksesta.

"Tämä on prokuraattorinvirastosta", alkoivat he telefoonissa. Komisarius hätäytyi. Hän vastaili kierrellen:

"Se nyt vain niin että... Siinä lie ollut joku pieni erehdys", kieroili hän, ja kun ne yhä vain jatkoivat kyselyä, niin hän lopulta jo aivan kuin tuskastuneena ilmoitti:

"Jaa... Minä nyt en voi sitä tässä pitemmältä selittää... Ennenkuin tulee poliisimestari itse ja sanoo, mitä on vastattava."

Hän sanoi niin, että saisi aikaa neuvotella, sopia mitä on vastattava, miten selitettävä. Mutta se kieräily tuntui prokuraattorin herroista epäilyttävältä. Ilmeisesti piili asiassa rikos.

Ja niinpä antoikin samainen virasto asiassa seuraavan päätöksen:

"Koska on ilmennyt seikkoja, jotka antavat aihetta otaksua, että Tampereen poliisilaitos on tehnyt rikoslain alaan kuuluvan teon sikäli, että se on elävänä haudannut satamamies Jöns Lundbergin, eli myös Jönni Lumperin, ja koska sanottu poliisilaitos on sillä menettelyllään voinut aiheuttaa vainajalle kuoleman, niin katsoo prokuraattorinvirasto oikeaksi, asiaa kaikin puolin harkittuaan, määrätä, että kyseessä oleva vainaja, satamamies Jöns Lundberg, on asian lähempää selvitystä varten Helsingin poliisilaitoksen toimesta ja Tampereen poliisilaitoksen tietämättä, ettei se voisi ryhtyä varokeinoihin rikoksensa peittämiseksi, heti ylös kaivettava ja toimitettava jo monesti mainitussa vainajassa, Jöns Lundbergissa, asetuksen mukainen lääkärin toimittama leikkaus."

"Prokuraattorinvirastossa...", aika ja paikka j.n.e.

Ja nyt sattui niin, että Helsingin poliisiksi oli Nuutisen sijalle tullut Pekka Malinen Kotkasta. Hänet lähetettiin kiireesti Tampereelle toimittamaan tuo haudan avaaminen. Hän ei tuntenut Jönniä, mutta sääli silti miestä, kun kuuli hänen kohtalonsa.

* * * * *

Ja samoihin aikoihin levisi huhu, että ne ulkomailla, Ruotsissa y.m. petkutetut olivat luvanneet tämän tamperelaisen suurhujarin — Jönnin kiinniottajalle puolen miljoonan palkinnon. Olivat olleet varmat, että mies on sama, joka petkutti heidät. Jönni oli kuullut siitä Tampereen jätkiltä, jotka ovat mestareita liioittelussa.

Ja niinpä hän nyt innolla ryhtyi etsimään tuota petkuttajaa eli itseänsä. Siinä puuhassa hän tapasi erään jätkämiehen, Pekka Kopurin. He tutustuivat, ja Jönni kertoili asiansa.

"Etsin salapoliisin apuna isoa syntistä", puheli hän aivan ylpeänä arvostansa. Eikä aikaakaan, niin hän jo pyysi Kopurilta apua, kysyi:

"Jos sinä sattuisit tuntemaan?" Hän luetteli ne Hytiseltä kuulemansa tuntomerkit.

"Jo hahmoltaankin oikea murhamies. Ja syö kuin härkä", selvitti hän asian lopullisesti.

Ja nyt sattui niin omituisesti, että Kopuri oli niiden jätkien tovereita, joiden kanssa Jönni silloin vielä elossa ollessaan ruumiskirstuineen joi ja tappeli metsässä. Ne olivat kuvailleet Kopurille Jönnin ulkomuodoltaan juuri semmoiseksi, kuin Jönni nyt itsekin itsensä kuvasi, ja olivat hänet ristineet

arviolta Jössiksi. Ja kun Jönni, kuten jo tietty, oli heille kerskunut liikuttaneensa miljoonia ja tuntevansa siis kassakaappiasiat, ja Kopuri kun oli sen kaiken heiltä kuullut, niin eikös hänen päähänsä iskenyt se usko, että tuo samainen Jösssi on se veijari.

"Se on Jösssi... Minä olen kuullut siitä", ilmoitti hän oitis. Ja kuultuaan niistä isoista palkinnoista suostui hän oitis Jönniä poliisitoimessa avustamaan, ja niin kulkivat he nyt kahden miehen voimalla, pitivät kaikkia silmällä, kiersivät katuja. Jönni innostui poliisitoimeensa lopen.

"Se on humalapäissään kehunut miljoonan päältä pelanneensa", kertoi Kopuri siitä Jössistä, s.o. Jönnistä. Jönni innostui ja uhkasi:

"Mutta nyt on Jösssi kiipelissä." Tuntui kerrassaan suurenmoiselta toimia poliisina. Siinä kesäkuumia katuja hikipäin kierrellessään hän puheli Kopurille Jössistä:

"Ei se enää meistä pääse."

Hän uskoi salapoliisitaidostaan jo suuria, kuten aina alkava innoissaan tekee, ja jatkoi:

"Taitava poliisi pitää aina lurjuksen itseään likinnä... Ettei se livahtaisi." Sen myönsi Kopurikin oikeaksi, ja aavistamatta, että tällä salapoliisi Jönnillä oli se etsittävä lurjus liikakin likellä, hän lisäili:

"Ainoastaan tuhmahan se etäältä etsii. Lähtee vettä etemmä kalamatkalle... Kun kuitenkin on likempää helpompi löytää." Hän jutteli sitä tavallisella asiaan kuuluvalla hartaudella, ja he syventyivät siinä kierrellessään juttelemaan salapoliisifilosofiaa puoleen jos toiseenkin, ja se kaikki innostutti Jönniä yhäti. Hän jo kehaisi:

"Minä olen poliisiasiaissa ja -fundeeringissa aina sitä mieltä, että ainoastaan se poliisi on oikea, joka osaa pitää lurjuksen likellä, niin että se on tarpeen tullen saatavissa. Niin että on kaikki tavarat tallella kuin kotona."

Ja niinpä etsi hän nyt itseänsä aivan hikipäin. Hän kuleksi torit ja kadut ja piti kaikkia silmällä. Mutta ei vain näkynyt ketään kylliksi roiston näköistä.

Sattui siinä sentään potkaisemaan toisenmoinen onni. Puikurin ukko oli kuollut, ja kun oli lakko eikä saanut haudankaivajaa, niin leski päivitteli sitä Tirkkosen kartanolla. Jönni osui sen kuulemaan, ja kun hänellä itsellään oli maaseurakunnan hautausmaalla tarpeeton hauta, niin hän möi sen leskelle kolmesta markasta ja joi rahat.

Mutta ei se leski kuitenkaan saanut hänen hautaansa, kun ei ollut huomannut ottaa kirjallista todistusta siitä, että oli sen ostanut, ja niin jäi hauta edelleenkin Jönnille, vaikka hän sen olikin jo juonut.

* * * * *

Niissä ahkerissa itsensä etsimispuuhissa ahertaessa tapasi Jönnin se helsinkiläinen poliisi Malinen, joka oli prokuraattorinviraston määräyksestä tullut häntä haudasta pois kaivattamaan ja lääkäriellä leikkauttamaan. Kun ei ollut saanut lakon vuoksi muualta miehiä hautaa auki kaivamaan, etsi hän niitä nyt Tampereen kaduilta. Ei saanut. Kaikki olivat lakossa. Hän oli jo tuskastua.

Mutta lopulta hän nyt tapasi tämän omaa itseänsä salapoliisina etsivän Jönnin ja kyseli hänen toimiansa.

"Eipä tässä mitä", ilmoitteli siitä Jönni ja kertoi:

"Hytinen pyysi apunaan etsimään sitä suurta rosvoa, niin kiertelen tässä nyt muun työn puutteessa salapoliisina sitä veijaria etsimässä", selitteli hän alttiisti ja lisäsi:

"Sitä pitää ihmisen henkensä elatukseksi kaikkinaisissa puuhissa heilua." Mutta kun tuo Jönnin nykyinen työ ei Malisesta tuntunut erin kiireelliseltä, niin hän nyt ehdotti:

"Minulla olisi tärkeämpi ja kiireellisempi työ... Olisi ruumis kaivettava haudasta."

Hän lupasi kymmenen markkaa haudan avaamisesta, ja Jönni, joka oli neljästä kaivanut oman hautansa, ihastui, jätti tuon suurhuijarin etsimisen ja lähti nyt avaamaan sen hautaa — omaa hautaansa. Mennessä hän puheli poliisi Maliselle siitä salapoliisitoimestansa:

"Se on epävarmaa semmoisen veijarin löytäminen meikäläiselle... Mies kun kuuluu olevan niin ovela piilottaautumaan."

Sen myönsi Malinenkin, ja Jönni jatkoi:

"Sitä semmoista suurinta hunsvottia ei arvaa kukaan etsiä sieltä, missä se on."

Totta hän puhui. Ei hänkään ollut arvannut etsiä sitä etsimäänsä suurinta hunsvottia sieltä, missä se oli: omasta itsestänsä. Vieläkin hän kateellisena lisäsi, aivan kehaisi:

"Mutta sen jos löytäisi ja tekisi vaarattomaksi, niin sitä olisi jo ihmisillä rauha."

"Ka. Niinpä se", myönsi poliisi Malinen. He saapuivat jo hautausmaalle. Haudankaivaja oli matkoilla. Hänen tointansa hoiti sijainen, joka ei ollut nähnyt Jönniä, kun se kuolleista heräsi.

"Missähän täällä on se elävänä haudatun hauta?" kävi Malinen sijaiselta tiedustamassa. Tämä näytti Antti Pitkäsén haudan ja puheli:

"Tähän ne ovat sitä yrittäneet."

Ja Malinen viittasi Jönniä tulemaan työhön, ja Jönni alkoi kaivaa itseään ylös haudasta. Vaikka hänellä oli huono muisti, niin hän muisti Antti Pitkäs-vainajan asian ja puheli:

"Näille seuduinhaan se äskettäin Antti Pitkäsénkin haudattiin."

Mutta ei hän osannut luulla, että Antin hauta on juuri se, jota hän avaa. Hän oli siihen etsimistyöhönsä, salapoliisitoimensa johdosta, nyt lopen innostunut, tarttui lapioon ja niin alkoi nyt etsiä itseänsä Antti Pitkäsén haudasta. Hän lapioi ja lapioi ja siinä lapioidessaan innostui taas siinä vieressä vartovalle Maliselle puhumaan etsimisestänsä. Hän alkoi:

"Liisa siinä lähtiessä kun puhui."

Hän muisti eronhetken, jatkoi, kehui:

"Minä sanoin silloin Liisalle että: minä olen kova etsimään."

Malinen kuunteli noin-vain, mitään ymmärtää haluamatta. Jönni kaivoi, etsi itseänsä, puheli:

"Sitä kun ei hellitä, niin löytää", tenäsi hän. Ja hauta syveni.

"Eikö sitä jo löydy?" peräsi Malinen etsittävästä aarteesta, Jönnistä. Kohta kolahtikin lapio arkkuun ja Jönni ilmoitti:

"Jo löytyi... Jo kolahti." Pian paljastui arkku. Hän väänsi sen hartiavoimalla pystyyn haudanreunaa vasten, tarttui arkun alapäähän ja työnteli hikipäin arkkua ylös haudan reunalle. Nostaen siten itseään ylös haudasta haudan reunalle, hän yhäkin sitä rakasta etsimispuhettansa jatkaen nyt, tuon etsityn itsensä löydettyään, lisäsi:

"Joskus voi kyllä etsiessään erehtyä ja löytää väärän, mutta onhan kuitenkin työ toimitettu."

Ja hän nousi nyt itse — jo toistamiseen tuosta samaisesta haudastansa ja lopetti äskeisen puheensa, järkeillen:

"Ja tavaraahan se on vääräkin tavara... Sama tuo siis mitä löytää."

Hän istahti hikisenä arkun kannelle ja puheli nyt poliisi Maliselle tuossa arkussa nukkuvasta:

"Eipä saanut sekään kauan rauhassa levätä."

Ja nyt hän hoksasi jo uteliaana perätä:

"Mitä varten tätä oikeastaan etsittiin? Niin että piti vielä ylös nostaa?"

"Ka", selitti poliisi, ilmoittaen: "Se on vähän hämärä asia. Täytyy leikata, että näkee onko se oikein kuollut."

"Ka. Samapa tuo, mitä varten. Pääasia vain että löytyi. Arkku maanpovesta", tyytyi Jönni selitykseen.

Mutta rattaat jo saapuivat. Jönni raahasi arkun niihin, he ajoivat leikkaushuoneelle, ja siellä Jönni nosti itsensä nyt leikattavaksi. Saapui jo lääkärikin. Malinen oli kyllä tilannut piirilääkäri Tiinusen, mutta kun se aivan inhosi näitä kuolleiden leikkaamisia, ja kun hänen vieraaksensa oli osunut Riihimäen lääkäri Puttilainen, niin hän oli palkannut sen sijastansa, maksanut sille sata markkaa. Puttilainen oli suostunut ilolla. Sadalla markalla voi saada kaksitoista litraa konjakkia.

Sillä vaikka viinakaupat olivat kiinni, suostui Poijari myömään hänelle ne kaksitoista litraa tutun kauppaan. Hän maksoi rahat, paketti laitettiin valmiiksi, ja hän lupasi lähettää miehen sitä noutamaan.

Nyt hän oli jo saapunut leikkaushuoneelle Jönniä leikkaamaan, ja odotettiin vain apumiehen, kaupungin rankkurin Hesa Ruokan tuloa. Siinä odotellessaan lääkäri näki Jönnin, huomasi hänet joutilaaksi, hoihkasi ja käski mennä viemään sen hänen konjakkipaketkinsa Poijarin kaupasta rautatielle ja panna pikatavarana menemään.

"Kysy vain tohtori Puttilaisen konjakkipakettia", neuvoi hän, antoi markan vaivoista ja niin lähetti konjakkiasioillensa saman Jönni Lumperin, jota nyt varustautui leikkaamaan, Jönni sai Maliselta maksun itsensä haudasta kaivamisesta ja varustautui nyt lähteäkseen niillä rahoilla ostamaan metsäsaunalta viinaa, sitten kun oli toimitannut leikkaajansa konjakkiasiat.

Mutta Antti Pitkänen leikattiin nyt Jönninä. Hänen huomattiin kuolleen sydänhalvaukseen, ja lääkäri todisti:

"Että satamamies Jöns Lundberg kuin myös Jönni Lumperi Helsingin kaupungista on kuollut sydänhalvaukseen, sen todistan lääkärivalalla ja tällä valallisella velvoituksella, niin totta kun Jumala minua auttakoon sielun ja ruumiin puolesta."

Aika, paikka ja nimi.

Todistus lähetettiin prokuraattorinvirastoon.

Tampereen poliisiherrat eivät tienneet menoista mitään, neuvottelivat vain mitä vastata prokuraattorinvirastolle ja olivat tuskaisia.

Kunnes sitten saapui poliisi Malinen, ilmoitti tutkineensa asiaa prokuraattorin käskystä ja huomanneensa, että poliisilaitos on aivan viaton.

Se oli suuri riemu. Poliisimestari ihastui Maliseen niin, että kehoitti häntä tulemaan poliisiksi Tampereelle. Malinen suostui ilolla, ja hänet ylennettiin Tampereella oitis konstaapelista komisariukseksi.

* * * * *

Mutta seuraamme Jönnin retkiä.

Olikin jo yö. Hän otti arkun selkäänsä, köyttäen sen nuoravyöllä vyötäisille kiinni, nosti ristin olallensa ja niin lähti yösydännä viinasaunalle.

Ja helposti hän löysikin tien saunalle, joka oli jo pitkät ajat ollut huijarien lymypaikkana. Ne olivat jo ehtineet sinne, löivät korttia ja johtuivat puhumaan asiastaan. Paha omatunto heillä oli, varsinkin kun eivät olleet tahallaan murhanneet. Yön hiljaisuudessa tietysti hiipi semmoiseen mieleen asiaa muistellessa äänetön pelkokin.

Ja juuri sitä aavemaista pelkoa haihduttaakseen he löivät korttia kynttilän himmeässä valossa aivan remuisasti. Puhuivat Jönni-vainajastakin sen vuoksi ynseällä uhmalla.

"Meni kun meni", uhitteli eräs, ja Tanakka lisäsi uhmaavan:

"Ei ilmesty enää!"

"Nakki!"

"Tikki!"

"Pietti!"

"Hei vaan!"

Mutta juuri silloin kiskaistiin ovi auki ja ovesa seisoi murhatun Jönnin kolea hahmo, silinteri päässä, risti olalla ja ruumisarkku selässä. Miehet tyrmistyivät kauhusta.

Ja hetki vain, niin he ryntäsivät suinpäin ovesta ulos, aivan äänettöminä, kauhun lyöminä, ja sitä suoraa metsään, eikä Jönni heistä enää jälkeäkään nähnyt. Metsässä he pysähtyivät, katsoivat.

Mutta kauhu vain yltyi, kun he näkivät haamun yön puolipimeässä yhäkin häämöttävän saunan ovella, nuo peloittavat matkatavarat selässä, ja katsovan heihin päin ja lopulta kumartuvan ja työntyvän kirstuselkäisenä matalasta ovesta saunaan. He syöksyivät pakoon koko metsästä, lähtivät taivaltamaan Hämeenlinnaa kohti.

Mutta Jönni oli heidät tuntenut, tarkasti saunan, löysi pöydälle jääneet korttirahat 49 mk. 95 penniä, korjasi ne taskuunsa, sillä hän piti ne ominansa, kun huijarit olivat häneltä puijanneet monia satoja, ja

etsi viinoja.

Mutta ei hän niitä löytänyt, sillä ne olivat metsässä piilossa. Hän lähti lähimmälle asemalle ja varustautui kotimatkallessa — lopultakin.

Mutta Hämeenlinnassa joutui huijarijoukko oitis kiinni ja teljettiin tutkintoa odottamaan poliisilaitoksen isoon koppiin koko joukko, sillä ei ollut erityiskoppeja, mihin ripotella mies kuhunkin, ja Jönni etsi nyt heitä ahkerasti kuten omaa itseänsäkin ja toivoi saalista heistä.

XVII.

Nyt oli hän siis kotimatalla. Hän oli pannut ristin ja arkun pakaasiin. Arkku olikin hänelle arvokas omaisuus. Ei siitä raskinut luopua. Mene tiedä osuu vielä voitolla myömään. Ainakin saa omansa. Juna, paikallisjuna, meni ainoastaan Hämeenlinnaan asti. Siinä täytyi pysähtyä, odottaa toista junaa. Hän otti tavarat pakaasista, ja niin jäi arkkukin mukaan Hämeenlinnaan.

Mutta Hämeenlinnassa seurustui häneen taas huijareita. Huomasivat Jönnillä olevan rahoja, houkuttelivat hänet juomaan.

Ja niinpä hän nyt ryypiksi loput rahansa, ne huijareilta omistansa saadut. Hän kertoili tovereilleen ihmeellisistä seikkailuistaan. Kun hän kertoili siitä hautauksestaan, niin alkoivat juopottelutoverit kinata ja väittää, että hän on ollut todellakin kuollut ja herännyt ja noussut ylös kuolleista. Aluksi Jönni epäili, mutta lisää humalluttuansa hän alkoi jo taipua hiljaa uskomaan. Juopottelutoverit kun ihan vannonen vannoivat tietävänsä asian niin olevan. Nyt Jönni jo puheli:

"Jokohan tuo on niin, että minä olin jo siellä asti?... Pimeyden valtakunnassa?" Hän muisti, että sitä samaa oli hänelle vakuuttanut sekä hurskas haudankaivaja että jumalinen puuseppä Pirinen.

"Kyllä kai se sitten oli niin. Että se jo haisi iäisyydelle", myönteli hän jo. Ne toverit aivan vannoivat asian niin olevan. Sanoivat ihan poliisilta saavansa todistuksen siitä, että hän oli ollut tosikuollut.

Ja nyt muisti Jönni puhuneensa Hankulle ynseästi ylösnousemuksesta. Hän mainitsi siitä.

"Se oli kosto. Herra näytti, sillä sitä ei saa kieltää", selittivät silloin veijarit. Jönni alkoi jo tosissaan uskoa. Ensin hän uskoi voidakseen asialla ylpeillä, mutta siitä kehittyikin hiljaa oikea usko. Hän pelkäsi Herran todellakin kostaneen hänen ynseät puheensa, näyttäneen, että on se ylösnousemus, vaikka hän sen Hankulle ylpeästi kielsi. Taikauskoinen mieli alkoi hedelmöidä. Tosin hän tuon ylösnousemisensa uskoi rehdisti ainoastaan n.s. heikkoudenhetkinään, s.o. juopottelujensa alkuhetkillä, jolloin mieli oli sekava ja altis ja halu kertoilla ihmeistänsä sen mukainen — kertoilla niistä omiksi nautinnoikseen. Veijarit pitivät häntä puhetuulella, kyselivät:

"Minkälaista siellä oli?"

Ei Jönni ollut ihan selvillä.

"Ei se niin kauheaa ollut kuin luullaan, sillä minä en ollut vielä ihan perillä asti", puheli hän mutta oikaisi:

"Mutta häkää jo oli siinäkin. Ihan päätä pyöräytti!"

Veijarit olivat kauhistuvinaan ja huudahtelivat:

"Mitä sitten, jos joutuu ihan sinne peräsopukkaan!"

Ja samaa pitkälti. Mutta kun Jönni juopui, alkoi hän jo kerskua urhoollisuudellansa, jota oli osoittanut siellä manalassa. Hän kehui:

"Sielu kyllä jo rupesi vapisemaan, mutta minä sanoin sille: Sielu! Ota kuraasia! Ei tämä ole muuta kuin ruunun laitos. Ruunun puolesta vain avataan ilmaventtiilit ja otetaan ulkosalpa ovesta, niin senkuin ota hynttyysi ja käy!" Hän kertoi sitä juopuneen alttiilla hartaudella ja kehaisi:

"Minä aina tiukasta paikasta päästyäni ennustan sen asian oikein."

Niin kehittyi Jönnin taikauskaisessa sielussa yhä ja yhä syvempi usko siihen, että hän on ollut

pimeyden valtakunnassa ja noussut ylös kuolleista.

Ja illalla hänet korjattiin juopuneena putkaan, missä hänet sijoitettiin niiden murhaajiensa viereiseen yksinäiseen pieneen koppiin.

Mutta huijarit huomasivat jonkun sinne tuoduksi ja huomattuaan Jönnin aamusella jo olevan hereillä ja tietämättä taas, että se oli Jönni, ryhtyivät he pyytämään sitä avustamaan karkaamisessa. He naputtivat seinään ja kysyivät:

"Mistä syystä sinä olet siellä?... Varkaudestako?"

"En minä mistään syystä... Viinoja vain ryypiksin, niin väsyin", puhdistautui Jönni tietämättä kuka kyseli. Miehet puolestaan ilmoittivat:

"Meillä taas ei ole mitään syytä täällä olla... Ei humalaakaan." Ja he alkoivat hieroa seinän läpi kauppaa. Lupasivat hänelle sata markkaa, jos hän ensi yönä puoliyön aikaan pujottaa heille kopin pikku akkunan rautaristikkojen läpi tiirikan. Jönni ihastui, lupasi, jäi päiväksi Hämeenlinnaan, hankki viimeisillä penneillänsä tiirikan ja odotti sydänyötä.

* * * * *

Ja nyt sattui omituinen juttu. Punturi oli joutunut Jönnin asioitsemisien takia asioissaan ahtaalle, varsinkin kun oli sitoutunut ostamaan sen kaupunkitalon. Pulassaan hän päätti lähteä Helsinkiin kauppaamaan maatilaansa velkojalleen, sille oikealle kauppaneuvos Lundbergille.

Niin ajoi hän junassa. Hän oli murtunut ja masentunut. Mikko Pukari, hämeenlinnalainen jätkämies, istui hänen vierellensä, vaikka eivät he tuttuja olleet. Punturia tervehti eräs sen tuttu ja rupesi puheisille. Punturi puhui surullisena.

"Helsinkiin tässä olen matkalla", kuuli Mikko Pukari hänen tutullensa selittävän. Ja kun puhe jatkui hitaasti, niin tuttu kysäisi Punturilta:

"Mitäs sinä nyt niin allapäin olet?"

Ja vaivoin selitti Punturi:

"Ka."

Hän puhui kuin taakan alla, lisäili:

"Sotkeennuin siihen isoon huijausjuttuun ja nyt olen helisemässä."

Hän aivan vaikeni, lisäili:

"Ei tiedä mihin hiileen tässä enää puhaiseekaan."

Saavuttiin juuri Hämeenlinnaan, Mikko Pukarin oli poistuttava junasta eikä hän siis ehtinyt kuulla jatkoa. Mutta myöhemmin, kuultuaan kerrottavan tuosta isosta huijausjutusta, hän arvasi, että huijari oli juuri tuo Punturi. Olihan se itse tunnustanut juttuun sekaantuneensa ja olevansa nyt helisemässä. Hän aivan harmitteli, kun ei ollut silloin tiennyt asiaa, että olisi voinut toimittaa miehen poliisiin käsiin.

* * * * *

Mutta jatkamme.

Tiirikan hankittuansa, ja kun oli aikaa, lähti Jönni taas kiertämään ja etsimään lukkojen taakse sitä huijarisakkia, jota hän aikoi tuolla jo taskussaan olevalla tiirikalla sieltä lukkojen takaa pois avustaa. Vieläkin ahkerammin hän kuitenkin etsi sitä suurhuijaria, omaa itseänsä.

Ja eräs jo näyttikin tuolta kuululta veijarilta. Se oli Hesa Ruokka. Sama Hesa Ruokka toimi kaikissa töissä, joihin oli vaikea muita saada, Hän oli lääkärin apulaisena kuolleita leikatessa, toimi rankkurina, jos minä.

Ja niinpä oli hänet haettu lääkärin avuksi Jönniäkin leikkaamaan, ja hän oli sitä sahaillut Jönnin viruessa pöydällä Antti Pitkäsen haahmossa. Nyt hän oli tullut asioilleen Hämeenlinnaan. Jönni hoksasi hänet kadulla. Mies näytti hänestä sen suuren veijarin näköiseltä, ja kun hän ei tiennyt, että se on hänet äsken sahaillut ja leikellyt, niin alkoi hän sitä vaania saaliiksensa, kuleksi jälestä, piti silmällä. Suuret rahat tuntuivat jo olevan kuin taskussa. Hän innostui yhäti salapoliisitoimeensa.

Mutta Hesa Ruokka ei osannut aavistaakaan, että hänen jälissään kummittelee sama Jönni Lumperi

vainaja, jonka hän oli eilen sahaillut ja paloitellut, ja että se vielä kaiken lisäksi kokee saada hänet lukkojen taakse. Hän oli Jönnin leikkauksella ansainnut kymmenen markkaa ja lähti nyt kapakassa ne juomaan.

Ja Jönni seurustui siellä hänen toverikseen ja alkoi urkkia. Hesa Ruokka mieltä mieheen, tarjoili ryyppyjä, ja niin ryyppivät nyt leikattu ja leikkaaja veljenmaljoja, kuittailivat viinana leikkausrahoja.

* * * * *

Ja nyt jo alkoi itseänsä etsivä Jönni taitavilla salapoliisipuheilla urkkia, johtaa miestä koukkuun. Hän kysäisi aluksi:

"Kuka sinä olet?"

Hesa Ruokka mainitsi nimensä. Jönni heittäytyi nyt kavalasti hurskaaksi, puhui synnin kauheudesta ja lisäsi:

"Mutta sitä pelastuisi syntinenkin rangaistuksesta, jos itse rehellisesti tunnustaisi, jos on mitä takana. Sillä armo on suuri."

Eikä Hesa väittänytään vastaan. Hän oli jo hieman juopunut, nauraa hihitti ja myönteli:

"Niin, niin... Sitä pelastuu... Ottipas... Jopas otti", puheli hän omintakeista. Jönni koki olla yhäkin taitavampi salapoliisi ja jatkoi:

"Ja ajallisestakin rangaistuksesta pääsee puolella, jos itse tunnustaa... Niin että jos esimerkiksi tulisi vuosi linnaa, niin pääsee puolella, jos katu ja tunnustaa järkiään."

"Niin, niin... Jopas otti... Oo-ottii!" nauraa hihitti Hesa viatonta iloansa ja katsoa tihraasi suu ja silmät hymyssä Jönniä silmiin.

Ja sitten taas samaa. Jönni koki Herran Sanalla pehmittää sitä suurveijaria — itseään jota hän nyt Hesan hahmosta etsi ja siinä Sanalla paransi. Ja kun hänestä tuntui, että Hesa on jo kypsä tunnustamaan, niin hän kysäisi:

"Et suinkaan sinä ole se miljoonarosvo, joka on Tampereellakin yrittänyt vieraalla tavalla miljoonia kasata?"

Mutta Hesa epäsi:

"Johaän nyt minä!" Ja hän nikotteli ja selitti:

"Minä olen tavallisia hamppareja. Hihi-hihi, hihi", nauraa hihitti hän tihruisena ja selitteli nyt toimiansakin, puheli:

"Eilen sahasin tohtorin apuna yhden täältä rauhaan päässeeseen, niin sain kymmenen, ja sitä tässä nyt solutetaan."

Mutta Jönni epäili. Hän väitti:

"Kun et vain puheillasi armoa kiertäisi?" Ei Hesa sanonut kiertävänsä, ja kun ei aavistanut Jönnin häneltä pahassa mielessä utelevan ja urkkivan, niin hän ryhtyi kertoilemaan tuosta leikkaustoimituksesta, jutteli:

"Jönssi Lumperkki kuuluu olleen mies. Joka paloiteltiin." Jönni ei arvannut, että tuo paloiteltu Lumperkki on juuri hän, ja kun ryyppykset nousivat päähän, niin he kävivät läheisemmiksi ja puheliaammiksi ja Hesa selitteli vainajasta:

"Pieniksi paloiteltiin... Siitä miehestä ei tule enää kokonaista tuomiopäivänäkään." Jönni alkoi jo taipua uskomaan, että on erehtynyt. Mieli kiintyi Hesan kertomukseen. Hän jo kysäisi siitä leikatusta:

"Taisi olla hunsvottimiehiä?"

Hesa selitti, että se seikka ei ollut käynyt lääkärin tutkimuksessa selville, mutta lisäsi:

"Mutta poliisi sanoi, että mies oli tuottanut poliisille harmia. Ja että on siis hyvä, että ei enää kokonaisena kävele." Jönni taipui uskomaan.

"Jouti sitten mennä", ynseili hän jo. Hesan viinat olivat hänelle tavallaan kuin lahjuksia, jotka houkuttelivat hänet asiassa Hesan puolelle, ja kun hän oli kavaluudessaan jumaliseksi tekeytynyt, niin hän sen vaikutuksesta vielä puheli siitä vainajastakin:

"Se on hänkin armon unohtanut... Ei ole muilta etsimisiltään joutanut sitä asiaa harrastamaan."

Se oli oikeastaan häneltä jo vilpítőntä, vaikkapa ohimenevää jumalisuutta. Sillä vaikka hän olikin kavaluudessaan hurskaaksi tekeytynyt, niin eikös sittenkin se hurskaus syventynyt hetkiseksi syvemmäksi, varsinkin kun tuo vakava kuolema herätti sääliä Lumperkki parkaa kohtaan. Ja niinpä hän nyt vielä tuon paloitellun miehen — itsensä kohtaloa päivitteli, puhellen:

"Mutta niinpä saakin mies nyt viimeiselle tuomiollekin tullessaan itseänsä palasina säkissä kantaa."

Se oli jo todellista osanottoa ja hurskautta. Hesakin heltyi ja todisti vainajasta:

"Ka, niinkuin jo sanoin niin... lurjusmiehiä kuuluu olleen mies."

Ja muistaen ne Jönnin äskeiset armopuheet hän lisäili:

"Niin että ei ole todellakaan itse aikanaan tunnustanut ja katunut, että olisi rangaistus-taksvärkistä päässyt puolella."

Niin tuli heistä ystävykset. Nyt Jönni jo selitti asiansa, sen, että etsi salapoliisina tuota suurveijaria. Hän pyysi Hesaa avuksensa. Tämä suostui, ja niin he lähtivät yhdessä. Jönni innostui puhelemaan etsijätoimistaan, palkkioistansa. Hän selitti:

"Yhdestä huijarisakista minulle on luvassa kymppi."

Ja muistettuaan sen tiirikka-satasensa hän puheli:

"Ja toisesta sakista minä ansaitseen pienellä kalulla sata markkaa. Niin että ne kaksi asiaa tekevät jo sata kymmenen."

Ei hän sitä tiirikka-asiaansa sen selvemmäksi selittänyt, mutta ilmoitteli tuon sakin tuntomerkit, sakin, josta hän koki hyötyä kahdella niin vastakkaisella tavalla yhtä aikaa, ja pyysi pitämään sitäkin joukkoa silmällä. Ja kun se tiirikka-asia kuitenkin tuntui hänestä hieman omituiselta, semmoiselta, jota on paras salailla tai ainakin paras siitä ainoastaan hämäästi puhua, niin hän kuin omaatuntoaan rauhoittaakseen ja siltä puolustautuakseen ja samalla asiata hämäällä verhotaksensa lisäili:

"Sitä pitää ihmisen moninaisia toimia... Kun on kerran etsimään ja harrastamaan luotu."

Ja niin etsi hän nyt lukkojen taakse samaista sakkia, jota varustautui sieltä lukkojen takaa vapauttamaan, ja vielä innokkaammin he etsivät häntä itseänsä, sitä paloiteltua Jönni Lumperia. Jönni teki hartaasti työtä, puheli siitä veijarista. Hän koki puheellaan innostuttaa Hesaa työhön ja todisti siitä etsittävästä veijarista, itsestänsä:

"Se tuntuu aina kuin olisi se lurjus jo ihan lähellä, mutta ei sitä vain sen lähemmäksi pääse."

Niin tuli jo ilta. He tapasivat Mikko Pukarin, joka oli kuullut Punturin äskeiset puheet junassa. Ruokka oli Pukarin tuttu. He pysähtyivät juttusille, tulivat selittäneeksi poliisitoimensa, etsivänsä sitä tamperelaista huijaria.

Ja silloin Pukari muisti kuulleensa Punturin sanoneen sotkeutuneensa isoon huijausjuttuun ja oitis ilmoitti:

"Se huijari meni junassa Helsinkiin... Itse puhui toverilleen, että hän on sekoittunut siihen isoon huijausjuttuun ja on helisemässä."

Ja silloin välähti taas Jönnille toivo. Hän varustautui rientämään Helsinkiin veijaria kiinniottamaan, ja niin joutui nyt petkuttaja petkuttamaansa poliisina takaa-ajamaan ja kiinniottamaan. Sen satamarkkasensa hän kuitenkin halusi ennen lähtöään tiirikalla ansaita ja varustautui nyt yön tultua retkille. Ruokalle hän erojaisiksi vakuutti:

"Kyllä se suurin lurjus ei ole nyt etäällä meistä... Se kieppuu jo silmissä."

"Jopaan... Jopaan kieppuu", hykerti ja nauraa hihitti Ruokka saaliista ihastuneena. Jönni jatkoi. Hän lupasi taas Ruokalle osan palkintoa, jos vain auttaa, että saa tuon veijarin lukkojen taakse, ja puheli:

"Kun se on linnassa, niin meidän kelpaa jo elää. Ei ole puutetta eikä vaivaa." Raha kuvasteli taas miljoonina mielessä ja tuntui jo pussissa olevan. Hän kävi aivan runolliseksi. Siinä niitä Hesaa hänen leikkaamisellaan ansaitsemien rahojen loppuja ryyppiessään hän jo alkoi aivan runoilla, puheli:

"Raamatussa puhutaan niistä, jotka turulla soittavat." Se tuntui hänestä ihanalta, se turulla huolettomana soittaminen. Semmoisena sitä oli hänkin ikänsä turulla murheettomana soittanut ja siksi

hän rakasti jätkän elämää, vaikka oli nyt vierähtänyt siitä hetkiseksi pois, ei tosin nytkään itse asiassa pois, mutta kuitenkin näennäisesti pois. Hän jatkoi, runoilien:

"Mutta itseämme meidän ei pidä koskaan kadottaa. Ei etsiessäkään."

Se oli semmoista, jonka voi täydellisesti ymmärtää ainoastaan hän itse. Hän ryyppäsi ja jatkoi:

"Sillä kun meillä vain on henki altis, niin ei sitä silloin kysy mitä sitä etsii, vaan uskoo, että tottapaahan Herra huolen pitää niin, että löytää itsekukin lopulta sen oman ja oikean hautansa eikä joudu toisen tiloille."

"Ka... Herrahan se aina rinnustimen aukaisee, kun on aika ihmisen valjaista päästä", painui ryyppäsiä Hesakin jo hartaalle mielialalle. Jönni heltyi miljoonatoiveistaan ja ruumiinsa leikkuulla ansaituista viinoista ja turulla soittavien huolettomien vapaudesta ja runollisuudesta lopen, ikävöi hyvää Helsinkiään ja puheli:

"Kaikki muu menköön aikanaan... Sekä ruumis että miljoonat, kunhan vain altis henki jää... Niin että emme itseämme kadota."

Ja niin hän erosi leikkaajastansa ja lähti edelleen tuota kadonnutta omaa itseänsä etsimään. Lähti henki alttiina ja niinkuin se, joka huoletonna turulla soittaa.

Ja nyt oli yösydän. Oli pilvistä, puolipimeää. Pohjoisesta tuleva juna lähti kello yksi yöllä. Hän päätti matkustaa sillä, sitten kun on tuon tiirikan satamarkkasesta myönyt. Ollakseen valmis junalle hän nyt puoliyön aikana nosti taas majapaikassaan arkun selkäänsä ja ristin olalleen ja niin kömpi salaa poliisivankilan sovitun akkunalle.

XVIII.

Ja huijarit odottivat. Kun Jönni naputti seinään, riensivät he aukosta tiirikkaa ottamaan.

Mutta taas he näkivät kauhunäyn: taas Jönni arkku selässä ja risti olalla yön pimeydessä hämmöittämissä! He kyyristyivät ja vaikenivat kuin hiiret, ja turhia olivat Jönnin kaikki naputtelut.

Hänen täytyi poistua ilman satamarkkasta. Poistuessaan hän kurottautui ja pisti hänelle tarpeettomaksi käyneen tiirikan hiljaa akkunanreunalle, ristikon väliin. Pelästynyt, kyyristynyt joukko, joka ei uskaltanut katsahtaa sinnepäinkään, ei sitä huomannut, ja niin meni tiirikka turhaan.

Mutta Jönni riensi kirstu selässä asemalle ja sai siellä kerjätyn matkarahat Riihimäelle asti, Tampereella ostettu pilette kun oli juopotellessa kadonnut.

Mutta huijarijoukko oli masentunut. Omatunto alkoi puhua. Jönnin kamala, kolea haamu hämmöitti yhä silmissä.

Ja niinpä he keskellä yötä kutsuivat papin, tunnustivat sille monet syntinsä ja lupasivat tulla hyviksi kristityiksi. Pappi heltyi, lohdutti. Viimeiseksi he tunnustivat sen kamalimman rikoksensa, että olivat murhanneet Jönnin.

"Mutta se tapahtui vahingossa", ilmoittivat he.

Mutta pappi oli jo kuullut koko Jönnin jutun, tiesi miesten olevan siihen syyttömiä ja selitti heille koko asian. Miehet kuuntelivat ihmeissään. Heille selvisi jo sekin Jönnin aaveen arvoitus. He vaikenivat hyvin omituisesti.

"Niin johtaa Herra asiat hyviksi, kun vain Hänen puoleensa käännyimme", puheli pappi lohdutusta. Antti Tanakka oli kuunnellut jo hyvin synkeänä. Pappi selitti murhatusta — Jönnistä:

"Kuuluu täällä Hämeenlinnassa eilen kuleksineen ruumiskirstu selässä, sitä kaupittelemassa."

"Saatana!" kirosi silloin Antti Tanakka synkeänä, itsekseen.

Mutta pappi jatkoi vain omaansa, rauhoitti, lupasi armoa.

"Kun meillä ovat kerran armon avaimet luvassa, niin meillä on kaikki.

Niin vapaus kuin muukin", puhui hän lohtua ja lopuksi kysäisi:

"Vai kuinka, rakkaat veljet?"

"Ka", tapaili siihen Antti Tanakka synkeänä, harmistui ja lisäsi:

"Sitä minä vain tässä arvelin, että olisi pitänyt ottaa mieheltä se tiirikka."

Mutta ei pappi siinä mitään erikoista huomannut, liikutettu kun oli miesten täydellisestä kääntymisestä.

"Jaa kuinka, rakas veli?" kysäisi hän kyllä sitä tiirikka-asiaa, mutta silloin sotki varovainen Tanakka oitis, puhellen:

"Niistä minä vain armon avaimista vertauksilla puhuin. Kun pastori niistä puhui... Arvelin, että olisi pitänyt jo aikanaan ne tiirikat varata."

Ja pappi uskoi ja iloitsi ja puhui armon ja lohdutuksen sanoja.

Mutta hänen lähdettyään kehittyivät sitten asiat Hämeenlinnan poliisilaitoksen vankilassa nopeasti. Kun huijarit olivat jo tunnustaneet ja tulleet kristityiksi, ei heitä erin tarkasti vartioitu. Eivät ne synnintuntoon tulleet kuitenkaan karkaa — niin arveltiin.

Mutta he, kuten lukija kai jo huomasi siitä, että Tanakka kirosi, että olisi sittenkin pitänyt siltä kummitukselta se tiirikka ottaa, olivatkin asiasta oikean tiedon saatuaan paaduttaneet taas sydämensä ja suunnittelivat pakoa. Olikin tilaisuus, kun ei vartioitu.

Ja eivätkös he silloin akkunaa tarkastellessaan huomanneet sitä Jönnin siihen pistämää tiirikkaa. Se oli ilon hetki. Oitis työhön.

Ja nyt he alkoivat äänekkäästi ja hartaasti veisata, jopa väliin ääneen rukoillakin ja anoa armoa. Sillä välin puuhasi Antti Tanakka sillä Jönnin tiirikalla lukkoja ja laitoksia auki. Veisuun ja rukouksen melu esti minkään rapinan kuulumasta ja epäluulon heräämästä. Vanginvartija Huttunen puheli veisuun kuullessansa vartija Tuirulle:

"Kylläpä niistä tuli hurskaat." Ja he uskoivat sen rehellisesti, sillä olihan tunnustus ollut vilpitön ja syy, joka sen oli aiheuttanut, luonnollinen. Ja niin jatkui rauhassa vapautustyö, eikä aikaakaan, kun he jo olivat vapaalla jalalla. Antti Tanakka silloin puheli:

"Ei se pappi todellakaan turhia höpissyt. Kun sanoit, että meillä on vapaus ja kaikki, kun vain ovat armon avaimet käsissä."

Ja he ajoivat Riihimäelle samassa junassa, jossa Jönnin morsian, Kourun leski, matkusti Helsinkiin ostamaan kihlajais- ja häätavaroitansa, sillä hän ei vielääkään tiennyt sulhasensa asioista mitään pahaa.

Mutta huijareita kun nyt ruvettiin takaa-ajamaan, niin heille luettiin suurimmaksi rikokseksi heidän hurskautensa. Luultiin heidän sen keksimällä keksineen päästäksensä sen turvin karkuun, ja vartija Tiipinen puheli ihmeissänsä:

"Ja kenenkähän profeettansa tuo Herra sitten lähettikään heille tiirikan tuomaan?"

Ei sitä tietty. Ei osattu aavistaakaan, että se profeetta oli hurskaan Kourun lesken iäinen sulho, miljoonamies Jönni Lumperi.

* * * * *

Ja nyt sitten Tampereella haudattiin Antti Pitkäsén paloiteltuja jäännöksiä uudestaan. Malinen oli jättänyt sen tehtävän valtuuttamansa Jussi Impisen huoleksi. Ei siitä asiasta ollut silloin Tampereen poliisilaitoksessa sen parempaa selkoa, sillä Malinen ei ollut selostellut asiaa, kun oli luullut kaiken olevan muutoinkin selvää.

Mutta kun lakko yhäkin jatkui, täytyi Impisen pyytää poliisilaitokselta ruumiin kantajia. Sieltä lähetettiin poliiseja, ja taas joutui Nuutinen kantajaksi. Arkkua kantaessa hän haudan luo jouduttua silloin kysäisi Impiseltä:

"Ketä tässä nyt oikein kannetaan?"

Ja Impinen tiesi. Hän selitti:

"Eräs helsinkiläinen jätkäpä se vain on... Jönni Lumperi kuuluu nimeltään olevan."

Ja silloin kirosi taas Nuutinen karheasti ja päivitteli:

"Minä jo pitkin matkaa arvelin, että kunhan vain ei nytkin olisi se paholainen laatikossa!"

Ja kun he laskivat arkun haudan reunalle, niin hän kertoili, kuinka oli ihan samaa Jönniä kantanut, ja kiukuitsi:

"Koskapa tuosta pirusta eroon pääsee!"

Mutta Impinen vakuutti, että kyllä nyt, selitti että Jönni on leikattu. Mutta sittenkin intti harmistunut Nuutinen:

"Kyllä se vielä kappaleinakin liikkeelle lähtee, ja senkuin ala kantaa. Niin että sen miehen kyllä aina etsimättä löytää." Hän kyllä uskoi Jönnin nyt tällä välin oikein kuolleen, mutta sittenkin häntä jo suututti asia.

Kun hän sitten haudalta palasi, tapasi hän Hytisen. Se salaili puuhiansa sen palkinnon vuoksi, mutta vihjaili nyt siitä kuitenkin Nuutiselle:

"Minä etsin erästä aika lintua. Mutta sitä hylkyä vain ei ole helppo löytää ja lukkojen turviin panna."

Mutta Nuutinen oli ärtynyt ja vastaili:

"Minä taas en pääse erästä linnusta eroon... Jos minne kierrät, niin se on ensimmäisenä edessä."

Eikä kumpikaan aavistanut puhuvansa samasta Jönnistä, sillä kukapa olisi voinut luulla ihmisellä olevan kaksi niin vastakkaista löytymisominaisuutta.

Mutta nyt oli Nuutisen lähdeävä virka-asialle Riihimäelle. Siellä olivat Jönnin vapauttamat huijarit tehneet pienen kolttoson.

He näet murtautuivat sillä Jönnin tiirikalla lääkäri Puttilaisen kellariin ja veivät sieltä ne kaksitoista litraa konjakkia, jotka Jönni oli vienyt asemalle sillä aikaa kun Puttilainen itse häntä leikkasi. Kolttosta tehdessään ne vielä puhuivat kerrassaan kauheaa Jumalan ja hänen pyhän Sanansa pilkkaa. Antti Tanakka näet sanoi:

"Saadaan tässä kääntymisen päälle heti ehtoollisviinat." Maksuksi he jättivät ainoastaan sen Jönnin hankkiman tiirikan. Asiasta oli telefoonissa ilmoitettu lääkäri Puttilaiselle itselleen — se kun Jönnin leikkaajaisia juodessaan oli viivästynyt Tampereella — ja Puttilainen pyysi Tampereen poliisilaitosta tutkimaan asiaa. Siihen suostuttiin ja Nuutinen määrättiin matkustamaan Riihimäelle tutkimaan asiaa.

* * * * *

Kun hän oli asemalla lähdössä, tapasi hänet lääkäri Puttilainen. He tunsivat toisensa, Puttilainen oli näet ylioppilasaikoinaan asunut Nuutisen luona. Oli iloinen, kun sai konjakkinsa varkaan etsijäksi Nuutisen. He puhelivat. Puttilainen selitti:

"Leikkasin äsken erään Jönni Lumperi nimisen helsinkiläisen jätkän." Vasta nyt sai Nuutinen tarkemmin kuulla Jönnin leikkauksesta. Puttilainen lisäsi:

"Sydänvika oli ollut miehessä... Sydän oli heikontunut ja tehnyt stopin."

Ja taas heltyi Nuutinen onnettomalle ystävällensä ja puheli hänestä lääkärille vakaana:

"Ka... Hänkin kun rakasti sillä sydämellään tätä maailmaa liiksi, niin ei ihme, että sydän jo väsähti ja toppasi lopulta."

Mutta eivät he junan lähdön vuoksi ehtineet sen pitemmältä jatkaa. Junassa muisteli Nuutinen Jönniänsä, suli hänelle lopen, varsinkin sen leikkauksen takia, ja kertoili toisille asiaa ja puheli:

"Vainaja olisi ollut säälinen mies, jos hänellä ei olisi ollut niin liika hyvä sydän tätä maailmaa kohtaan."

Kuulijoihinkin tarttui vakava mieliala. Muistettiin kuolema, elämän pettävät ilot. Nuutinen jatkoi Jönnistä:

"Oli kuin lapsi... Ikänsä kaiken vain turulla huoletonna soitti. Mutta siellä hän on nyt, vainaja."

Ja hänen surunsa oli syvä, ja niin lähestyi hän Riihimäkeä.

* * * * *

Mutta samoihin aikoihin kerjäili Jönni Riihimäellä matkarahoja Helsinkiin. Eivät tahtoneet ihmiset hänelle antaa, ja hän oli jo allapäin. Seuraan lyöttäytyi Tovilainen, kyseli, puheli. Jönni kertoili etsivänsä suurta veijaria, ja Tovilainen, joka oli kuullut siitä Tampereen huijarista, ihastui ja puheli:

"Se mies oli oikea miljoonamies. Osasi miljoonia pölisyttää."

Hän ihaili miestä tosissaan, tupakoi ja jatkoi, kehu:

"Se oli liikemies! Osasi herrojakin huulesta vetää." Ja taas tuli Jönni kateelliseksi tuolle suurelle liikemiesnerolle ja puheli Tovilaiselle:

"Kunpa Herra olisi minullekin antanut niin terävän partaveitsen päähän, niin en tässä nyt matkalantteja muilta anoisi."

Hän kadehti sitä taas kuin lapsi ja puheli:

"Minulle taas on Herra antanut miljoonamiehen lahjoista ainoastaan sen puolen, että osaan miljoonan menettää. Liikuttaa miljoonaa niinpäin."

Mutta saapui juna. Rumpuliini palasi Viipurista, oli saanut sieltä rahansa irti ja riensi nyt lainaamaan Jönniltä ne toiset tarvittavat sata tuhatta ostaaksensa niillä sitten häneltä sen Isolohkon emätilan. Oli viivähtänyt matkalla ja lähettänyt sähkösanoman, että nyt hän tulee.

Jönnin oleskelu ja olemus oli Riihimäellä herättänyt epäluuloja. Kai se hän on ne konjakit varastanut. Ruumiskirstunsa ja ristinsä oli Jönni vienyt metsään. Häntä pidettiin silmällä ja odotettiin Nuutisen tuloa.

Mutta ei Jönni sitä aavistanut. Hän pyysi matkustavalta Rumpuliiniltakin lanttia. Tämä silmäili häntä tutkivin katsein, sillä hän oli varova, kun oli yli satatuhatta taskussa. Mies näytti epäilyttävältä. Hän jo kysäisi:

"Et suinkaan sinä keljumiehiä ole?"

Jönni epäsi, selitti rehellisesti:

"Tilankauppoja keinottelin, niin lykästi niin taapäin, että solahti kaikki."

Rumpuliini suli miehen kohtalosta.

"Ai-jai-jai", sääritteli hän ja neuvoi, varoitti:

"Tilakeinottelua ei pidä yrittää. Se on vaarallista peliä tuhmalle. Ai-jai."

Hän selitti sitä asiaa pitkälti, osanotolla ja lisäsi:

"Minäkin olen tilanostossa varova... Hy-yvin varova", vakuutti hän heltyneenä, ja kun Jönniltä kysyi, miten hän oli noissa kaupoissa häviöön joutunut, niin Jönni selitti:

"Siinä tuli sekä ostaessa että myödessä pukki."

"Jaa, jaa, jaa", surkutteli Rumpuliini, ja Jönni selitti:

"Jos olisi kaikki käynyt laskujen mukaan, niin minä parast'aikaa riepoittaisin miljoonia, mutta laskuissakin tuli pukki."

"Jaa... jaa, jaa." Pani se Rumpuliininkin arvelemaan näin ison kauppansa edellä, ja vahingoistansa masentunut Jönni jatkoi:

"Sitä olet ihminen miljoonaa hankkiessasi, jos on oikea miljoonaluonto, niinkuin kana: kun toisesta päästä minkä syöt, niin entinen jo toisesta päästä munana muiden suuhun tipahtaa. Ja niin käy kaikki vain läpi kuin kestikievarissa."

"Jaa", mietiksi Rumpuliini hyvin vakavana, kun Jönni vielä selitti:

"Oli kaksikin tilaa taapelissa, mutta sitten tuli pysty."

Ja Rumpuliini heltyi lopen. Hän näki miehen silinteristä ja herrasrokista, että se on parempiakin

päiviä nähnyt. Kun hän itse aikoi ostaa tuon Isolohkon emätilan ja oli lakko ja työväestä puute, niin hän miestä auttaaksensa lupasi antaa sille kymmenen markkaa matkarahoiksi, kehoitti tulemaan ylihuomenna Tampereelle hotellista häntä kysymään ja puheli:

"Minä ostan silloin eräältä pohatalta ison hovin ja saat siellä työtä,"
Varovaisuuden vuoksi hän kuitenkin kysäisi:

"Kai sinä olet maatyötä tehnyt? Niin että osaat."

Ja nyt Jönni epäröi, sanoako suoraan vaiko valehdella. Oitis hän kuitenkin muisti tehneensä hautansa kaivajana ja avaajana "maatyötä". Ja se pelasti. Hän ilmoitti rohkeasti:

"Minä olen tehnyt maatyötä sekä työnantajana että -tekijänä." Hän rohkaistui nyt siitä niin, että vielä selitti:

"Totuutta puhuessa meidän täytyy ensin etsiä oikea perustus ja vasta sen päälle kasata muuta." Ja kun hänestä tuntui, että oli valheessaan onnistunut, ja että siis oli jo luja pohja, niin hän vieläkin rohkaistuen lisäsi:

"Sillä kun on kerran onnistunut huoneelle laskemaan hyvän perustuksen, niin harjahirsi saa jo olla heiluvampaa." Ei Rumpuliini niissä vertauksissa mitään erikoista huomannut. Hän päinvastoin niistä mieltä mieheen, niin että päätti hänet sittemmin ottaa tuolle Isolohkon emätilalle tilanhoitajaksi. Entinen työnantaja kun mies kerran oli maatöiden alalla, niin osaa hän johtaa, niin hän arveli. Kun hän ne kymmenen markkaa Jönnille matkarahoiksi antoi, niin hän niiden vähyyttä puolustaakseen selitti:

"Antaisin enemmän, mutta minulla on tilan oston takia isoja rahan tarpeita." Hän muisti, että hänen on tuolta pohatalta, Jönniltä, käytävä vielä lainaamassa satatuhatta, ennenkuin kykenee siltä tuon tilan ostamaan, ja lisäsi:

"Täytyy itsenikin eräältä rikkaalta lainata." Jönni alistui ja toisti taas ne Antti Pitkäselle lausumansa sanat, puhellen:

"Niinhän minä kerran jo Antti Pitkäselle sanoin että: rikkaiden pitää olla vuorovaikutuksessa, sillä ainoastaan rikas voi toista rikasta auttaa." Hän puhui sen tosissaan, tietämättä, että tässä oli tuo hänen ennustuksensa täydellisesti toteutunut, sillä nyt lähti Rumpuliini häneltä lainaamaan niitä sataatuhatta.

Ja niin sai tuo "pohatta" matkarahat ja hankkiutui metsään ruumiskirstunsa ja ristinsä luo odottamaan lähtevää junaa. Hyvästellessänsä hän taas muisti sen etsittävänsä ja puheli Rumpuliinille toivorikkaana:

"Mutta on minulla vielä yhdessä toivo... Kun saisin sen miehen selän nähdä ja saisin sen kolttosistaan kiinni, niin minulla olisi loppuiäksi sekä kortteeri että ruoka."

"Jaa, jaa", puheli siihen Rumpuliini osanotolla, luuli miehen tarkoittavan petkuttajaansa, eikä itseään, ja kehoitti yrittämään.

Ja Jönni yritti, etsi itseään, piti silmällä, osti sitten makkaraa, syötti sillä ne ruumiinsa palaset ja, kuten sanottu, lähti kirstunsa ja ristinsä luo metsään.

* * * * *

Ja juuri niihin aikoihin saapui Nuutinen. Jönnin silmälläpitäjät selittivät hänelle asian, ja niin lähti Nuutinen miesjoukon kanssa etsimään varasta metsästä. Puttilainen itse oli Hämeenlinnassa. Hänelle ilmoitettiin sinne telefoonissa, että varasta etsitään metsästä, jossa hänen on huomattu piileksivän.

Ja niin heidän eteensä sukelsikin tiheästä kuusikosta outo näky: Jönni istui ruumiskirstunsa harjalla, risti puuta vasten pystyssä, ja paikkaili kenkiään.

"Jönni p—kele!... Taasko sinä kuolleista heräsit!" kirosi silloin Nuutinen. Mutta taas Jönni ihastui jälleennäkemisestä ja puheli:

"Minä jo kaipailinkin, että missähän se Nuutinen nyt huitoo, kun sitä ei enää missään näy."

Ja hän alkoi puhella kuten tavallisia jutellen, selitteli:

"Kenkiäni tässä arvelin paikata." Mutta Nuutinen suuttui häneen nyt tosissaan. Harmitti häntä ja jo hän aivan haukkui:

"Kenkiäsi", haukkui hän ynseästi ja soimasi: "Niitä omia palasiasi sinä olet siinä kokoon suutaroinut."

Ennen kenkiäsi." Hän tarkoitti sitä, että kun Jönni oli palasiksi leikattu, niin hän on nyt ruumiskirstunsa kannella istuen ja risti puuta vasten pystyssä suutaroinut ne lääkärin leikkelemät palasensa kokonaiseksi ja ryhtynyt sitten kenkiään paikkaamaan. Jönni koki häntä sovitella, puheli:

"Olethan sinä ennenkin minua kärsinyt."

Mutta nyt ei Nuutinen kärsinyt. Hän haukkui Jönniä tosi vihassa niistä sen miljoonaretkistä ja soimasi, että: "senkö miljoneeri sinusta tulisi, jätkästä", ja riiteli, aivan karjaisemalla ärjäisi:

"Hellitä jo!"

Heitä pois ne miljoneeripuuhat ja tyydy olemaan jätkä, soimasi hän. Jönni suuttui nyt lopultakin, ja he riitelivät siitä asiasta tiukasti.

"Mitä sinä, Nuutinen, ymmärrät!" riiteli Jönni vastaan ja uhitteli:

"Mutta enpäs hellitä!"

Uhallakin hän nyt sanoi yrittävänsä. Ei hän olisi muutoin, mutta kun Nuutinen niin haukkui, niin hän ärtyi ja riiteli, uhkaili:

"Se on taistelu... Niin että toinen tai toinen!" Hän riiteli sitä taas lapsen kaikella alttiudella ja uhkasi:

"Joko jätkä tai miljoneeri... Mutta ennen en hellitä."

Mutta pian selvisi toki, että Jönni oli varkauteen viaton. Nuutinen toimitti hänet aivan kädestä pitäen junaan ja lähetti Helsinkiin, ja vieläkin Jönni, ollen saaliistansa varma, erotessa vakuutti:

"Mutta minä en kuole, ennenkuin miljoona on selvä."

Mutta nyt tutki Nuutinen sitä varkausiasiaa. Hän tarkasti kellarin, josta viinat oli viety. Sieltä hän löysi sen tiirikin, jonka Jönni oli jättänyt vankilan akkunalle. Huijarit olivat avanneet sillä oven. Tiirikassa oli sen hämeenlinnalaisen sepänliikkeen nimi, josta se oli ostettu. Siinä oli hänellä hyvä johtolanka. Hän lähti Hämeenlinnaan tiedustamaan tuosta sepänliikkeestä, minkälainen mies sen oli ostanut, ja niin hän joutui sittenkin Jönnin jälille ja alkoi taas kiroilla ja manaili:

"Ilmankos ei kestä haudassakaan... Kun on aina tiirikat taskussa, että saa auki iäisyydenkin ovet, ja niin ilmestyy aina minulle."

Ja silloin huomasi hänet hotellin akkunasta lääkäri Puttilainen, hoihkasi luokseen ja peräsi:

"Se kai löydettiin se varas metsästä? Kuka se oli?"

Ja Nuutinen selitti:

"Se oli se sama Jönni Lumperi, jonka tohtori oli sitä ennen leikannut." Puttilainen ei ollut häntä ymmärtää, luuli Nuutisen tekevän pilaa ja torui:

"Mitä se Nuutinen nyt ilveilee."

Ja heidän välillensä sukeutui aivan kina. Puttilainen löi jo leikkausveitsen pöytään ja sanoi kiivaasti:

"Tässä on se veitsikin, jolla minä sen leikkasin! Uskooko nyt Nuutinen?"

Mutta Nuutinenkin kiihtyi virkataitonsa puolesta, löi Jönnin tiirikin pöytään ja kinasi:

"Mutta tässä on se tiirikka, jolla sama Jönni Lumperi sen jälkeen avasi kellarinne ja vei konjakit... Uskokaa nyt jo, tohtori!"

Ja he joutuivat asiasta ymmälle eivätkä voineet sitä mitenkään selittää. Lääkäri Puttilainen käveli mietteissänsä, kohautteli olkapäitensä ja äänteli:

"Jaa... Jaa..."

Ja niin täytyi Nuutisen taas lähteä Jönnin jälille Helsinkiä kohti, johon oli hänet käsistänsä päästäessään Riihimäeltä lähettänyt. Matkalla hän kertoili asian Jussi Tiupalle ja päivitteli harmistuneena Jönnin kujeista ja menoista:

"Mutta se ei ihmisestä jätkä lakkaa, jos siitä ei tule miljoneeri."

Sillä hän ei ollut siinä kiivauksissaan muistanut Riihimäellä tutkia tätä Jönnin uutta ylösnousemusta. Ja sekin seikka lisäsi epäselvyyttä.

Niinpä hän nyt junassa ajaessaan tuli asiaa miettineeksi poikin ja pitkin, ja kun hän ei tuntenut sitä Antti Pitkäs-vainajan leikkaamisasiaa, vaan luuli Jönnin leikatuksi, niin alkoi hänestä asia tuntua kerrassaan jo oudolta.

XIX.

Mutta Helsingissä oli nyt surua Jönnin ystävien kesken. Sanomissa oli jo kuolinilmoitus ja lisäksi sitten kertomus Jönnin surullisesta lopusta, myrkyn juomisesta. Liisa näki nyt toiveensa raukeavan. Hän itki Jönniä.

"Hyvä mies hän olisi ollut", puheli hän puhemieseukollensa. Se lohduttamaan.

"Onhan se vielä ylösnousemus", puheli hän savut imaistuaan, lohduttaen:

"Niin että taivaan ilossa saatte... Niinkuin toisenne kohdata."

Todellisella osanotolla hän sitä lohtua lupaili. Mutta silmiään kyynelistä kuivaten haikaili Liisa:

"Sinne on pitkä matka vielä... Taivaan iloon."

Rakkauttakin hän nyt kaipasi, avio-onnea ja lempeä, ja puheli:

"Sitä kun olet, nainen, niinkuin lämpömittarin elohopea: et sitä itsestäsi riipu, vaan nouset ja lasket sen mukaan miten se ulkoa lämmittää."

Puhemieseukonkin mieli herkkyyi. Hän puheli:

"Niin, kylki... Kylki se on meillä kullakin ja..."

Savut hän välillä puhalsi sieraimitse ja lopetti:

"Kuvetta se kylki viereensä vaatii... Se on Herran tahto, niin pienessä kuin suuressakin."

Ja Liisa itki, ja hän huomasi rakastaneensa Jönniä jo pitkät ajat ja suri nyt sen surullista poismenoa, suri vilpittömästi, kuten aina morsian sulhasensa poismenoa. Aivan hän valmisti pienet hautajaiset, kutsui niihin vieraiksi puhemieseukon ja sisarensa miehineen. Oltiin hautajaismielellä. Erikoisemmin suri Liisa sitä, että Jönni oli juuri nyt pois temmattu. Hän haikaili, puheli:

"Juuri kun oli pelastumisensa tielle lähtenyt ja alkanut uuden elämän, niin pitikin Herran hänet pois kutsua!"

Sisaren mies, räätälimestarikin siitä heltyi ja mietteisiinsä syventyneenä, vakaana puheli:

"Ne ovat monimutkaisia. Nekin Herran aivoitukset. Kuten meidän ihmisten tietkin."

Ja niinpä tuntui Jönni-vainaja nyt jo aivan perheen omaiselta, langolta. Häntä surtiin vilpittömästi. He söivät hautajaisaterian, puhuivat kuoleman vakavuudesta ja veisasivat monta hurskasta hautajaisvirttä.

* * * * *

Riihimäeltä päästyään Jönni ajeli nyt junassa Helsinkiä kohti.

Ja siinä ajaessa johtui hän muistamaan sen Pinturin antaman lääkärintodistuksen. Hän kaivoi sen povitaskusta, ja kun ei itse siitä mitään ymmärtänyt, ojensi sen vastapäätä istuvalle miehelle ja kysyi:

"Mitähän tässä on?"

Mies silmäili sen ääneti. Siinä todistettiin Jönnin kuolleen myrkytykseen. Asiaa sen enempää Jönnille selittämättä ojensi tuo tuntematon todistuksen hänelle takaisin ja luullen Jönnin tarvitsevan sitä vainajalle hautaa tilatessaan, ilmoitti:

"Tämä on vietävä papin kansliaan."

Juna saapui Oulunkylään. Miehellä oli kiire poistua ja asia jäi silleen.

Mutta Jönni ymmärsi, että hänen on tuo todistus vietävä todellakin papin kansliaan, todistaakseen että hän on vironnut, elää vielä. Sitä kai se Pinturikin oli silloin jo sanonut että: "Se olisi ollut vietävä pappilaan."

Ja niinpä lähti hän oitis Fredriksbergiin saavuttuaan näyttämään itseään papeille. Hän tuli Söörnäisten seurakunnan kansliaan ja ojensi papille tuon paperin. Pappi silmäili sen ääneti, merkitsi vainajan kuolleeksi, ojensi paperin takaisin ja sanoi lyhyesti:

"Näyttää vain haudankaivajalle."

Sillä hän luuli Jönnin olevan tuolle vainajalle hautaa tilaamassa. Jönni oli jo poistua, kun pappi silloin äkkiä hoihkasi:

"Vartoopas vähän!" Jönni pysähtyi. Pappi arvasi hänen tarvitsevan vainajalle ruumisarkun, ja kun Kontiaisen ruumisarkkukauppa oli hänelle luvannut pienen prosentin jokaisesta ruumisarkusta, jonka voi papin suosituksella myydä, ja kun se liike oli vielä kristillismielinen, niin hän ojensi Jönnille sen ilmoituskortin, jossa suositeltiin liikkeen ruumisarkkuja y.m. hautaustarpeita.

"Tässä olisi... Eräs kortti", sanoi hän lyhyesti, kortin Jönnille ojentaen. Jönni pisti sen poveensa ja haikaili lähteä myömään ruumisarkkuansa. Ei hän ymmärtänyt, mikä kortti se oli ja miksi pappi sen hänelle antoi.

Ja oitis Jönnin lähdettyä saapui prokuraattorinvirastosta toinen lääkärintodistus, jossa saman Jönnin todistettiin kuolleen sydänhalvaukseen. Pappi puheli silloin:

"Sepä mies on tehnyt kuolemasta lujaa. Kun kuoli myrkytykseen ja sitten sydänhalvaukseen."

Mutta ei auttanut muu kuin merkitä kirkonkirjaan molemmat kuoleman syyt ja lääkärien todistukset. Papin poistuttua puheli silloin salaepäjumalinen kirjuri:

"Se mies ei varmaankaan herää kuolleista tuomiopäivänäkään. Kun teki niin lujaa ja perinpohjaista työtä, että kuoli kahdesti."

Samoihin aikoihin aherteli Jönni ruumiskirstuaan pois pakaasista. Siellä Fredriksbergissä lyöttäytyi hänen seuraansa joukko tuntemattomia sakilaisia. He loittonivat metsään, ja siellä vieräi päivä erinäisissä toimissa. Jönni näet innostui niille siellä kertomaan siitä tamperelaisesta suurveijarista, joka oli Ruotsissa ja Oulussa puijannut miljoonia. Hän kertoi sitä alttiisti, kuten lapsi, joka kertoilee satua, ja huudahti kateellisena:

"Sitä miestä lykästi. Suuri lurjus oli ja Tampereellakin yritti miljoonia kootessaan ihan tehdä tuhottomia, mutta lykästi vain sittenkin veijaria." Mutta kun hän oli sille nyt tuosta lykästämisestä kateellinen, kun ei hänelle itselleen ollut lykästänyt, niin hän kostaaksensa lisäsi:

"Mutta paha omatunto hänellä nyt toki on. Ja pelko että joutuu ruunun leipiin."

Niin kului päivä. Vasta pimeän tultua alkoi hän hommata maja-pahaseensa lähtöä, viipyi vielä asemalla ja vasta tuossa puoliyön seudussa kohotti arkun selkäänsä, pitkin selkää, sitaisi sen nuoravyöllä vyötäisen kohdalta kiinni, nosti ristin olallensa ja niin lähti pimeähkössä yöhämärässä kävelemään majaansa kohti.

Mutta asian tälle kannalle kehityttyä oli prokuraattorinvirasto asetuksen mukaan julistanut Jönnin erityisellä päätöksellä kuolleeksi. Hän oli nyt kaikissa suhteissa niiden lakien ulkopuolella, jotka on säädetty elossa olevia varten.

* * * * *

Ja suri se Jönnin ammattikuntakin parhaansa poismenoa. Hankku oli saanut jo kirjeen ja testamentin. Hän isännöi tuon testamentin nojalla jo Jönnin huonevainajassa kuten aina isäntä.

Niinpä hän oli jo myönyt kaikki Jönnin perut. Senkin Jönnin ostaman sadan markan aviosängyn. Huone oli jo tyhjä. Ainoastaan se pöydän virkaa toimittava laatikko ja istuimet, puupölyt, olivat jälellä.

Ja nyt he joivat siellä Jönnin hautajaisia, koko ammattikunnan ydinjoukko. Oli jo yö. Huone, joka oli päivälläkin pimeähkö, sen pienen akkunapahasen ruudut kun olivat päreillä ja rievuilla paikatut, oli nyt jo pimeä kuten aina yöllä. Pöydällä palaa kärysi viheliäinen lamppu vaivaisena kuten rakkauttaan ruikuttavan laulu. Sakea tupakan savu lisäsi pimeyttä. Akkunaton eteinen oli aina aivan pimeä.

Ja he joivat ja puhuivat vainajasta hyvää. He joivat jo Jönnin tavaroilla saatujen viimeisiä. Ylistivät

Jönniä ylettömästi:

"Hän oli oikea... Ei mikään porvari rikkaanakaan", puhelivat he. Puhe johtui sitten Jönnin surulliseen kuolemaan, siitä kuolemaan yleensä.

"Ei... Ei palaa enää Jönni", puheli eräs kuin Jönniä kaivaten. Se oli selvä.

"Eihän sitä sieltä enää entisille koivilleen nouse", toisti toinen.

Ryypittiin lisää. Humaltuneet mielet olivat alttiit kuoleman vaikutelmille puoleen jos toiseenkin.

"Ylösousemusta että on, sanotaan", alkoi nyt Hankku siitä Jönnin puheesta johtuen ja kysäisi äkkiä:

"Mutta onkohan tuota? Sitä kuolleen ylösousua?"

Arveltiin. Toiset myönsivät, toiset kielsivät. Alkoi pieni kinastus.

"Senkö lemmolle sitä sieltä enää nousisi... Kun on jo koko maailmasta kuitti", kiivastui vihdoin eräs. Virisi siinä jo räihinä.

Mutta päätökseksi alkoi väsyä se, että ei sitä ylösousemusta ole.

"Mikä kerran meni, niin vedä vaan risti päälle!" ynseili eräs. Kankkukin taipui nyt niin uskomaan ja arveli:

"Muutenhan se olisikin vain kahtaannepäin kulkua... Joutavaa reissuamista ensin sinne ja sieltä takaisin."

Ja Hankkun sana tehoi loppuihinkin. Taas päätettiin, että Jönnin päälle saa vetää ristin.

"Kuitti on Jönni jo nyt", todisti eräs. Hankku muisti nyt Jönnin silloin äkällessään väittäneen, että kummittelee. Hän kertoi sen, selitti:

"Sanoi että kuollut voi... esimerkiksi juoppoa kun Herra rankaisee, nousta haudastaan ja astua syntisen eteen ja ottaa sitä nokasta kiinni ja sanoa että tällä tavallako sinä muljaat ja tuhlaat."

* * * * *

Ja miten ollakaan, niin se kummitus-asia oli, varsinkin näin pimeään aikaan, yösydännä ja vielä kuolleen kotona koko joukon toista kuin se ylösousemus-asia. Yksi ja toinen jo vilkaisi ovea kohti, jonka takana oli pimeä eteinen.

Mutta he tekeytyivät ynseiksi sillekin uskolle. He yltyivät juomaan, kokien juuri sillä vaimentaa sitä kamalaa uskoa ja salata sitä toisiltaan.

Niin alkoi oikea mässäys ja räihinä. Nyt he jo, sitä outoa tunnetta voittaakseen ja toisiltaan salatakseen, puhuivat aivan pilkkasanoja.

"Kyllä vaan olisi Jönnikin retkillä!... Jos nousisi haudasta ja lähtisi reissuun sitä varten, että vanhaa ryyppyveljeään muistuttamaan siitä asiasta!" ivaili eräs, ja Hankku päätteli:

"Rauhassa saadaan ryypätä... Ei Jönni enää niskaan hyppää."

* * * * *

Mutta silloin kuului pimeästä eteisestä outoa kolinaa. Kaikki vaikenivat, katsahivat oveen. Ovi avautui, ja siihen ilmestyi silinteri päässä Jönnin jyrä hahmo, pitkä ruumisarkku pitkinpäin selässä ja olalla risti.

Karkea kirous pääsi silloin jokaiselta, ja karjuen kuten aina kauhunlyömät syöksyivät kaikki suinpäin ulos kojusta, läpi pimeän eteisen, ollen tallata toinen toisensa, jopa Jönninkin, joka pelastui nyt kuolemasta ainoastaan siten, että ulos karkaava jätkälauma syöksi hänet arkkuiheen syrjään.

Se oli rymy. Jotenkuten kauhustaan toinnuttuaan riensivät jotkut ilmoittamaan asiasta matkan päässä passissa seisovalle poliisille ja vaatimaan sitä ottamaan asiasta selvän.

Ja passissa oleva poliisi oli juuri varkain käynyt läheisen passipoliisin luona, ja he olivat puhuneet Jönnin kuolemasta. Sillä poliisi Malinen oli tuonut leikkauspöytäkirjan ja muut paperit. Molemmat he tunsivat Jönnin ja olivat asiasta nyt puhuessaan sanoneet:

"No nyt ei sekään enää anna vaivaa."

Ja heti heidän erottuaan saapuivat kauhistuneet jätkät toisen, poliisi Matikaisen luo, kertoivat Jönnin kummittelevan asunnossaan ja vaativat ottamaan selvää.

Ja poliisin täytyi. Ties jos on rikos tekeillä. Mutta hänkin alkoi arastua, kutsui sen toisen poliisin mukaansa. Asia tuntui oudolta. Hehän olivat juuri puhuneet Jönnin kuolemasta, ja nyt ilmoittivat jätkät tuon samaisen Jönnin kummittelevan elävänä, vaikka on kahdesti haudattu, välillä leikattu. Ei ihme, että he alkoivat arastella. He saapuivat Jönnin asunnolle varovasti, sisällisesti arkoina, aivan kuin hiipien.

Niin saapuivat he eteisen ovelle. Siinä he molemmat taas pysähtyivät. He paljastivat miekkansa valmiiksi, hiipivät hiljaa kuin hiiret eteisen läpi ja yhtäkkiä kiskaisivat oven auki.

Mutta Jönni istui silinteri päässä rauhallisesti ruumisarkkunsu kannella keskellä puolipimeää huonetta, söi juustoa ja ryypiksi hautajaisoluensa loppuja, olutpullo kädessä, ja puheli poliiseille tyynenä:

"Kukahen rietas se on täällä isännöinyt, niin että on vienyt koko kapitaalini. Niin sängyt kuin kaikkikin!" Poliisit oudostuivat. Toinen jo kiroili:

"Etkös sinä jo kerran kuollut?"

Jönni epäsi ja luullen sen lääkärintodistuksen vain todistavan, että hän on parantunut, haroi hän sen taskustaan, todistaakseen elossa-olonsa sillä, ojensi paperin poliisille ja käski:

"Lue tuosta."

Ja poliisi luki:

"Että satamajätkä Jönni Lumperi eli Jöns Lundberg Helsingin kaupungista on kuollut myrkytykseen ja oikeutettu haudattavaksi, sen todistan jo ennen vannottulla lääkärin valalla kuin myös tällä valallisella veloituksella niin totta kuin Jumala minua auttakoon sielun ja ruumiin puolesta. Aika ja paikka.

Nils Anselm Hypén.
Lääkäri."

"Häh?" oudostui Jönni, ja poliisi selitti:

"Tässä todistetaan, että sinä olet kuollut ja valmis haudattavaksi." Molemmat puolet olivat ymmällä. Alkoivat pitkät selittelyt. Mutta sittenkin se jäi heille epäselväksi.

Mutta Jönni nousi, tarjosi poliiseille ryypyt ja puheli ruumisarkustaan:

"Olin vain siellä matkoilla vähäsen kauppa-asioissa, niin ostin tuon irtaimiston sitä varten, että möisin hänet... Jos joku sattuisi semmoisen taloustavaran puutteeseen."

Poliisitkin olivat toki jo rauhoittuneet. Peräilivät kyllä yhäkin niitä Jönnin matkoja, mutta Jönni selitteli viattomasti:

"Kauppaneuvos Lumperihan se tässä vain äsken kehoitti onnea koettamaan, niin yritin ja lähdin reissuun, mutta eihän se mitä onnistunut. Aina pimeyden valtakuntaa myöten sain vain turhaa koluta."

Poliisit poistuivat ja miettivät asiaa. He aikoivat tietysti kertoa kaikki poliisikamarissa, mutta kun heillä ei ollut huomenna siellä virka-asioita, jäi ilmoitus tuonnemmaksi, ja se seikka aiheutti sitten uuden selkkauksen.

****

Mutta samoihin aikoihin oleskeli Jönnin toinen morsian, Kourun leski, Helsingissä niitä rakkaustavaroitansa häitä ja kihlajaisia varten ostamassa. Samalla oli hänellä pankkiasioita toimitettavana.

Ja nyt hän joutui sisällisesti pulaan. Teki näet mieli käydä kuulua sulhastansa tervehtimässä, mutta siveänä ja hurskaana naisena ei tiennyt, olisiko se aivan sopivaa. Hän mielti ja mielti. Rakkaus veti.

Mutta eräs toinen pankki oli nyt korottanut talletuskorkonsa puolta prosenttia korkeammaksi sen pankin korkoa, jossa hän talletti isoja rahojansa, ja tuon toisen pankin tuttu virkamies oli häntä kehoittaen kehoittanut muuttamaan rahansa heidän pankkiin. Sitä asiaa punnitessaan sai leski nyt sopivan asian käydä sulhastansa kauppaneuvos Lundbergia tervehtimässä, neuvotellakseen hänen kanssaan asiasta. Tuntuipa kuin olisi hän velvollinenkin näin suuressa ja tärkeässä asiassa

neuvottelemaan sulhasensa kanssa, varat kun olivat jo tavallaan yhteisiä ja sulhanen suuri liikemies. Hän siis pukeutui ihanaksi kuten aina rikas morsian ja lähti juhlallisin mielin tuolle tervehdysmatkalle sulhasensa, oikean kauppaneuvoksen luo.

* * * * *

Ja nyt oli kauppaneuvoksenkin talossa kiusaa Jönnin liiketoimista. Punturi oli saapunut maatilaansa myömään, ja hänen puheistaan oli kauppaneuvos tuon petkuttajan tuntomerkkejä kyselemällä alkanut epäillä veijariksi kaimaansa Jönniä, ja lopulta hän oli asiasta varmakin.

Ja silloin hän, aina ärtyisä ukko, raivostui Jönnille ihan tavallistansa ylettömämmin, ties miksi. Äkeällä päällä ollessansa hän yleensä kiukutteli koko konttoriväellensä, mutta varsinkin emännöitsijällensä, Emännöitsijä taas oli ikänsä talossa palvellut ja tunsi ukon. Kun muu väki noiden ukon kiukuttelujen aikana aivan hiipi varpaillansa, niin riiteli hän rohkeasti, jopa usein tiukastikin vastaan, ja ukko oli silloin aina kiroillut kaikkia naisia ja manannut emännöitsijän vastaan-riitelyistä:

"Tuommoisia ne naiset ovat."

Siksi hän olikin sanonut pysyvänsä niistä erossa, elävänsä vanhanapoikana. Nyt hän oli alkajaisiksi konttorissa kiroillut Jönniä, ja konttoriväki oli arvannut jatkon tulevan heidän osalleen ja he tekivät työtä kun kuumeiset. Hiljaa, niin että kuului vain kynän rapina.

Ja sitten oli ukko purkautunut emännöitsijälle ja oli kehkeytynyt riitaisuus, jota oli jo kestänyt oikeastaan lähes kaksi päivää. Ukko oli ärtynyt ja riidellyt ruuastakin, ja emännöitsijä kiihtyi siitä suorastaan tiukaksi ja uhitteli kuin omalle miehellensä.

"Se on sinun syy. Kaikki on sinun syy", kiukustui siitä ukko riitelemään ruokapöydässä umpimähkään ja tenäsi:

"Että kaikki on talossa nurin, se on sinun epäjärjestyksesi syy." Emännöitsijä oli aivan punaisena uhmasta ja uhitteli vastaan:

"Nähdäänhän kenen on syy!" Hän uhkasi jo erota talosta, ei tosissaan, vaan riidelläkseen ja uhataksaan, poistui keittiöön ja päivitteli siellä ukosta palvelijoille vihaista:

"Niin tää nyt vasta isäntä on! Alkaa jätkän juoksuista kiukun!"

Mutta silloin lennätti hänelle konttoristineiti sanomalehden, jossa kerrottiin Jönnin kuolema, ja supisi tulisella kiireellä asian. Emännöitsijä silmäili lehden, ylvästi voitostansa ihan muhkeaksi ja semmoisena viedä ryöhyytti voitokkaana lehden ukon eteen ruokapöytänsä ja aivan ilkkuen ilmoitti:

"Lukee nyt! Kuollut tuo on koko jätkä."

Ja sitä menoa ylpeänä ja ynseänä takaisin keittiöön. Yksin jäänyt ukko silmäili kertomuksen ensin nopeasti, luki sen sitten hyvin visusti ja aivan jäi miettimään.

Ja miten ollakaan, niin hän heltyi kaimansa kuoleman johdosta. Varsinkin kun se oli kuollut niin surullisella tavalla, myrkytykseen, kauheita kipuja kärsien. Hän tutki ja tutki kertomusta siinä ruokalautanen edessä, ruokaliina ryntäillä.

"Ai-jai!" puheli lopulta itsekseen, tyyten sulaneena. Hän leppyi jo emännöitsijällekin, hoihi sille keittiöön:

"Jenny Susanna hoi!" hoihi hän, mutta emännöitsijä oli nyt voitostansa ynseä ja ylpeä, ei ollut kuulevinaankaan kutsua ja saapui vasta tovin kuluttua, silloinkin muka muulle asialle.

"Tämä on surullinen kuolema! Yksi kauhea ja surullinen kuolema", puheli silloin lopen sulanut ukko, mutta vaimon sitkeydellä jatkoi emännöitsijä nyt jo teennäistä ynseänä oloansa, asetteli astioita kaappiin, ei ollut ukon puhelua kuulevinaankaan ja ynseili:

"Rouva teidän pitäisi ottaa, kauppaneuvos, niin oppisitte olemaan turhista suuttumatta", ynseili hän vain. Ukko oli sula kuin vaha. Hän huokasi ja lupaili nöyränä:

"Ei, Jenny Susanna. Minä ei ota koskaan frouva!"

Hän aivan huokasi, korjasi ruokaliinan paremmin ryntäillensä ja varustautui leikkaamaan paistia.

Mutta samassa riensi konttorineiti ja ilmoitti sulhastaan tapaamaan tulleesta Kourun leskestä:

"Täällä on eräs rouva Kouru, joka tahtoo tavata kauppaneuvosta."

"Mikä rouva?" katsahti häneen ukko, ja neiti ilmoitti:

"Sanoo olevansa kauppaneuvoksen morsian."

Ukko oli kirotta. Hän luuli jonkun tulleen hänestä pilaa tekemään ja riensi ruokaliina ryntäillä opettamaan sitä.

Mutta ovella hän pysähtyi. Oli aikunut vieraalle pilantekijälle aivan kirotta, mutta kun huomasi sen olevan arvokkaan emännän, niin ei voinut. Hän aivan hölmistyi, jäi katsomaan leskeen kuin ihmeeseen eikä tiennyt mitä sanoa.

"Häh?" sai hän siinä pulassa vain kysytyksi. Leski selitti:

"Jos minä saisin tavata sulhastani, kauppaneuvos Lundbergia." Taas ukko sanattomana katsomaan. Emännöitsijä odotti uteliaana, aivan ihmeissään.

"Va faan?" kääntyi lopulta ukko häneltä ihmeissään kysymään, ja kun emännöitsijä ei tiennyt vastata, kääntyi hän taas lesken puoleen ja ilmoitti:

"Minä olen kauppaneuvos Lundberg."

Ja nyt molemminpuolinen vaitiolo. Ovella seisova ukko katsoa tuijotti vain ymmällä leskeen.

"Puhutteko te ruotsia?" peräsi hän jo, luullen lesken sen hänen ruotsalaisen "va faan"-kirouksensa ymmärtäneen. Leski alkoi jo aavistella, että asiassa on jotakin vinossa.

"Pyydän anteeksi", puheli hän jo hämillään.

Konttoriin ehätti samassa liikkeen juoksupoika ja ilmoitti tavallaan riemuissaan:

"Nyt se Jönni jätkä tulee."

Ja ennenkuin ehdittiin tointuakaan, työnty Jönni asioitansa selvittämään ovesta. Uusi ällistys.

"Häh?" pääsi taas hämmästyneeltä ukolta, ja hän jäi nyt katsoa tuijottamaan kuolleeseen Jönniin oudostuneena, kuten äsken yhteiseen morsiamensa. Jönni huomasi lesken, oivalsi asian ja mulkoili hyvin omituisesti.

"Saatans Jönni!" pääsi lopulta ukolta rehti kirous, ja hän alkoi nimitellä Jönniä jätkäksi. Sillä aikaa hävisi Kourun leski kenenkään huomaamatta kuin varjo tai sadun henki. Jällelle jäi vain kaksi piintynyttä vanhaapoikaa, ja nyt alkoi pitkä tilinteko. Tuo tilinteko tuli ukon puolelta alkuvaiheiltaan ankaraksi, varsinkin sen vuoksi, että hän oli tämän morsiamensa odottamattoman ilmestymisen johdosta joutunut nyt uudestaan raivoisaksi, vaikka ei hän tosin Jönnistä ehtinyt vielä aavistaa niin suuria, että se olisi siinäkin ollut pelissä, esiintynyt hänen nimissään arvokkaiden naisten kevytmielisenä viettelijänä ja hurmaajana.

* * * * *

Mutta emme ryhdy sen tilinteon vaiheita kuvailemaan, varsinkin kun ukko käytti siinä monta omituisia sanoja. Ajan kanssahan kaikki tietysti selvisi. Mainitsemme vain nyt jo kertomuksen juoneen nähden etukäteen sen, että aikansa Jönnille kiroiltuaan ukko lopulta taas tuolle kaimallensa lauhtui ja kaiken lopuksi sitten jo ryhtyi siltä tyynesti asiaa kyselemään ja tutkimaan kaikella oikean liikemiehen tarkkuudella.

Ja kaikesta sitten perille päästyään hän lopulta suorastaan taas heltyi Jönnille. Se Jönnin miljoneeriksi yrittäminen häntä aivan liikutti lopulta. Oli sitä hänkin aikoinaan yrittänyt, ja miten ollakaan, niin hän suli huomattessaan jätkässäänkin tuulahduksen sitä miljoneerihenkeä, joka oli ollut koko hänen oman elämänsä sisällyksenä. Hän kestitsikin Jönniä ja siitä sen miljoneeriksi yrittämisestä loppujen lopuksi jo huvitettunakin puheli Jönnille:

"Se oli ajattelematon yritys."

Arvasi sen. Hän lisäsi:

"Ei sinusta tule enää miljoneeriä." Jönni uskoi sen nyt, kun kauppaneuvos vakuutti. Hän vastaili:

"Kyllähän se kauppaneuvos tietää... Kun on kokemusta."

Ja hän rohkaistui nyt ukon hyvydestä, ja hänessä heräsi taas se jätkän ainainen juomarahahenki. Siinä hengessä eläen hän jo ryhtyi selittämään ja lieventämään tätä erehdystänsä sillä kuolleistaheräämis-asiallansa, ilmoittaen hyvän lapsen vilpittömällä kavaluudella:

"Siinä toisessa elämässäkin jo elin... Pimeyden valtakunnassa." Ja kun ukko kyseli, niin hän kertoi kuolleista heräämisestänsä yhä rohkeammin, kuten aina se, joka seikkailuistansa puhuessaan innostuu niitä lisäämään ja liioittelemaan. Ukko sulki lopen. Juttu osaksi huvittikin, herätti myös sääliä, osanottoa.

"Ai-jai, Jönni!"

Jönni mulkoili ja selitti toimessaan:

"Ne sotkivat minut Antti Pitkäsen kanssa, niin että olin jo vähällä mennä muljahtaa."

"Jaa, jaa, jaa, jaa", puheli kauppaneuvos siitä sotkemisesta lisäillen:

"Sitä sotkeutuu. Ihmisen ja ihmisen välillä ei ole iso ero."

Ja hän lupasi nyt maksaa Jönnille eläkkeen, kymmenen markkaa kuussa, ja varoitti, ettei Jönni nyt enää sotkisi itseään ja häntä toisiinsa. Hän huomasi sen "sotkeutumisen" johtuneen hänen nimensä väärinlausumisesta ja selitti:

"Minun ja sinun välillä on ero."

Ja hän selitti:

"Se ero, että Lundberg ja Lumperi... B ja d on erona meidän välillä."

Jönni kuunteli visusti ja jyrkänä kuin hirsi. Ukko kävi niin toverilliseksi, että alkoi jo kertoa siitä oudosta morsiamensa ilmestymisestä, vieläköän tietämättä sitä salaisuutta, että Jönni oli hänelle tuon lesken suloistuttanut. Hän alkoi:

"Minulle siinä eräs... hullu vaimoko lie ollut... Morsiameksi riiasi."

Mutta se oli Jönnille arin asia koko jutussa, se, että hän oli ollut niin lempeillä retkillä. Vanhanapoikanahan hän sitä ujoili toisen vanhanpojan edessä ja vielä enemmän muista hyvin ymmärrettävistä syistä. Hän mulkoili epäluuloisena, kierteli, puheli:

"Ka, se on nainen rakkaudessaan sokea." Ja sanatkin ja vertaukset hän löysi ja jatkoi:

"Sokea, niin että miehen lähellä kukoistaa kelle hyvänsä... Niinkuin esplanaadin sireeni, joka kukoistaa lämpimälle, kunhan se vain on lämmintä... Olipa se sitten touko- tai kesäkuun lämmintä."

"Jaa, jaa", mietiksi ukko. Jönni tunsu pelastuneensa. Erottiin. Jönni kävi noutamassa ruumiskirstunsa ja lähti sitä myömään. Talon talonmies oli ollut matkoilla, ei tiennyt Jönnin paluusta mitään. Oli vain kuullut sen kuolleen ja uskoi niin.

Ja silloin saapui poliisi Nuutinen, tuli suoraan Jönnin asunnolle ja aikoi vangita. Mutta kun Jönni oli poissa, ruumiskirstuansa myömyssä, ja ovi kiinni, peräsi hän miestä talonmieheltä. Se taas, luullen Jönnin kuolleeksi, ilmoitti:

"Se on jo taivaassa."

Niinpä lähti Nuutinen poliisikamariin ja puhui asiansa. Mutta sinnekin oli jo saapunut prokuraattorinviraston virallinen ilmoitus Jönnin kuolemasta, ja komisarius ilmoitti:

"Se on nyt jo paremmilla markkinoilla." Nuutinen kävi ymmälle. Hän selitti vielä äsken nähneensä Jönnin Riihimäellä, mutta silloin hänelle näytettiin tuo prokuraattorinviraston todistus. Hän luki, epäili ja ihmetteli:

"Sehän nyt on ihmeiden ihme." Hän alkoi ihan kiistää vastaan. Ja lopulta sukeutui aivan kina.

"Minä sen paremmin tiedän", suuttui näet Nuutinen. Mutta kun se tuntui komisarius Pökeröstä turskilta puheelta, näin esimiehen edessä, niin hän suuttui ja komensi Nuutiselle:

"Ei täällä saa kinata."

Mutta komisarius Lepuri toki ryhtyi sovitteluun ja tynnyttelemään, puhellen Nuutiselle:

"Konstaapeli Nuutinen on nähnyt Riihimäellä kummituksia." Ja kun Nuutinen vaiken, niin hän aivan lohdutellen vakuutti:

"Kyllä Nuutinen saa uskoa, että se on kuollut." Nuutinen poistui. Käytävässä tuli vastaan Punturi ja, luullen Nuutisen olevan Helsingin poliiseja, selitti etsivänsä erästä Jönni Lumperia.

"Se on jo kuollut", ilmoitti hänelle nyt Nuutinen. Punturi masentui. Hän alistui kuitenkin kohtaloonsa ja puheli:

"Minkäpä sille sitten enää voi."

Ja luullen Jönnin olevan nyt jo iäisessä vaivassa hän kostonhaluisena Nuutiselle lisäili:

"Mies kun on semmoisessa paikassa, että ei sen puheille pääse kunnan poliisi, vaan ainoastaan kelju... Jolla on itsellään helvettiin pilettejä."

Hän poistui allapäin. Nuutinen ei tiennyt miten selittää tämä ihme. Hän lähti mietteissäänsä kauppatorille, joka kihisi väkeä täynnä.

Ja silloin hän eräässä väkijoukossa äkkiä huomasi Jönnin kauppaavan ruumiskirstua.

"Jönni!" huudahti hän. "Taasko sinä olet torilla soittamassa... Taivaassa jo sanottiin sinun olevan."

"Ka... Nuutinen", ihastui Jönni ja puheli tynnosti:

"Täällähän sitä sinäkin taas huilaat."

Ja taas alkoi Nuutinen häntä soimata ja haukkua ja sanoi hänen kuolleen, mutta Jönni oikaisi:

"Näithän sinä itse, että minä heräsin kuolleista."

Ja jokapäiväisiin asioihin oitis menen hän tavallisilla puheilla jatkoi, selitti:

"Tuntui tämä ruumislotja liialta mööpeliltä, niin palasin tätä myömään."

Mutta nyt ei Nuutinen sietänyt mitään, vaan haukkui vain ja riiteli, ja kun muisti ne Punturin sanat, että Jönniä hakemaan ei enää pääse kunnan poliisi, vaan kelju, niin hän ihan ärjäisi:

"Olenko minä sitten kelju... Että sinut piti vieläkin nähdä."

Hän oli aivan suunniltaan. Jönni kyllä koki häntä sovitella, puheli:

"Ystävyksiä meidän pitää olla... Ja aina yhdessä... Sillä eihän poliisiakaan olisi, jos ei olisi jatkää."

Mutta ei se auttanut. Nuutinen ei nyt välittänyt niistä, ennenkuin oli kaikki visusti tutkinut, ja niin selvisi Jönnin ihmeellinen asia sellaisena kuin se tässä on kerrottu. Kun Jönnin huomattiin eläneen ja toimineen ja kuolleen niin monena, niin poliisimestari hänelle sanoi:

"Sinuahan on ollut kokonainen lauma... Kun on riittänyt niin moneen kuolemaankin." Mutta Jönni vastasi siihen vain että:

"Monenahan me ihmiset yleensäkin olemme. Aina varallisuutemme ja tilanteen mukaan." Ja hän lisäsi:

"Eihän maailmassa ole ollut ihan yksinään muut kuin Aatami. Jolla ei ollut kenen silmissä ja kukkarolla olla ja elää monena."

Mutta sitten he leppyivät hänelle, kun poliisiherroille selvisi kaikki, se, että Jönni on kuolleista herännyt, ja hänen miljoonapuuhan, ja niin ne siitä hänen heräämisestään sanoivat:

"No... Hän hoksasi tulla aikanaan litviikille."

Ja heille selvisi Jönnin liikemiesnero ja he puhelivat:

"Se on todellakin liikemies: ei jäänyt odottamaan epävarmaa litviikkiä taivaassa, jolloin voi olla jo kassa tyhjä, vaan hoksasi, että paras on ottaa palkka oitis ja nauttia se jo täällä. Sillä miehellä on miljoonamiehen äly."

Ja nyt alkoi Jönnin elämä valua entiseen uomaansa. Hän möi jonkun ajan kuluttua ruumisarkkansa, joi rahat ja alkoi taas tasaisesti ennallaan elää.

Mutta sitten alkoivat ne metsäyhtiön herrat vaatia Jönnille rangaistusta ainakin petosyrytyksestä. Heille kun se oli aiheuttanut menoja. Mutta kun he yrittivät, niin huomattiin Jönnin olevan lain mukaan kuolleen, ja lakimiehet ilmoittivat:

"Ei kuollutta voi oikeudessa vioistaan syyttää. Laki ei sitä salli."

Ja kun prokuraattorinviraston päätöksestä, joka on korkein, ei voinut vedota, niin täytyi luopua asiasta ja Jönni jäi kuolleeksi.

Mutta siitä hänelle koitui harmia. Toveritkin näet sillä aina härnäsivät ja sanoivat lastin purattajille että:

"Ei kuollutta saa työssä pitää. Siitä on sakko."

Siitä pula. Elävän oikeudet voi kuolleeksi julistetulle myöntää ainoastaan hallitsija, jos sitä anotaan, mutta se olisi maksanut sata markkaa.

Mutta taas auttoi kauppaneuvos kaimaansa, maksoi nuo sata markkaa, ja Jönni anoi hallitsijalta saada vielä elää ja saikin sen oikeuden armosta. Sitä päätöstä hän nyt uskollisesti odotteli.

Ja sitten heltyi kauppaneuvos kaimansa kohtaloista vielä niin, että puheli:

"Sinä, Jönni, pelastit henkesi suuresta vaarasta. Sinun pitää saada hengenpelastusmitali."

Ja hän hankki sen mitalin Jönnille, Voi hän, vaikutusvaltainen pohatta kun oli. Mutta Jönni esteli. Hän puheli:

"Hankulle se sopisi paremmin. Hän pelasti minut kahdesti."

Ja kauppaneuvos hankki hengenpelastusmitalin Hankullekin, ja he kävivät molemmat mitali rinnassa ja olivat ylpeät siitä.

Ja silloin hän joi oman itsensä. Kun näet tuntui, että on hengenpelastusmitalin saamisen johdosta välttämättömästi pidettävä pidot, eikä ollut rahoja, niin hän keksi keinon: kun yliopistoon ostettiin ruumiita leikkausta varten, niin hän möi ruumiinsa siellä leikattavaksi kuoleman jälkeen, koska jo oli kerran ennenkin leikattu.

"Kun kerran tuli juoduksi kirstu, niin menköön sisuskin kuoren mukana", puheli hän kauppaan tehdessään. Hän sai sata markkaa ja piirsi puumerkkinsä kauppakirjaan. Ja piti komeat pidot, päätti joka pennin. Ja niin ei hänellä, niin paljon kuin olikin etsinyt, ollut kuollessaan enää omaa ruumistakaan. Sitä hengenpelastusmitalinsa kemuissa juodessaan ja muistaessaan, että oli ruumiinsa myönyt yliopistolle, hän puheli:

"Sielläpäähän on yliopistossa sitte opissa. Niin että osaa sen kurssin käytyään tulevassa elämässä olla ja elää paremmin kuin täällä osasi."

Ja silloin, kekkerien jälkipäivänä, saapuivat paperit, joissa Jönnille myönnettiin hallitsijan armosta oikeus vielä elää. Mutta kun ne olivat saapuneet, sanoivat toverit:

"Se tuli nyt jo liika myöhään... Kun sinä jo möit ruumiisi, niin sinulla ei ole nyt ruumista millä elää."

Ja Jönni myönsi asian niin olevan ja siksipä hän ei vienytäkään enää papereita papinkansliaan, että hänet olisi voitu merkitä elossa olevaksi, ja niin kulki hän papinkirjoissa edelleenkin kahdesti kuolleen ja oli siitä iloinenkin, sillä hänen ei nyt tarvinnut maksaa henkirahaa, kun hänellä oli ainoastaan henki, vaan ei ruumista. Ja nyt kun kaikki oli mennyt, puheli hän miljoonamiehenä olostansa, muisteli:

"Miljoonia sitä minäkin jo liikutin." Ja kun sitä asiaa toverit pohtivat, niin hän alistui tuloksiinsa tyytymään, puhellen:

"Samahan se kummin päin miljoonaa liikuttaa: kokoaako vaiko riepoittaa, yhtä hyvin sitä on miljoonamies."

Ja hän aivan selitti:

"On se laivamieskin laivamies, seilasi etelää tai pohjaa kohti." Ja kun hän ei itseänsä kiinniottaessaan ollut itsellensä voinut ansaita sitä puolta miljoonaa, niin hän tyytyi ja selitti:

"Sainhan minä sillä — veijarilla — toki sitten kiinnisaatuani yliopiston palkinnon, sata markkaa." Ja

toverit myönsivät, että hän on ollut taitava etsijä, ovela salapoliisi ja reilu miljoonamies miljoonaa riepoittaessa, jota todisti sekin, että hän oli saanut sen niin tarkkaan riepoitetuksi, että ei ollut enää omaa ruumistakaan, miltä kuolla ja mistä ruunulle henkiraha maksaa.

Mutta sitä hautaristiänsä ei Jönni missään vaiheessansa juonut, kuten oli nyt kuolemansa jälkeen ruumiskirstunsa ja kaiken muun ryyppännyt. Hän säilytti sen visusti Hankkua, pelastajaansa varten, johon hän oli nyt entistä alttiimmin kiintynyt, ja kun Hankku sitten kuoli, niin hän pystytti ristinsä niine kirjoituksinensa, niin että siinä ilmoitettiin Hankusta: "Tässä lepää satamamies Jönni Lumperi, Kuoli Herrassa ja lepää Rauhassa ylösnousemiseensa asti."

Mutta sikäli hän oli muuttunut, että ei kieltänyt enää ylösnousemista, kävi kirkossa ja ehtoollisella. Vakavana syötteli hän nyt ystäviänsä, pulukyyhkysiä, joihin hän oli nyt kiintynyt entistä hellemmiin, ja todisteli siitä miljoneeriksi tulosta muille että:

"Se on vaikea asia... Kun sitä ei nuorena ole alottanut jo kymmenvuotiaasta, kuten kauppaneuvos Lumperi."

Tosissaan hän sitä puhui ja varoitti:

"Ei pidä yrittää miljoneeriksi! Siinä voi tulla köyhälle konkurssi."

Hän muisti, miten kovalle se oli ottanut, kun hän sitä yritti, ja hän selitti:

"Jos on miehellä oikein miljoonamiehen luonto, niin miljoona ei ennätä läpikään käydä... Menee jo ennen kuin on tullut."

* * * * *

Ja sitten tapahtui yhä ja yhä uutta, joka ikuistutti Jönnin, tuon taivaanlintusen, suorastaan kuolemattomaksi.

Sillä Janne Limperi oli kuullut Jönnin vaiheista ja ihastunut niihin ja hänen elämänaatteeseensa. Hän oli etsinyt Jönnin, hurmautunut hänen vaiheistansa ja tuosta hänen vapaasta elämänaatteestansa, kuten aina salapoliisiromaania lukiessa ja kuten ihastutaan kaikesta iäisestä. Kurillaan hän sen kaiken tosin alkuaan teki, mutta leikistä tulikin sittemmin tosi.

Ja niinpä osti hän Jönniltä sen nimen käytettäväksensä Jönnin kuoleman jälkeen. Hän maksoi siitä kolme markkaa ja Jönni joi ne. Sittemmin Janne vajosi Jönnin jälille ja oli Jönnin kuollessa jo valmis nimeä perimään, ja toverit sanoivat Jönnille, että hän joutuu nyt taivaanvaltakunnassa irtolaiseksi, kun hänellä ei ole nimeä.

Mutta ei Jönni hätäytynyt. Hän puheli:

"Minä rupean siellä etsiväksi poliisiksi ja etsin oman nimeni. Kun olen jo ajassa siihen toimeen harjaantunut." Ja niin oli hän varannut itsellensä taivaanvaltakunnassa jo vakinaisen viran, ja siitä toimesta kirjoitetaan vielä monta ihmeellistä kirjaa. Janne Limperi harjoitteli itseään Jönnin toimeen Kotkassa, jossa poliisit häntä kantoivat, kuten Nuutinen Jönniä, ja hän oli jo muuttanut nimensäkin Janne Limperistä Jönni Lumperiksi, jonka nimen oli Jönnilta ostanut.

Ja kun toverit johtuivat puhumaan Jönnille siitä, että hän on salapoliisina etsinyt omaa itseänsä, niin hän selitti:

"Johan minä sitä silloin aina sanoin, että se veijari pyörii varmasti ihan minun silmissäni, vaikka minä en sitä vain huomaa."

Ne toiset kyllä aina pyrkivät tekemään pilaa ja sanoivat:

"No nyt sinä sitten löysit itsesi... Sen suurhuijarin."

Mutta ei Jönni siitä pahastunut, vaan puheli tosissaan, vakaana:

"Ka sitä ei ihminen löydä omaa itseäänkään, jos ei sitä ahkerasti ja kaikilla kujeilla ja keinoilla etsi." Ja varmasti hän lisäsi:

"Mutta minä kun etsin, niin nyt minä tiedän, että minä olen se. Näen kuin peilistä. Ja mitä sitä muuta tarvitseekaan."

Ja silloin toverit hänelle taas filosofeerasivat, tekivät hyväntahtoista pilaa. Kun hän etsiessään oli oman ruumiinsakin jo juonut, niin he nyt puhelivat:

"Ja nyt kun sinä löysit oman itsesi ja sait vielä sen lisäksi armossa luvan elää, niin sinulla ei ole enää omaa ruumista, millä elää ja juoda, ja minkä rinnassa henkesipelastusmitalia pitää... Kun jo möit ruumiisi yliopistolle ja joit. Eikä nimeäkään ole."

Sen myönsi Jönni ja selitti vakaana:

"Ka ne ovat etsiessä... niin itseään kuin muutakin arvokasta katoavaa etsiessä menneet kaikki... Niin ruumis kuin muukin."

Mutta ei hän surrut. Olihan hänellä toki oman henkensä pelastusmitali, jos kohta sitä täytyi nyt kantaa vieraalle myödyn ruumiin rinnassa, mutta hän alistui ja puheli:

"Henkihän se on kuitenkin enemmän kuin ruumis. Ja ruoka tarpeellisempi kuin itse vatsa." Ja kun joskus kevytmieliset häntä härnätessään häneltä vieläkin kysivät: "Onko Jönni jo löytänyt itsensä?" niin hän ei suuttunut, vaan vastasi:

"On." Ja koska hän oli sen Jönnin itsensä jo juonutkin, niin hän selitti:

"Löysin ja join suuhuni hautoineen päivineen. Niin että nyt on Jönni lurjus varmojen lukkojen takana."

Ja aivan toisti, vakuutti:

"Niin että se on minussa. Se lurjus... Minussa sisällä."

Ja hän oli ylpeä siitä, että oli ollut niin taitava salapoliisi, saattanut etsimänsä lurjuksen niin lujaan linnaan ja niin varmojen telkien taakse. Liisa häntä kyllä kerran nuhteli siitä, että hän kaikki oli juonut ja tuhlannut, soimaten:

"Mikä miljoneeri siitä semmoisesta tuhlaajapojasta tulee!... Joka juo ja tuhlaa ruumiskirstunsakin ja itsen ja nimensäkin." Mutta Jönni vain vastaili raamatun sanoilla:

"Joka itsensä kadottaa, hän löytää sen... Ja Isällä ei miljoona lopu... Kun on semmoisen miljoona-Ukon poika." Ja siltä isältänsä hän sanoi perineensä sen miljoonamiehen luonnonkin ja tuhlaajaluonnon.

"Se kun Hänkin kaikkea pyhää tuhlaten jakaa", puheli hän.

Mutta kauppaneuvos Lundbergista hän puhui aina suurella hartaudella ja oli ylpeä siitä, että on sen kaima. Varsinkin kuukauden viime päivänä, eläkkeen saatuaan ja sillä itsensä sopuhumalaan ryypittäensä, hän siitä jutteli. Samalla hän varoitti häntä ja tuota upporikasta toisiinsa sotkemasta, kuten ihmiset olivat silloin tehneet. Hän ilmoitti:

"Minun ja kauppaneuvos Lumperin välillä on ero."

Hän muisti senkin eroituksen, selittäen:

"P ja t on meidän välillä erona."

Ja vieläkin useammin hän puheli siitä kuolleista ylösnousemisestansa. Se usko syventyi hänessä yhäti varsinkin sen lääkärintodistuksen takia. Ja jos joku asiaa epäili, kun hän sitä kertoili, niin hän näytti tuon todistuksen ja luetutti epäilijälle sanat: "on kuollut ja oikeutettu haudattavaksi" j.n.e. Ja jos vieläkin joku epäili, niin hän neuvoi kysymään prokuraattorinvirastosta, jossa oli virallistakin virallisempi lääkärintodistus siitä, että hän on kuollut sydänhalvaukseen ja leikattu ja haudattu ja noussut ylös kuolleista. Ja kun hän satamassa jollain laatikolla, säkillä tai muulla hengenpelastusmitali rinnassa istuksien syötteli pulukyyhkysiänsä, ja Nikolain-kirkon kellojen kumea ääni vapisi kaupungin yllä raskaana, silloin hän muisti aina, kuinka mukavasti sielu oli heilunut, silloin kun hän nousi ylös, ja hän oli silloin aina uudestaan tuntevinaan saman suloisen tunteen, nousevansa heiluvassa sellissä, kirkonkellojen kumistessa ylös korkeuksia kohti.

Ja sitten kuoli hänkin, vielä kerran. Kun Riukku jätkä meni silloin papinkansliaan siitä ilmoittamaan ja kanslian kirjurina oleva mies aikoi merkitä miehen kuolleeksi, huomasi hän ihmeekseen sen jo olevan kaksinkertaisen vainajan ja ilmoitti Riukulle:

"Sehän on jo monta vuotta sitten kuollut. Jopa kahteenkin kertaan! Ensin myrkytykseen ja sitten sydänhalvaukseen."

Alkoivat pitkät selvittelyt. Riukku ilmoitti:

"Se silloin vielä heräsi kuolleista ja pelastui."

Kirjuri oli ymmällä, kyseli virastoista, jos mistä. Lopulta selvisi asia. Kun hän silloin merkitsi Jönnin

kolmannen kerran kuolleeksi, niin hän puheli äkeästi:

"Se mies näkyy tekevän kuolemista ammattityönään! On kuoltuaan leikeltäkin ja sahattu ja paloitetu ja yhä vain kuolee!"

Ja hän kysyi äyhkäsi Riukulta aivan äkeästi:

"Tokko se on eläissään muuta tehnytään kuin kuollut ja yhä ja yhä vain uudestaan kuollut?"

"Ka... Onpa sitä jo siinäkin työtä kerrakseen... Varsinkin jos ottaa huomioon työn laadun ja raskauden... Ei sitä monikaan ota ammattityökseen. Varsinkin kun on niin huono palkka ja epäterveelliset ja kosteat asunto-olot, eikä rokulia työn jälkeen tuntiakaan, ja litviikkipäivä vielä epävarma", vastaili kirjurin vihasta häjyntyneyt Riukku ilkeyksissään, ja kirjuri äkämystyi Riukun pisteliästä puheesta, niin että soimasi vihaisesti:

"Sano nyt jo sille, että heittää moisen ammatin hiiteen. Ja alkaa lopultakin jo muuta työtä hapuilla, ettei taas joudu sahattavaksi."

Ja hän kysyi äsähti lyhyesti, tiukasti:

"Milloin se haudataan?"

"Ka... Kun on ensin sahattu", selitti Riukku asian, Jönni kun oli näet ruumiinsa jo myönyt ja juonut, ja silloin äsysi kirjuri kuin harmissaan:

"Mhy! Paholainen!"

Ja kuin vihastunut hän jatkoi, tenäsi:

"Sahuuttaa vain ja sahuuttaa itseään. Ja kuolee ja taas sahuuttaa ja taas kuolee, eikä vain saa henkeä pois itsestään... On siinä oikea hengenvpelastaja!"

Ja Riukku ilmoittikin Jönnin sillä ansainneen mitalin.

"Kuolleista heräämisellä", selitti hän ja lähti Jönniä sahuuttamaan.

Mutta Liisa pesi Jönnin ruumiin ja itki häntä, ja kun hänet oli sitten kauppakirjan mukaan taas sahattu ja leiketty, niin toverit toimittivat nuo paloitetut jäännökset hautaan. Kun Jönnillä itsellensä ei ollut varoja, koska "miljoona oli kuollessa selvä", kuten hän oli Riihimäellä Nuutiselle uhannutkin, täytyi hänet haudata poliisilaitoksen varoilla.

Ja nyt oli Nuutinen eilen palannut Helsinkiin virkaan. Hän joutui taas Jönniä kantamaan. Entinen Janne Limperi, se Jönnin nimen ostaja, oli sekin nyt sattunut tulemaan Kotkasta Helsinkiin, mutta oli Jönniä surressaan juonut itsensä niin humalaan, ettei kyennyt saattajaksi. Vainaja haudattiin Malmille Hankun viereen. Ensi aluksi olivat toverit aikoneet siirtää ristin hautojen keskivälille, jakaa sen kahtia, siinä kun olikin Jönnin nimi eikä Hankun. Mutta sitten he kuitenkin olivat hankkineet Jönnille erityisen ristin, johon oli kirjoitettu:

"Tässä lepää Se Oikia jönni lumperi, joka nousi jo ylös Kuolleista ja Löysi itsensä. Haudattiin tovereilta ijankaikkisesti."

Ja kun he sitten Jönnin haudattuansa sen pystyttivät haudalle, niin he uskoivat Jönnin joutuneen lujempien lukkojen taakse kuin silloin ensi kerralla, jolloin hän vielä kuolleista heräsi. He puhelivat:

"No nyt ei Jönni enää nouse ylös."

Siitä he olivat varmat. Ja kun he nyt Jönnin majassa istuivat hänen hautajaisiansa, puhuivat he taas siitä ylösnousemus-asiasta. Se Jönni kun olikin heidät silloin ylösnoustuaan niin pahasti peloittanut. He puhelivat vakavina. Jönnin peruilla ei saanut enää ryyppyjäkään. Paljasta kuivaa piippua poltellen he hieman happamina muistelivat asioita, ja vaikka mielet olivatkin vakavat, niin olivat he nyt kuitenkin varmat siitä, että nyt ei Jönni enää ota arkkua selkäänsä ja tule heitä säikyttämään, kuten teki silloin kun kuolleista heräsi.

Ja Nuutinen oli nyt Jönnin haudan umpeen luotua vierittänyt haudalle kiven ja sanonut hänkin:

"Tottapahan nyt lopultakin jo kestät." Hän oli vihdoinkin siitä varma ja poliisikamariin palattuansa puheli komisariukselle:

"No lopultakin toki pääsi yhdestä eroon. Nyt ei nouse."

Mutta ei komisarius joutanut siinä työkiireessä kuulemaan mitä hän puhui, vaan ilmoitti:

"Yömajasta soittivat äsken, että siellä eräs jätkä, joku Jönni Lumperi, on taas juonut itsensä avun tarpeeseen... Jos konstaapeli Nuutinen menee sen kantamaan tänne."

Ja silloin tyrmistyi Nuutinen niin, että ei huomannut kirotakaan, vaan päivitteli:

"Se mies on ikuinen jätkä... Se ei tee muuta kuin kuolleista herää... Kun olet sen hautaan kantanut, niin et ennätä kotiin, kun jo tuodaan sana, että se on humalaisena avun taiteessa."

Ja muistaessaan, että Jönni oli jo kahdesti leikelykin, hän ihan harmistuneena lisäsi:

"Vaikka olisi jo keitettykin ja syöty, niin huomenna sen edestäsi löydät ja senkuin ala kantaa."

Ja menessään hän vielä manasi:

"Se mies on ihan varmasti taas minun kannettavakseni kuolleista herännyt."

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUOLLEISTA HERÄNNYT: SEIKKAILUKERTOMUS
ELI ETSIJÄN TARINA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its

attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.